

HUNYADY SÁNDOR

BAKARUHÁBAN

VÁLOGATOTT NOVELLÁK

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2013
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5292-44-6 (online)
MEK-11512

TARTALOM

**A KÉT RABLÓ
A CSAHOLYI FIÚ
KATASZTRÓFA
A NEHÉZ ÉTEL
AZ ÖTPENGŐS LEÁNY
HAVASI LEVEGŐN
LOVAGIAS ÜGY
BAKARUHÁBAN
TÉLI SPORT
A VÖRÖSLÁMPÁS HÁZ
RAZZIA AZ ARANY SASBAN
KÁRTYAAFFÉR, HÖLGYKÖRÖKBEN
A VEZÉR
MUCI ÉS NACA
JÚLIUSI ÉJSZAKA
A TIGRISCSÍKOS KUTYA
SELYEM ÉS BÁRSONY
ARANYIFJÚ
OLASZ VENDÉGLŐ
CUKORBAJ
ARANYFÜST
A JÓKEDVŰ ÖRMÉNY TEMETÉSE
NŐI USZODA
A NÁBOB KALANDJA
A DERBY-VACSORA
ARANYPÉNZ
FIATAL HÁZASPÁR**

A KÉT RABLÓ

Teaidő volt. A hotel hallja zsúfolva, amikor David Smith rövid délutáni szenderegés után lejött a szobájából. Nagyon elegáns, sőt szép, fiatal férfi volt. Talán csak az volt bántó számára borotvált arcában, hogy az álla és rövid orra túlságos energiát mutatott. Ez a keménység és a szeme fehérjének veszedelmes, sárga villanása kissé idegenszerűvé és félelmetessé tette.

Leült egy kicsiny asztalhoz, de még hozzá sem nyúlhatott a teáscsészéjéhez, amikor egy köpcös, kurta hajú úr lépett elébe:

- David Smith, ha nem csalódom?!

A gavallér igen udvarias mozdulattal állt föl, csak a szemének fehérjén villant meg gyanakvón az a különös sárga fény:

- Igen. Parancsoljon.

A kurta hajú ember impertinensen elmosolyodott:

- Más néven Fred Turner, ugyebár? - és kifordította a kabátjának gallérját, hogy diszkréten megmutassa detektívjelvényét.

Ez a mozdulat még le sem zajlott, amikor Smith Turner ökle már le is csapott. A kis teázóasztal feldőlt, a csésze összetört a parketten. És a hall finom publikuma bámulhatott azon a remek izmokra valló tigrisugráson, amellyel a kedves David elérte a kijáratot.

A forgó üvegajtón túl azonban négy kék ruhás policeman leskelődött. A rendőrök fölemelték rettentő, rövid gumibotjukat.

Fred Turner villámgyorsan átlátta, hogy lehetetlen menekülnie, megállt, zsebre dugta a kezét:

- Ne nyúljanak hozzám. Megadom magam.

A hallból előkerült a vastag nyakú detektív. A tarkóját dörzsölte:

- A fene egye meg, Fred! Nehéz keze van magának. Nyújtsa csak ide, aranyom, hadd rakom rá ezt a karperecet! - és megcsillantotta a kis acélbilincset.

- Csak nem tesz velem ilyen szégyent, felügyelő úr?! - mondta sötét arccal a zsvány. - Itt mindenki ismer, és mindenki „másképp” ismer. Ez nekem nagyon kínos.

A detektív vigyorgott.

- Kínos? Szavamra, elhiszem. De hát mit csináljak, drágám? Nagy kincs maga nekem. Muszáj magára örülden vigyázni!

És a négy, kurta gumibot védelme alatt rácsettent a perec Fred Turner csuklójára.

A hallban egy hölgy elájult, szegényt legszemélyesebb érzelmeiben érintette ez az incidens. Egyáltalán roppant keserves út volt Fred Turner számára megbilincselve sétálni végig a platón, a fürdő parkján, a teniszgrundok között, annyi megdöbbent és csudálkozó szem sugarában, a rendőrök eszkortjában. Már egészen beleszokott, hogy ő - gentleman.

A detektív, aki úgy érezte, hogy a karrierjének igen jól fog tenni ez a fogás, szinte megenyhült a haramiával szemben. Nyájasan veregette a vállát, fecsegett, hiszen végül mégiscsak neki köszönhetette szerencséjét.

- Az állomásra megyünk, drága szívem. Visszaugrunk New Yorkba, az ilyen luxushelyen nincs hová tenni magát. Látja, mennyi gondot okoz?! De igazán mit búsul ilyen szörnyű

módon? Legalább nyugodtan fog most pár évig aludni. Mert becsületemre, nem hiszem, hogy a villamosszékbe kerüljön. Ahhoz maga túlságosan ügyes lóköttő.

Az állomáson a felügyelő elbocsátotta a négy rendőrt, és barátságosan föltámogatta megbilincselte foglyát az északi expressz meredek lépcsőjén.

A szakasz, ahová beültek, zsúfolva volt mindenféle szemét néppel. Fred Turner a homlokába húzta a kalapját. Összehirapott szájjal tűrte az utasok ostoba megjegyzéseit, akiknek nagy gyönyörűséget okozott a teniszruhás, finom gavallér, azokkal a kis ékszerekkel a csuklóján.

Ült, hallgatott, átkozódott magában, amíg egyszer csak nagyot villant a szeme. Észrevette, hogy a bal kezén kinyílt a bilincs. Rosszul volt kapcsolva a perec, a kis acélfog kijött a zárból. Nyitva volt. Ha akarja, kihúzhatta volna belőle az öklét.

Innen kezdve Fred Turner beszédesebb lett. Hízogató mosollyal súgta a detektívnek:

- Remélem, felügyelő úr, nem lesz semmi látványosság az állomáson. Tudja, olyan ember vagyok, hogy nem szeretem a feltűnést. Utálom a maguk ronda, csukott autóját is. Ülünk taxiba, szeretnék, mint egy úr, nyitott taxin menni végig New Yorkon, mielőtt besavanyítanak. Ugye, megteszi, öregem? Végre, ha fűtővön is szótam, maga mégis keres azon az üzleten, hogy megcsípett!

A detektív szinte szeretettel nézte a rabját:

- Jól van, fiam. Legyen a maga akarata szerint. Látja, tetszik nekem, ha ilyen szelíd. Mindjárt ezen kezdhette volna!

A vonat a föld alatti pályaudvar ívlámpáinak fehér fényében óriási tömeget öntött ki magából New Yorkban. Ember ember hátán hemzsegett, és a nagy tülekedésben igazán senki nem vette észre, hogy Fred Turnernek milyen perecek vannak a csuklóján.

A detektív, mintha csak jó barátok lennének, karon fogta a rabját. Úgy haladtak, lassan, lépésről lépésre a tolongó tömegben, azon a keskeny aszfaltnyelven, amely két sín pár között húzódott.

A detektív megszorította a zsvány karját. Elismerően mondta:

- Szavamra, csudás izmai vannak. Ha jobban eltalál, talán még most is ott feküdnek abban a hotelben, eltört állkapoccsal!

Fred Turner szerényen mosolygott. Csak a szemén villant el megint az a félelmes, sárga fény. Titokban, a kalapja karimája alól azt nézte, hogy gördül ki a bal oldali sín páron, alig két lépésnyire tőlük, közvetlenül az aszfaltjárda mellett a kaliforniai expressz. Egyelőre még méltóságos lassúsággal haladtak a pompás, hosszú pullmanvagonok, de Fred Turner kiszámította, hogy tíz másodpercen belül szélvészszerű sebességgé fog fokozódni ez a mozgás.

Megvárta, amíg a hálókocsi és az étkezővagon elsiklik mellettük, aztán titokban kihúzta a kezét a bilincsből:

- Nézze csak, felügyelő úr! - mondta halkan.

A detektív Fred Turner felé fordította az arcát. Ebben a pillanatban érte védetlen állát, alulról fölfelé, az a rettenetes ütés, amelytől egyszerre hat foga tört ki, és amelytől úgy esett össze eszméletlenül, mint a rongy.

Fred Turner hosszú, rugalmas ugrással a járda szélére vetette magát, és föllépett a már gyorsító expressz utolsó előtti kocsijának lépcsőjére.

A tömeg inkább azt vette észre, hogy valaki összeesett. A kurta, villámgyors ütest szinte senki sem látta. Senki sem törődött a lépcsőre kapaszkodó elegáns férfival. Elkésett utasnak nézték, aki az utolsó pillanatban ugrott föl a vonatra.

Fred Turner néhány pillanatig látta a járdán összerolódó tömeget. Aztán az expressz kiszáguldott vele az állomás kormos üvegteteje alól a külső pályatest csattogó vágányrengetegére.

Váltókon csattogott át, szemaforok mellett rohant el a vonat, egyre szédítőbb sebességgel, hogy a szél csaknem lesodorta a zsidányt a lépcsőről.

Már New York állam szabad területén haladt az expressz, amikor Fred Turner óvatosan kinyitotta a vagon ajtaját, és föllépett a peronra. A peron üres volt. Turner mély megkönnyebbüléssel sóhajtott. Újra szabad volt. Bár igaz, hogy ez az állapot még mindig cudar veszedelmeket jelentett. Nem volt sem jegye, sem pénze, tudta, hogy a legközelebbi állomást kétségtelenül alarmírozta már a rendőrség sürgőnye. Azonkívül pedig a bal csuklóján még mindig rajta volt az áruló bilincs. Akárhogy feszegette, nem tudta magáról leverni.

Nekitámaszkodott a rohanásban reszkető vagon falának, hogy megpihentesse izmait a görcsös kapaszkodás erőfeszítése után. Nem tervezgetett. Csak figyelt, éberen, élesen. Várt a szerencsére, hogy megfoghassa; vagy a bajra, hogy idejében elháríthassa.

Néhány feszült perc múlása után már jelentkezett is az első veszedelem. A peron végén feltűnt a kalauz alakja. A Californian Pacific szolgálatkész alkalmazottja gyanútlanul közeledett Fred Turner felé. Nem emlékezett erre az utasra. El akarta kérni a jegyét.

A haramia végigkutatta minden zsebét:

- Az ördög tudja, hova tettem azt a jegyet. Talán elejtettem valahol?! - és lehajolt a földre, mintha ott akarná keresni.

A kalauz udvarias ember volt. Azonkívül a borraival gondolt. Együtt bosszankodott hát utasával, együtt keresgélt vele a földön, még utána is nyúlt egy darabka sárga papirosnak, talán az ott?!

Ha a kerécsattogás nem lett volna olyan erős, talán fölfigyelt volna valaki a kupéban az utasok közül arra a kurta, de halálosan rémült ordításra, amely a peronon hangzott el. De mert az expressz mennydörgő robajjal vágatott, jóformán maga Turner sem hallotta, milyen sikoltással búcsúzik a kalauz az élettől.

Gyönyörűen sütött a nap. És a napfényben komikus, szinte vidám mozdulattal bukfencezett le a világosbarna vászonba öltöztetett emberi test a magas töltésen a százkilométeres gyorsasággal száguldó vonatról.

Fred Turner a sikeres munka után vadul megnyalta a szája szélét, mintha berúgott volna valamitől. A szemében fölillant az a bizonyos sárga fény. Egyetlen, mély szusszanással kifújta izgalmát. Aztán megindult, hogy végignézze, melyik kupénak van a legbiztatóbb publikuma.

Az első fülkében öt ingujjra vetkőzött fiatalember pókerezett. Ez nem volt kíváncsi társaság. Turner továbbment, és a harmadik kupéba nyitott be, amelynek plüssfészkében két öreg hölgy, egy egészen fiatal legény és egy vattahajú, rózsaszín arcú, kékre borotvált, nehéz testű, vén gentleman üldögélt.

A bal kezét, amelyiken a bilincs volt, jó mélyen a nadrágzsebbe süllyesztette. Szerény mosollyal köszönt, és udvariasan engedelmet kért, hogy leülhessen, mert a szakaszában igen sűrű a dohányfüst, márpedig ő nem szivaros ember.

- Tessék! - mondta nyugalmasan a vattahajú, vízilószerűen nehéz testű, öreg gentleman. - Ez a két fotel még üres.

A fülkében rövid csönd támadt. A régi utasok szemügyre vették új társukat. Aztán, amikor nem találtak rajta semmi különösét, újra megindult a diskurzus, amely félbeszakadt, amikor Turner a kupéba tolakodott. Az egyik öreg hölgy beszélt, hogy látott egy fakírt valamelyik New York-i varietében, aki hegyes szegekkel kivert deszkán feküdt, élő parazsat tétetett mezítelen mellére, és még néhány hasonló produkcióval mulattatta a publikumot.

Fred Turner eleven érdeklődéssel kapcsolódott belé a beszélgetésbe. Elmondta, hogy hosszú időt töltött Indiában, és meglehetősen belé van avatva a fakírok bűvészműtatványába.

- A legtöbb ilyen fakírcsuda szimpla trükk - jegyezte meg könnyedén. - Például itt van az a mutatvány, amikor a fakír fedetlen testtel áll a töltött fegyver csöve elé. Nevetnének, ha tudnák, milyen egyszerű ennek a csudának a magyarázata. Megmutathatom. Nincs valakinél véletlenül revolver? - és kedvesen mosolyogva nézett körül.

A kékre borotvált, vattahajú víziló bosszúsan mondta:

- Nem szeretem, ha pisztollyal játszanak előttem!

A fiatalember azonban nagyon kíváncsi volt a trükkre. A nadrágja hátsó zsebéből előhúzta a browningját, és átnyújtotta Turnernek:

- Tessék, itt van a revolver, ha megfelel a célnak. Megjegyzem, hogy hét golyó van benne, és kilenc milliméteres a kalibere.

Fred Turner udvarias mosollyal köszönte meg a bizalmat. Gondosan megnézte a fegyvert, a töltényeket a lapos, kis golyótaskában, kinyitotta a závárt, azután ujját a ravaszra tette, és a revolvért ráemelte a társaságra.

Az arcáról eltűnt a mosolygás. Rekedt fenyegetéssel suttozta:

- Föl a kezekkel! - és minden más magyarázat helyett kihúzta a zsebéből bal kezét, csuklóján a csillogó acélbilinccsel.

A társaság minden tagja engedelmesen magasra emelte a kezét.

A hölgyek ájuldoztak, a fiatal amerikai rákpiros lett a dühtől, a vattahajú víziló szárazon kérdezte:

- Csak a pénzünk és az ékszereink kellenek, vagy egészen le akar vetköztetni bennünket?

A zsvány vigyorgott:

- Maga okos ember, öregúr. Ne féljenek. Nem kell a nadrágjuk. De ami pénz és ékszer van maguknál, azt rakják ki ide, erre a fotelre!

A parancsot teljesíteni kellett. Fred Turner veszedelmes sárga fénnel villogó szemébe félelmesen belé volt írva, hogy nem tréfálna, ha tette kerülne a sor.

Idegesebb volt az a körbesétáló revolvercső. Mind a négy utas lázas igyekezettel rakta le ékszereit, pénztárcáját az üres fotel bőrrrel szegett, piros plüssülésére.

A zsvány gondosan összeszedte és zsebre rakta a sok holmit. Aztán szelíden, szinte csevegő modorban figyelmeztette a kifosztott embereket:

- Hát most, hölgyeim és uraim, én meg fogom húzni a vészféket, és leszálok. Hogy mondta, fiam? Hét golyó van ebben a fegyverben? Nem ajánlom, hogy üldözzenek, nagyon nekibúsult ember vagyok én!

Amikor a haramia eltűnt a peronon, a fiatalember pulykaméreggel pattant föl a helyéről. De a vén víziló súlyos, nyugalmas mozdulattal visszanyomta a fotelbe:

- Mit fészkelődik? Maradjon nyugton. Nem volt elég az első bolondság? Még agyon is akarja lövetni magát?!

A kupé ablakán át látni lehetett, hogy ugrik le a rabló a nagy zökkenések közt lassító vonatról. Látszott, hogy csúszik le a töltésen, hogy veti belé magát a sínek mellett húzódnó rozsvetésbe, amelynek örvénylő sárga táblái csakhamar elnyelték egész alakját.

A vonat megállt. A személyzet és az utasok összesereglettek a kupéban és a vagon peronján. Két párt keletkezett. Az egyik üldözni akarta a zsványt. A másik párt hevesen követelte, hogy az expressz azonnal induljon tovább. „Az idő pénz! Minden perc drága! Üzletemberek vagyunk!” - mondta egy utas, nyilván maga is üzletember.

A vitát végül is a fehér hajú, vén víziló döntötte el:

- Menjünk! Majd lépre kerül az a csirkefogó nálunk nélkül is. Bilincs volt a bal kezén. Azt hiszik, Amerika földjén sokáig sétálhat valaki megbilincselte csuklóval?!

A fiatalember pattogott:

- És a pénzem? Háromszáz dollárt rabolt el tőlem az a betyár!

A víziló csöndesen mondta:

- Az én tárcámban húszezer dollár volt, mégsem ugrálok! Gyerünk!

Végül is a víziló tábora győzött. A góliát lokomotív éleset füttyentett, és a vonat tovaszágu-ldott Nyugat-Amerika földjének nyári pompájában, a telegráfpóznák végtelen sora mellett.

Fred Turner ökléről egy eldugott kis farm kovácsa középszerűen szemtelen zsarolás után leszerelte a bilincset. Ugyanez a kovács szállította a rablót rozoga Fordján New Yorkba.

Turner a kínai negyedben szállt le a kovács autójáról.

A kovács fölállt a volán mellett.

- Vajon mi a fenét csinálhatott?! - kérdezte magától. És utasa után nézett, akit néhány pillanat alatt elnyelt az óriási város nyüzsgő utcájának forgalma.

Két óra múlva az édestestvére sem ismert volna rá a rablóra. Bajusza nőtt. Megváltozott a haja színe, az arca formája, az alakja, nemzetisége, a neve, a modora, a mozgása. Még a szándékai is megváltoztak. Az a kis tőke, amelyet a kaliforniai expresszen sikerült összeszednie, új célokat varázsolt elé. Fred Turner otthagyt a túlságosan veszélyes pályáját. Dolgozni kezdett. Merész vállalkozásokba fogott, amelyek természetesen sikerültek, hiszen vakmerő volt és ravasz. Korának embere.

Nyolc küzdelmekkel és diadalokkal teli esztendő után Fred Turner odajutott, hogy új neve, George O'Brien ismertté vált szűk baráti körén túl is. Villája volt Nieuportban. Szép bank-üzlete New York legdrágább negyedében. Márvány portáléja volt a banknak. Páncélszekré-nyei. Tökéletes védelmi berendezése, automatikus villanycsengőkkel és magasfeszültségű huzalokkal felszerelve a betörők ellen, akiknek George O'Brien olyan ádáz ellensége volt, hogy a városi tanácsban, amelynek tagjává választották, állandóan követelte a rendőrség szaporítását.

A nyolcadik esztendő telén óriási vállalkozás lehetősége csillogtatta meg aranyfényét O'Brien bankár előtt. Ez lett volna az igazi tigrisugrás. Az út a világ pénzfejedelmei közé, a felső négyszázak társaságába, amely eddig alig vett tudomást az igyekvő és erőszakos, de maszto-don méreteikhez képest mégiscsak kicsiny financièreről.

A floridai erdők kitermelésének monopóliumáról volt szó. O'Brien-Turner ádáz küzdelem után kolosszális vesztegetési pénzek szerteszórása után kapta csak meg ezt a monopóliumot. Súlyos százezrekbe került ez az előkészítő munka, annyi pénzbe, hogy a bankárnak már nem volt szabad tőkéje, amikor hozzá lehetett volna fogni a dologhoz.

Hanem Amerika nem az a világ, ahol egészséges üzlet számára nem lehet találni tőkét. Így O'Brien bankár óvatos és okos tapogatózása is csakhamar eredményessé vált.

Egy reggel az egykori rabló pontos értesítést kapott arról, hogy C. Hay úr, a G.B.C. Hay and Bentley ház főnöke déli tizenkét órakor várja a cég irodájában, hogy tárgyaljon vele a floridai monopólium ügyében.

George O'Brien kezében megreszketett a gépírási levélpapír. Ez a meghívás a legmagasabb szférákkal való összeköttetést jelentette. A sikert.

Izzó türelmetlenséggel várta a tizenkét órát. Megfürdött, megmasszírozta alkohollal a fejét, hogy egészen „fit” legyen. Azután gondosan zárható aktatáskájába belerakott minden okmányt, amely az ügyre vonatkozik. És beült fekete Packardjába, olyan szívdobogató izgalommal, amilyent nyolc esztendő óta nem érzett.

Az öreg Hay fogadótermei a cég palotájának negyvenötödik emeletén voltak. A luxus etageon, ahonnan néhány lépcsőn föl lehetett jutni a kertté varázsolt tetőre.

A liftben elszorult a torka az izgalomtól O'Brien bankárnak.

- Az ördög vigye el. Jobban kellene vigyázni az idegeimre! - és elhatározta, hogy ezentúl kevesebbet fog dohányozni, és a napi tíz koktélt is lecsökkentti ötre.

Negyvenöt emeleten, komplikált folyosókon, számtalan irodán és titkáron keresztül jutott el O'Brien bankár a szentélyek szentélye elé. De végre is kinyílt előtte a párnázott ajtó, és bent volt a milliárdos intim irodájában. Hosszú terem volt ez az iroda. Ünnepi csönd uralkodott benne. Piros szőnyeg futott a parketten az ajtótól a legmesszibb eső fal felé, ahol a sarokban, Washington György fehér márvány mellszobra mellett állott a ház fejének íróasztala. Hatalmas bútordarab volt az asztal, mint valami oltár. Csak éppen az istenség nem volt látható egyelőre, aki ott ült mellette. C. Hay úr olvasott. A *Newyork Sun* kiterjesztett lepedőoldalai eltakarták a fejét. Mindössze a szivarjának füstje látszott, amint vékony, kék csíkban, szentelt páráként emelkedett az újság mögül a magasba.

George O'Brien elfogultan, a tisztelettől haldokolva ment végig a piros szőnyegen, egészen az íróasztal elé. Halk köszönésére a *Newyork Sun* lepedőoldalai aláhullottak. És... és... George O'Brien szeme ekkor kitágult a rémülettől. Az ébenfa íróasztal mellett az a vattahajú, rózsaszín és kékre borotvált vén víziló ült, akit nyolc esztendő előtt kirabolt a kaliforniai expresszen.

Nem volt kétséges, hogy C. Hay úr is rögtön ráismert régi barátjára. Ez belé volt írva jég-szürke szemének kajánul vidám csillogásába. O'Brien-Turner látta, hogy ezeket a kegyetlenül okos, hideg szemeket nem csalhatja meg semmi. Sem az elmúlt nyolc év természetes változása, sem a mesterséges ravaszság.

Az egykori rabló első érzése az volt, hogy meneküljön. A lába futásra rándult. De egy szemvillanás alatt átlátta, hogy ez nevetséges volna. Ezerszer megcsípnék a negyvenöt emeletes palota labirintusában. Majd eszébe jutott, hogy egyedül van a milliárdossal. Hátha jól állkapcson ütné. A keze ökölbe szorult, aztán kétségbeesetten kinyílt. A vén vízilónak rettenetes izomereje lehetett, a válla széles volt, mint egy teherhordóé, bikanyaka súlyosan viselte kemény fejét. Azonkívül pedig Mr. Hay vaskos ujjai ott nyugodtak az íróasztal csengettyűbattériájának fehér gombjain. Csak egy kis mozdulat, egy szó. És vége mindennek.

A két férfi hosszú percekig némán nézett egymás szemébe. A Hay and Bentley ház hatalmas elnökének szemében egyre elevenebbé vált a kaján csillogás.

- Mi van magával, O'Brien? Nem akar beszélni?! - kérdezte gúnyosan a víziló.

Az egykori rabló homlokán kiütött a hideg veríték. Valami tétova, kétségbeesett reményből merített csak erőt hozzá, hogy mégis beléfogjon pénzügyi expozéjába.

Szánszalmasan dadogva kezdte a mondókáját, aztán egyre jobban belémelegedett. Úgy érezte, hogy ez lehet a menekülés egyetlen útja, hát őrjöngő erőfeszítést tett, hogy minél zseniálisabb programot adjon. Beszélt, számolt, magyarázott, s sikoltó örömmel érezte, hogy villan föl néha az öreg Hay szemében az érdeklődés fénye.

Amikor befejezte a tervezet előadását, valamennyire megnyugodott George O'Brien. Úgy érezte, hogy a helyzet már nem annyira feszült.

Megtörülte a homlokát, és letette aktatáskáját a milliárdos elé az asztalra.

- Ebben a táskában van - mondta - minden terv és a teljes jogú szerződés az állammal. Borzasztó pénzembe került idáig vinni a dolgot. Azt hiszem, meg is érdemelném a segítségemre siető tőkétől a haszon ötven százalékát. De én öntől, a kettőnk viszonyára való tekintettel, nem kérek csak tíz százalékot. Mindössze tízet, elnök úr. És természetesen a költségeim visszatérítését.

A víziló hallgatott, gondolkozott. O'Brien bankár halálos izgalommal nézte a kemény száját, amely a sorsa felől fog dönten.

Végre megmozdult a vén víziló. Súlyos kezét ragadozó mozdulattal tette rá a fekete aktatáskára. Száraz üzletszerűséggel mondta:

- Szó sincs róla. Nem adok tíz százalékot. Nem adok semmit. Minek? Ideadja maga nekem ezt a dolgot, ha szépen kérem - ingyen.

A CSAHOLYI FIÚ

Nyíregyházára borzasztó hírek érkeztek arról, hogy a Csaholyi fiú micsoda csávába került Pesten. A főispán titkárja azt beszélte, hogy Csaholyi Béla húszezer pengőt veszített a kaszinóban puffra. Kapott egyheti moratóriumot, de ha letelik a hét - vége, becsület dolga, hogy föbe löje magát. Ezek a vész hírek túlzottak voltak, de az mindenesetre igaz volt, hogy a fiú, aki cséplőgépet vásárolni utazott föl Pestre, elkártyázta és elitta édesszülei pénzét a bűnös városban. Sőt, ahogy úri körökben mondani szokták, piszkos adósságokat is csinált. Tartozott a kaszinóban a komornyiknak, a versenyen mind az öt bukmékernek, az éjjeli mulatóhelyeken a főpincéreknek. Sőt annyira elmulasztotta a hazatérés lehetőségének utolsó pillanatait is, hogy ötheti szobaszámlával tartozott a Pannóniában. Vasúti jegyre való pénzt még csak tudott volna pumpolni valahol, de akkora hitele már nem volt, hogy a hotelből kiválthassa magát. Ahhoz pedig túl kényes és túl naiv volt Csaholyi Béla, hogy címeres koffereit a Pannóniában hagyva, hazaszökjön Szabolcsba, ahol bizonytal nem várták volna bandériummal az állomáson.

A tékozló fiú pénzt kérő levelére az a vélemény alakult ki otthon, hogy a keserű vallomás és pisztolygolyóval való fenyegetés mindössze pump akar lenni. Csak akkor röffent össze a család, amikor más forrásokból is olyan hírek érkeztek a megyébe, hogy a Béla csakugyan csúnya bajban van. Erre aztán összegyűlt az egész família az öreg Csaholyi Balázs nyíregyházi rezidenciáján. A szép, vaskerítéses, földszintes, fehér függönyös ablakú ház előtt öt fogat állott. Három sárga, homokfutó bricska, a gazdag nagynéninek, Budaházi Eszternek a bárkaszerű hintója és Csaholyi Balázs sallangos négyese, amely az állomáson járt a vasúton érkezett beregszászi rokonért.

A haditanács együtt ült a légytől, naptól gondosan óvott, hűvös, besötétített ebédlőben. Az asszonyok kávéztak, Csaholyi Balázs saját kezűleg készített spriccert ivott. A kávészibrik és a boroskancsó között, a szép, fehér terítő kellős közepén már együtt volt a pénz, ami a Béla fiú szanálásához kellett.

A Csaholyiaknak volt egy nagy bajuk. Kevés volt köztük a férfi. Csaholyi Balázs egymaga ült az asztalnál öt harcias asszonyság között, akik összeadták a summát.

Arról folyt a szó, hogy hát ki vigye föl az orvosságot Pestre. Csaholyi Balázs fél szemmel a bankócsomóra sandított.

- Azt hiszem - mondta farizeus sóhajjal -, mégiscsak nekem kell felugranom. Férfinak való dolog ez. Asszony még csak be sem teheti a lábát azokra a helyekre, ahol ez a csirkefogó otthagya a piszkát.

Eszter néni citromsavanyúan nézett az unokatestvérére:

- Kutyára szalonnát! - mondta gyanakodva.

A többi asszonynak sem nagyon tetszett a dolog. Csaholyi Balázson még most, a hatvanas stáció felé közeledve is volt valami ficsúros. A haja nagyon regényesen őszült, csak a két halántékán. A bajusza ki volt sütvé. A kisujján kacér, hosszú körmöt viselt, mint egy mandarin, fiatalos, virágos brokátmellény feszült a mellén. És még csak nem is csibukozott, ahogy élemedett magyar úrhoz illik, hanem princesszász cigarettát szítt, aminek a füstje elegáns sárgára pácolta a mutatóját.

Csönd támadt az ajánlkozás után. Az asszonyok a lelkük mélyén nem bíztak Csaholyi Balázsban. De hát aratás ideje volt, a birtokon mind maguk a nők kommandíroztak, nehéz lett volna ilyenkor odahagyni a munkát.

Balázs úr megérezte a gyanúnak veszedelmes levegőjét, hát maga támadott, mielőtt még ráterítenék a vizes lepedőt.

A feleségére nézett:

- Ernesztin lelkem, maga ismer engem. Tudja, hogy milyen vagyok én, ha komoly dologról van szó. Hát mondja, de igaz lelkire mondja meg, megérdemlem én, hogy ne bízzanak meg bennem?!

Ernesztin vérszegény, ijedt kis teremtes volt. Az egyetlen gyöngye lélek a sok kardos asszony-ság között. Tudta jól, hogy miféle fazonú ember az ura. Nem becsülte, de még mindig szerelmes volt beléje egy kicsikét. Nem vallott tehát nyíltan színt sem ellene, sem mellette. Csak sóhajtott egy nagyot, és lemondóan legyintett a kezével.

Csaholyi Balázs ezt a gesztust önkényesen a maga javára magyarázta:

- Na látják - mondta diadalmasan -, hát ha ő nem fél, mit félnek maguk?

Budaházi Eszter kettétörte a kuglófját. A legtöbb pénzt ő adta a nemzeti kölcsönhöz. Gondolt is rá, hogy ő maga megy föl Pestre rendbe hozni a dolgot. Csakhogy ilyenkor - legnagyobb munka idején? Ebben a melegben utazni?! Utálta a várost, imádta a kényelmét. Ingadozva nézett brokátmellényes rokonára:

- Hát vigye! Lelke rajta, ha valami disznóságot csinál!

Csaholyi Balázs szívében kis angyalok muzsikáltak. Szerette volna megcsókolni a fia mind a két orcáját, hogy ilyen alkalmat adott egy kis kiruccanásra. Pestre menni, pénzzel! Szinte látta magát, ahogy megérkezik a Keleti Pályaudvaron kackiásan, ahogy a szemébe nyomja a monoklit, ahogy a Hungáriában fölveszi az étlapot és vacsora felől tanácskozik a pincérrel.

Hanem azért szomorú képet vágott.

- Kutya fáradtságos dolog lesz. És költséges. Az a sok költség! - sóhajtotta, és megcsóválta a fejét, mintha nem is ő lenne az a gavallér, akit három megyében legjobban imádtak a cigányok.

Csaholyi Balázs vonata este fél tízkor érkezett meg Pestre. A költségvetés csak konfliktust engedélyezett, de ő azért gumirádliba ült.

- A Pannóniához! - mondta a kocsisnak, aki alig fért el a bakon a nagy disznóbőr koffer mellett. (Ernesztin fájdalmas gyanúval nézte odahaza Nyíregyházán, hogy az ura mennyi ruhát pakol be erre a kis útra.) Szítta, szinte csókolta a köszénfüstös, villanyfényes városi levegőt. Föléledt, megfiatalodott. Pillanatra megfordult a fejében a gondolat, hogy rá kellene beszélni az asszonyt: adják el azt a komisz kis homoki földet, költözzenek fel tőkepénzesnek Budapestre.

A Pannóniában szinte családias melegséggel fogadták Csaholyi Balázst.

- Régen láttuk a méltóságos urat! - mondta az igazgató.

Csaholyi Balázs nem volt méltóságos, de azért nem utasította vissza a címzést, ravaszul kacsintott, nemcsak a szemével, hanem a bajuszával is:

- Azért a komisz fiamért jöttem!

Az igazgató mosolygott:

- Pillanatig sem aggódtunk, méltóságos uram!

Félóra alatt végigfutott a nagy hír a szálloda minden érdekelt pincérén és portásán, hogy megjött Szabolcsból az öreg Csaholyi, kiváltani a fiát. A szobaasszony tisztába húzta a fiatalúr szobájában az ágyat az „öreg”-nek. Csaholyi Balázs rendelkezett így: jó lesz annak a kölyöknek a kanapén is! Mert hogy a fia szobájába szállt, ez csak természetes. Nagyon élvezte magában előre a gyerek meglepetését, milyen paff lesz, ha majd éjszaka hazavetődik és ott találja őt az ágyban.

Gondolkozott, hogy fogadja:

Hát összeszidom, de aztán tüstént megcsókolom! - döntötte el megértő apai szíve, amíg mosakodott és magára öltötte derékban szűk, széles vállra szabott, dzsentris, szegett szélű, fekete zsakettjét.

Lent, a szálloda recepciójában pillanatra megállott Csaholyi Balázs. Arról volt szó, hogy az étterem melyik részében vacsorázzék. Választhatott a csendes angol szoba és a télikert között, ahol a pálmás sarokban a cigány játszott, ha ugyan szabad cigánynak nevezni a hegedű akkora művészt, mint Radics.

Az öreg Csaholyi a télikertbe ment.

Leült az egyik diszkrét sarokba, gondosan áttudírozta az étlapot, aztán rántott bárányt rendelt. Itálnak beírta szerényen egy üveg könnyű kényelűvel. Evett, ivott, kávézott. Szivarra gyújtott. Nézte a füstöt, hallgatta, hogy váltogatja a cigány a valcert a magyar nótával.

Éjfél tájban egy kis hiba történt. A hiúszszemű Radics észrevette a magányosan iddógáló Csaholyi Balázst. Megérezte rajta, hogy ez az ő embere. Hiszen csak vidéki, magyar úr tudja magát ilyen jól érezni a fehér asztalnál, egyedül, bor mellett. Rámosolygott Csaholyi Balázssra. Elkezdett „oda” játszani. Sőt, mintha ördöge volna, még a világtájt is kiséjtette valamiből, ahonnan az embere való. Csupa nyírségi nótát játszott a vén betyár, olyan halkán, selymesen, mint a finom szivarfüst.

Balázs úrnak melegedni kezdett a füle. Kocogott a gyűrűjével a poháron:

- Hozzon egy üveg keserű Roederert! - mondta a pincérnek.

Ott állt a pezsgő szépen, fehér szalvétával letakarva, az ezüsthűtőben az asztal mellett. Már csak félig volt az üveg, amikor váratlanul megérkezett Csaholyi Béla. Fel akart menni a szobájába, amikor a portás figyelmeztette, hogy bent várakozik a télikertben az apja, menjen be hozzá.

Az öreg Csaholyi előbb megfenyegette, aztán megcsókolta a gyerekét. Tetszett neki, hogy a fiú nem mentegetőzik, nem magyarázkodik, hanem szépen, szerényen odaül az asztalhoz, és csendesen tűri a szülői dorgatóriumot. Nem is volt szíve szerint való dolog, hogy szidja. De azért szidta-szapulta-nevelte. Igaz, hogy koccintott is közben vele, mert a figyelmes pincér még egy poharat tett az asztalra a fiatal Csaholyi elé, aki csöppet sem szerette kevésbé a száraz Roederert, mint az apja.

Jó tizenöt percig tartott a lecke, tizenöt perc után Csaholyi Balázs szívét valami különös melegség öntötte el. Más kulcsot tett a kotta elé, és kedves, közvetlen, haragos hangon kérte számon:

- Hol jártál egész nap, te gézengúz?!

Csaholyi Béla bevallotta:

- Délután a lóversenyen voltam.

Az illem úgy követelte, hogy az apa ezt a könnyelműséget rossz néven vegye, viszont a régi sportsman érdeklődése mást diktált. Balázs úr tehát összevonta a szemöldökét, de azért megkérdezte:

- Hát aztán mi történt?

A fiú búsan legyintett:

- Pech. Ha az embernek egyszer malőrje van. A kancadíj biztos volt. De nem volt érdemes fogadni a reás favoritot...

Az öreg Csaholyi tapsolt a pincérnek:

- Még egy üveggel!

És amikor a pezsgő megérkezett, a saját, pecsétgyűrűs apai kezével töltött a tékozló fiúnak. Koccintottak. Ittak.

- Mikor tanuld meg már - magyarázta az apa a fiának -, hogy az olyan futamban, ahol reás favorit van, nem szabad fogadni. Rá nem érdemes, ellene nem lehet... No mondd csak, hogy volt? Ki nyerte az első versenyt?

Csaholyi Béla közelebb húzta a székét az apjához. Ránézett az öregre - egészen egyforma szemük, egyforma orruk volt. - Összemosolyogtak, és csendes deliciával hozzáfogtak, hogy megbeszéljék a délutáni futtatás eseményeit.

Hajnali negyed kettőkor Balázs úr hívta a pincért:

- Az a kis vacsora meg három üveg pezsgő.

Amikor az öreg fizetett, Csaholyi Béla az apai bugyellárisba kancsalított. Pontosan tudta, miféle forrásokból gyűlt össze és milyen célra való a sok gyönyörű bankó. Nyelt egyet. Gondolkozni kezdett, micsoda formában vallja be az apjának, hogy ötszáz pengővel kisebb az adósság, mint a számla.

Nyílt őszinteség? Az szép lenne - töprengett a fiú. - De nem lenne hasznos. Ahhoz túl becsületes az öreg, hogy megosztaná vele a bitang pénzt. Inkább megtartaná az egészséget.

Balázs úr húsz pengőt csúsztatott a cigány tányérjába a szalvéta alá. A ruhatárban panyókán a vállára vetette divatos, kurta, sárga überciherjét. Csillogott a szeme a pezsgőtől, a muzsikától:

- No, fiú, van-e még élet ilyenkor a kaszinóban?

Csaholyi Béla két órával előbb holtfáradtan érkezett haza a szállodába, de arra a kilátásra, hogy az apjával mehet éjszakai kalandra, virgonc lett, mint a pitypalatty.

- Ha vége is van a bakknak, egy-két makaóparti, ferbliző asztal bizonyosan akad még mindig.

Sötét volt már a kaszinó dohányzója, olvasószobája. A homályos nagyteremben csíkos terítővel leborítva szunnyadt a nagy bakkarat-asztal. Csak egy kis kártyaszobában folyt az elkeseredett ferbliparti. Négy úr ütötte a blattot. Egy huszárőrnagy, egy monoklis minisztériumi ember meg egy sárosi testvérpár. Az urak nagy zajjal, örömmel üdvözölték a Csaholyiakat, de azért az asztaltól nem állottak föl. Osztottak, gusztáltak. Úgy beszéltek az újonnan jöttekhez - keverés közben.

A huszár kacsintott:

- Négyen vagyunk csak, Balázs. Pedig ötösben szép ez a játék - és odanézett az üres székre a kerek asztal mellett.

Csaholyi Balázs húzódozott, mint a szégyenlős lány, ha táncolni kéri.

- Éppen csak a fiam miatt jöttem! - mondta határozatlanul.

Csaholyi Béla az apja füléhez hajolt:

- Nézze csak, apám - súgta -, ezek vacsora óta játszanak. Maga friss erő lenne köztük, à la Szemere Miklós!

Balázs úr odaült az üres ötödik székre:

- No, üsse a kő, osszatok nekem is!

A dolog rosszul kezdődött, cudarul folytatódott, és betyáruul végződött be. A fiú egy darab ideig kitarthatott az apja mögött. De reggel ötökör, amikor az őrnagynak negyvenegye volt a Csaholyi Balázs negyvenes zöld-bandája ellen, az apa vérbe borult szemmel nézett a gyerekére:

- Már az igaz, hogy becstelen komisz kibic vagy! Eridj innen a fenébe a hátam mögül!

Csaholyi Béla felemelkedett a melege ült székről, átment a társalgóba, összetaszított két nagy bőrfotelt, lefeküdt aludni. Túl fáradt volt hozzá, hogy a nagy, családi tragédián kétségbeessék. Szinte gépiesen gondolta: számár az öreg, hogy még mindig verekszik. Hiszen láthatná, hogy a három civil már begombolkozott, a katonának meg olyan tartós jó lapjárása van, mint az őszi eső! Sőhajtott, aztán az arcára borította a zsebkendőjét, mert már túl világos volt a szobában, és behunyta füsttől pirosra csípett szemét.

Két héttel a történetek után a szerencsés ember három egymáshoz tartozó utast figyelhetett meg a Nyíregyháza felé robogó gyorsvonaton. Az utasok közül asszony volt az egyik. Fahéjszín selyembe öltözött, nagy tokájú, parancsoló hangú, szigorú dáma. Ilyen félelmetes lehetett Mária Terézia, amikor haragszik. A másik két utas férfi volt. Hasonlítottak egymáshoz nagyon, az egyik őszes, a másik diószínű hajú kiadásban. Szelídek voltak ezek a férfiak, mint az őzike. Szótlatlanul ültek a kupéban, merengő szemmel nézték az ablakon túl tova futó tájéket.

Hajdúszoboszló után a társaság bement az étkezőkocsiba uzsonnázni. Amikor megkávéztak, az őszülő hajú úriember fuvolalágyságú hangon megszólalt:

- Ugyan, drága Eszterkém, adja ide a bugyellárisát, mégsem illik, hogy asszony léteére maga fizessen a kellnernek!

A fahéjszín Mária Terézia szeme veszedelmeset villámlott, fölcsattant a szava, hogy szinte megállott ijedtében a vagon tetején a ventillátor. Volt ebben a hangban harag, gúny, sértés, rendreutasítás, ahogy mondta:

- A bugyellárisomat? Magára?! Hát egy forintot?! Hát egy petákot?! Egy garast se többet! Soha ebben az életben, maga vén himpellér!

KATASZTRÓFA

Azt hiszem, nagyon természetes dolog, ha az ember az unokatestvérébe szeret bele. A sűrű együttlét, a családi bizalom, a sok intim emlék, mind nagyon elősegítik az efféle szerelmet, amelyek rendszeren olyan simán oldódnak meg és múlnak el, mint ahogy indultak.

Az én esetem veszedelmesebb volt. Rendkívüli érzékenységem, bizonyos irányban szinte beteges érettségem tette veszedelmessé. És az, hogy Bella talán három évvel idősebb volt nálam. Ő húszéves volt, én tizenhét. Ő már bálba járó nagyleány, én nyolcadik gimnazista.

Télen kezdődött a dolog, farsang idején, egy sötét reggelen. Hét óra lehetett. Összeszíjazott könyveimmel a hónom alatt az iskolába indultam éppen, amikor a homályos előszobában összetalálkoztam vele. Ő valami bálból jött haza. Selyemálom. Kimerülten és mégis felizgulva az áttáncolt és átflörtölt éjszaka után.

Rám nézett, föl kacagott:

- Jaj, de kedves vagy. Még vizes a hajad. Most mosdottál? - szeszélyesen megölelt, magához húzta a fejem, megszagolta az arcom, úgy mondta, tovább nevetve: - Milyen jó, friss szappanszagod van. Érzem a leheleteden az Odolt! - és kedveskedve megcsókolt.

Az Isten tudja, hogy történt, milyen mámor kapott el mindkettőnket. Már nem emlékszem a részletekre, csak arra, hogy ez a rokon csók sehogy sem akart elszakadni. Percekig tartott, és egyre mohóbbá vált. Aztán, amikor a lélegzetünk kifogyott és elbocsátottuk egymást, mindketten lihegve támaszkodtunk a falnak.

Bella szinte rémülten nézett rám. Most már nem nevetett. Halálos komolyan mondta:

- Ó, hát te már ilyen nagy vagy?

Az arcom kigyúlt:

- Igen, nagy vagyok. És szeretlek.

Nem válaszolt. Megigazította a haját. (Ma is érzem, könnyű mozdulatára milyen édes ibolya-illatot szívtam magamba.) Aztán otthagyt az üres előszobában, mert már szólította odabent a néném, aki vele együtt jött haza a bálból.

Furcsa érzések közt telt el a csók után az első délelőtt az iskolában. Úgy találtam, hogy már nem vagyok odavaló a padba a fiúk közé. Melyiknek lehet az enyémhez hasonló regénye? Melyiknek éghet olyan láthatatlan kitüntetés a száján, mint az enyémen? Büszke voltam és szórakozott. Türelmetlen vággyal vártam a déli egy órát, hogy hazamehessek és újra lássam. Aztán eszembe jutott, hogy Bella talán kinevet, talán megbánta azt a bolondságot, talán semmibe veszi. Hirtelen átéreztem a kettőnket elválasztó távolság fájdalmas nagyságát, és összeszorult a szívem a reménytelennek látott szerelem szenvedésében.

Amikor hazaértem, a nagynéném (náluk laktam az iskola miatt, és nem otthon, falun az anyámnál) a szalonban fecsegett valami késői látogatóval, a bátyám a szobájában ült, és a déli újságot olvasta. Bella egyedül volt az ebédlőben.

Észrevettem, hogy alig mer a szemembe nézni. Zavartan kérdezte:

- Mit csináltál az iskolában?

- Rád gondoltam! - mondtam, ahogy hirtelen a számra jött.

Ő fölvetett a terített asztalról egy kis kompótoskanalat, apró köröket rajzolt vele az abroszra, lesütötte a szemét:

- Csacsiság.

Nagyon megértettem, hogy mit gondol csacsiságnak, és miért gondolja annak. Mély szomorúság fogott el. Biztosan reszketett is a hangom beszéd közben:

- Ne félj tőlem. Ahhoz is elég nagy vagyok, hogy soha egy szóval se legyek a terhedre, ha nem akarod. És ha úgy tetszik neked, ha szégyelled magad azért, amit reggel csináltunk, én szívesen leugrom, most rögtön, az emeletről! - és meg is indultam tüstént az ablak felé.

Bella megfogta a kezemet. És újra megcsókoltuk egymást, forrón, de remegő gyorsasággal, mert hallottuk, hogy a szomszéd szobában már búcsúzik a néném vendége.

Innen kezdve sokat csókolóztunk. Mindig és mindenütt, ahol lehetett. Ideges félelemben, ha egy másodpercig egyedül maradtunk, reszketve, ajtónyílások neszére figyelve, két pillangó, akik csak egy pillanatra repülnek egymáshoz.

Istenem, mennyei ízű csókok voltak azok, pedig nagyon naivak voltunk mind a ketten, és fogalmunk se volt arról a romlott technikáról, amely a csókolózást szinte már a szájsebészethez teszi hasonlóvá. Kénytelen voltunk magunk megtenni néhány érzéki fölfedezést. A fogunk összekoccant heves csókjainkban. Tehetetlen keresgélésünkben megharaptuk egymást. Fájt a szánk.

Különös dolog, de ma már nem tudom visszaképzelnéi tőkéletesen Bella arcát. Valami hiányzik bennem a vonásaiból. Csak arra emlékszem, hogy nagyon fekete volt. Fekete hajú, fekete bőrű. Sűrű szemöldöke volt, az orra tövéén összenőve, és nagyon hosszú pillája. És arra emlékszem, hogy nagyon ép, fehér foga volt, mint a cukor, és hogy az egyik szemfoga picit ferdén volt növe. Ha mosolygott, bűbájos volt kinyíló ajkai között ez a parányi rendetlenség.

Ha rá gondolok, mindig nagyon bánt ez a feledékenység. Igaz, hogy húsz esztendő múlt el azóta. Hanem azért mégis. Hiszen olyan nagyon szerettem. És remélni sem merem, hogy lesz még az életemnek olyan érzelmi szenzációkban gazdag, gyönyörűséggel és szenvedésekkel teli időszaka, mint az, amelyben Bella közszenecsillogású fekete szeme uralkodott fölöttem.

El kell mondanom, hogy akármennyit csókolóztunk, mégiscsak roppant sokat szenvedtem annak a szerelemnek néhány hónapja alatt. Elképzelhetik, hogy nem volt könnyű dolgom. Bella már nagylány volt, szép, okos, gazdag. Az udvarlók egész serege rajzotta körül. A házunkhoz öt-hat fiatalember is járt, akik a polgári életben szokásos és törvényes formák közt kurizáltak neki - komoly céllal. A tehetetlen féltékenység őrzítő kínjait állottam ki néha, ha észrevettem, hogy Bella szeme melegebb fénnel csillan föl, amint ránéz valamelyik udvarlójára.

Nincs értelme, hogy kisebbítsem ezeket az udvarlókat. Volt köztük csinos, eszes, biztos modorú, elegáns fiatalember. De mit beszélek, hiszen igazán nem lehettem versenyképes vetélytársa, kitérdelt nadrágomban, hatosos gondjaim között még a legnyomorultabbiknak sem. Volt köztük egy - nem tudom már, miért, de ez a fiatalember a nagynénémnek, Bella anyjának legteljesebb protekcióját élvezte. Ha ez a fiú jött hozzánk látogatóba, a néném rám villantott a szemével. Ki kellett mennem a szalonból. Egyedül kellett hagynom őket. Hallgatni a becsukott ajtón keresztül elmosódó beszélgetésüket.

Mennyi ellenség! Ha csengettek, összerezzenem, ki jön? Ki akarja elvenni tőlem? Milyen szorongással néztem mindig Bella arcát, amikor hazajött vizitjeiből, sétáiból, mulatságaiból, amelyekre sohasem mehettem együtt vele. Hogy kémleltem a szemét, mikor lesz beléírva halálos ítéletem: meguntalak!

Ó, nem gyermeknek, érett férfinak való kínok voltak azok. Nem csudálom, hogy annyira lefogytam, mintha valami súlyos betegségen mentem volna keresztül.

Egy este, vacsora után, az asztalnál a néném fürkészve vizsgálta az arcom:

- Mi bajod van? Mi van veled? Alig ettél!

- Semmi. Az „érettségi” drukk! - magyaráztam, és megpróbáltam nevetni.

A bátyám az asztalra ütött:

- Csupa csont és bőr vagy. Holnap elviszlek Bálint professzorhoz. Én nem tudom, hátha a tüdőddel van valami baj. Nem cigarettázol te titokban?

Lopva Bellára néztem. Mintha csöppet sem érdekelné ez a dolog, közömbös arccal hámozta a narancsát. Olyan gonosz voltam, hogy szerettem volna rajta is látni a szenvedésnek valami jelét. Legalább azt a sötét karikát a szeme körül, amiről néhány regényben olvastam, mint a szerelemnek és álmatlan éjszakáknak a bélyegéről. Bevallom, fájt, hogy semmi ilyesmit nem találtam rajta. Nyugodt volt. Energikusan fogta kis, barna kezében a gyümölcshámozó ezüstkést. Persze neki mindaz semmi, amibe én végül mégiscsak bele fogok halni, biztosabban, mintha tüdővészem volna, amitől féltene.

Ötpercnyi szomorú hallgatás után csengettek odakint az ajtón. Vacsora utáni feketekávéra jött hozzánk az a fiatalember, Peterdi doktor, akitől a legjobban féltettem mindenségemet. Vidám, kedves legény volt Peterdi doktor, mégis meg tudtam volna ölni, ahogy megsimogatta a fejemet, mint valami kutyáét. Világosan értettem, hogy azért hízeleg még nekem is, mert nemcsak Bellától akar valamit, hanem valamennyiunktől. Az egész családtól.

Nem bírtam a hangját, a vicceit, a nyakkendőjét. Felálltam és bementem a szobámba. Egészen erőtlennek éreztem magamat. A villanyt sem gyújtottam föl. Mint valami beteg állat lefeküdtem, inkább leestem vetetlen ágyam tetejére. Úgy feküdtem, mint egy darab fa. Mozdulatlanul, süket fájdalomban. Talán csak azért nem ugrottam le az emeletről, ahogy először ígértem, mert nagyon komplikált lett volna kinyitni az ablakot, fölmászni a párkányra. Mondom, hogy rendkívül gyengének éreztem magam. A kezem is alig tudtam megmozdítani.

Nem tudom, mennyi ideig heverhettem így. De egyszerre ruhasuhogást hallottam. Bella jött be hozzám. Odaült mellém, az ágyam szélére, könnyű kezével, amelyen még rajta volt a narancs illata, megsimogatta az arcom. Rám hajolt. Megcsókolt.

- Tudom, hogy miért vagy ilyen - suttogta. - Ne félj. Te nekem ezerszer kedvesebb vagy, mint ezek valamennyien.

A félig nyitva hagyott ajtón gyöngé fény szűrődött be hozzánk. Láttam ebben a fényben az arcát. Feszülten nézett rám, mintha kutatna valamit a szememben. Komolyan, gyöngéden, aggodalmasan mondta:

- Tudom, hogy amit teszek, ostobaság. Talán bűn! De nem bánom! - itt szenvedélyes, szinte vad vonás jelent meg a szája körül, erősen megszorította a kezem, és hozzátette még: - Mondd, tíz év múlva is fogsz még szeretni?

Újra megcsókolt. Aztán felugrott és kisietett. Egy pillanat múlva a harmadik szobából hallottam csengő kacagását.

A mi szerelmünkben az volt a rossz - vagy talán az volt a jó, nem tudom már -, hogy csak nagyon ritkán lehettünk egyedül. Túlságosan népes, hangos, vendégszerető ház volt a mienk. Meg aztán rettenetesen kellett vigyáznunk. Mind a ketten jól tudtuk, hogy ha csak sejtenék a viszonyunkat, a leghalványabb gyanúra tüstént elválasztanának bennünket egymástól. Meg-

fizethetetlen volt számunkra minden magányos perc. Mert hiszen csak percekről lehetett szó. Napokig tartó ravasz tervezgetés kellett hozzá, hogy néha egy-egy negyedórányi egyedüllet paradicsomi boldogságát szerezzük meg magunknak.

Most elképzélhetik, hogy mit jelentett nekem családi kupaktanácsunk döntése, hogy a vizsgám után a két nyári hónapra hazautazom falura, és hogy Bella velem fog jönni. Nálunk fog nyaralni ő is. Gondolják csak el. Ez a nyár! És együtt fogunk utazni. Együtt. Ketten. Egy egész, hosszú éjszaka. Személyvonaton. Mert nagyon kis állomása volt a mi falunknak, nem állt meg ott a gyorsvonat.

Nem beszéltünk Bellával arról, hogy mit képzelünk belé mind a ketten ebbe az éjszakai útba. De éreztem elfogódott hangján, önkéntelen pirulásán, hogy ő is csak olyasmiket gondolhat, mint én. Pedig én... Isten bűnül ne vegye, nászutasok örömeire gondoltam akkor. És nem tudtam kiverni a fejemből Paul de Cock egyik elbeszélését, amelyben a szerelmespár hálókupéban utazik, és a nő a felső ágyból kacérkodva lenyújtja mezítelen kis lábát, hogy pajzánul megérintse vele a férfi arcát.

A vasútra a nagybátyám kísért ki bennünket. Ő választotta ki a fülkét. Még a hordárt is ő fizette ki, aki a bőröndjeinket fölrakta a hálóba.

A peronon álltunk mindketten. Együtt hajoltunk ki a szűk kis ablakon, összeért a karunk, a vállunk.

Nagybátyám a vonat mellett, a keskeny kis aszfaltjárdán ácsorgott. Amikor a kerekek lassan megmozdultak, kivette a szájából a szivarját, csókot intett hozzánk, föl az ablakba:

- Szervusztok, gyerekek! Vigyázzatok magatokra! Bella, ne fürödj a szabad Marosban!

Mi még sokáig lobogtattuk a zsebkendőnket nagybátyám egyre távolodó alakja felé. Aztán amikor kirobogtunk a pályaudvar kormos üvegteteje alól, és már a külső pályatest vágányain csattogtunk a jelzőlámpácskák zöld és piros fénypontocskái között, visszamentünk a fülkénkbe.

A kupé teli volt. Ó, Paul de Cock, sejteni kezdtem, hogy itt szó sem lesz olyan utazásról, amilyent a pikáns novella elbeszél. Mint egy heringeshordóban a kis, sós halak, úgy szorongtak az utasok a vagonban. Az emberek kósza beszélgetéseiből megtudtam, hogy tenyészállatvásár volt Pesten a Tattersaalban, onnan igyekszik haza a sok vidéki.

- Na, kifogtuk ezt a vásárt! - súgtam bosszankodva. Bella nevetett, de elpirult. Csillogó, cigány szemét rám emelte, úgy súgta vissza:

- Isten sem akarja, látod!

Jött a kalauz. Odaadtam a jegyünket, aztán megfogtam a karját, félrevontam. Hallottam róla, hogy ilyenkor így szokás:

- Mondja csak, kérem, nem tudna nekünk egy fél fülkét szerezni. Fáradtak vagyunk, pihenni szeretnénk.

A kalauz végignézett:

- Üres fülkét? Még jó, hogy ülőhelyet tetszettek kapni. Teli vagyunk vásári néppel.

Volt két forintom. Két darab melegre szorongatott forintom a nadrágzsebemben. Az egyiket a markába nyomtam. Szinte könnyörgő hangon mondtam:

- Tessék csak jól megnézni. Meghálálnám!

A kalauz megint megnézett, szalutált, sajnálkozva dörmögte:

- Hát esetleg reggel felé, Szabadka után, kérem. Hanem az első osztály üres. Tessék talán ráfizetni. Huszonnégy korona kettő személyre.

Istenem, a mennybéli üdvösségemet odaadtam volna akkor huszonnégy koronáért. De ha egyszer nem volt. Csupa tűzláng lett az arcom a szégyentől. Úgy néztem a kalauz után, aki kék lüszter nyári zubbonyában továbbdöcögött kis lámpásával a keskeny folyosón.

Végigkutatam magam is a vonatot. Valóban zsúfolva volt. A harmadik osztály szeredás parasztokkal, kendős asszonyokkal, egymás hegyén-hátán, sűrű, keserű pipafüstben, szalonnaszagban. A másodikon pedig a polgárság, kalapos nők, hivatalnokok, gyerekek. Némelyik kupében a térdükről, szalvétáról, zsíros papírról hideg csirkét vacsoráztak az utasok. A mellettünk levő vagon annyira tele volt, hogy még a peronon is üldögélt néhány ember a fölfordított kofferje tetején.

Hanem az első osztály - milyen igazságtalan elosztása ez a vagyoni javaknak - üresen ásított. Üres volt végig az egész hosszú vagonban mindenik kupé. Csak az egyik szakasz bársonyülésén nyújtózott kényelmesen, szertehullott újságjai között egy fekete selyem útisapkás, szürke kesztyűs öregúr. Sóvárogva néztem be a kis piros plüssfészekbe, ahol az ülések fejtámláján olyan ragyogóan tiszta csipketerítők fehérlettek. Csak be kellett volna menni egybe. Fölcsettenteni a kilincset, ráhúzni a gázlángra az ernyőt, kibontani az ablakok okkerszín függönyén a szíjat...

Mindenféle örültség jutott az eszembe. Hogy bemegyek a sipkás öregúrhoz, bemutatkozom, hazudok valamit, és kölcsönkérem a pénzt. Hogy odaadom a kalauznak az überciherem és az órám, váltsa meg érte a jegyet. Aztán megérezttem, hogy minden ilyen cselekedet hangos és indiszkrét dolog lenne, aminek a következményeit nemcsak nekem kellene viselni, hanem Bellának is.

Visszadöcögtem a fülkénkbe.

- Nincs sehol hely. Akármit csinálunk, nincs! - jelentettem szomorúan, de letelepedtem Bella mellé a megviselt, fekete bőrülésre. Aztán fölhajtottam a fotel kartámláját, hogy azzal is közelebb lehessünk egymáshoz.

Már nem emlékszem rá, azt hiszem, akkor sem tudtam, hogy ő miképpen fogta föl ezt a szerencsétlenséget. Mindenesetre idegesnek látszott, szüntelenül elpirult, szóltan volt. Az igaz, hogy nem is igen beszélgethattünk, csak közömbös dolgokról. Unatkozó útitársaink az arcunkba bámultak, lesték a szánkban a szót. Egy ősz hajú, kövér asszony meg is kérdezte:

- Maguk, ugye, testvérek tetszenek lenni? Hasonlítanak egymáshoz.

Tizenegy óra tájban alváshoz készülődött a kupé. A kövér asszony a sarokba húzódott. Két hivatalnok formájú ember, egymással szemben, föltette egymás ülésére a lábát, úgy aludt. Egy cvikkeres vigéc lehúzta a lámpán az ernyőt, aztán a fejét a reszkető támlához hajtotta, kibontott újságját az arcára borítva, hogy ne bántsa a szemét a világosság.

A vonat mozgásától a kupé álmosítón reszketett. Tompa, sárga félhomály volt. Csönd, amely még mélyített is az alvó utasok szuszogása. Szomjas szájjammal Bella ajka felé közeledtem. Ő félrevonta a fejét:

- Nem - susogta a fülembé -, fölébredhetnek.

Beláttam, hogy igaza van. Nem erőltettem a dolgot, hiszen annyira tiszteltem szemérmét, aggodalmait, biztonságát. Csak a haján, homlokán suhant végig az ajkam, mintha véletlenül történt volna csak, amikor fölláttam, hogy a hálóból levegyem a plédjeinket.

Bella könnyű kis ásítást nyomott el. Láttam, hogy hullámszik le a lenyelt ásítás a torkán. Összemosolyogtunk.

- Álmos vagy - mondtam -, legalább aludj. Nézd, dőlj végig ezen a két ülésen, a térdemre terítem a plédet, tedd az ölembe a lábát.

Úgy történt. Tiszta, kis batiszt zsebkendőjét ráterítette az ülése támlájára, ráhajtotta a fejét. És karcsú testét violinkulcsá hajlítva, végigdőlt a két fotelen, a lábát az ölembe tette.

Áhítatosan néztem pihenő fejét. Sűrű, hosszú pilláit behunyt szemén. Barna arcán, az ajka fölött kis bársony pelyheinek kékes árnyékát. Piciny fülében a fülbevaló korallcsöppjét. A válla mozgását, ahogy lélegzett. Az ölemben éreztem lábának édes melegét. És a pléd alatt óvatosan, lassan átfogtam vékony bokáját. Aztán gyöngéden kibontottam félcipőjén a fűző szalagját. Ott volt a kezemben harisnyás kis lába. Elképzeltem a vékony harisnya alatt dombrú rüszjtjét, amelyen finom, kék erek futnak. Sokszor láttam a meztelen lábát Balatonföldváron, a strandon, amint a homokban sétált, és a csillogó homokszemek rátapadtak acélos sarkára. Egyszerre csak a lábujjai elevenen megmozdultak a tenyeremben. Felült, visszabújt cipőjébe, és levette az ölemből a lábát. Az arca piros volt:

- Nem szeretek így feküdni. Kényelmetlen.

Néhány halk szót váltottunk, aztán a pléd alatt összekulcsoltuk a kezünket, és egymásnak támasztva a vállunkat szenderegni kezdtünk.

Hát nem volt ez Paul de Cock-féle utazás, de azért nagyon édes volt a meleg közelség, az éjszakai csönd. Félálomban hallottam az állomások neveit, hogy kiáltják odakint a fekete éjszakában, ha megállt a vonat. Még hallottam: „Almás-Füzitő!” Búsan gondoltam rá, hogy mennyire fogy az idő. Sójajtottam magamban: „Már csak öt óra az út.” Aztán elaludtam egészen.

... Aludtam, amíg az a furcsa álmom támadt, hogy agyon akarnak löni. Hallottam a pisztoly csattanását, amire kinyitottam a szemem. A valóságos életben csattant valami. A vonat retteneteset zökkent, megharaptam a nyelvem. Az ablaküvegek csörömpölve törtek össze, a kupé féloldalt dőlt, a hálóból a nyakunk közé estek a kofferek.

Mindez egy pillanat alatt zajlott le, de egy pillanat sem kellett hozzá, hogy fölfogjam: vasúti szerencsétlenség történt velünk.

A fülkében rettenetes tolongás, sikongás támadt. Az utasok egymást tépve, marva rohantak az ajtónak. Bella némán kapaszkodott a karomba. A szívem dobogott a hirtelen ijedelemtől. De azért nem mulasztottam el az alkalmat: átöleltem Bella nyakát, mintha védeni akarnám. Forró csókokkal árasztottam el az arcát:

- Nem sebeztek meg az üvegek, drágám? Nincs semmi bajod?

Visszaölelt. És nem is a fülembe, a szájamba susogta meleg lélegzetével.

- Hát neked?

Föl sem álltunk. Nem volt sürgős nekünk a menekülés. Nem volt fontos a halál. Azt hiszem, akadtak olyan szerelmesek, akik nyugodtan haltak meg a Titanicon is. Úgy maradtunk félig egymásra esve, összeölelkezve, a meredeken ágaskodó fülkében.

A gyáva csürhe, a szerelem nélküli emberek már régen kint sivalkodtak a szabadban, amikor végre eszünkbe jutott, hogy lekapaszkodjunk mi is a féloldalra dőlt vagon ferde ajtaján.

Vigasztalan kép tárult elénk. Tomboló rémület és kétségbeesés uralkodott mindenfelé. A töltés oldala hemzsegett az ész nélkül ide-oda szaladgáló tömegtől. Egymást kereső sikoltások hangzottak a holdfényes éjszakában. A nők idegességükben zokogtak, és a kezüket tördelték.

A férfiak káromkodtak. A harmadik osztály parasztjai pedig nagy tarisznyájukkal a vállukon, nyugalmasan, tátott szájjal bámultak előre a sínekből kiugrott lokomotív felé, amelynek fölhasadt kazánjából kidőlt az izzó parázs.

Hamar megtudtuk, hogy nem történt nagyobb baj. A komótos személyvonat hamis vágányra futott és kisiklott. A postakocsi ráágaskodott a lokomotívra. Néhány vagon ütközője összetört, a lehulló ablaküvegek megsebesítettek néhány embert.

Ez volt az egész. Baj, késedelem, kényelmetlenség, de egyéb semmi. Az első pillanatok széddült zsvajgása után kezdett helyreállni a rend. Egy mély, basszus hang tapasztaltan jegyezte meg, mint valami kinyilatkoztatás, láthatatlan forrásból eredve a sötétben:

- Világos reggel lesz, mire segélyvonatot kapunk!

Összekarolva sétáltunk Bellával a sínek mentén. Elöl vörösen izzott a mozdony melléből kiömlött parázs. Mindenfelé föllobbantak a petróleumfáklyák, amelyeket a szerkocsiból szedtek elő. De néhány száz lépésnyire a mozgalmas töltéstől, mintha más világ volna már, a csillagokkal teliszórt, gyönyörű, nyári ég alatt, álmodó nyugalomban terült el lágy hullámú dombjaival a Duna menti táj.

Szellőtlenül forró júliusi éjszaka volt. Végtelen csönd, amelyben szólt a tücsök. A kezem nyújtottam Bellának. Lesegítettem a meredek töltés oldalán. És a meleg fűben megindultunk a néma sötétség mélye felé. Nem messzi előttünk egy magányos kis liget sűrű fáinak fekete csipkéjét láttuk. Arra mentünk.

A NEHÉZ ÉTEL

1

Z. gróf a kaszinó helyén, az első sor, bal egyes zsöllyén ült. Előtte a zenekar, aztán a színpad, ahonnan a nézőtér meggyszín, meleg, illatos homályában valami hideg lehelet áradt; az üres nagy terek, a zsinórpaddás, a színpad mögötti folyosók légvonata, porszag, festékes, enyves, száraz deszkák szaga, az izzó reflektorok oxigéníze. Azonkívül Z. gróf még valami pikáns aromát is beleképzelt ebbe az egyvelegbe. Az Opera színpada ugyanis zsúfolva volt félmeztelen, fiatal nőkkel, kis balerinákkal, akik a *Prométheusz* tündérfelvonatában vonultak föl mint virágok, csillagok, pillangók, manók, erdei nimfák.

A színpad holdfénnel elárasztott lombos erdőt ábrázolt. Avatatlan szem gyönyörűnek, sőt csaknem egyformának találta volna a sejtelmes világításban mind a kis táncosnőket, de Z. gróf szakismerete, ízlése és hatalmas távcsöve előtt nem maradhatott titokban aranyfog, nagy gyomor, hegyes térd, rossz mosoly vagy kurta láb. A hosszú, fekete kukker kirostált, a semmibe küldött mindenkit, akin valami hiba volt, míg végre, mint jól beigazított ágyú, egy ponton szilárdan megállt. A kettős kristálylencsében kurta hajú, sűrű szemöldökű, keskeny szemű fiatal leányfej jelent meg, dévaj koronája egy csikószerű bájjal teli ifjú testnek. Z. grófnak éppen az a zöld zamat tetszett a leányon; hogy a meztelen karja és lába már olyan rugalmasan kerek, míg a derekának és kicsiny melle almáinak még néhány tempót erősödni kell, hogy teljes harmóniává váljék az egész alak.

A színpad előterében a primabalerina, a Rózsa királyné táncolt. Ezüsfátylai hosszan úsztak utána a holdsugárban, amint kínosan, pontosan rajzolta a balett koreografikus figuráit a reflektor fehér sugárkörében. Nagyon jól táncolt. De Z. gróf ügyet sem vetett erre a muszklis lábú, harmincesztendő asszonyra. Már megtalálta a passzióját hátul a karban, ahonnan varázsló kukkerje félelmes közelségbe vitte hozzá a Pávaszem pillangónak öltöztetett, túllunikás, meztelen lábú leányt. Nagyon kedves volt az a leány. Vad fiatalság villamos ereje mozgatta minden tagját. Kacsintott, mosolygott, mutatta fehér fogát. Kurta, diószínű haját igazgatta. Főlemelt karja alól minden pillanatban elősötétlett hónaljának fekete bársony kis fészke. Nem fért a bőrében. Z. gróf észrevette, hogy az ő Pávaszem pillangója a Rózsa királyné hosszú szólója alatt csintalanul belecsípett a mellé álló medve oldalába. A medve dühöngött nehéz maszkjában, és némán, fenyegetően mutatta mancsát. Z. gróf jól mulatott ezen a külön kis színjátékon. Arra gondolt, hogy a piros festék azért van elmázolva a leányka száján, mert biztosan csókolózott a betyár, hátul a kulisszák között, valamelyik fiatal statisztával, talán éppen a medvével, akit megcsípett.

A balett után közhellyé nyúzott olasz opera következett. Az unalomig elcsépezt muzsika elől Z. gróf elmenekült. Egyenesen, mint a jegenye, könnyedén, büszkén emelve ezüst fejét, keresztülment a piros plüssszékek közötti kis utcácskán. Néhány nő utánanézett, mert ez az arisztokrata még mindig nagyon szép férfi volt, abban a korban, amikor más, normális polgári ember túl van már az élet legtöbb örömén. Z. gróf még semmin sem volt túl. Ott tartott, hogy kezdett vigyázni magára. Finoman, nagy rafinériával, itt-ott mérsékelten csipegetve még a jóból, rövid gyeplőkön, hogy minél tovább tartson az a gyönyörűség, amit életnek neveznek. Hiú volt. Örült, hogy a foyér állótükei olyan nemesen sovány, frakkos figurát mutatnak. Elmosolyodott. „Azt hiszem - gondolta -, ha szakállam lenne, hasonlítanék Lipóthoz, a belga királyhoz.” És hozzátette még: „Ahhoz a vén lumphoz.”

A garderobos kisasszony, amikor meglátta Z. gróf elefántcsontszínű, büszke arcát, lázasan keresgélni kezdte a prémek és kabátok között a jól ismert habitué ragyogó cilinderét és

könnyű, fekete havelokkját, amelynek a zsebébe kasmírsál volt belégyűrve. Z. gróf türelmesen állt és várt, majd nyájasan mosolyogni kezdett egy gyanús kis emberre, aki nagy spirálisokban, habozva közeledett feléje. A kis ember bársonykabátot viselt, mintha ezzel jelezni kívánta volna, hogy neki otthona az Opera. Színházi férj volt, bizonytalan lény, slepper, bakkjátékos, alkalmi hírlapíró, elzüllött egzisztencia, szabad szolgája, moslékon élő kutyája Z. grófnak, aki „mester”-nek szólította, és ködszerű szolgálatokra használta, mert ügyes ember volt különben, és hű, mint a komondor.

A „mester”, amikor leolvasta az ezüstfejű bálvány arcáról, hogy lehetséges az audiencia, a gyáva bizalmaskodás különös hangján szólította meg:

- Hogy mulatott, méltóságos úr?

- Jól! - felelte az egyenes hátú nagyúr joviálisan. - Igazán jól. Nagyon tetszett egy kis, Páva-szem pillangónak vetkezett, organtinszárnyú leány, aki az utolsó sorban táncolt a medvék és a manók között.

A bársonykabátos lény csippentett a szemével:

- Megtudjam, hogy kicsoda?

Z. gróf nagyon undorodott ettől a kerítő kacsintástól, de mert belátta, hogy a „mestert” nemigen tudná használni, ha másféle jellem lakna benne, elnézően mosolygott.

- Nem bánom, majd egyszer. Ha alkalom adódik - mondta könnyedén, minden izgalom nélkül, szinte unatkozva, mintha igazán nem lenne szívügye ez a dolog. Aminthogy nem is volt az. Éppen csak egy kis kíváncsiság bizsergett benne: milyen az a lány közéről, festék nélkül, milyen a bőre, milyen a keze, a kezén a köröm, hogy van növe a haja hátul a nyakán, ahol a kis pelyhecskék kezdődnek.

A bársonykabátos ember lelkesen fogadkozott:

- Holnap referálni fogok, méltóságos úr! - és megint kacsintott, amíg az előcsarnok üvegajtáját udvariasan kitaszította Z. gróf előtt, aki nevetve fordult feléje:

- Ne kísérjen ki az utcára, öregem, meg fog fázni ebben a könnyű magyarban!

A csukott, fekete, városi Packard az Opera mögött állott, a Révay utcában. A sofőr újságot olvasott egy gázlámpa fényénél a kormány mellett. Z. gróf észrevétlenül lépett oda az autóhoz, barátságosan megérintette a legény vállát:

- A kaszinóba megyünk, Antal. Siessen, fiam, éhes vagyok.

Csakugyan éhes volt. Könnyű ebédje óta nem evett semmit. Nagyon vigyázott rá, hogy mértékletes legyen, pedig szeretett bőségesen, finoman, jól enni. Szerette az erős kávé, a havannát. És mégis naponta csak egy szivart engedett meg magának. Este, a nap ünnepe, a vacsora után, amikor már megivott egy pohárka grandmarniert. Szinte kéjjel érezte, hogy fogja összetörni a zselatin tokot a nagy Bock zöld pettyes, barna testén. Érezte a havanna nyers illatát, látta a füst kék arabeszkjeit, a nyelvén volt a francia likőr íze. Jókedve támadt. „Az élet mégiscsak szép” - gondolta hátradőlve a karosszérában, amíg a gép túlköelve rohant az Andrásy út fényforgatagában.

A kaszinó előtt olyan energikusan lépett ki az autóból, olyan könnyedén ment föl a széles, rézkorlátos, szőnyeges lépcsőn, mintha nem is lenne teher az ötvennégy esztendő, amelyet vállán viselt. Jó műszer volt, nemes acélból. Nem volt rajta semmi rozsdá, makulátlanul ragyogott, mint a mérnöki cirkli, amelyet az imént vettek ki gondosan elzárt bársonytokjából.

Az emeleten, a kártyaszoba előtt Z. grófban rossz emlékek kavargtak föl. Visszaemlékezett rá, hogy fiatalkorában hányszor jött ki paprikavörösre gőzölve abból a szobából. Amíg fiatal

volt, fékezhetetlen, optimista, rengeteg pénzeket vesztett odabent. Most? Önérzetesen, de egy kicsit szomorúan elmosolyodott. Arra gondolt, hogy amióta megvénült és fegyelmezett lett, mintha a szerencse kulcsát is megtalálta volna. Melankolikus sóhajjal, csaknem hangosan kimondta: „Tíz esztendő óta szakadatlanul nyerek. Miért van, hogy az öregek mindig elnyerik a fiatalok pénzét?!”

A klub éttermében a sarokban, gyertyát utánzó, almazöld selyemernyős falikar alatt volt Z. gróf rendes asztala. A nehéz ezüst evőeszköz mellett kerek bonbonnière állott. A bonbonnièreben orvosság volt: eucarbon. Z. gróf szemet szedett evés után a könnyebb emésztés kedvéért. A bora is ott várta már. Hanyatt fektetve a lapos kosárban egy üveg Rotschild mouton. A palack félig üres volt. Z. gróf még az előző este nyitatta ki, amikor megivott belőle két-három pohárral.

Olyan jó volt odaülni az ismerős asztalhoz, az enyhe fénybe, a csöndbe, a kényelmes barokk székbe. Nézni a masszív ezüstöt, a kanál nyelén a kaszinó monogramját, a bécsi porcelánon a kis, kék rózsákat, a rezedacsokrot a kristálykancsó és a bonbonnière között. Élvezni a vastag szőnyegek, a fahéjszín falak nyugalma, és elgyönyörködni a két függönyös ablak között mosolygó flamand csendélet dús barackjain, hamvas szőlőfürtjein.

A fehér pikényakkendő, piros mellényes, vén komornyik nesztelenül állott oda az asztal mellé:

- Angolnánk is van. Montesquieu módra, méltóságos úr...

Amikor a komornyik már az asztalra tette a tejes ecetbe pácolt angolnát, sötét árnyék esett az abroszra. A miniszterelnök, G. gróf ült oda az asztalhoz barátságos köszöntés, de minden engedelemkérés nélkül. Ez az utóbbi dolog, titokban, föllázította Z. gróf érzékenységet: „Úgy rohan rám, mint egy kutyapecér - gondolta -, nem is jut eszébe, hogy megkérdezze, legalább a szemével: nem zavar-e?” Pedig az ilyen formális teketóriának nem lett volna sok értelme közöttük. Egy társadalmi osztályból való, hasonló korú emberek voltak mindketten. Gyermekekori barátok, sőt rokonok. Hanem hiába, valami kölcsönös ellenszenv lappangott közöttük. Igaz, hogy nagyon kevés, éppen csak annyi, hogy a fokhagymaíz ne érezze meg senki más a viszonyukon, egyedül ők maguk. A szibarita gróf nem értette és lenézte a politikus grófot, akit durva törtetőnek talált. És ugyanígy nem értette és lenézte a politikus gróf a szibarita grófot, akiről az volt a véleménye, hogy alapjában véve mégsem más, mint egy finom henyé, lelkiismeretlen hereméh, akinek eszébe sem jut, hogy ezekben a válságos időkben osztálya mellett küzdelembe szálljon, elég neki, hogy élvezze a történelmi előnyöket, a többivel nem törődik.

A komornyik két vendége közül hasonlíthatatlanul jobban tisztelte a szibarita grófot. Előkelőbbnek tartotta, elegánsabbnak. Nagyobb úrnak. Kicsit megvetette a miniszterelnököt, hogy olyan kurtán rendeli meg a vacsoráját:

- Hozzon egy forró bouillont, tojással. Utána akármit. Egy pohár sört.

G. gróf szintén sovány és izmos férfi volt. A sportban eltöltött fiatal évek meglátszottak rajta. Nem hízott el. De mert soha nem vigyázott magára, az utóbbi évek alatt fölösleges zsír rakódott le az arcán. A nyaka megvastagodott, és az orrán meg az állán megpirosodott, kitágult a finom kapillárisok érhálója. Nehezen is lélegzett, asztmatikusan, emfizémája volt. Száz cigarettát szívott egy nap. Most is égő cigaretta volt a kezében, amelyet végül letett a sárgaréz hamutartóba.

Z. gróf utálkozva nézte a cigarettát, az orrát csavarta a füstje. Szerette volna fölemelni a szelterszvizes palackot, hogy kioltsa a parazsat. De nem tette. Mindenkifölött tapintatos lény volt, és ez nem lett volna tapintatos cselekedet. Jégbe hűtött, okos, szürke szemét ráemelte a

politikusra. Megállapította, hogy barna ruhában van. „Át sem öltözött estére - gondolta -, így loholt egész nap, talán még a kezét sem mosta meg.”

A miniszterelnök máskor talán észrevette volna, hogy a barátja milyen természetellenesen tiszta, milyen arrogánsan fiatal. De most, mert szüksége volt rá, mint gyakorlati embernek, az alkalmas lelki hangulat kedvéért csak az járt az eszében, hogy Z. gróf végül mégis másodunokatestvére, érdekszövetségese, bátran fordulhat hozzá ebben a kis ügyben.

Fölhörpintette levesét, aztán sürgősen, habozás nélkül - nagy erejű és sikeres államférfi volt -, világos, korrekt mondatokkal hozzákezdett:

- Örülök, hogy látlak. Ezer dolgom közt csak miattad jöttem ide. Figyelmeztetni akarlak rá, hogy a Z.-i kerületben a jövő héten pótválasztás lesz. Az a kerület a te birodalmad. Ott van Seregélyes, Puszt-Cséb. Tudom, hogy négy-öt falu van a kezedben minden papjával, ügyvédjével, takarékpénztári igazgatójával. Kedves lenne tőled, ha erélyesen támogatnád a jelöltünket. Heves választásra van kilátás, pedig hogy egészen au courant légy a dologban, elárlom: nemcsak egy mandátumról van szó, jelentéktelen politikai sikerről. Kényes, személyi érdekek forognak kockán. A mi jelöltünk ugyanis...

... és a miniszterelnök kissé letompította a hangját, szabatos, eszes modorában előadta az egész ügyet, minden titkos vonásával együtt.

Z. gróft nem érdekelte a politika. De valamennyire mégis hízelgett neki a pikáns helyzet, amelyben a kormány feje majdnem „kér” tőle valamit. Megpróbált figyelni. Ez eleinte sikerült is. De ahogy a história nem akart véget érni, unatkozni kezdett. A szeme titokban a flamand csendélet hamvas szőlőfürtjére tévedt. Eszébe jutott piros pej kancája, Rozalinda, hogy jó lenne megnyerni vele a Tenyésztők díját. Nagyon örült, mikor a komornyik csöndesen elébe tette zselatintokjában a „nagy” Bockot. Végre foglalkozhatott valamivel. Megropogtatta a szivar végét, rágyújtott. A miniszterelnök most már hiába beszélt. Z. gróf előtt, a füst azúr felhői között, mintha káprázat lenne, megjelent organtin szárnyával, meztelen térdével, piros mosolyával, fehér fogával a balett dévaj Pávaszem pillangója.

2

Világos, napos, késő délelőtt volt, amikor Z. gróf a széles, de kemény matracú ágyban, az alacsony párnán kinyitotta a szemét. Jókedvűen, egészséges éhséggel, frissen ébredt, teli mozgási vágygal. De azért néhány percig mégis nyugodtan feküdt a fehér gyapjútakaró alatt. Gyönyörködött hálószobájában, amelynek angol stílusát rendkívül szerette. Nagyon kevés bútor volt ebben az óriási szobában. A hatalmas ágyon, néhány szarvasbőr fotelen, az angol kandallón és az ágy elé tett tigrisbőrön kívül, a két ablak közt egy versenylő ezüstsztobra állt. A terrakottaszín falon egyetlen kép: Lord Byron finom portréja, Gainsborough modorában. Nem mintha a gróf imádta volna a költészetet, hanem mert Byron a dédanyja révén távoli rokona volt. Ötpercnyi mosolygó meditálás után Z. gróf csöngetett. A nap elkezdődött számára. Az inasa bejött, behozta rendes reggeli italát: egy pohár langyos ásványvizet. Mellé tette a postáját az éjjeliszekrényke üveglapjára. Felhúzta a függönyöket, bebocsátotta a vidám kora tavaszi délelőtt sugárözönét. Aztán jelentette, hogy negyed egy van, és az előszobában a következő személyiségek várákoznak: a borbély, a masszőr, Mr. Dobbs, az angol zsoké, és Tordai úr, aki nem volt más, mint a bársonykabátos ember.

Z. gróf a színe elé engedte az egész társaságot a leverhez, mert, mint minden jókedvűen ébredő ember, szeretett mozgást látni maga körül. A borbélytól megkérdezte, hozott-e magával hajvágó ollót, a masszőrnek megmagyarázta előre, hogy mit fog kívánni tőle a fürdő után. Majd kihallgatta Mr. Dobbsot, aki referált a reggeli tréning eredményeiről.

A zsoké mereven, tiszteletteljesen állott az ágy előtt. Tordai úrnak mint „vendég”-nek joga lett volna leülni, de ezt nem tehette meg, mert a három fotel mindegyikén valami ruhadarab volt. Z. gróf frakkja, nadrágja, harisnyája, plasztronja, ahogy levetkezett hajnalban, amikor hazajött. Tordai úr nem mert ezekhez a holmikhoz nyúlni, meg aztán túlságosan izgatott is volt ahhoz, hogy nyugodtan leüljön. Z. gróf és a zsoké lóversenyitkókat tárgyaltak meg, és a bársonykabátos ember viszkető érzéssel teli fülelt a dialógra, bár szót sem értett belőle, mert Dobbs angolul beszélt a gazdájával.

De végre is eltávozott a kékre borotvált, száraz, sovány és elegáns angol. Z. gróf a postájához nyúlt, és amíg a levélborítékokat ropogtatta, nyájasan kérdezte:

- Na, mi újság, kedves mester?!

Tordai úr, mint a színész, akinek jelenése van, hozzáidomította egész arcát a nagy előadáshoz.

- A Pávaszem pillangót Beliczay Böskének hívják - mondta -, józsefvárosi lány. Kis pékboltja van az apjának... tizenhét éves, de azért már nem ártatlan... szó sincs róla, nem ártatlan. Romlott kis pesti lány ez. De nagyon édes. Vakmerő, szemtelen, szegény. A balettben azt mondják, hogy nincs különös tehetsége a tánchoz, ha húszéves lesz, meghízik - kidobják. Hogy mit fog csinálni akkor? Istenem, majd csak meglesz valahogy. Még nem ismerem, de láttam az öltözőben, annyit már most is tud, hogy az ingecskéjének mindig szép tisztának kell lenni...

Ezeket az utolsó szavakat Tordai úr már a fürdőszobában mondta, a földbe süllyesztett porcelán kád előtt. Z. gróf derűsen ült a kádban. Élvezte a puha, boraxos, langyos vizet, az egész helyzetet, hogy a masször már várja fehér köpenyében, két öklét a csípőjére támasztva. A gróf nagy, vörös gumiszivaccsal törölgette a nyakát. Ahogy megmozdult, a karján és a hátán ifjú energiával kidomborodtak az izmok. Nagyon jó látvány volt mint fürdő faun. Fiatalos, feszes tiszta bőrén volt valami egészséges, edzett, aranyos barnaság.

Tordai úr meg is jegyezte:

- Ha az ember így látja a méltóságos urat és eltekint a fehér hajától, szinte azt hiszi, hogy még nincs harmincéves sem.

Z. gróf büszkén mosolygott. Tudta, hogy kitűnő kondícióban van. De vigyázott is erre a kondícióra. Mohóság nélkül, nagy diétával élt. Okosan sportolt, nem izgatta magát semmivel. És hogy a lelke is friss maradjon, édes unalommal teli, hosszú pihenőket adott magának falun.

Tordai úr előterjesztette, hogy valamelyik este a saját külön társaságával elviszi vacsorázni a kis Pávaszem pillangót. Majd behúzódnak valamelyik finom belvárosi restaurant külön-szobájába. A méltóságos úr arra járhat véletlenül, bekukkanthat egy pillanatra, megnézheti, hogy milyen közelről a balett kis pillangója.

Z. gróf kellemesen, de minden sürgető izgalom nélkül gondolt erre az eseményre. Számba vette estéinek elfoglaltságát, és egyetlen, enyhe szóval, mint egy mosolygó olimpuszi isten, mint a megborotvált Jupiter, kiadta a parancsot:

- Kedden!

3

Tordai úr vasárnap megismerkedett a lánnyal. A jelenet a színpadon történt, este, az előadás alatt. A bársonykabátos embernek volt valami tekintélye ezen a vidéken. A kritikusok barátja volt, némi jóakarattal maga is zeneesztéta, olyan újságíróféle ember, vén patkánya a színpadnak, félni kellett a harapásától. Az ügyelő cvikkerje azért fenyegetően megvillant, amikor

Tordai urat észrevette a kórus leánykái közt ólálkodni, de aztán mégsem dobta ki. Szegény, ijedt lény volt, mit kössön ő ki valakivel, aki tegeződik a főrendezővel is?

A Pávaszem pillangó most Havasi gyopár volt. A fejéke és kis szoknyája fehér bársonyból varrt virágszirmokat utánzott. Tordai úr császári mozdulattal odaintette magához a lányt. Megcsípte az arcát, megveregette a meztelen hátát, aztán a zsebébe nyúlt, és két szem „brésilienne”-t adott neki. Ezt a cukrot Z. gróf Luciferje az egyik kövér énekesnőtől zsákmányolta, aki magamagát lepte meg egy skatulya zserbóval.

Beliczay Böske kibontotta az ezüstpapírt a csokoládén, közben sandán nézett a színpad nyugtalan fényei közt Tordai úrra. A száját félrehúzta, úgy gondolta magában: „Csak ilyen undok dohányszaga ne lenne.” Akkor még azt hitte a lány, hogy Tordai úr szívéről van szó, de két perc múlva kiderült, hogy a bársonykabátos zeneesztéta másvalaki érdekében fáradozik: amikor fölmerült a vacsoraterv a disztíngvált vendéglőben, előkelő társasággal együtt:

- Z. gróf is ott lesz esetleg! - mondta könnyedén Tordai úr.

A Havasi gyopár okos kislány volt. Keserves tapasztalatai voltak. Kosztot fizetett otthon. Rettenetes küzdelmeket vívott a harisnyáival, amelyeken lefutott a szem. Minden ruhadarabját valóságos élethalálharc árán szerezte meg. És mert az ilyen kemény sors nagyon megedzi és elevenné teszi az elmét, Beliczay Böske fejében pillanat alatt kigyúlt a világosság.

- Milyen ember ez a gróf? - kérdezte gyanakodva, mert már sokszor megjárta a grófokkal. - Öreg?

- Hát nem egészen fiatal - felelte Lucifer -, de örült nagy úr. Tudod, versenystállója is van.

A Havasi gyopár megtörülte csokoládés száját a keze fejével. Elgondolkozott. Tordai úr szavaiból süttött az őszinteség, aztán meg Z. gróf neve is nagyon komolyan csengett. A lánynak eszébe jutott sok mindenféle kínja-baja. A tavasz, amely előtt ruha nélkül állt. A kölnivize is kifogyott, fogpasztája sincs. A Havasi gyopárnak eddig nem voltak nagy sikerei az életben, most sem gondolt tehát ifjú igénytelenségében autóra, palotára, állandó viszonyra a „gazdag, öreg gróffal”. Valami gyors, kis haszon járt csak az eszébe. Elsősegély, amelyhez hamarosan hozzá lehet jutni egy kevés émelygés árán. Szegény kis gyopárnak még a vacsora is csábító kilátás volt. Szeretett volna halat, csirkét, finom édességet enni. Vágyott egy skatulya egyiptomi cigarettára, ha lehet, trombitás figáróra, amelynek legalább a felét kiosztja majd az öltözőben. Egyetlen vad mozdulattal kidobta rakoncátlan hajának diószínű tincset a homlokából, és mint aki már áttért a dolog üzleti részére, egyenesen, keményen nézett Tordai úr szemébe:

- Hanem mondja meg annak az alaknak, hogy engemet nem lehet „palira venni” - ezekhez a szavakhoz fenyegetően, de titkos ijedelemmel csillogott a lány szeme, mert jól tudta, hogy senkit sem könnyebb becsapni, mint éppen őt.

Tordai úr rendkívül megsértődött a gyanúsítás miatt. Hogy mit gondolnak, ki ő és ki a gróf? És egyáltalán, mit gondol a lány, miről van itt szó? Nincs itt szó semmi másról, mint éppen egy vacsoráról. Ő nem kerítő! Micsoda szemtelenség! Ő a maga kedvéért hívta meg a lányt. Ha akar, jön, ha nem akar, nem. Elfojtott hangú veszekedés közepette egyezkedtek, míg végre megállapodtak abban, hogy kedden este Böske benéz Tordai úr törzskávéházába, és majd onnan együtt mennek el abba a vendéglőbe, amelyet az urak közösen választanak ki.

Szerencse, hogy a kontraktus megszületett, mert a karvezető már kereste a lányt.

- Hol a fenébe jársz, Beliczay? Mindjárt ki kell menni a színpadra...

A lány azzal búcsúzott el Tordai úrtól, hogy gyorsan megcsípte a karját. Odaúgta: „pá”, azzal szaladt, beállt a többi havasi gyopár közé, akik már vártak a bal kijáratnál. Böske nem olyan természet volt, aki a titkait meg tudja őrizni magában. Most is eljárt a szája:

- Holnap Z. gróffal megyek vacsorázni!

A virágok hitték is, nem is ezt a szenzációt. A temperamentumuk szerint csúfolták, nevtették, irigyelték a barátnőjüket. A legkisebb havasi gyopár, egy tizenkét éves kisleány, fejlődő értelmének határozatlan sejtelmeivel, macskaszemét kerekre nyitva bámulta Böskét:

... Holnap egy gróffal fog vacsorázni!

4

Böske, mintha az Isten tudja, mire számítana, tetőtől talpig megmosdott otthon, a konyhában, a nagy bádoglavórban. Orgonaszappana volt. Orgonától illatozva, frissen, harcra készen beállított este Tordai úrért a kávéházba. Csinos volt. A kalapja nagyon kacéran állt. Az esti világításban nem látszott, hogy macskaprém, kék kosztümje kicsit kopott. Keresztültört a kávéház asztalrengetegén, amíg a kártyaszobában megtalálta a bársonykabátos Lucifert. A vállára ütött a kesztyűjével:

- Startoljunk, öregem!

A „Kovács” kék szeparéjában már együtt volt a társaság, amelyet Tordai úr azzal a céllal válogatott össze, hogy keretül szolgáljon a gróf randevújának. A kis kompánia másik férfitagja dr. Herz Ede gabonabizományos volt. Dr. Herz jelentéktelen bolygója volt annak a csillagtábornak, amelynek központi napja gyanánt Z. gróf ragyogott. A tőzsdés igen nagy tisztelettel állott föl a kis táncosnő előtt, mert Tordai úr túlzó módon beszélt neki arról, hogy az öreg grófnak mennyire tetszik „ez a macska”. Az arisztokrata érdeklődése olyan glóriát font Böske fejéjé köré, hogy a szeparéban levő két estélyi ruhás hölgy - Herz úr barátnője és Herz úr barátnőjének a barátnője - majdnem öltöztetőnői alázattal fogadta a vad, kültelki leányt. Meztelen karjukkal átölelték, megcsókolták, hízelegtek neki. Böske ellenségesen nézett Budapest estéjének két fényes, negyvenéves csillagára. Ismerte a színésznői jelleggel felruházott, de minden színésznői gyakorlatot nélkülöző hölgyek nevét. Láttá szikrázó ékszereiket. És azt hitte, hogy ezek a „befutott” nők csúfolódnak vele.

Az asztal nagyon dúsan volt megterítve. A vacsora már megkezdődött. A hölgyek éppen rákot ettek. A tányérjuk teli volt rákhéjjal, néhány pirosra főtt szőlő rák ezüsttálon, a hófehér szalvétából nyújtotta ollóját. A hűtő jegében aranynyakú francia pezsgő állott. És az asztal sarkán egész torony egyiptomi cigarettás skatulya volt egymásra rakva, legfelül egy doboz rózsalevelű Teofanival megkoronázva.

Böske levetette macskaprém kabátját, s odaült az asztalhoz.

Minden remek lett volna, csak éppen Z. gróf nem volt néhol. Nem is beszéltek róla, mint ahogy a zsidók nem veszik ajkukra Jehova nevét. De mégis érzett, hogy ezek az emberek várnak valakit. A kifestett szemek minden kis neszre az ajtóra néztek, aztán csalódottan kihunytt a fényük: csak a pincér. A lány feszült izgalma egyre nőtt. „Hol van hát az az alak?!”

Végre - nagyon későre járt már az idő - kinyílt az ajtó, és a küszöbön frakkos figura jelent meg. Magasabb, karcsúbb, mint a pincérek.

Z. gróf elefántcsont-halvány arcán nyugodt mosollyal az asztalhoz lépett. Nagyon kedvesen mondta:

- Jó estét kívánok.

A Pávaszem pillangó első érzése az volt, hogy milyen szép lehetett ez az ember fiatakorában. Szeme a gróf escarpenjére tévedt. „Micsoda elegáns lába van” - gondolta magában. Hatalmat és méltóságot érzett a magas férfiban. És erőt. Sokkal több erőt, mint azokban a kölykökben, akikkel eddig dolga volt. Forró kis kezét belétette a gróf száraz, hűvös tenyerébe. Csak üzletszerűen akart hízelegni, de a hangja nagyon őszintén csengett, ahogy kidadogta:

- Jól áll magának ez az ősz haj.

Dr. Herz vagy akármelyik másik közönséges pesti arszlán nem mert volna hozzányúlni Böskehez. Nem lett volna sikk. A lány túlságosan fiatal volt, szegény, kócos, névtelen kis patkánya a balettnek. De Z. grófot nem akadályozta semmiféle aggodalom. Az ő érdeklődése rangot adott, nemességet. Böske, anélkül hogy tudta volna, ennek az érdeklődésnek következtében egyszerre divatos nővé vált a félvilág külön társadalmában. Még nem történt semmi, de csillagocskájának fénye már kigyúlt az éjszaka égboltján.

A két nő és a két úr erőltetni próbálta a könnyed hangot, Z. gróf természetes kedvességén nem bűzlött csöppnyi gög, de Böske azért fölfogta, hogy milyen áthidalhatatlan távolság van ezek között az emberek között. És azt is érezte, hogy ő ennek a nyugodt nagyúrnak tetszik. Asszonyi ösztönével tudta, hogy talaj van a lába alatt. Gyönyörűséggel élvezte a pozícióját. Bízni kezdett magában, produkálta magát. Piros nyelvecskáját belenyújtotta a pezsgőbe. Csicssergett.

Z. gróf nem csalódott abban a föltevésében, hogy a Pávaszem pillangó közelről is nagyon kedves lehet. Valami keserű zamatot talált a lányban. Tetszett a mozgása, a szeme fénye, a hangja színe. Elkényeztetett érzékei megmozdultak. Szerette volna az ölébe venni a lányt. És mégsem tett feléje egyetlen mozdulatot sem. Csak nézte szép és mosolygó, de hideg, acél szemével az asztal széléről. Z. gróf hosszú szerelmi pályáján megtanulta, hogy nem helyes dolog rázni a fát, sokkal édesebb a gyümölcs, ha magától hull le az ágról. Ez volt a modora. Ezt a metódust alkalmazta még a legfutóbb kalandjaiban is. Azonkívül pedig nem tulajdonított a maga előnyeinek túlságos értéket, de a lány ifjúságát olyan nagyra becsülte, hogy szinte zavart volt a vágy merészsége miatt, amely egyre elevenebben fejlődött benne. Nemcsak tartózkodó, hanem szinte szemérmes volt Z. gróf. Néha még pirult is, úgyhogy majdnem bája volt a viselkedésének.

Böske, amíg nem látta a grófot, undorodva gondolt arra, hogy majd el kell túrníe valami szennyos öregember hízelgéseit. Aztán, mikor semmi nem történt, aggódni kezdett. A hiúsága is megmozdult: „Nem vagyok az ízlése annak az alaknak?” Félt, amíg néhány finom, de biztos jel meg nem győzte arról, hogy tetszik az „öreg”-nek. Csudálkozni kezdett: „Hát akkor miért nem nyúl hozzám? Fél tőlem? Mit ül itt úgy, mintha nem merne megmozdulni?” Bámulva gondolta: „Csak nem szerelmes ez...?” A szíve megtelt bizalommal és hálával. A pezsgő mámore átjárta testét. Teljesen megfeledkezett arról a „kis haszonról”, aminek a kedvéért idejött. Nagyon, de nagyon jól érezte magát a büszke és kevés beszédű, elegáns, ezüsthajú férfi mágikus közelségében.

Herz úr barátnőjének gyönyörű ékszerei voltak. Fehér kezén óriás briliánsgyűrű szikrázott. A kis Pávaszem lepke néha forró tekintetet vetett erre a gyűrűre. Szinte rátapadt a szeme, mint valami imádandó tárgyra.

Z. gróf elkapott egy ilyen pillanatot, és csendes hangon mondta a művésznőnek:

- Kedves Lujza, ajándékozza oda ezt a gyűrűt a kicsikének. Nézze, milyen áhítattal bámulja!

A „kedves Lujza” mohó készséggel húzta rá a gyűrűt a Böske ujjára. Szertartásosan megcsókolta a lányt, mintha ezzel a csókkal tisztí csillagot adna neki:

- Viseld egészséggel, szívecském!

A kis pillangó lába jéghideg lett a váratlan és elképzelhetetlen örömtől. Egy szemvillanásig ezer gyanú cikázott rajta keresztül: hogy üvegből van a gyűrű, hogy úgyis visszaveszik tőle, hogy csak álmodik. Aztán tájékozva tört ki belőle a hála. Könny buggyant a szeméből, úgy mondta, dúlt, üldözött kis arcát a gróf felé fordítva:

- Köszönöm szépen!

Z. gróf mosolygott:

- Nem én adtam. Ne nekem köszönje meg.

A lány féktelenül megrázta a fejét:

- Nem vagyok olyan buta. Tudom, hogy miért kaptam. Csak azért, mert maga mondta. De azért neki is szépen megköszönöm! - és túlradó érzéseinek fölöslegéből jutott egy forró ölelés a „kedves Lujzának” is.

A gróf fölállt:

- Rettenetes késő van. Maguk csak mulassanak. De én hazamegyek. Az ilyen vén embernek, mint én, ilyenkor már ágyban a helye!

És elment, miután nagyon gyöngéden, majdnem atyailag megsimogatta Böske haját. A lány az ajtóra nézett, amelynek függönye mögött a gróf eltűnt. Hogy minél élénkebben érezze tulajdonát, forró arcához szorította a gyűrű hideg briliánsait. Boldog volt. De valami hiány-érzés nyugtalankodott benne, amiért a gróf csak „úgy” ment el. Ez egyre jobban bántotta. Végül szinte fájt a szíve attól, hogy semmi sem történt. Ijedten gondolt rá, hogy a gyűrű csak fájdalomdíj volt, szeszély, hogy sohasem fogja többet látni ezt az embert.

5

Böske csaknem a nyakába ugrott örömében Tordai úrnak, amikor a bársonykabátos ember néhány nap múlva azzal lepte meg, hogy Z. gróf mind a kettőjüket meghívta Seregélyesre.

A vonaton, amikor Körtvély-Alfalu felé közeledtek - ez volt Seregélyes-pusztas vasúti állomása -, Tordai úr kimutatott az ablakon a tovatűnő tájakra:

- Ez már mind az övé. Ez már az ő búzája, kukoricája. Az övé a falvakban minden ház, a templomokat is ő építtette. Látnod ott azt a kéményt? Az a téglagyár. Az is az övé.

Tordai úr túlzott. A grófnak volt ugyan Seregélyes körül tizenháromezer holdja. De ha lúd, hát legyen kövér. Tordai úr, mint hűséges szabados, odaajándékozta fél Tolna megyét Z. grófnak, hadd bámuljon a lány.

A vasúti állomáson (csinos kis állomás volt, ezt igazán a gróf építtette ajándékba az államnak, fényes, vörös téglából), a főnök üveggömbös kertjén túl ott várt a seregélyesi kocsis. A gróf hintót küldött a lány elé. Szép, sárga, erősen féderezett, „nyári útra” való hintót. A hintóba két szederszín amerikai trapper volt fogva. Böske megkérdezte a lovak nevét.

A pitykegombos, zsinóros, pántlikás kalapú parádéskocsis rámutatott az ostorával előbb a rudasra, aztán a nyergesre:

- Ez itt a Muszáj, az meg a Frufru, keziccsókolom.

A lány soha életében nem volt falun. Csak úgy Pest mellett, ahol még villamos fut a zöldben, és a kerítések teli vannak festve cipőfénymáz- meg izzólámpa-reklámmal. Most látta először közvetlenül közről a szűz földet. A szélben fodrozó, végtelen, zöld búzavetést. A kukoricát.

A kenderúsztatókat. A szürkülő estében a csendes kis tanyákat. Kútágast, kondát. Paraszttemetőt a faluk alján, összevissza ültetve a sok kis fakereszt a ritka akácosokban.

Seregélyesig majd húsz kilométer volt az út. Két falun is keresztülmentek közben. Két jámbor, úrtisztelő, katolikus falun, ahol a nép becsületesen megsüvegelte a grófi kocsit.

A lánynak rettenetesen imponált a sok köszönés. „Ezek az ő parasztjai. Ez az ő országa” - gondolta, és képzeletében királyi hatalommal és gazdagsággal ruházta föl a grófit.

Már kék este volt, amikor a hintó a seregélyesi park jegenyefasorába ért. Éppen csak annyi világossága volt a napnak, hogy elárulta a kert kapujának kőcímereit, a kilencágú korona alatt, a nyíllal átlőtt nyakú szarvast. A kert gyönyörű volt, olyan dús, hatalmas virággruppok domborodtak a kastély frontja előtt, hogy Böske a Margitsziget híres virágágyaira gondolt. Kavicsos följáró vezetett a kastély elé, amelynek kettős ablaksora és kitárt ajtaja aranyos fénnel világított az estében.

Böske természetesen nem tudta, hogy milyen szép, és miért szép ez a háromszáz éves kastély. De érezte a repkénnyel befuttatott falak hatalmas arányának pompáját. Valami nagyszerűt érzett, egy más világ lehetőségét a leereszkedő este homályában, amelyet megtöltött a virágágyak vaníliaillata. A kavicsos plage-on, ahová a hintó följárt, a hallból kiömlő villanyfényben szolgák álltak. Csizmás huszárok, vadászlibériás, cérnakesztyűs inasok. Az egyik inas levette a lány apró bőröndjét a hintó bakjáról, és bevitte a kastélyba. A tündérkastélyba, amelynek tárgyai a gazdagság aranyfolyamában csillogtak a kivilágított ablakok üvege mögött.

Böske nagyon kicsinek, elnyomottnak érezte magát ebben a környezetben. Hirtelen félelem fogta el, hogy nem is jut tovább a pompa előcsarnokánál. Nem lepte volna meg, ha az egyik inas megszólal: „A méltóságos úr nincs itthon, tessék visszafordulni, hazamenni.” Ez a szorongás annyira kínoztta, hogy a torka elszorult, amikor meglátta a gróf magas, karcsú alakját. Seregélyes ura igen festői megvilágításban jött ki a fényes hallból a kapu elé. A lány rettegve nézett rá. Fölényes, hideg, kegyetlen, valami dölyfös isten szájába illő mondatot várt tőle. Alig hitt hát a fülének, amikor a férfi csendes, csaknem hízelt hangja úgy érintette meg az arcát, mint a bársony:

- Nagyon összerázta a kocsi, kicsikém? Sajnos, elromlott az autóm. Berúgott a sofőr, neki ment vele egy útszéli körtefának, összetörte.

Böske nem látta tisztán a házból kiszűrődő fények bizonytalan villódzásában a gróf arcát. Csak a körvonalait fogta föl. Széles vállát, büszke tartású fejét. Megint megtelt a szíve azzal a túlárado hálával, mint a gyűrűjelenetnél. Úgy érezte, hogy dús ajándékot kapott ezzel a néhány kedves szóval. A szája kinyílt, de nem tudott válaszolni. Legjobban szeretett volna odaborulni a sötét férfialak mellé.

Tordai úr tudta a kötelességét. Vacsora után alig itta meg a feketekávéját, ásítózni kezdett, és visszavonult ferdén égő szivarjával a szobájába. Böske egyedül maradt a gróffal az óriási ebédlőben, amely akkora volt, mint egy templom hajója. Mind a ketten hallgattak. A lányt elfárasztotta a sok új benyomás, a friss levegő, a hosszú kocsikázás. Nyomta a nagyvonalú pompa, a korlátlan gazdagság képe. Nyugtalanította, hogy a dolog nem tér rá valami rendes vágányra. Egyre kevésbé értette, hogy került Seregélyesre? Mit akar tőle a gróf? Nem értette a grófit. Félni kezdett, hogy talán mást akar, mint amit ő nyújtani tud. Mást akar, másképp, valami beteges szörnyűséget. Vagy megbánta volna, hogy magához hívta? Rettentő pillanásokat vetett titokban a férfira, akit gyönyörűnek, szinte fenségesnek talált ezüst fejével, méltóságos, szótlán mozdulatlanságában, amelynek már majdnem olyan íze volt, mint a bánatnak. Hirtelen keresztülcsúszott rajta a fájdalmas gyanú. „Biztosan azért ilyen, mert un engem, amiért nem tudok beszélni vele.”

Pedig a férfi nem unta a kis Pávaszem pillangót. Z. gróf valami belső zavar miatt hallgatott. Túlságosan szenvedte a korát. Perverznek és tisztátalannak érezte a helyzetet, hogy az anyagi eszközeivel visszaélve, ide parancsolta maga mellé ezt a fiatal teremtet. A gróf is félt. Nem hitte, hogy a személyes tulajdonságaival hatni tudna a lányra. Átkozta a gyöngeségét, hogy vénségére nem tud lemondani az érzéki örömről. Z. gróf nem a fürdő Zsuzsanna szemérmetlen örege volt. Aggodalommal teli, szinte megalázottan jutott el addig a pontig, hogy a probléma megoldására rátaláljon. „Ez a dolog az én művészetem - gondolta -, olyan nekem ez a kis pillangó, mint a zene vagy mint a kép. Mért ne gyönyörködjem benne csendes estém-ben.” Erre a gondolatra fölvidámodott. A szeme, összeszorított szája mosolyogni kezdett. Melegen mosolyogva nézett a lányra. Gyönyörködött finom vonalaiban, áradó ifjúságában, riadt kis mozdulatainak kecsességében, mint a muzsikában. Böske úgy érezte, mintha a férfi mosolya valami terhet venne le róla. Fölszabadult jókedvvel mondta:

- Örülten szép ez a kastély. Rémesen szeretném megnézni a többi szobákat.

A gróf boldog volt, hogy valami reális tárgyat adhat a beszélgetésüknek.

- Jöjjön. Megmutatok mindent.

Fölálltak az asztaltól, és az ebédlővel szomszédos kis szalonba mentek, amelynek bolthajtásos, fehér falán régi aranykeretben megfeketedett festmények függtek. Az ősök képei. Az egyik kép szakállas, kopaszra borotvált fejű, páncélos, prémes, buzogányos, tatárarcú férfiút ábrázolt.

- Ez az én ük-ük-ükapám - mondta a gróf. - Nem találja, hogy hasonlítok hozzá? Baráth Vazulnak hívták.

A lány félelemmel és tisztelettel nézte a buzogányos szörnyeteget, amelynek portréján a magyar reneszánsz művésze nem alkalmazott semmiféle hízelgő retust. Az orr fenyegetően görbe volt, és szinte kegyetlenül rengett a páncél alatt a vitéz hatalmas potroha. Böskét rendkívül meghatotta, hogy a gróf „bemutatta” a családjá egyik tagjának. A férfi pedig ugyanabban a pillanatban igen zavartan gondolt arra, hogy - micsoda babona - de semmi esetre sem figyelmeztetné a pillangót a famíliájának valami közelebbi tagjára. A nagyanja vagy éppen az édesanyja képe előtt? Ó, lehetetlen. A gróf csaknem elpirult erre a gondolatra, akár egy diák. Baráth Vazul, az más. Kihűlt emlék. Tiszta történelem, szinte pojáca, óriási szakállával.

Így álltak az ódon portré előtt, amikor hirtelen kialudt a csillár, és szuroksötétség borult a szobára.

Böske pesties észjárással hangosan fölkiáltott:

- Rövidzárlat?!

- Nem - mondta csöndesen a gróf -, a kastély a szomszédos téglagyártól kapja a villamos áramot, és ilyenkor kikapcsolják a vezetéket. Fél? Ne féljen, mindjárt jön az inas a gyertyával.

Szóltanul álltak egymás mellett a sötétben, nem láttak semmit, de érezték egymás testének közelségét. A férfi megtalálta a lány kezét. Csitítóan simogatni kezdte. Böskében ettől a gyöngéd érintéstől valami olyan bátorság és sóvárgás gerjedt, amelyet még soha életében nem érzett. Aztán, mert „az az ember” nem mozdult, ő közeledett. Behunyta a szemét, és lágy, egy kicsit gyáva mozdulattal odadőlt a férfihoz, a vállára hajtotta a fejét.

Z. gróf szíve büszkén földobogott. Ez volt a spontán odaadásnak az a mozdulata, amelyre vágyott. A nő alázata és kifejezett kívánsága, amelyet annyiszor élvezett sikeres ifjúságában. Ó, hát még valaki, megint sikerült, ötvennégy éves korában, kicsikarnia ezt a mozdulatot. Kinyújtotta a karját, és a sötétben forró diadallal, boldogan, hálásan ölelte magához a lányt.

Böske, amikor kinyitotta a szemét, az első pillanatban nem tudta, hogy hol van. A tisztaság illatát érezte, a puha ágyat. Körülnézett a szürke és rózsaszín, gazdag hálósobában, amelyet a lebocsátott függönyökön át elárasztott a reggeli napfény. Újra lehunyta szempilláit, és mint valami bonyolult álmra gondolt vissza az éjszaka eseményeire. Szégyenkezett, de valami megkönnyebbült örömet is érzett. Ez végre tiszta helyzet. Úgy emlékezett, hogy az éjjel őszintén kedves tudott lenni a férfihoz. Ábrándozott: lehetséges, hogy szeressen egy kicsikét?

Nem tudta, hány óra. Néhány percig türelmetlenül forgolódott, aztán friss fiatalsága fölkelte az ágyból. Körülnézett. Az ágy előtt, gondosan odakészítve, két hattyúprémes, kecses kis papucs volt. Böske kibújt a paplan alól, és a mezítelen lábát óvatos tisztelettel belédugta az előkelő idegen papucsba...

Olyan csöndesen kelt föl a lány, mint ahogy egy madárka mozgolódik. És mégis az apró neszekre kinyílt az ajtó. Fehér kötényes vén cseléd jött be a szobába, vastag kulcsosomóval a szoknya derekán. „Kezit csókolom”-mal köszönt, aztán nyájasan kérdezte:

- Mit tetszik reggelizni a kisasszonynak?

Böske arca bíborpirosra gyulladt a szégyentől. Nem mert a cseléd szemébe nézni:

- Kávét - mondta halkán.

A kötényes asszony felhúzta a függönyöket. Derülten referált:

- Tíz óra. A méltóságos úr korán reggel kilovagolt. De ilyenkor már vissza szokott jönni. Már itt is van. Tessék nézni, most jön be a kapun.

A lány a hattyúprémes, kis papucsában az ablakhoz futott. Pillanatig látta a grófot, amint a virággruppok között nyargal föl a kavicsos úton. Egyenesen ült a nyeregben, keményen. Kesztyűs kezében kurtára feszült a kantár. Böskét hízelgő büszkeség fogta el, hogy ez a férfi „olyan” volt hozzá az éjszaka. Kihajolt az ablakon, szeretne volna látni, amint a gróf leszáll a nyeregből. De a lovas eltűnt a hatalmas gruppok virágóriásai mögött. Csak a telivért láthatta, amint egy perc múlva a lovász elvezette az ablaka alatt. A nemes irlandi szája csupa hab volt, az orrluka pirosan tágult, a szeme borzadva nézett. Csupa veríték, csupa ideges ér. Arany-sárga oldalán kis piros seb volt, melyet a lovasa sarkantyúja ütött. A lány, amíg a keményen meghajtott lovat nézte, önmagára gondolt. Önkéntelenül behunyta a szemét, úgy gyönyörködött annak a nyugodt erőnek a visszaképzésében, amely az éjszaka birtokába vette.

A seregélyesi vizit után a Pávaszem pillangó életszínvonalra merész magasságba lendült. Elköltözött a családjától, az avas, mákostészta-szagú kis szobából, ahol az öccsével aludt együtt. A gróf az Andrássy út környékének villanegyedében rendezett be vidám kis lakást a lánynak, akiből egyszerre úrnő lett: hölgy. Szép ruhákat, finom fehérneműt kapott. Már nem volt a régi, vad kislány. Mintha előkelő ruháiban megnőtt, megkomolyodott, sőt megöregedett volna. Halkabb lett, finomabb, szomorúbb, szenvedélyesebb. Z. gróf, ha az estéjét ebben a kacér kis lakásban töltötte, nem győzte csudálni a lányt.

„Bámulatos, hogy tud komédiázni ez a kölyök” - gondolta. Mert semmi módon nem akarta elhinni, hogy a lány szerelmes forróságában nincs semmi hazugság. Egy kicsit súlyosnak, komornak találta a viszonyt. Bosszantotta, hogy annyi időt tölt a lánnyal. Mégis majdnem minden este beállított hozzá. Hiába, a szenvedély szenvedélyt ébreszt. És Z. gróf, ha a nyári

alkonyat leszállt - akármennyire mást tervezett reggel, mégiscsak elment a barátnőjéhez, akarata ellenére, valami homályos, sűrű vágy parancsa következtében.

Egy este a lány így fordult Z. grófhhoz:

- Ma délután kint voltam a lóversenyen. Láttam magát is, amint a barátaival keresztülment a gyepen a bírói páholyhoz. Mi köze van magának az ilyen kölykökhöz? Maga egy fejfel magasabb volt azoknál a kis rózsaszín malacoknál!

Z. gróf azt hitte, hogy a lány hízeleg. Pedig Böske nem hazudott. Igazán hatalmasnak, hódítónak, gyönyörűnek találta a férfit, nemes soványságában, ezüst hajával, egyenes derekával. És abban a szenvedélyben sem volt hazugság, ahogy az ölébe ült és karjával átfonta a nyakát. Szerette.

Z. gróf, amikor hajnalban elment a lány lakásáról, mindig mélységesen utálta magát. A dolog minden kis részlete undorította. Hogy mit szól hozzá a házmester, aki a kaput kinyitja, a sofőrje, aki ott várt a ház előtt az autóban alva? Azonkívül valami könnyű szédülést is érzett. A térde bizonytalan volt. Meg kellett fognia a korlátot, amikor a lépcsőn lement.

„Nevetséges vén számár vagyok” - gondolta bosszankodva, és régi önzésének hirtelen föllobbanásában másnap elutazott Karlsbadba, hogy egy kicsit rendbe hozza magát a rossz gyomrú gazdagok paradicsomában. A lánytól csak levélben búcsúzott el. Pénzt küldött neki. Azt tanácsolta, hogy menjen ő is nyaralni valami vidám kis helyre. Siófokra például. Vagy a Tátrába. Mindegy, akárhová, annyi jókedvű fürdő van, ahonnan ősszel aranybarnára sülve, napfénnel teleszíva kerülnek haza a nők.

8

Karlsbadban már egy hete unatkozott és koplalt Z. gróf, amikor valami nosztalgia kezdte kínozni - nem, ez túlzás volna - csak foglalkoztatni. Pestre gondolt, a lányra. Eszébe jutott, hogy táviratozik érte. Aztán az is eszébe jutott, hogy valószínűleg nincs is otthon. Ahogy tanácsolta, talán nyaral valahol. Biztosan Siófokon vagy valami más ilyen „mob”-nak való helyen. Mulat, flörtöl, kétségtelenül meg is csalja, hiszen olyan fiatal. „Nem baj - gondolta jólelkű szomorúsággal -, mulatni fogok a hazug kis meséin. Könnyedebb lesz, jobban kezelhető. A nők mindig mulatságosak, ha egy kis lelkifurdalás nyugtalanítja őket.”

És nem sürgönyözött. Erőszakkal elhessegette a gondolatot. Megette két híg tojását, pirított kenyérét. Aztán lefeküdt, kicsit bánatosan, de mégis büszke boldogsággal teli, amiért erőt tudott venni érzékeinek ingerén.

Másnap Z. grófot hatalmas meglepetés érte, amikor a hotel teraszára indult reggelizni. A hallban Böske állította meg, útnak öltözve, kis sapkájával, frissen, csinosan, de a szeme fehérjéig elpirulva. A lány különös, reszkető pillantással nézett rá. Izgatottan gyűrt kis kezével egy diófalevelet:

- Ne haragudjon - mondta trémától remegő hangon -, csak látni akartam. Tíz perce jöttem meg. Maga ide szállt a Puppba? Nekem is itt van egy kis szobám a harmadik emeleten. Ne féljen, nem leszek a terhére. Ha akarja, ne is ismerjen meg, ne is köszönjön. Tűnjek el?

Z. gróf egyszerre viharos örömet és viharos fölháborodást érzett. Nem tudta, hogy mit csináljon. Sokáig habozva nézett a lány kipirult arcába. Nézte piros száját, amely a várakozás izgalmasában kissé kinyílt a csillogó fogak fölött. Hirtelen elvesztette az önuralmát, a vér a fejébe szállt:

- Ó, te csúf, tolakodó kis majom, ha már itt vagy, költözz közelebb hozzám az első emeletre! - mondta felindulva.

A kúrának befellegzett. Ez a karlsbadi szezon úgy összetörte a grófot, hogy amikor ősszel megjelent odahaza, a nagybátyja, egy kilencvenesztendős, keselyűszemű, kegyetlen öregúr kaján kárörömmel mondta neki, miután egy darab ideig alattomosan vizsgálta a szeme szögletéből:

- Nagyon sokáig vitézkedtél, Elemér. De most vége. Beülhetsz közénk bridzset játszani. Megöregedtél. Olyan fonnyadt a szájad, mint a vénasszonyoké.

Z. gróf érezte, hogy a gonosz aggastyánnak igaza van. Nem tudott a régi könnyűséggel mozogni. Mert hiszen úgyis mindegy, a higiénikus életmóddal az egész vonalon fölhagyott. Rendetlenül aludt, sokat szivarozott. Tudni kezdte, hogy van szíve, azokból a fájdalmas, hosszú nyilallásokból, amelyek néha elállították a lélegzetét.

Keserűen mosolygott. „Túl hatalmas szellemet idéztem - gondolta. - Ez a kis boszorkány el fog pusztítani.”

Nem ment orvoshoz. Nem vizsgálhatta meg magát. Úgyis tudta, hogy az állapota veszedelmes tempóban romlik, a vérnyomása nő, az idegei elvesztik régi, finom nyugalmaikat. Tudta, hogy mi a baj, és azt is tudta, hogy mivel lehetne ezen a bajon segíteni.

De szakítani mégsem akart a lánnyal. Ragaszkodott hozzá, megszokta, mulattatta. És amennyire összetörte a fizikumát, annyira lángra lobbantotta az önérzetét az a valóság, hogy ötvennégy éves korában ilyen teljes diadalt aratott egy fiatal teremtes szívében és érzékein.

Megpróbálta, hogy a viszonyt szelídebb, barátságosabb, könnyebb, léhábbszerűbb jellegű dologgá hangolja át. Nem sikerült. Nem lehet a viharral szemben hűvösen viselkedni. A lány sokat szenvedett az ilyen kísérletek miatt. Ha néhány napig nem látta a férfit, rettegő szenvedéllyel borult a nyakába:

- Bújik előlem? Megunt?

Z. gróf ajka ilyenkor csupa só lett. A lány hosszú, sűrű fekete pilláin, mint gyémántcseppek, kövér könnyek reszkettek csillogón.

Egyszer tréfás komolyan mondta:

- Igazán nem bánám, ha megcsalnál. Nem haragudnék érte. Vén vagyok már, elfáraszt ez a nagy káposztáskő, amit a nyakamba akasztasz!

Böske hevesen átölelte a férfit, forró arcát a melléhez szorította:

- De amikor én magát szeretem!

A gróf megdöbbenve nézett a lány felgyúlt arcába, tág szemébe. Ez a kipirult arc, ez a villogó tekintet a szerelmet mutatta. A megvadult érzésnek erre a rohamára nem lehetett volna mással felelni, mint hasonló oktalansággal. A gróf egy pillanatig gondolt is arra, hogy hazarder lesz, és hátralévő pár esztendejét elégeti ebben a tűzben. Aztán eszébe jutott a dolog természetellenes volta. A szájalom és a nevetség, amelybe bizonyos idő múlva elkerülhetetlenül belé kellene kerülnie. A szerelem mindenütt örök időre akar berendezkedni, és érezte, hogy itt ilyesmiről szó sem lehet. „Ha meg akarnám tartani magamnak, két év múlva meg kellene gyilkolnom ezt a lányt” - gondolta a gróf, aki egy kicsit szégyellte is, hogy érzelmi hatyúdala ez a furcsa valami legyen ezzel a mélyből kihalászott kis teremtesével. Megszólalt az önzése, amely azt diktálta, hogy elég lesz a teljesen le nem aratott diadal büszkesége is. Hirtelen mély vágy szállotta meg régebbi, független, óvatos élete után. A vérnyomásmérő készülékre gondolt, az érelmeszesedésre. És ezzel szemben a friss sportra. A nyugodt erőre, az elegáns egészségre,

arra, hogy milyen tisztán úszott, szinte kortalanul, mint a hattyú az élet taván. Két kezébe fogta a lány fejét, és feszülten vizsgálta az arcát. Valami hibát, valami nemtelen bélyeget szeretett volna fölfedezni rajta. Nem sikerült. Tiszta és kedves volt ez az arc, amelyet az ifjúság és az odaadás pirossága színezett és egy hatalmas érzés ereje tett nemessé. Z. grófnak ettől a látványtól filozofikusan szomorú gondolatai támadtak. Hosszan, melegen megcsókolta a lány szürke szemét, amelyen ajka érintésére engedelmes puhasággal bocsátkozott alá a hosszú pillá. Búcsúzóul csókolta meg, mert elhatározta, hogy soha többé nem fogja látni a Pávaszem pillangót.

9

Másfél hónap múlva Z. gróf megint találkozott a nagybátyjával. A selyemsipkás, kopasz vén sas irigy szemében gonosz fény csillant:

- Te elpusztíthatatlan vagy? - kérdezte kicsit bosszúsan. - Már megint jobban nézel ki.

Z. gróf diadalmasan mosolygott:

- Igen. Összeszedtem magam. Vigyázok magamra. Sok lovaglás, hosszú alvások. Semmi alkohol, semmi nikotin...

- És semmi nő? - vágott közbe az aggastyán kaján kíváncsisággal.

- Semmi - felelte csöndesen Z. gróf, és otthagyta az öregurat, mert nagyon tisztelte a kort, viszont semmiféle szemtelenséget nem volt hajlandó eltűrni.

10

A lányt marcangoló kétségbeesésbe taszította a szakítás. Könnytől ázott könnyörgő leveleit fölbontatlanul kapta vissza. Hiába üzengetett - a gróf nem válaszolt. Nem értette, hogy mi történt vele. Hogy miért? Odaadónak és büntelennek találta magát. Hát akkor miért? Nem gondolhatott egyébre, mint hogy valaki másért. De kiért? Legalább gyűlölni szeretett volna valakit, aki a szenvedéseit okozta. És sejtelve sem volt, hogy merre keresse a vetélytársát. Ez olyan korszaka volt a lány életének, amelyben kivétel nélkül gyűlölt minden asszonyt, még azokat is, akiket sohasem látott különben.

A grófra nem tudott haragudni. Magától értetődőnek találta, hogy megunta és elhagyta. Gyöngeinek, gyávának, gyámoltalannak, érdekesség nélkül valónak érezte magát. Az élete gerince esett ki azzal, hogy a gróf eltűnt. Nem tudott mit csinálni az idejével, egyedül sírdogált a vidám kis lakás díványán, nem volt sehol a derék, kemény fatörzs, amelyre érzéseinek folyondárja fölfusson.

Esténként otthon ült. Várt. Hátha eljön? Pedig sejtelve sem volt róla, hogy a férfi sokszor mennyire közel volt ahhoz, hogy beüljön a sima, sötétkék Packardba, s a sofőrjének odamondja az elegáns kis utca nevét.

Ha Pávaszem pillangó szenvedett, Z. gróf számára sem volt könnyű dolog a szakítás. Sokszor arra gondolt, hogy nem cselekszik helyesen, ha nem becsüli meg azt az izzó parazsat, amely átmelegíthetné életének estéjét. A természetének minden gögjére, minden méltóság- és tisztaságimádatára szükség volt, hogy felbontatlanul tegye le azokat az orgonaillatú, ibolya levélborítékokat, amelyeken megismerte a Pávaszem lepke gyermekes betűit. Melankolikus szomorúsággal gondolt a lányra: „Ha egy kicsit silányabb volna, kicsit önzőbb, kicsit haszonlesőbb, ha beérné azzal, hogy csak mulattasson, ha megunna, ha szerelmes lenne valaki

másba, és nekem csak a barátsága maradna meg!” Z. gróf nagyon vágyott volna valami ilyen szelíd átalakulásra. De tudta, hogy ez lehetetlen. Az ösztöne és okossága egyformán megmondta neki, hogy ha a szerelem kiköltözne ebből a féktelen kis szívből, csak a csalódás undora maradna benne, valóságos és visszataszító képe az öregedő férfinak, akinek a szeme alatt már készíti az idő azt a borzasztó, petyhüdt, sárga táskát, amelyben végül - hiába minden erőfeszítés, egyszer mégiscsak eltűnik, lesüllyed az ifjúság minden büszke öröme.

A szakítás harmadik hónapjában Z. grófnak eszébe jutott, hogy a lánynak talán elfogyott a pénze. Ijedten gondolt rá, hogy a fölbontatlanul visszaküldött levelekben esetleg anyagi dolgokról is volt szó. Hevesen korholta magát a feledékenysége miatt, és az íróasztala fiókjából kivette a csekk-könyvét.

11

Hazugság volna azt mondani, hogy a Pávaszem pillangó fölháborodott, amikor megkapta a pénzt. De úgy érezte, hogy a dolog alkalmat ad neki arra, hogy valahol megkeresse a férfit, és tisztázza vele való viszonyát. Kicsikét színésznő volt már. A tükör előtt próbálta, hogy nyújtja majd vissza lángoló arccal a sárga bankutalványt:

- Ha én nem kellek magának, nekem sem kell a maga pénze! - És nagy naivságában, pillanatnyi optimista rohamában, csábítóan színezte ki, hogy milyen következményei lesznek ennek a föllépésnek.

Csak hogy a Pávaszem pillangó számára nem volt könnyű dolog megtalálni a férfit. Z. gróf élete hüvös, elérhetetlen magasságban, szinte más dimenzióban terült el a feje fölött. Elmenni hozzá? Lehetetlen. Sohasem mert volna a csöndes, Múzeum mögötti utca gőgös barokk palotájának mindig csukott tölgyfa kapuján becsöngetni. A telefonhoz nem lehetett folyamodni. Z. gróf soha, senkinek a kedvéért nem ment a telefonhoz, mert kissé nagyot hallott, és ezt a hibáját szenvedélyesen titkolta.

Végül elhatározta a lány, hogy az utcán fogja meglesni. Emlékezett az életrendjére. Tudta, hogy egy óra tájban szokott elmenni hazulról. Egy meleg novemberi délelőttön, amelynek rőt lángolásában még kísértett a nyár, gondosan felöltözött, és a Múzeum-kerten keresztülágva elment a csöndes kis józsefvárosi utcába, ahol a gróf csukott ajtajú, függönyös ablakú, néma palotája állt.

Jó időben érkezett. A ház előtt ott strázsált a jól ismert autó. A régi sofőr alázatosan köszönt a volán mellől. A lány szíve megdobbant: hát itthon van! Ha Z. gróf ebben a pillanatban lép ki a kapun, lett volna ereje, hogy elébe álljon és eljátssza azt a jelenetet, amelyet otthon kigondolt. De sajnos, várni kellett. Hosszan ácsorogni, sétálni az unalmas utcában, amelyben boltok sem voltak, csak csupa ilyen hideg, gőgös, néma homlokú ház. A Pávaszem pillangó minden energiáját kisétálta a várakozás hosszú ideje alatt. Néhányszor kinyílt a nehéz kapu. A masször jött ki, Mr. Dobbs, korrekt őszi kabátjában, az egyik inas szaladt valahová. Ez a három hiábavaló izgalomroham is nagyon megviselte a lányt. Valami titkos repedésen kifolyt belőle minden bátorság. Gyáva lett, reménytelen, gyöngé, elesett. Így történhetett meg, hogy háromnegyed háromkor, amikor Z. gróf csakugyan kilépett az utcára, a Pávaszem pillangó mozdulni sem tudott a torkát fojtogató izgalomtól. Az utca üres volt. Kétlépésnyire állott tőle a férfi, a lány úgy látta, hogy nagyon meglepett, haragos és hideg arccal. Izgalmában elejtette kis ridiküljét. Egy lépést tett előre, és összeszorult torkán csak ennyi szakadt föl:

- Én...

Z. gróf mélyen és nyugodtan megemelte a kalapját, de volt a mozdulatában valami, ami senkit sem bátorított volna föl arra, hogy közeledjék hozzá. Beült az autóba, amely zajtalanul elsiklott a járda mellől.

A lány szeméből könnyek buggyantak elő. Erőtlenül nekitámaszkodott a falnak, hogy csupa mész lett sötétkéék őszi kosztümje.

A férfi megfordult az autó ülésén, és a hátsó ablakon nézett vissza a szerencsétlen kis kék ruhás alakra, amint ott támaszkodik könnyes arcával a ház falának. A keze megmozdult, hogy megfogja a sofőr karját és megállítsa az autót. Aztán elmúlt a döntő pillanat. A gép befordult egy másik utca sarkán, a kék ruhás alak eltűnt, a varázs szertefoszlott.

Z. gróf a Lánchíd előtt, a Ritz sarkán intett a sofőrnek. Kiszállt, hogy ebédig járjon egyet a Duna mellett, a korzón, amelyről már eltűnt az elegáns, délelőtti sétálók publikuma. Gyönyörű idő volt. Meleg, napfényes, az őszi piros és kék pompája, az aszfalt teli a gesztenyefák lehullott, rozsdaszín leveleivel.

A gróf rendkívül szomorú volt, és mégis léha szavakban fogalmazta meg magának azt, amit érzett:

„Ez a lány - gondolta - olyan, mint valami nehéz étel. Fekete hús, lefekvés előtt. Megölne!”

A Duna felé nézett, a párás budai hegyek felé, nézte a királyi kastélyt, amelynek falait meleg aranyban fűrésztötte az őszi délután napja. Nyugtalanul vizsgálta a bensejét. Nem volt tisztában magával. Nem tudta, hogy kicsoda? Hős? Zsugori? Vagy csak a gögje fél attól, hogy nevetségessé legyen? Csöndesen leült a korzó egyik székén. Levette a kalapját, és büszke arcát a nap felé fordította, az őszi anyagtalan tisztaságú fénye és melege felé.

AZ ÖTPENGŐS LEÁNY

Egy téli napon, két óra körül, feljött hozzám a hotelszobámba egy lány, hogy segítsék rajta valami módon, mert nagy szükségben van. Nagyon egyszerű, barna lány volt, abba a bizonyos filléres nyomorba öltözve, amely kalapot visel és igyekszik fenntartani a polgári külsőt. Látszott rajta, hogy maga is meg van rémülve attól, amit tett. Rettegve ült a szék szélén, görcsösen szorongatta az ölében kopott rétiküljét.

Nem volt csúnya lány, egy tizenkilenc éves lány soha nem lehet csúnya. Nyílt tekintetű, sötét szeme volt. De az arcborít és a kezét gyászosan megviselte a nyomor. A falusi, krajcáros boltosok leányainak szokott ilyen dagadt pirosra fagyni a keze télen, mikor hajnaltól estig kiszolgálják a hideg boltban.

Eldadogta, hogy erdélyi lány. Egy ismerősenek tanácsolta valaki, aki engem is ismer, hogy jöjjön föl hozzám, én is erdélyi vagyok, hátha én tudok rajta segíteni. Minden harmadik szó után elhallgatott, fölállt, bocsánatot kért, mindenáron el akart menni, mint aki a végére ért merészségének.

- Betegnek tetszik lenni? - kérdezte szívszorongva.

Megnyugtattam, hogy nem vagyok beteg, csak lump. És azért vagyok délután kettőkor még mindig az ágyban, mert világos reggel feküdtem le, addig kártyáztam.

A lány ettől a vallomástól is elpirult, mintha valami sikamlós dolgot mondtam volna el magamról. Általában minden nyomasztotta és zavarta. Főleg a szállodai „fényes környezet”, ahogy mondani szokás. Titokban, mély tisztelettel, végigsimított a széke bársonyhuzatán. A szeme tele volt bámulattal. Pedig én nagyon egyszerű szobában lakom. Azonkívül nemrég ebédeltem, parizert meg almát. A nachtkasztlimra tett tányéron még ott volt a parizerhéj, a lerágott almacsutka, az sem igen emelhetette a milióm fejedelmi jellegét.

De hát ennek a fagyott kezű lánynak még ez is sok volt. Félt tőlem, tisztelt. Erre, hogy megnyugtassam, régi fogáshoz folyamodtam. Én kértem tőle szívességet:

- Nézze, fiam, nem akarok az ágyból fölkelni, ott a pohár a mosdón. Legyen olyan jó, hozzon egy pohár vizet.

A lányt mennyei boldogság öntötte el. Szívtépő volt nézni, milyen készséggel rohant a csaphoz, hogy öblítette ki a poharat, hogy hozta oda a vizet az ágyamhoz.

- Tetszik még eggyel? - kérdezte rajongva.

Nem voltam már szomjas, de hát a kedvéért ittam még egy pohár vizet, hadd érezze segítségének fontosságát.

Ezen aztán összebarátkoztunk. Bátorabb lett, beszédesebb. Néhány perc alatt kitárult az élete. A barakkok emléke. Az apja halála. A rokonainak teljes anyagi pusztulása. Most már nincs rokona. Ismerőse is alig. Mindenfelét próbált, hogy megéljen. Ragasztott papírzacskót. Kiszolgált kültekli étkezdékben, egy sajt-nagykereskedésben, varrt, mosott, kifutólány volt.

De most nincs semmi! Borzasztó! Fogalma sincs, mi lesz a jövő héten, ha így megy. Már tartozik a szállásán egyheti ágypénzzel, szorongatják.

Törtem a fejem, mit csinálhatnék vele. Szorultságomban még az is eszembe jutott, hogy talán statisztálhatna szegény lány valamelyik színháznál. Aztán ránéztem, lemondtam. Messzi van attól a világtól ez a kis proli veréb, fagyott mutatoujjába belédagadva egy vékony ezüstgyűrűcske.

Cigarettára gyújtottam, köhögni kezdtem. Átkozottul szoktam köhögni ébredés után, mintha meg lennék bolondulva. A lány kétségbeesve nézte, hogy ráz a köhögés, hogy fúrom a fejem a párnába. Vízért szaladt. Aztán amikor egy kicsit csillapodva szuszogni kezdtem, lelkesen ajánlkozott, hogy lemegy a patikába, hoz szalmiákcukrot, az a „legjobb a mellnek”.

Megmagyaráztam neki, hogy rajtam már nem segít a szalmiák. Hosszabb diskurzus fejlődött köztünk a köhögésről. Mindinkább kicserélődött a szerepünk. Én panaszkodtam, ő vigasztalt.

Fél háromkor már olyan jóban voltunk, hogy a különböző állásokról való tanácskozás után kiömlött belőle a vallomás. Ő még ártatlan lány, de annyira odáig van, hogy azt sem bánna már, ha valami állandó barátja akadna, aki rendesen eltartaná!...

Megütődve néztem rá. Csönd lett.

A lány arca rákpirosra gyúlt. Kivett a retiküljéből egy gyötrelmesen összegyúrt zsebkendőt. Félrefordult, és kifújta az orrát kínjában.

A furcsa az volt, hogy nem találtam a dologban semmi frivol ízt. A lány úgy említette a „kitartó barátot”, mintha az is csak állás lenne, amelyet el lehet foglalni. Rosszabb állás, mint ha varrónőnek mehetne valahova, de mégis állás, végső szükség esetén.

Még én is belezavarodtam:

- Csak nem engem gondol?... - kérdeztem savanyú tréfálkozással.

A lány, ha lehet, még pirosabb lett. Gömbölygette a zsebkendőt a tenyerében, a cipője orrát nézte:

- Ó, dehogy, hogy tetszik gondolni?!... Úgy értettem, hogy ha valakit tetszene ismerni, akinek tetszene szólni...

Világosan és röviden azt tartalmazta ez az ajánlat, hogy legyek szíves: adjam el, kerítsem el, mint jó földi. És még csak meg sem sértődhettem. A lány nyilvánvalóan nem volt tisztában vele, hogy mit mondott, mit kínált. Zűrzavaros beszéde csak vigasztalan helyzetéből fakadt, azon a ponton, amikor valaki még egy végsőt próbál a Duna előtt.

Nagyképű kegyetlenségnek éreztem, hogy erkölcsi prédikációt tartsak ennek a szegény, tudatlan lánynak az erényről és az ártatlanságról. Inkább, ahogyan ő maga pendítette meg, belementem az úgy üzleti oldalának megbeszélésébe:

- Ne tegye, fiam, az sem jó. Az emberek most szegények, nincs pénzük barátnőt tartani.

A lány erre azt felelte, hogy ő nagyon szerény. A cipője orráról le nem véve a szemét, halkan mondta:

- Öt pengőből ki tudok jönni egy héten.

A fülemhez tartottam a kezem, mintha nem hallottam volna:

- Mennyiből?

Most már rám emelte sötét szemének üldözött pillantását:

- Öt pengőből! - mondta hangosabban, de nagyon ijedten. - Soknak tetszik találni?

- Hogy az ördögbe találнам soknak! - mérgelődtem. - Ne meséljen nekem ilyen butaságokat, hogy egy felnőtt embernek elég legyen egy hétre öt pengő!

Erre aztán megmagyarázta, hogy neki mégis elég. Pontos számadatokkal szolgált. Az ágy-helyéért heti két pengőt fizet egy nyugdíjas vasutaspárnál. Otthon főz magának a vasutasék spórherdjén. Tizenhat fillér két kiló krumpli, tíz deka vaj huszonhat fillér, tizenöt fillér egy kiló fagyott alma, tíz fillérért egész sapka búrmogyorót adnak a kofák. Fillérek, fillérek. Még

a kozmetikai szerek amortizációja is benne van az öt pengőben. Ennyi jut egy héten a szappanra, ennyi a fogpasztára...

Nem engedtem magam meggyőzni.

- És a ruha? - kérdeztem ellenségesen. - Öltözködni is kell valahogyan.

Megrezzent, mint akit rajtacsíptek, és bűnbánóan fölemelte a költségvetését:

- Akkor hat pengő, hatötven. Az egyötvenet félreteszi az ember minden héten. Szép pénz gyűlik össze hamarosan...

Valami lelkipurdalás kezdett szűrni az orromban. Eszembe jutott, hogy félévi kosztpénzét römiztem el az éjszaka ennek a lánynak. Kimásztam az ágyból, a nadrágzsebemben összekapartam, ami apróm maradt. Volt tizenöt pengőm. Hatot odakínáltam belőle vendégemnek. Nem akarta elfogadni. Erre erővel belétem a retiküljébe, és körülnéztem, mit adhatnék még neki? Volt egy üveg kölnivizem, amit nem tudtam használni, mert túlságosan szagos volt, azt is megkapta, meg kapott még három zsebkendőt meg egy képes színházi újságot, pedig azt nagyon sajnáltam, mert felibe tartottam benne a keresztretjvénynek.

Sírni kezdett. Erre elküldtem.

Aztán, amikor elment, letelefonáltam a portásnak, meg a szobaasszonyt is becsöngettem; meghagytam mindenütt, hogy máskor jobban nézzék meg, kit engednek be hozzám, nem szeretem, ha zavarnak. De sehogy sem éreztem jól magamat, motoszkált bennem, hogy ez a sötét szemű lány nem tartozik a professzionátus lakásjáró pumpolók csoportjába, akiktől olyan végtelenül irtózom.

Írtam a história elején, hogy a lány január végén vizitelt meg. Hát most folytatása lett a dolognak. Tegnap a reggeli postával együtt gusztusos kis csomagot küldtek föl a szobámba. Selyempapírba pakolt apró skatulyát, amelyre aranyspárgával egy kis csokor hóvirág volt kötözve. Húsz deka vegyes szalmiák, hat darab külön-külön fluszpapírba csavart, fényesre smirglizett egypengős meg egy összehajtott levél volt a skatulyában.

A fagyott kezű lány hagyta lenni a portásnál a kis csomagot. Megírta a levélben, hogy szerencsét hoztam neki. Mindjárt másnap kapott állást egy automata büfében. Azóta is ott van. Pompás hely. Máris sikerült összespórolnia a hat pengőt, hogy megadhassa az adósságát. Különben már egy hét előtt együtt volt a pénz. Személyesen akarta átadni, járt is háromszor a szállodában, de hát sohasem engedték be hozzám. Ami pedig a szalmiákat illeti, csak próbáljam meg, meg fogom látni, hogy jól fog tenni a köhögésemnek.

Forgattam a levelet. Sehol sem cím, sem név. Ez a jellemes kis nő nem akart választ a szalmiákjára. Kamat volt, kedvesség. Mit vonhatott meg magától miatta filléres viszonyai között?

Persze az ember kénytelen vele, hogy megvédje az életét, próbáltam mentegetőzni önmagam előtt. Nem is annyira a pénzét, ami nincs, hanem inkább a magányát. De azért mégis cudarul éreztem magam, amikor elképzeltem, hogy küldték el a lányt az ajtóm elől, hogy ment le a harmadik emeletről a díszes lépcső rézrudak alá szorított szőnyegén. Szegényben benne rekedt az egész mondanivaló. Amint az enyém most, neki is nehéz lehetett a szíve, amikor műbárony kabátjában kifelé forgott a porta üvegajtaján.

HAVASI LEVEGŐN

A férfi bizalmasan az ágy szélén ült. Lassan, gyöngéden odahajtotta fejét a lány mellére. Érezte a vékony hálóingen át testének melegét. Az arcával, a füle karimájával érezte rugalmas kis mellét. Csönd volt. A férfi hallgatott egy darab ideig, majd megszólalt nyugalmas bari-tonja:

- Mélyet sóhajtani, kicsikém!

Mert ez az odahajlás nem szerelmi, hanem orvosi mozdulat volt. A férfi a fenyőpataki szanatórium főorvosa, a lány pedig az intézet legkedvesebb betege, báró Klein Bettina volt.

Báró Klein Bettina Prágából jött utókúrára a kárpáti fürdőhelyre. Szegény lány három hosszú évet töltött az egyik legnehezebb svájci tüdőszanatóriumban. Három évig feküdt keskeny kis hátán, zöld pápaszemmel az orrán, gyapjúplédje alatt hóban, napsütésben szobája délre néző teraszán. Tizenhat éves volt, amikor az anyja a prágai doktorok tanácsára Svájcba vitte. És csak tizenkilenc éves korára sikerült úgy-ahogy rendbe hozni. Három ilyen év keserves a virágzó ifjúság pezsgőforrásában, és bizony a kis Bettina eleinte sokat szenvedett, amíg belétanult abba a gyakorlatba, amivel a hosszú távra berendezkedett betegséget kell elviselni.

Most is csupa türelem volt, égő lázrózsáiban csupa mosolygó báj. Pedig ez a váratlan tüdő-gyulladás már az utókúrán verte le a lábáról, amikor kezdett beléköstolni az élet vidámságába. Ez már nem a klastromi fegyelmű svájci börtön volt, hanem könnyű tátrai szanatórium. Nem is annyira szanatórium, inkább hotel. A bárpincéből fölhangzott délután és este a dzsessz. A hallban vacsora után egy tucat bridzsasztal szerveződött. Betegség? Alig látszott belőle valami. A folyosókon végigsuhant néha egy fehér ruhás ápolónő. Hallani sem lehetett, ha az öt egymás fölött emelkedő teraszoron valaki elköhintette magát. Inkább a kórházi műtő-szobákra emlékeztető, szőnyegtelen tisztaság, a falak legömbölyített sarkai, a padló tükörsima linóleumhuzata súgott valamit arról, hogy ez a palota nemcsak az örömök számára épült a hegyoldalon, a magaslati nap ibolyasugárzásába.

Bettina szeptember végén érkezett társalkodónője kíséretében Fenyőpatakra. A doktorok úgy rendelkeztek, hogy a svájci rabság után az első őszt még valami tiszta levegőjű helyen húzza ki.

Az üvegfalú nagy étteremben a legjobb sarokasztalt jelölte ki a főpincér. Az asztalon meg-jelent a családi szódásüveg, önműködő szénsavfejlesztő kapszlijával és egy palack vörös bor, az üveg dugójában fogpiszkálóra tűzött kis cédula: „báró Klein”.

Bettina lejárt uzsonnázni a bárba. Sőt a társalkodónője, miss Pick azt is megengedte, hogy néha táncoljon. Persze nem annyit, mint amennyi udvarlója akadt. Mert Bettina igazán bájos lány volt. Karcsú, elegáns. Hamvasszőke. A pillája nagyon hosszú és sűrű, és az állán két kis gödör volt, ami olyan kifejezést adott az arcának, mintha mindig jókedve lenne.

Az udvarlók ostromolták:

- Miért nem jár le vacsorázni? Tudja, milyen heccek vannak itt este?

Bettina vidám arcát a fiúk felé fordította:

- Korán szeretek lefeküdni. Megszoktam.

Hétkor eltűnt a hallból. Miss Pick föl kísért a szobájába. Megvacsoráztak. Fél kilenckor már ágyban feküdt Bettina, hidegvizes keresztkötéssel a derekán. Olvasott vagy zenét hallgatott a rádió kagylójával a fülén.

Reggelenként szájába vette a kis hőmérőt. Hetek óta nem volt láza. És miss Pick az orvosokkal folytatott hosszú sugdolózás után megígérte, hogy a legközelebbi tombolatáncon éjfélig lenn maradnak a bárban. Bettina már ki is készítette türkizkék estélyi ruháját, amely egészen új volt. Egyetlenegyszer volt rajta, amikor a prágai Operában végignézte a *Rigolettót*.

Ilyen tervezgetések közt jött a tüdőgyulladás. Mindig komoly betegség. De Bettinánál milliószor veszélyesebb volt, mint más, normális embernél. Az öreg bárónőt lesürgönyözték Fenyőpatakra. És megkezdődött a késhegyre menő viaskodás az élet és halál angyala között. Bettina olyan könnyűnek érezte magát, mint a pehely. Keserűmandula-szagú ágya forró, csaknem elszállott belőle örökös negyvenfokos lázaiban. Állandó orvosi inspekción volt a szobájában. Nem egyedül harcolt Bettina. Tíz ember küzdött mellette, és végül környezetének vad akaratereje erőszakkal kivette a lányt a halál kezéből.

Három hét alatt Bettina túljutott a krízisen. Közvetlen veszedelem már nem volt, lassan sápadni kezdett az árnyék, amely rajta feküdt a nevető arcú lányon.

Az orvos felállt az ágy széléről. Kiadta az ápolónőnek a parancsot:

- Délre csináljanak egy pohár borsodót. És ha kívánni fogja a beteg, adhatnak neki egy vékony szelet sonkát is.

Ez óriási haladás volt az elmúlt hetek diétája után. Az öreg báróné megértette az intézkedés egész jelentőségét. Nem tudta visszatartani örömkönnyeit. Sírt a boldogságtól, úgy hálálkodott:

- Köszönjük, doktor úr. Az Isten áldja meg. Köszönjük.

Bettina nevetve fúrta fejét a párnába. A mamája nagyon kövér asszony volt. És az ellenállhatatlan komikum erejével hatott, ahogy kövér kezét tördelve hálálkodott, gömbölyű arcán folydogáló könnyeivel.

A doktor az ágyra nézett. Bettina gyönyörű volt. Szó sincs itt semmiféle csontvázról, amelyet elsorvasztott a betegség. Elegáns kis hús volt Bettinán. A nyaka és a karja gömbölyű, csipkés hálóinge nagyon finom, és a gödröcskéi jókedvűen nevettek lázas arcán. Az orvos a siker büszkeségét érezte. Tudta, hogy ezt a kigyúlt, fiatal testet jóformán a karjában hozta vissza az élet fantáziájába.

Zsebre dugta a sztetoszkópját, begombolta fehér munkaköpenyét. Kezét a kilincsre tette, és elbúcsúzott:

- A vizontlátásra délután négykor.

Az ajtót nagyon gyorsan nyitotta ki. Valamibe beleütközött, valami csörömpölt odakint a folyosón. Egy bádoggödrot döntött föl, amely teli volt forró lúggal. A párolgó lé szétfolyt a sötétzöld linóleumon. És az a kis viceszobalány, aki négykézláb tenyerelve mosta a padlót, ijedten térdelt föl a doktor előtt.

A főorvos ideges ember volt. Nem szerette az ilyen váratlan csörömpöléseket.

- Vigyázzon, fiam. Ne rakja a holmiját az ajtók elé! - mondta bosszúsan.

A térdelő kis cseléd csak egy könyörgő pillantást vetett a fehér köpenyes hatalmasságra, aztán rögtön visszatenerelt a földre.

De a doktor valami furcsa dolgot vett észre:

- Álljon csak föl, fiam! Hogy hívják?!

- Anninak! - felelte a kis cseléd halk ijedelemmel, és megtörülte a szoknyájába víztől csöpögő, lúgban összefőtt, kivörösödött kezét. A főorvos bámult. Különös játéka volt a természet-

nek, hogy ez a fiatal szolgáló milyen káprázatosan hasonlított a beteg lányhoz, aki odabent feküdt a ragyogó, zománcos ajtó mögött.

Anni ugyanannyi idős lehetett, mint Bettina. Ugyanolyan szeme volt, ugyanolyan hosszú pillája. Olyan alakú volt, olyan gödrös állú. Tökéletes másodpéldánya a betegnek. Bár az természetes, hogy a keze és a bőre nem lehetett olyan finom, mint báró Klein Bettináié, akit hosszú betegségének unalma még külön is rászoktatott arra, hogy szórakozásképpen üzze a kozmetika apró pepecseléseit.

A doktorban különös érzés mozdult meg. Részvét, rokonszenv. Aztán eszébe jutott, hogy mennyien várhatják a rendelőben. Csak ennyit mondott tehát:

- Jól van, fiam. Nincs semmi baj - és tovasietett a hosszú folyosón. A lépcső fordulójánál még visszanézett, és látta, hogy Anni már újra a földön tenyerel, négykézláb, arcával a lógó párja felé hajolva.

Bettina szobája lassankint megtelt virággal. A küszöbön, a terasza párkányán egész sor cserép volt szegfűvel, fehér orgonával, gladiolával, krizantémmal. Mindenki szerette. Elárasztotta az érdeklődés melege. Nemcsak azok a fiúk, akikkel táncolni szokott, az egész szanatórium, mindenki, aki csak ismerte, aki csak egyszer látta, szinte személyes ügyének tekintette Bettina betegségét. Az egész ház drukkolt a gyógyulásáért. Pontos hírek voltak róla forgalomban az egészségesek között - ma jól aludt, este is harmincnyolc alatt maradt a láza, már nem is köhög annyit, sonkát evett, holnap délelőttre fölrendelték hozzá a manikűröskisasszonyt...

Egy nap az orvos félrevont két fiatalembert, akikről tudta, hogy közel állottak Bettina szívéhez:

- A kicsike túl van a bajon. Unatkozik. Ha kedvük van, délután benézhetnek hozzá tíz percre - mondta, és jóságosan mosolygott a fiúk örömén.

Két hét múlva Bettina megszabadult az örökös ágytól. Újra kifeléhetett a balkonjára, a lebecsátott támlájú, kényelmes nádszékre, jól betakarva a duplán hajtott skót gyapjúsállal. Miss Pick ott ült mellette, és hangosan olvasta Daudet *Numa Roumestan*-ját. És ott ült az öreg báróné is díványpárnára való gobelint hímezve színes pamutjaival.

A látogatóidő egyre hosszabbra nyúlt. És egyre több barát gyűlt össze Bettina fekvőszéke körül a tágas balkonon, amelynek mellvédjén át le lehetett látni a szanatórium előtti platóra, a fürdőigazgatóság épületére, ahol a cukrászda, a bazár és a trafik szórakoztatta nyüzsgésével a beteget.

Miss Pick szobájában állandóan terített, hosszú asztal állt. Az asztalon samovár, kávéfőző, likőröspalackok. A vendégek szabadon szolgálhatták ki magukat. Aztán csészéjükkel a kezükben kimentek a balkonra, hogy csevegésükkel szórakoztassák a lábadozó beteget.

A doktor egy nap bevitte Bettinához a kis Annit. A baronessz fölkiáltott a meglepetéstől:

- Mintha tükörbe néznék!

Csakugyan a hasonlóság még bámulatosabb volt, ha együtt látta őket az ember. Az egész alak, az arc minden vonása és belső kifejezése tökéletesen egyezett. Csak a két figura kidolgozásának finomsága közötti ellentét volt kiáltó. Bettina bőrének ápolt retusa mellett még hangosabban beszélt a kis szolgáló elhanyagoltsága.

Az öreg báróné valósággal meg volt sértődve azon, hogy egy cseléd ennyire hasonlíthasson az ő leányára. Bettina azonban egész szívét kitárta Anni előtt. Az összeismerkedés heve pillanataiban még meg is csókolta a lányt, amitől Anni sötét pirosra szégyellte magát zavarában.

- Azt akarom, mama, hogy Anni legyen az én komornám és barátnőm! - jelentette ki Bettina.

Ez parancs volt. Engedelmeskedni kellett. Miss Pick elintézte a direkttrisszel, hogy Annit a folyosó másik végéről áthozzák az ő rajonjukba. A kis szobalány boldogan fogadta ezt a változást. Ő is szerette Bettinát. Nem is szerette. Imádta, bámulta. Csodálta finom kezét, bőrének leheletszerű árnyalatait. Zene volt a számára Bettina, amelyet egyszerre nézni és tapintani is lehet. Önnönmagának kitüntetését érezte benne, hogy hasonlít arra a tündéri lényre, aki úgy hever nyugvószékén az udvarló lovagok között, mint egy királykisasszony.

Pedig az új szolgálati beosztás súlyos munkatöbbletet jelentett Anni számára. Mert miss Pick azt már elfelejtette megbeszélni a direkttrisszel, hogy kissé könnyítsenek a baronessz kedvencének helyzetén. Anninak változatlanul kellett ablakot törölgetni, kilincset takarítani, földet súrolni. Rendes kötelességeinek külön a tetejében volt az a megtisztelő privát szolgálat, amelyet Bettina körül végezhetett.

Az utolsó időben lélegzeni sem ért rá Anni. Ha kétfelé tépte volna magát, akkor sem tudott volna eleget tenni a sokféle igénynek. Kádakat mosott ki, ágyazott, söpört. Vergődött egész sor földült szobában, amelyek közül néhányat valósággal ördögi rendetlenségben hagyott el fölkelés után elkényeztetett lakója. És közben minden félórán megszólalt a csengő a báró Klein-féle lakosztályból. Ez volt a legfelsőbb parancs, az isteni hang. Anni ilyenkor otthagytott csapot-papot. Szívszakadva rohant, hogy megigazítsa Bettina térdén a plédet, hogy elszárguldjön a postára egy levelezőlappal, újságot hozzon vagy cigarettát valamelyik gavallérnak, aki ott legyeskedett az aureolában ragyogó fekvőszék körül.

Ősz volt. Sokszor esett az eső. Ilyenkor nevetve nézték Bettina fedett balkonjáról, hogy fut Anni, a szoknyáját fejére borítva, a platón keresztül a trafik vagy a posta felé.

- Milyen ötletes! - csicseregte Bettina.

Miss Picknek azonban az ilyesmi nem tetszett. Fölhúzta az orrát.

- Ízléstelenség.

Alighogy elrohant, már jött is vissza Anni. Lihegett a nagy vágatástól, alig tudta kimondani:

- Tessék, kezét csókolom, itt az újság!

Az öreg báróné pusztá jóindulatból figyelmeztette is:

- Nem kell így szaladni, fiam. Ráér.

Anni azt hitte, hogy valami hibát követett el. Némán, rémulten nézett körül. És azután erővel elnyomta, a gyomrába nyelte az úri társaság előtt gyors lélegzetét. Pedig sietni azontúl is sietett. Muszáj volt sietnie. Ezerféle munkája várta. A munkája és a szidás, amelyet irgalmatlanul megkapott följobbvalóitól, ha a legkisebb pontatlanságon érték.

Okosabb, tapasztaltabb lány Anni helyében kétségtelenül fölhasználta volna szolgálatában azt a protekciót, amelyet az előkelő vendégek barátsága jelentett, Anniban azonban nem volt meg a célszerű gondolkozás képessége. Szerette Bettinát, tehát akkor is igaz örömmel teljesítette kívánságait, amikor a fáradtságtól csaknem leszédült a lábáról. Anni szíve tökéletes rabszolgaszív volt.

Amilyen nagy szenzációt keltett a lány fölbukkanása, éppen olyan gyorsan lehanyatlott az iránta való érdeklődés. Eleinte állandó beszédtema volt. Csodálkoztak rajta. Bettina kényeztette. Régi cipőket és fésülködőköpenyegeket ajándékozott neki. Volt a társaságban egy szőke bécsi fiú, aki nagyon szép szveteret és egyénien szabott knickerbokereket hordott. Ez a fiú mosolyogva súgta egyszer a hótól-naptól barnára sült sítérnernek:

- Tudja, öregem, nekem igazán tetszik Bettina. Annyira tetszik, hogy pótléknak még ezt a koszos kis cselédet is föl tudnám próbálni helyette. Persze előbb jól megfürdetném. Egy hétig főne előbb egy fazék meleg vízben. Aztán Chypre otkolonnal vaporizálnám!... - A két fiatal-ember egymásra nézett, és kacagott a tréfás tervezeten.

Ez így tartott egy hétig, aztán észre sem vették.

Anni azonban nem törődött vele, hogy mennyire elkopott irányában az érdeklődés. Változatlan lelkesedéssel sürgött-forgott Bettina fekvőszéke körül, mint egy buzgalmában megőrült egérke.

Még az asszonyi ösztön sem volt teljesen kifejlődve Anniban. Túl gyerek volt hozzá, hogy észrevegye, milyen indulatot keltett egy emberben, aki nem tartozott szorosan a báró Klein família társaságához. Igaz, hogy ennek az embernek - a főorvosnak - az érzése távolról sem volt szerelmi színezetű. A doktor már elmúlt ötven éves. Tíz esztendeje rezignált mindenféle szerelmi szempontból. És büszke tisztaságában méltatlannak érezte magához, hogy kilencvenkilós testsúlyával, nehéz lélegzésével, a kezdődő szklerózis szédüléseiben csókokra gondoljon. Inkább művészi nyugtalansága tette (gyerekkora óta veszedelmesen sokat foglalkozott zenével), hogy Bettina gyógyulása után a finom úrilány alakját kicserélte vonzalmában a vörös kezű viceszobalány figurájára.

Valami végtelent érzett a kis tót leányban. Kimeríthetetlen türelmén és áldozatkészségén túl még valami egyebet, valami szóval megközelíthetetlen, szinte csak zenével kifejezhető dolgot. Elő is vette néha a hegedűjét, hogy szobája magányos csöndjében szeszélyes kompozíciókkal próbálja megkeresni Anni természetének magyarázatát.

Elhatározta, hogy amennyire a lehetőségei engedik, jótékonyan beléfolyik Anni életébe. De nem tudta, hogy fogjon a dologhoz. Ha megszólította néha a folyosón, szinte nagyobb zavarban volt, mint a kis cseléd. Nagyon messzi, nagyon kis csillag félénk pislogását érezte. Félt, hogy egyetlen leheletével elfújja fényét. Álltak egymással szemben hallgatagon. Végül is az orvos volt az, aki örült, ha valami ürügyet talált, hogy szépszerével szabadulhasson a kínosan néma találkozásoktól.

Így érkezett el a bécsi orvosi kongresszus terminusa. A főorvosnak el kellett utaznia. De a készülődés izgalmaiban sem feledkezett meg a lányról. „Ha visszajövök, csakugyan csinálók vele valamit!” - határozta el végérvényesen.

Az autó a szanatórium hátsó mellékkapuja előtt állott. A szolga fölrakta a sofőr mellé a bőröndöket. A doktor kijött perzsagalléros télikabátjában a kapu elé. Főlnézett a szanatórium meredek öt emeletének ablaksorára. Szédületes magasságban, hangyának tűnt csak, meglátta Annit az egyik ablakban. A lány a pléhpárkányon állott, felső testével kihajolva a mélység fölé. Bal karjával az ablak kerestfájába kapaszkodott, a jobb kezében rongy volt, amivel az üveget törülgette.

A doktor egy pillanatra behunyta idegességében a szemét. Aztán rászólt a szolgára, aki a bőröndjeivel bajlódott:

- Menjen, Tóni, szedjék le onnan azt a lányt, hiszen ez akrobatának való produkció! - azzal beült az autóba, amely a fürdőtelep miniatűr állomásához vitte a fenyvesekkel szegélyezett serpentinúton.

A doktor két, tudományos izgalmakban bővelkedő hetet töltött Bécsben. De az a pillanat, amikor hazaérkezett, és újra meglátta a fenyőpataki állomás gyufaskatulyányi épületét, a szanatórium autóját a sofőrrel és a házi szolgálával, tökéletesen visszahelyezte normális életébe.

Szerette volna megkérdezni, hogy mi van Annival. De aztán belátta, lehetetlen, hogy ilyen hosszú távollét után az egész tudógyógyító nagyüzemből egy tizenhét éves tót cseléd lányra vonatkozzon az első kérdése. Érezte, hogy ettől a kérdéstől mekkorát vigyorogna magában a lóarcú londiner, aki a plédet terítette a lábára.

Friss hó esett az éjjel. Az egyik kerékről a szerpentin végén leoldódott a lánc. Az orvos türelmetlen volt. Nagyon közel jártak már a szanatóriumhoz. Kiszállt, nekivágott a negyed-órás sétának.

Déli tizenkét órára járt. Gyönyörű idő. A hóval karácsonyfának maszkírozott, sötétzöld fenyvesek fölött nyáriasan kék ég ragyogott, böcklini ég, arannyal átszűrt báránnyal felhőkkel. A platón, a megfagyott szökőkút körül eleven élet zajlott. Nők bricseszen, pirosra csipett arccal, skandinávnak öltözött bankárok és nagykereskedők, sítalpakkal a vállukon. A korszolyapálya árbocán vidám kis zászlók lobogtak. Nevetés hallatszott mindenünnen. Jókedvű sikoly, amikor egy kék nadrágos lány belefutott sítalpaival a virággrupp havas tujaszegélyébe. De ebben a friss, elegáns, mozgalmas tében, mint a vermutban a keserű - egy tót paraszt-asszony ült a szanatórium üvegkapuja előtti padon.

Kék kendő volt a sovány parasztasszonyon, nem látszott a kendő árnyékában a szeme. Mozdulatlanul ült, fekete, fabalta keze moccanás nélkül az ölében. Fenyegető szobor volt, maga a szerencsétlenség.

A doktor meg is kérdezte:

- Mit keres a ház előtt az az asszony?

Az aranygombos portás mentegetőzve válaszolta:

- Nincs szíve elkergetni az embernek, főorvos úr. Meghalt a lánya.

- Miféle lánya?

- Hrnka Anna, főorvos úr. Talán nem is tetszik ismerni. Mindenes szobalány volt az első emeleten. Az a lány, főorvos úr, aki annyira hasonlított a Klein baronesszhez.

A véredény-elmeszesedéses doktornak úgy megfájdult a szíve, mint egy fog. Percek teltek belé, amíg magához tért. Akkor aztán reszkető dühvel támadt neki a szárnysegédének, dr. Sachs szanatóriumi alorvosnak:

- Fél óra óta itthon vagyok már, és ön azt sem tartotta érdemesnek jelenteni, hogy valaki meghalt a házban!

- De főorvos úr, egy cseléd! - tiltakozott dr. Sachs. És üvegkéék szemét panaszosan ráemelte a főnökére. Ez volt a szemébe írva: „Hogy lehet ekkora lármát csinálni egy cselédért?”

A természettudomány a legnemesebb iskola. És az orvosok, ami az érzékenységet és kötelességtudást illeti, rendszerint Isten valóságos kis remekei közé tartoznak. Dr. Sachs azonban kivétel volt ebben a pompás kollekción. Ordináré volt, mint egy síber. Nem értette, mitől ideges a főnöke, amikor részvét nélkül, röviden elreferálta végre előtte a kis cseléd betegségének és halálának történetét.

- A lány - mondta éles fejhangján - tegnapelőtt reggel nem tudott fölkelni. Megpróbált felöltözni, de elszédült. A direktorizs erre úgy rendelkezett, hogy hagyják pihenni. Engem csak tegnap hívtak hozzá. Megnéztem. Teljes, kifejtett tüdőgyulladást találtam. Ez az ostoba tót lány, kérem, napok óta főtt járt a bajával. Hiába, az intelligencia hiánya.

A főorvos szárazon közbevágott:

- És aztán?

- Aztán semmi. Rögtön láttam, hogy hiábavaló minden vesződés. A pneumónián kívül virulens tébécés folyamatot is konstatáltam és olyan súlyos myocard elváltozásokat, hogy... kérem, főorvos úr, ez a lány már évekkkel ezelőtt halálra volt ítélve. Talán, ha más társadalmi osztályban születik, akkor talán... Svájc, Arosa... De így?...

- Így hát nem is próbált vele semmit sem csinálni! - mondta a főorvos halkan, és behunyta a szemét, mert irtózott a fiatalember arcába nézni.

Dr. Sachs megjegyezte:

- Adtam neki este kinint.

- És éjjel?

- Éjjel? Éjjel nem láttam! - vallotta minden bűntudat nélkül az ifjú doktor. - És reggel már halott volt. Együtt aludt a szuterénben a többi cseléddel. Nem szólt, panasza nem volt. Reggel így találták meg a társai. A tejszállító autóbusz fölhozta délelőtt Révfaluból az anyját. Az öltöztette föl. Most egyelőre itt van a raktárban, amíg besötétedik és feltűnés nélkül el tudják szállítani.

- Gyerünk, nézzük meg! - mondta a főorvos, és Sachs doktorral meg a fiatal sítrénerrel, aki már előbb hozzájuk csatlakozott, megindult a liftkamra felé. Az ideges betegek elől ide szokták eldugni a szanatórium halottjait, amíg leszáll az a bizonyos jótékony sötétség, amikor aztán a bár dzsessz zenéje közben ki lehet csempészni a házból a hosszúkás, fekete ládát.

A raktár jéghideg, tágas helyiség volt. Homályos pince. Teli lommal. Üres ládákkal, kofferekkel, egy elromlott vacuum cleanerrel. A sarokba, a patkányok ellen, erfurti zöld por volt hintve. Itt feküdt Anna egy keskeny padra terített rozsdafoltos lepedőn. Úgy, ahogy az anyja felöltöztette. Vasárnapi barna szövetruhája volt rajta, fahéjszín műselyem harisnya. A lábán az a kitaposott papucs, amelyet báró Klein Bettinától kapott ajándékba. Semmi póz, kereszt, olvasó. Bár igaz, hogy a keze össze volt kulcsolva az ölén, de igen egyszerűen, természetesen. Mintha a lány csak lepihent volna egy pillanatra. Ott is volt minden földi holmija egy kicsiny batyuban, letéve a pad lábához.

Dr. Sachs pályája rutinjával, közönyösen állott az ideiglenes ravatal előtt. A fiatal sítréner barnára sült, szép kutyaarcán pedig csak az az önző iszonyat tükröződött, amely minden gyakorlatlan embert elfog, ha szembetalálkozik a halállal. De a főorvos most már nem törődött velük, már csak önmagát gyűlölte. Szerette volna a fejét összetörni a pókhálós pincefalon.

Hogy lehettem ilyen barom! - gondolta kétségbeesetten. - Ha egy mogyorónyi fantáziám van, el kellett volna képzelnem, hogy ez a két lány nemcsak kívül, hanem belül is hasonlít egymáshoz. Ha az egyik beteg, miért nem gyanakodtam, hogy talán a másik is az?

És rettentő lelkifurdalással emlékezett vissza rá, hogy néha köhögni hallotta Annit. Szinte látta, hogy támasztja a sarokba a seprűjét, hogy emeli a szája elé a kezét, amikor rájön a roham...

A délutáni látogatásnál miss Pick óvatosan félreintette a doktort:

- Bettinának nem mondtuk meg, hogy mi történt azzal a lánnyal. Izgatná. Kérem, főorvos úr, nehogy elszólja magát előtte.

Ez a figyelem természetes volt, és a doktort mégis fölingerelte miss Pick arckifejezése. Válasz nélkül ment ki a balkonra. Éppen végszóra érkezett. A baronessz szeszélyesen érdeklődött Anni után:

- Két napja nem láttam. Mi van vele? - egyenesen a sítrénerhez fordult, aki ott állt a nyüzsgő fiatalság között. - Maga a házhoz tartozik. Maga sem tudja, hova lett?

- Elment! - bökte ki zavartan a fiatalember. - Hazament a falujába.

Bettina nyafogott:

- El sem búcsúzott tőlem. Ez csúnya. Ez fáj nekem. Hálátlanság. Olyan voltam hozzá, mint a barátnője.

A sítréner homlokán megjelent az a feszült kifejezés, ami mindig elárulja a buta embereket, amikor nagyon előveszik az eszüket. Végül is azt találta ki Anni melegségül és Bettina megnyugtatóására:

- Nem jöhetett elbúcsúzni, mert hirtelen elkergették. Rajtacsípték, hogy lopott!

Zavart csönd támadt. Ez már mégis túl vastag hazugság volt a bárónénak, miss Picknek és a sportruhás ifjaknak is. A doktor mozdulatlanul ült. Megjelent képzeletében Anni, amint kinyújtva fekszik a hideg pincében, halott arcán a két mosolygó gödröcske, a pad lábához odatéve a kis batyú... Egész energiájára szüksége volt, hogy rá ne rohanjon a szép fekete fiúra, aki ott állt előtte egészségesen, barnán, gomblyukában a turisták ezüst havasi gyopárja. Csöndesen fölállt, és köszönés nélkül kiment a folyosóra. Neki támaszkodott a falnak. Nem tudott továbbmenni. A lába reszketett, úgy kifárasztotta az erőfeszítés, amivel a dühét legyűrte.

A főorvos tudós természet volt. Nem érdekelt semmiféle politika. De ahogy a hideg falnak támaszkodva állt, mégis fölmerült előtte ifjúkori ábrándja a kollektíven megszervezett gyógyításról. Hatalmas fekvőcsarnokokat látott, ahol mindenkinek egyformán jut tej, tisztaság és napsugár, egyszerűen azért, mert ember. A torka összeszorult, nikotinos szíve egyre jobban fájt. Bűnösnek érezte magát, felelősnek a kis cseléd halála miatt. Majd megint a fiúra gondolt. Hallotta a hangját, ahogy mondta: „Lopott. Elkergették!” - és a gyűlölete úgy fölgerjedt, hogy talán annak a mágnes hatott odabent. Mert csakugyan, az ajtó kinyílt, és a folyosón megjelent a sítréner riadt, kereső arccal, mint aki azt érzi, hogy hívják valahol.

A doktor elvesztette minden kontrollját:

- Ön egy pimasz, aljas fráter! Hogy volt lelke?!... - Vad haragjában fölemelte az öklét, és belecsapott a fiú arcába. Aztán szinte sóvárgó kéjjel várta, hogy összetörje a sportban edzett fiatalember bosszúálló ereje.

De a sítréner nem ütött vissza. Napban, szélben oxidált, barna bőre ólomszürke lett, ahogy eltűnt az arcából minden vér. Görcsösen zokogni kezdett:

- Üssön, főorvos úr. Olyan hülye disznó vagyok, hogy most már azt gondolom, miért nem halt meg inkább ez, odabent, szegény!... - és egyre hisztériásabb sírással dadogta: - Látom a behunyt szemét, a kezét összefonva az ölén, a lábát, a harisnyáját, a papucsát, a batyuját ott a pad alatt! Egy kis ciánkálit kérek, főorvos úr!

Elesett volna, ha a doktor nem öleli hirtelen a karjába. Olyan volt, mint egy gyerek, aki gyötrelmesen megbánta valami csínytevését. A főorvos így is tett vele. Elővette a zsebkendőjét, és gondosan megtörülgette a fiú összeázott, sósra sírt arcát. Még az orrát is kifújta, ahogy nagy bőgések után az egész pici gyerekek orrát szokás kifújni.

LOVAGIAS ÜGY

Az ötemeletes pesti bérház liftjénél két lakó összetalálkozott. Dr. Fried Gusztáv mérnök és Gelb Lajos bőrkereskedő. Nem ismerték egymást. Még nem találkoztak soha a nagy ház sűrű méhkaptárjában. Pedig ott laktak mind a ketten már három éve. A mérnök az ötödik, a kereskedő a negyedik emeleten. Kedd volt, július, ebéd előtti negyed három. Mind a ketten hivatalukból igyekeztek hazafelé. Éhesen és türelmetlenül, elkínózva a kánikulától és fölizgatva a délelőtti üzleti kellemetlenségeitől.

A mérnök csengetett a liftért, aztán rögtön utána a boltos is megnyomta a gombot. Ebben a cselekedetben már volt egy kis ellenségesség, valami visszautasító: „Nincs szükségem az ön csengetésére.”

Jött a házmester, kinyitotta a liftajtót. A két lakó, tekintet nélkül minden udvariasságra, mohón nekiment a szűk nyílásnak.

Össze is ütköztek keményen az ajtó előtt. A mérnöknek félrebillent a kalap a fején a karambol erejétől.

Egyik sem volt krakéler, sőt a legteljesebb polgári szolidságra voltak trenírozva mind a ketten. Csak az üres gyomor idegessége, a sirokkós nyomottság tette, hogy az obligát pardon helyett a két férfi szeme olyan gyűlölködve villant össze.

- Talán bocsánatot kérne! - mondta a mérnök rendreutasítóan.

A bőrkereskedő, aki gyomorsavtól elkínzott, sovány ember volt, egy oktávval még élesebben felelte:

- Nem kell úgy tolakodni, mint egy vadállat!

Az affér elháríthatatlanná vált. Még két heves mondat következett. Azután a boltos olyan mozdulatot tett, mintha inzultálni akarná ellenfelét. A mérnök azonban megelőzte. Bizonyos fajtájú molett emberek, ha muszáj, hihetetlen sebesen tudnak mozogni.

Így aztán Gelb Lajos bőrkereskedő néhány rövid másodperc leforgása alatt tizenöt pofont kapott. Hősiesen kapkodott ő is, szeretett volna ütni, rúgni, karmolni. De csak a levegőt találta. A világ elsötétedett előtte, a cvikker összetört az orrán, a nyakkendője félrecsúszott.

A házmester mozdulatlanul, néma gyönyörrel nézte a dolgot. Meggyőződéses proli volt, tetszett neki, amit az urak művelnek egymással. Mindössze annyi megjegyzés tett, hogy vigyázzanak, jöhet valaki a kapu alatt.

A tizenötödik pofon után Gelb Lajos küzdőképessége összeomlott. Könny szökött a szemébe. Görcsös zokogás fogta el. Megkereste elgurult kalapját. A szája remegett, úgy mondta:

- Nem fogok dulakodni ilyen brigantikkal a lépcsőházban. Majd másképpen látom el a baját!

- Rendelkezésére állok! - mondta a kövér emberek nehéz légzésével a mérnök. Kiszedett a tárcájából egy névjegyet, és odaadta a házmesternek. A házmester továbbnyújtotta a vizitkártyát a megpofozott férfiúnak, aki elkapta, fogcsikorgató gyűlölettel zsebre vágta, aztán nekiment gyalog a lépcsőnek, olyan bőszerű gyorsasággal, mintha ezzel a liften is bosszút akarna állni.

A mérnök haragja néhány perc múlva tökéletesen elpárolgott. Nem örült a győzelmének. Látott egyszer egy elgázolt lovat vergődni a villamossínen. Most is olyasféle részvét fogta el, mint akkor, ahogy maga elé idézte ellenfelének földúlt arcát, összetört cvikkerjét, a tragikus mozdulatot, amint reszkető kezével fölvette a földről a kalapját.

Nem is beszélt otthon semmit az ügrről. Rosszkedvűen ebédelt. És ebéd után nem tudott rendes szokása szerint aludni. Lefeküdt a díványra, a legyek elől letakarta az arcát a zsebkendővel. De a szemét nem hunyta le. Egyre kellemetlenebbül érezte magát. Mégiscsak egy halálos ellenséget szerzett, aki ott lakik vele egy házban. Mit fog az illető csinálni? Kétségtelenül nem fogja annyiban hagyni a dolgot. Nem hát. A névjegyét is odaadta. Biztosan párbajra fogják hívni. Őszintén szólva, dr. Fried Gusztáv félt a párbajtól. Nem a veszedelmétől, bár az sem kellemes, végre meg is vághatják az embert. Hanem irtózott a kellemetlenségektől. Segédek, tárgyalások, idővesztés, pénzköltség. Meg aztán praxisa sem volt a dologban. Úgy alakult eddig a sorsa, hogy negyvenkét éves lett, és nem kellett párbajoznia soha az életben.

Nyugtalanul forgott negyedóraig a díványon, aztán ledobta arcáról a zsebkendőt.

- Nem alszol, apus? - kérdezte a felesége, aki a nagy kánikulában ingre vetkezve hűsölt a hálószobában.

- Nem! - felelte kurtán a férfi. És elment a kávéházba biliárdozni, hogy felejtse.

A megpofozott embernek a lélegzete kiállt, olyan vadul rohant két emeletet. Aztán a második emeleti lépcsőházban a térde reszketni kezdett a gyöngeségtől. Szédülve támaszkodott neki a falnak. Egész belseje fölfordult.

Összefacsarodott a tüdeje, mája, gyomra. Égő szégyent érzett, megsemmisülést. Lenézett a lépcsőkorráton át a mélybe. Egy pillanatig közel állt hozzá, hogy leugrik az emeletről. Aztán a kétségbeesést vad harag váltotta föl a szívében. Elégtételre gondolt. Pörre, párbajra. Szerette volna azt a kövér disznót földönfutóvá tenni, lelőni, összevágni, megölni, letépni a fülét, kitörni a fogait.

Úgy ment tovább, végig a gangon, magában beszélve, összeszorított ököllel, képzelődve a bosszún.

Csöngetett. A cseléd kinyitotta az ajtót. Elébe futott a két gimnazista fia, a nyakába ugrottak, megcsókolták. A felesége is megcsókolta. Asztalhoz ültek. Az inzultált ember lelkének mély sebével némán ült családja körében. Nem volt ereje hozzá, hogy elmondja, mi történt vele. Zavart volt, szomorú, alig evett. Hallgatta, hogy fecsegnek gyanútlanul és vidáman a fiai. A felesége azonban derék asszony volt. Észrevette, hogy a férjének valami baja van. Biztosra vette, hogy üzleti gond. Minek izgassa szegényt, nem kérdezősködött. De hogy mégis megnyugtassa valamiképpen, ebéd után dupla gyöngédséggel simította végig a haját.

A férfinak valami leírhatatlanul jó, mindenért kárpótló érzés áradt szét. Ránézett a feleségére, fejbúbbon csókolta a két fiát, és halkán mondta:

- Az élet olyan ronda. Meg kellene bolondulni az embernek, ha nem lenne valami fészke, ahová hazajön.

Ő is lefeküdt a díványra, mint a másik, egy emelettel följebb, a feje fölött. De ő aztán igazán nem tudott aludni. Sem délután, sem éjjel. Mit csináljon? A keserű nap után nyugovóra térve, szorongóan nézte a feleségét a dupla ágyban, a feje a másik párnán. Felköltse? - Mégis elmondja neki, mi történt? - Tanácsot kérjen? - Nem lehet.

Nem volt elég erős hozzá. El se tudta képzelni, milyen szavakkal kellene megfogalmazni az eseményt. Olvasni próbált, nem ment. Eloltotta a villanyt. Vízet ivott. Brómot vett be. Végül elhatározta, hogy mégis legjobb lesz lovagias elégtételt követelni attól az alaktól. - Párbaj! - Ez megnyugtatta, kielégítette. Csak az zavarta kissé egyensúlyba jutó érzéseit, hogy ő sem párbajozott soha életében. Fogalma sem volt, hogy kell az ilyen ügyet elindítani. És behunytt szemmel gondolkozni kezdett - ki volna alkalmas szekundánsnak kávéházi ismerősei közül?

A lépcsőházi afférból nem lett nagy szenzáció. A házmester ugyan elmondta egy egész sereg embernek, de mivel maguk az érdekelt felek egy szót sem beszéltek róla, a dolog lent maradt az alsóbb forgalomban, a szobalányok és szakácsnők száján. Az ötemeletes ház végül is napirendre tért a pofozkodás fölött, amely alapjában véve titok maradt. Ami a fontos, nem tudott meg róla semmit sem a mérnöknek, sem a bőrkereskedőnek a családja.

Elmúlt egy nap, elmúlt kettő. Elmúlt egy egész hét. Dr. Fried Gusztáv, aki minden ajtócsöngetésnél a segédekért várta, végre megnyugodott. „Nahát, párbajozni most már valószínűleg nem kell. Biztosan bepörölt szegény. Lehet, hogy elítélnek ötven pengőre, ami azt illeti, annyiért is kár, okosabb dolgot lehetett volna csinálni ötven pengőn.”

De aztán a júliusból augusztus lett, szeptember, október, és a bíróság nem jelentkezett. A mérnök valami halk részvétet, később határozott rokonszenvet kezdett érezni egykori ellenfele iránt. „Okos ember - gondolta magában -, úgy látszik, nem csinál semmit. Minek is ugráljunk? Egyikünk sem tagja a nemzeti kaszinónak!”

A mérnök megérezte a valóságot. A dolog úgy állt, hogy a megpofozott ember beletörődött: nem fog csinálni semmit. De ez a folyamat nem volt egyszerű. Gelb Lajos sok nehéz szenvedésen ment keresztül, amíg lemondott a bosszúról. Sok minden játszott itt közre. Először is a társadalmi táj, amelyben élt. Baráti körében nem talált egy olyan egyéniséget sem, akiben megbízhatott volna. Kinek mondhatta volna el a kávéházban, hogy megütötték? Ki nem nevette volna ki? Melyik ismerőse tudott volna a szükséges lovagiasság fokára emelkedni? A kereskedő éles ösztönrel megérezte, hogy nem számíthat senkire fájdalmas ügyében. Hallgatott tehát, és tűrte, hogy pusztítson benne a titkos féreg. Míg végre a sok elnyomott izgalomtól marni kezdte a gyomrát a pepszin. Ágyba kellett feküdni két hétre. A párbaj lehetősége elmúlt. Nem maradt hátra más, mint a pör. Igen ám, csak hogy a pör undok dolog. Fölkeltette volna sírjukból az elhamvadt affér kínos részleteit. Hála istennek, csönd van. Nem tud senki semmit. A házmester? Dögöljön meg a házmester a pletykázó cselédekkel együtt. Így történt, hogy a pör sem indult meg. Hosszú vívódás után elapadt a kereskedő haragja. A gyűlölet szégyenné formálódott a megbántott ember lelkében, amely eleinte mély, megalázó kínokat okozott. Aztán a múlt idővel a szégyen is halványodni kezdett. Végül csak annyi maradt belőle, mint amennyi izgalmat egy porszem okoz, amely a szempilla alá került.

Október közepén történt, megint csak irodaiddő után, hogy Gelb Lajos pontosan akkor ért a lépcsőházba, amikor a lift éppen indulóban volt.

- Halló! - kiáltotta a kereskedő. - Itt vagyok én is! - és sietve beugrott a fülkébe.

Hát ez kellemetlen volt. Bent a liftben, milyen rettentő, hogy nem látta előre, éppen a mérnök állt, covercoat öszikabátban, a fején szürke kalappal.

Már késő volt visszavonulni. A házmester kislánya - még szerencse, hogy nem a régi ügy szemtanúja volt jelen - megnyomta a gombot, és a lift zúgva megindult a magasság felé.

A két férfi némán állt a szűk kalitkában. Mind a ketten megijedtek egymástól. Dr. Fried Gusztáv szorongva várta a támadást, ha a másik revansot akarna venni. A kereskedőnek önkéntelenül meg is rándultak az izmai, mert a testi közelség fölizgatta. De erőt vett magán. A mérnök nehéz keze, amelyből azok a gyötrelmes pofonok eredtek, a hajdani félelmisséggel nyúlt ki a kabát ujjából ereszen, vastagon, férfias, fekete pelyhekkkel elborítva.

Húsz másodperc telt el. Húsz fojtogató, szörnyű másodperc. Aztán a lift nyekkenve megállt. A kislány kinyitotta az ajtót.

- Negyedik! - mondta vékony hangján.

A mérnök megmozdult. Oldalt húzódott, hogy utat engedjen az ajtó felé. Volt a gesztusban valami szerény és kedves, majdnem meleg. A szeme szinte békét kérően pillantott a másik felé. Mintha mondaná: „Eridj már, ne csinálj semmi marhaságot, látod, hogy megbántam.”

Gelb Lajos kilépett a liftből. Mind a ketten megkönnyebbültek.

A mérnök olyasvalamit érzett, hogy talán szólnia kellett volna egy barátságos szót. Csak annyit, hogy „pardon” - és sajnálta, hogy nem tette meg.

A kereskedő viszont ujjongva kapott az elégtétel kis morzsáján. „Becsületesemre, félt! - gondolta boldogan. - Láttam rajta, hogy nem szeretne volna, ha nekimegyek!”

Ki volt cserélve, föl volt frissülve.

- Milyen gyönyörű idő van! Én még ilyen szép őszi napot nem is láttam! - mondta a feleségének, amikor az ebédlőben asztalhoz ültek.

Októberben és novemberben a véletlen egész csomó találkozást helyezett el a két ember között. A gyánújuk eloszlott, kezdték megszokni egymás arcát.

November végén Gelb Lajos a Kígyó utcán ment a bankja felé. Egy köpcös úr jött vele szemben, a képén szíves mosollyal. Nagyon ismerős volt az arc, a kereskedő éppen csak azt nem tudta hirtelenében, hová tegye. De hát mindenesetre a kalapja felé nyúlt, hogy megbillentsen. A járás gyors tempójában egészen egymás közelébe értek. A molett úr is köszönt. Összenéztek és elpirultak. Gelb Lajos szeretne volna a földhöz vágni a kalapját bosszúságában. Dr. Fried Gusztáv volt az ismerős külsejű úr, aki elment mellette, az ördög vigye el, hogy nem eszmélt rá elég gyorsan, még köszönt is ennek az alaknak!

Hanem hiába, a mozdulatot már nem lehetett visszacsinálni. És innen kezdve, ha találkoztak, a mérnök mindig köszönt a kereskedőnek. Szívesen, szélesen, húszlépcsnyi távolságból, előre. Gelb Lajos eleinte nagyon kimerően mozdította vissza a kalapját, aztán kezdett engedni a feszessége. Végül valóságos udvariassági verseny támadt közöttük. Ők lettek a legédesdedebben köszönő pár Budapesten. Szívárvány a mosolyuk, szerelmi vallomás a kalapemelésük.

Karácsony hetében a mérnök színházban volt a feleségével. Éjfél körül, amikor a házuk elé jutottak, téli bundába öltözötten a Gelb házaspárt találták a kapunál.

Kiderült, hogy az asszonyok már régen ismerik egymást. Nem barátnők, de találkoztak már, magától értetődő ismeretség, egy tető alatt laknak.

Beszélgetni is kezdtek tüstént. - „Milyen szörnyű ez a házmester!” - „Örület kivárni, amíg kimegy az ágyból.” - „Berlinben a lakóknak kapukulcsa van.” - „Hol voltak? Moziban?” - „Mi színházban voltunk!” - „A színház az jobb.” - „Én sem szeretem nagyon ezeket a beszélő filmeket”...

A két férfi zavartan, szótlánul állott oldalt.

A mérnökné észbe kapott:

- Jé! Hiszen maguk talán nem is ismerik egymást! Engedje meg, nagyságos asszony, hogy bemutassam. Az uram!

Dr. Fried Gusztáv mélyen leemelte a kalapját, tiszteletteljesen kezét csókolt a bundás hölgynek, aztán a másik férfi felé fordult. Összeütötte a bokáját, szerényen, kedvesen, egy kiséfélnék hangsúllyal mondta:

- Dr. Fried... - és nyújtotta a kezét.

A kereskedő egy másodpercig habozott, aztán belement a parolába. Kezet szorítottak, hosszan, melegen. Csodálatos, tiszta, téli éjszaka volt. Édes, nagy pelyhekben hullt a hó. A két ellenfél szinte közel állt hozzá, hogy összeölelkezzék a teljes megkönnyebbülés boldogító mámorában.

BAKARUHÁBAN

1

Amikor a háború kitört, póttartalékosnak vonultam be a szürke parolis ötvenegyesekhez. Önkéntesi pertlit nem kaptam, de azért nagyon jó dolgom volt. Kolozsváron volt a káderem. Ott születtem, ismertem a fél várost. És újságíró voltam. Jóformán a redakcióból rukkoltam be az ezredhez. Az őrmesterem szerkesztő úrnak szólított. Egész katonai szolgálatom abból állott, hogy hetenként kétszer felvettem az uniformist, hogy tessék-lássék megmutassam magam a századnál. Egyébként folyt a rendes életem. Civilben jártam. És a kávéház ablakából néztem, hogy marsolnak ki az állomáshoz a frontra induló menetszázadok.

Mindezt nem hencegésből mondom el. Minél vénebb leszek, annál jobban szégyellem, hogy elszéhlámoskodtam a magam szenvedésadóját akkor, amikor mindenki szenvedett. De hozzátartozik a dologhoz, hogy az olvasó tudja, milyen felelőtlen kis foxterrier voltam. Hogy mennyire nem voltam igazi katona azon a nyári vasárnap délutánon, amikor a történetem kezdődik.

Pedig nagyon katonának néztem ki abban a pillanatban. Rendes komisz kincstári bakaruha volt rajtam. Suvikszos bakancs, szűk kék nadrág. Derekamon az übersvung, rézcsatján a kétfejű sassal. Éppen a kaszárnnyából jöttem ki, végeztem a szolgálattal. Hazafelé igyekeztem a szállásomra, hogy visszaöltözzem civilbe és elmenjek a színházba, ahol a második szubrettnek udvaroltam akkor.

Mondom, hogy vasárnap délután volt. Az utca teli ünnepnek öltözött, sétáló cseléddel. Kolozsvár gazdag gyűjtőteknője különböző fajták patakjainak. És a cselédkorzó tömegét pávafarkszerűen tarkává tették a székely, román és magyar lányok összekapaszkodott kis csapatai. Ahány falu, annyi viselet, hajszín, figura, temperamentum, pántlika, szoknya, kendő. Micsoda nyüzsgés, vidámság. Hogy ragyogtak a kimosdott, mohó arcocskák. Sietni kell, egyetlen délután kérészéletű boldogsága ez.

A lányok közül sokan kihívóan a szemembe néztek, rám nevettek, sőt megszólítottak. Hát hogyne. Huszonkét éves voltam, és a komisz kincstári blúzban, patkós bakancsban hajszálalig olyan lehettem, mint akármelyik szilágysági vagy Hunyad megyei parasztyerek. Tetszett nekem az ügy, álruhás királyfinak éreztem magam. Visszakacsintottam a lányokra, meghúztam a copfjukat. Úgy viselkedtem, ahogy a vasárnapi kaland után járkáló bakának viselkednie kell. Sikereket arattam, kikaptam. A lábamra léptek, megöleltek, megcsíptek. A szélesen hömpölygő, vidám folyó egészen fölvelt kis hullámai közé.

Egyszerre csak a tömeg áramlása egy magos, kalotaszegi lánnyal sodort össze. Egymásnak ütköztünk. Ránéztem. Gyönyörű lány volt. Tiszta, mint a patyolat. Karcsú. Megfogtam a karját:

- Hová mécc?

- Szeretőt keresek magamnak! - felelte hetykén a lány.

Magamhoz húztam.

- Akkor maradjunk együtt, ha tetszik, mert én is csak ugyanúgy vagyok.

A lány erre megnézett. Jól, komolyan, őszintén, alaposan, mintha csirke lennék vagy káposztafej, amit meg akar venni a piacon. Aztán bólintott:

- Nem bánom. Mehetünk együtt.

Elöntött a büszkeség. Valami meleg mozdult meg bennem egészen mélyen. Millió év gyakorlata ez. Mintha válaszolt volna bennem valami egy másik áramközpontban pattant szikrára. Tökéletes diadalt éreztem, vágyat, gyöngédséget, odaadást. És tudtam, hogy a lány is csak úgy van, mint én. Szótlanul mentünk a lökdösődő tömegben, elkomolyodva. Tűz járt át a tenyeremen keresztül, amikor megfogtam izmos könyökét, hogy el ne sodródjék mellőlem.

Igazán szép lány volt. Gesztenyeszín hajú, szürke szemű. És mintha szűk lett volna teli arcán a gyöngéd, sárgásbarna bőr, feszült az orra, az ajka, az álla. Szinte azt éreztem, hogy a szemét is nehezen tudná lehunyni, olyan rugalmas, ellenálló kis izmok feszülnek mindenütt friss bőre alatt.

Amikor megszólítottam, tegeztem. De kétpercnyi néma séta után önkéntelenül a gyöngédebb és bensőbb „magá”-ra fordultam át. És meglepve láttam, hogy ez a felhőtlen homlokú, fiatal parasztlány észrevette ezt a finomságot. Elhagyta ő is a hetyke hangot, és meleg közvetlenséggel kérdezte, hogy hová való vagyok. Kolozsvárra?

Azt mondtam, hogy Szilágy megyei legény vagyok. Hirtelen kitaláltam egy község nevet. Pokozdról való.

- Maga kalotaszegi, azt látom - mondtam. - Hogy hívják?

- Jakab Vilmának. És magát?

- Nagy Sándornak - hazudtam tovább, mert világosan éreztem, hogy otthagyna ez a lány, megharagudna, elfutna előlem, ha megmondanám, hogy nem vagyok az ő osztályából való.

Séta közben megtudtam, hogy valami hivatalnoknál szolgál, aki a Bocskai téren lakik. Tisztességes ember a gazdája. De még nem ismeri jól a helyét, csak két hete jött be Kolozsvárra a falujából.

- Nyócig ráérek - mondta -, akkor haza kell menjek. Mert odahaza vacsoráznak az úrék. Bár azt megtehetnék nálam nélkül is. Hideg vacsora van. Szafaládé.

Ennek a vásárnapi parasztkorzónak olyan határozott iránya van, mint a hangyák útja a földön. Végighömpölyög a tarka folyó a Honvéd utcán, a Főtér jobb oldalán, az Unió utcán, aztán a Barta Miklós utcán lefordul a Szamos felé, és végigvonul a Sétatér jobb oldalán. Zsúfolva van a jobb oldali sor, sűrű por, zivaj, tolongás a vén fák alatt. A másik oldal pedig tökéletesen üres. Alig pár lélek lézeng a bokrok árnyékában. Azt hittem, hogy ez valami divat dolog, és így fordultam a lányhoz:

- Gyerünk át amoda, túl. Minek taszigáltassuk magunkat ebben a vásárban.

A lány bámulva nézett rám:

- Hát maga nem tudja, Sándor, hogy nekünk nem szabad oda átmenni? Visszakergetne onnan a rendőr. Az uraknak van fenntartva az a sor.

Hát persze hogy nem tudtam. Honnan tudtam volna én, nadrágos léhűtő, hogy meddig terjed a rendőrhatalóságok ostobasága és szemtelensége. A vér a fejembe ment. Akaratlanul kimondtam, csak úgy félhangosan, magam elé:

- Ezt megírom. Ezt a disznóságot.

- Micsinál? - kérdezte ijedten a lány.

Kikerültem az egyenes választ:

- Egye meg a fene őket. Micsoda disznóság, hogy az ember ne járhaszon szabadon, amerre éppen jólesik. Talán azok, akik odaát vannak, többek valamiben, mint mi ketten?

A lánynak semmiféle érzéke nem volt a szocializmushoz. Vállat vont.

- Nem tudom, minek mérgelődik úgy? Ha akarja, lemehetünk a kacsra sorra, arra még kevesebben járnak.

De hát én föl voltam háborodva. Hirtelen eszembe jutott, hogy a Kioszkba sem vihetném be a lányt. Kidobnának a pincérek, hogy az nem olyan hely, ahol bakákat és cselédlányokat is kiszolgálnak. Pimaszok! Egyszerre a bőrömnön éreztem azokat az elbizakodott rendelkezéseket, amiket a magamfajta emberek kényelmére hoztak.

Van a Sétatéren egy kis vurstli. Odamentünk jobb híján. Hintáztunk. Megmértük magunkat. Megnéztük a tetovált nőt. Pofoztuk a pofozómasinát. Fizettem. Öt forintost váltottam.

A lány rám sandított:

- Honnét van ennyi pénze?

- Nagygazda az apám - hazudtam folyamatosan -, cséplőgép-részünk is van. Öt forint nekem annyi, mint egy szem bab.

A lány ebbe nem nyugodott belé:

- Nekünk is van földünk is meg házunk is. Azért az én apám kitekerné a bátyámnak a nyakát, ha ennyi pénzt elherdálna...

Tökéletesen elfelejtkeztem színházról, szubrettről. Még a saját civil voltomat is elfelejtettem. Szinte azt kívántam, hogy váljék valósággá mögöttem a szilágysági falu. Legyek igazán parasztleánnyé, aki ezen a vasárnap délutánon ebben a tiszta, szép, természetes fiatal lányban megtalálta élete igazi párját.

Úgy folyt el a délután, mint a méz. Csak egyetlen veszedelmes pillanat volt benne. Egy himlős, görbe lábú, vén huszárkáplár el akarta venni tőlem a lányt. Előbb ott sündörgött körülöttünk, mint a koslató kutya. Aztán belém kötött valami címen. Hogy nem szalutáltam neki rendesen. Megállított, és komiszul abrikolni kezdett a lány előtt. Joga volt hozzá, én baka voltam, ő káplár. Sápadtan türtem a szemtelenségeit. De a jobb karomban egyre nőtt az idegesség, hogy kihúzom a bajonettet, és mellbe döföm vele ezt a bagószagú, sárga fogú ronda parasztot, aki olyan aljas volt, mint a patkány.

A feszültség egyre veszedelmesebb lett közöttünk. Mind a kettőnk szeme mást villogott már, mint amit beszéltünk. Én nem is tudom, mi történt volna, ha a lány közbe nem lép, ha nem fűzi a karját halálos szolidaritással a karomba, ha oda nem fordul alázatos, de szilárd kérésével az altiszthez.

- Tudom én, hogy miért bántja a káplár úr ezt a legényt. Hát ne bántsa. Úgyse tudna kettőnket elválasztani. Mert mi egy falubeliek vagyunk. - És megszorította a karjával a karomat.

A káplár néhány pillanatig még ott állt előttünk, fixírozott bennünket, mintha gondolkozna, hogy érdemes-e megreszkírozni a botrányt. Aztán, talán mert valami emberség támadt föl benne, talán mert nem sok jót olvasott ki elszánt arcunkból, a hóna alá fogta a kardját, elfordult, és tovacsörtetett más préda után, bosszúságát egyetlen mondatban öntve ki felénk:

- Egyen meg a fene benneteket a falutokkal együtt.

Amikor a baj elmúlt, egy darabig némán mentünk egymás oldalán. Csak nagy sokára szólalt meg a lány. Okosan, melegen, gyöngéden mondta:

- Látja, Sándor, ezért kellene, hogy sarzsit szerezzen magának. Mert ha csak egy csillagja is lenne, akkor már ez a káplár nem mert volna így szemtelenkedni magával. Mert csak azzal mernek így komizkodni, akinek a világon semmije sincsen, ha valakinek van, ha egyebe

nem, csak egy villa szénája, annak már azt is elnézik, ezt is elnézik, mert gondolják, hátha rászorulnak egyszer arra a szénára...

Már máskor is megtörtént, hogy a flörtjeim ambícióra akartak serkenteni. Olyankor én mindig föllázadva utasítottam vissza az efféle kísérleteket. De ennek a lánynak a gesztusában annyi önzetlenség, a hangjában annyi tapintat és annyi okosság volt, hogy szerettem volna megcsókolni a kezét.

Átfontuk egymás derekát. Baka a cselédét, úgy sétáltunk szótlanul a ritkuló tömegben, amíg be nem sötétedett.

Amikor a templomok tornyai elütötték a fél nyolcat, és a lány szedelőzködni kezdett, hogy elérkezett a hazamenés ideje, tökéletes őszinteséggel mondtam:

- Nehéz szívvel válok el magától, Vilma.

A lány egy keveset gondolkozott, aztán felém fordult:

- Nem muszáj, hogy elváljunk. Feljöhet hozzám. Megvárja, amíg beadom a vacsorát. Aztán ottmarad nálam. De csak úgy jöjjön, ha reggelig ki tud maradni a kaszárnyából. Mert nem akarom, hogy a házmester éjszaka nyisson magának kaput, faggassa, kinél járt ott a házban.

Ez világos beszéd volt. Nyílt följajnlása a szerelmes éjszakának. De milyen frivolság nélkül történt. Komolyan, minden teketória nélkül. Emberi dolog ez. Hozzá tartozik az élethez, akár a lélegzés.

- Köszönöm szépen - mondtam halkán, hálásan. - Hát persze hogy ki tudok maradni, pajtásom nekem az őrmester.

És megindultunk csendesen a Bocskai tér felé.

Útközben elmondta a lány, hogy a gazdáját Bodrogi Ferencnek hívják, nem tudja, hova, de valahova hivatalba jár. Van neki felesége meg egy fia meg egy lánya. A fia most odavan a katonaságnál.. A négyes szám alatt laknak, a harmadik emeleten.

Erre a fölvilágosításra először meghökkenem, aztán majdnem nevetni kezdtem. Nagyon jól ismerem ezt a famíliát. Bodrogi a Földgáztársaság mérnöke volt. A lányának kurizáltam. A fiával együtt jártam iskolába. A házukba is gyakran jártam. Furcsa volt, amikor befordultunk a jól ismert kapun. És furcsa volt, hogy hátul mentünk föl a szűk, sötét cselédlépcsőn, ahol csak a második emeleten égett a kis gázláng.

Amikor fölértünk a harmadik emeleti gangra, a lány előkaparásztta a szoknyája zsebéből a kulcsot, kinyitotta a konyhaajtót. Ezt a konyhát is jól ismertem. Néhányszor erre kopogtattam be, amikor az előszobaajtó csengője el volt romolva. Abban az időben egy kis román lány szolgált Bodrogiéknál. Az is csinos volt. Sokszor megcsipkedtem az állát.

Most a lány felgyújtotta a villanyt. Letette a kendőjét. Ott álltam a nyitott ajtó küszöbén, be akartam utána menni.

Felém fordult:

- Maradjon kint a gangon, Sándor, amíg el nem mennek vagy le nem fekszenek az úrék. Valaki kijöhet a konyhába. Minek lássák meg? Talán nem is néznék jó szemmel.

Hát persze hogy nem néznének jó szemmel, gondoltam, és kimentem a szűk gangra. Sötét volt már. Lámpák csillogtak körös-körül a nagy bérház folyosóra nyíló ajtajaiban és ablakaiban. Valahol egy lány énekelt. Alakok mozogtak a világos konyhákban. Egy másik baka, bizonyosan ugyanolyan járatban, mint én, az első emeleten ácsorgott, nekitámaszkodva a gang vaskorlátjának.

Nyár volt. Meleg este. Nem jó szag van ilyenkor a városi házak udvaraiban, állapítottam meg, amikor leültem kint a gangon a szemétládára, egy hideg vasaló és egy faszenes stancicli mellé.

A lány tett-vett odabent. Előkészítette a tányérokat, az eszcájgot, kenyeret szelt. Tiszta szalvétát tett a kenyereskosárba. Meghámozott öt pár szafaládét. Hagymát vágott karikára. A konyhakredencből kivette a délről maradt cseresznyésrétest. Kiszólt a nyitott ajtón a gangra:

- Nem akar egy kis rétest, Sándor?

Akartam volna. De Vilma már nem hozhatta ki, mert a lakás felől nyíló ajtó küszöbén megjelent a ház kisasszonya. Volt idő, amikor nekem ez a kis Piri tetszett. Főleg a bőre és a haja. Most nem szerettem az arcát. Túl kemény volt. Rosszul esett, hogy vissza sem köszön a lány kedves „jó estét”-jére. Ellenségesen néztem a sötét gangról, ahogy unott arccal odamegy a konyhaasztalhoz, és a két ujjával kicsíp a rétesből egy cseresznyeszemet.

A vérem forrt, hogy úgy beszél, felülről lefelé, mintha rabszolgája lenne az én Vilmám.

- Hamar adja be a vacsorát, Vilma. Moziba megyünk. Aztán ha elmentünk, szedje le, vessen ágyat, és maga is lefekhet, ma már nem kell semmi, csak engem ne felejtessen el holnap reggel hét órakor felkölteni, és takarítsa ki a teniszcipőmet.

Amikor a kisasszony visszabillegett a lakásba, Vilma kinézett a gangra:

- Szép lány ez, mi? Pirinek hívják.

Most türelmetlenül csengettek odabent. Vilma fogta a szafaládés meg hagymás tálat, bevitte. A konyha üres lett. Tudtam, hol jár a lány, miféle tájon. Ismertem a szobákat, az ebédlőt. A bútorokat. Az ebédlőasztalt, a díványt, az órát és a képeket a falon.

A lány járt-kelt a konyha és a lakás között. Vízért csengettek, sóért. Csorgott a csap. Végre megvacsoráztak odabent. Vilma kijött, kirázta az abroszból a morzsát a gangon. Aztán láttam még egyszer Pirit. Most már kabát volt rajta, kalap. Kiadta a reggelihez való kávé és cukrot. Megint nem köszönt, elment.

Csattant az előszobaajtó. És én láttam lefelé haladni a kivilágított első lépcső fordulóján az ismerős famíliát.

Most beszóltott a lány:

- Menjen oda be hozzám, amíg rendbe hozom a konyhát.

Ez a „hozzám” parányi kamra volt. Ablaktalan kis kamra. Inkább benyíló. A konyhán keresztül lélegzett. Alig fért el benne egy kis vaságy meg egy székhöz, amire pléh mosdólavór volt téve. A falba két szeg volt verve, azon lógtak a lány tarka szoknyái, olcsó blúzai. És volt az ágy fejénél egy zöldre festett kis faláda, amilyent a parasztleányok visznek magukkal, ha berukkolnak a katonasághoz. Erre a ládára egy kapcsos, kis katolikus imakönyv volt téve. Teli volt az imakönyv csipkés szélű szentképpel. Búzavirágké Madonnákkal, viaszszínű Krisztusokkal; cseppen homlokukra a bíbor vér a töviskoszorú alól.

Az ágyra ültem le. Hallgattam, néztem, ahogy a lány sertepertél a konyhában. Kint émelyítő, rossz, nyári szag volt az udvaron. Az ablaktalan kis kamrában pedig mintha a falusi föld könnyű illatát éreztem volna. Parasztszoba illatát, ahol a föld a pádimentum. Talán nem is képzelődtem: a lány ruhái hozták ide magukkal ezt a messzi parfümöt.

Türelmetlenkedni kezdtem:

- Gyöjjön már.

- Mindjárt - felelte a lány -, csak megmosom a kezemet, mert hagymával babráltam. - És odament a vízvezetékhez. Mosni kezdte gondosan a kezét egy nagy darab, komisz mosószappannal.

Aztán mégiscsak bejött a kis kamrába.

- Álljon fel onnan. Hadd vetem meg az ágyat.

Felálltam, átkaroltam a derekát, magamhoz vontam... Hát nekem azelőtt is, meg azután is, sokat volt dolgom asszonyokkal. De soha életemben olyan tisztaságot és drámai erőt nem éreztem még ölelésben. Semmi volt az én erőm ahhoz, ahogy izmos karját a nyakamba fonta az a lány. A két kezébe fogta a fejem, az arcomba nézett. Halkan mondta:

- A szemeinek köszönheti, hogy itt van. Az tetszett meg nekem, amikor megszólított...

2

Hát bizony ebből a kalandból rendes viszony lett. Három vasárnap meg a közbeeső ünnepnapon is találkoztunk. Egymás után négyszer. És én mind a négyszer fölvettem a katonaruhát. Játszottam a parasztleányt. Azaz nem is játszottam. Természetesen viselkedtem, jókedvem volt. Mindössze arra kellett vigyáznom, hogy ne beszéljek olyan dolgokról, amik a lányban gyanút kelthetnének. Egyébként a diskurzusaink jóval érdekesebbek voltak a normális beszélgetésnél. És ezt nem az én ötletességem tette, hanem a lány érzelmi gazdagsága, tökéletes őszintesége és színes nyelvének roppant kifejező ereje.

Az ötödik vasárnap délután nem mentem el rendes találkozóhelyünkre, a Főtér sarkára, a Hintz patika elé. Már nem tudom, hogy miért, dolgom volt, vagy elaludtam? Elég az hozzá, hogy nem mentem el. Civilben maradtam aznap. És este hét óra felé csak úgy véletlenségből jártam a patika táján.

Még mindig ott állt a lány a Hintz ház kapumélyedésébe húzódva. Kendő volt a fején, mozdulatlanul állott, várt. Könnyű volt kitalálni, látszott rajta, hogy órák óta ácsorgott ott. Komoly volt az arca, fájdalmas. Állt, állt, nézett ki a kapu alól az esőbe. Mert esett az eső, sötétedett is már. Így hát nem ismert meg civilben, gumiköpenyegesen. Különben nem is nézett rám. Másvalakit várt ő, egy fiatal katonát kék mantliban, bakancsosat, übersvunggal a derekán.

Amikor elmentem a kapu előtt, megdobbant a szívem. Aztán féltem megmutatni magam előtte úri ruhában. Meg nem is voltam egyedül. Egy újságíró kartársam kapaszkodott a karomba. A háborúról beszéltünk, összebújva egyetlen esernyőnk alatt. Tovasiettünk az esőben.

Aztán amikor már messzi jártunk, a harmadik utcában, összeszorult a torkom. Eszembe jutott Kipling bennszülött, indus lánya, aki negyven évig várta a keresztúton a hűtelen angol katonát. Visszarohantam a patika elé. A lány már nem állt a kapu alatt. Szegény, nemrégén mehetett el. Persze, fél nyolc, hazament megteríteni az asztalt, feltálalni a vacsorát.

Átkoztam magam. Fájt a szívem. Szerettem azt a lányt.

Aztán a következő vasárnap rendbe jött minden. Találkoztunk. Azt hazudtam, hogy kaszárnyaáristomot kaptam. Sétáltunk, csónakáztunk a sétatéri tavon, kiflit osztogattunk a hattyúknek. És megint együtt töltöttük az éjszakát a kis kamrában, összeölelkezve a szűk vaságyon, a földszagú sötétségben. A lány a mellemre bújott, úgy súgta:

- Vajon meddig leszünk így? Eccer csak szürkébe öltöztetik. Meglátom magát is, virágos csákóba, kifelé marsolni az állomáshoz... Hanem én a Szamosba fojtom magamat akkor...

Közel jártam hozzá, hogy eláruljam magam. Csak föl kellett volna kattintani a villanyt. Elébe tartani a kezem. „Nézd, milyen puha a kezem. Nyíljék már ki a szemed. Hát lehet ilyen keze parasztlegénynek?”

De nem volt bátorságom beszélni. Félttem elszomorítani a lányt. Mert azt éreztem, hogy nem venné egyszerű tréfának, ami történt. Pedig tudtam, hogy az igazságnak ki kell derülni. Nem volt lelkem hozzá, hogy tovább csaljam ezt a tiszta, kedves teremtest, aki tökéletesen nekem adta magát. Aki nem félt semmitől a világon, sem szégyentől, sem szerencsétlenségtől. Aki szinte közömbösen mondta: „Ha gyerekem találna lenni, soha többet nem mehetnék haza, becsukná az ajtót előttem az anyám.”

Nem tudom, miféle szerencsétlen ötlet sugallta, hogy az igazat nem nekem kell megmondani. Hogy jobb, ha egyszer csak meglát a lány a valódi bőrömben. Fogalmazza meg ő maga, hogy mi történt. Így nem volna semmi nagy jelenet. Aztán később majd csak megmagyaráznám, elsimítanám valahogyan a dolgot.

Ostoba ötlet volt. Most már végtelenül sajnálom is, hogy elfogadtam az öreg Bodrogi vacsora-meghívását. Nem is tudom, hogyan tehettem. Talán nem is én, hanem az ördög tette, aki néha felülkerekedik az emberben. A kávéházban fogott meg az öregúr.

- Gyöjjön fel hozzánk vacsorázni kedden este, öcsém. Itthon lesz a fiam is. Három nap szabadságot kapott katonáéktól.

Nagy gonddal öltöztem föl a vacsorához. Volt egy szép világosdrapp nyáriruhám, azt vettem föl. Megnéztem magam a tükörben - gavallér voltam.

Az előszobaajtón csöngettem. A házikisasszony nyitott ajtót.

- No, csakhogy itt van, teljes fél órát késett.

Megittunk gyorsan egy kupica rózsapálinkát, aztán az asztalhoz ültünk. Engem Piri mellé ültettek. Valami távoli sejtelem úszott a levegőben, hogy talán hozzám is adnák feleségül. Persze, ha megemberelném magam és letenném az ügyvédi vizsgát, vagy tanári oklevelet szereznék.

A háziasszony kiszólt az ebédlőajtón:

- Tálalhat, Vilma.

Körülöttem mindenki fecsegett. A pajtásom a tűzérsegi kiképzésről beszélt. Az asszony a piac drágulásáról, a mérnök az uzsoki frontról. Piri a karomra tette a kezét:

- Mi van magával? Miért ilyen ideges?

Ebben a pillanatban lépett be az ebédlőbe a lány. Karján egy nagy tál töltött tojás. Már egészen az asztalhoz ért, amikor észrevett és megismert. Az arca először fehér lett, aztán lángvörössé változott. Persze nem szólt, sőt nyugodtnak látszott. De én éreztem, hogy milyen fájdalom lehetett a kis rezzenés mögött, amint megreszketett a könyöke, ahol a tálat tartotta.

Nem tudtam nézni, hogy jár körbe a tojásos tállal. Lesütöttem a szemem. Csönd volt. Amikor az oldalamhoz ért és felém kínálta az ételt, halkan köszöntem:

- Jó estét, Vilma.

- Jó estét - felelte tompán, és valahova a semmibe nézett. De én megint csak éreztem rajta, hogy egész paraszti energiájára szüksége van, hogy össze ne essék tálastól, ott az asztal mellett.

A kisasszony vihogni kezdett:

- Maguk ismerik egymást? - és a nők zseniális ösztönével tette hozzá: - Talán valami bakabájról?

Mindenki nevetett ennek az összefüggésnek a bolondosságán. A lány kövült arccal, gépiesen járt tovább körbe a tállal. Aztán ahogy a dolgát elvégezte, kiment. A keze teli volt edénnyel, a könyökével nyomta le a kilincset. És kívülről gondosan, csöndesen behúzta maga után az ajtót.

Ettünk, ettünk. Szóltak hozzám, nem feleltem, nem is értettem, mit mondtak. Egész lelkem kint volt a konyhában, ahol erfurti zöld por van a négy sarokba szórva, ahonnan az a kis kamra nyílik a szűk vaságglyal, a falba vert szögeken a tarka kartonszoknyákkal. Össze is szidtak, hogy olyan szórakozott vagyok. Zavartan makogtam valamit, hogy megfájdult a fogam, ráharaptam. A házigazda azt tanácsolta, hogy tegyek rá rumot. Bodroginé csengetett az asztal fölött lógó kis körtén a következő ételért. Csöngetett egyszer, kétszer, háromszor. Nem jött be senki. Végre bosszús arccal fölállott, és kiment ő maga a konyhába.

Most hosszú, kínos percek teltek el. A szívem a torkomban dobogott, és nem volt hozzám bátorságom, hogy kimenjek, megnézzem, mi történt odakint. Mi történhetett? Fojtott szóváltás zaja hallatszott. Aztán megint csönd lett. Majd kinyílt az ajtó, és a küszöbön megjelent a ház asszonya, saját úri kezében a pecsenyéstállal. Haragtól pirosan ült vissza a helyére.

- Ez a lány megbolondult - mondta -, egy percre sem akar tovább maradni. Visszaadta a bérét, letette a pénzt az asztalra. Azt mondta, hogy inkább leugrik az emeletről, de nem jön be többet a szobába. Maga csinált ezzel a lánnyal valamit, Sándor?

- Én? Nem csináltam én semmit - tagadtam gyáván és riadtan.

Most aztán nem nevetett senki. A szerencsétlenség felhője feküdt meg az ebédlőt. Hallgatva ettünk. Mindenki érezte, hogy itt valami súlyos dolog történt. Egyszerre csak Piri, mint aki nem bír tovább uralkodni izgalmán és kíváncsiságán, felugrott, és azzal az ürüggyel, hogy a mustárért megy, kiszaladt a konyhába. Egy perc múlva már jött vissza.

- Ez az örült lány már össze is szedte a vacakjait. Itt van a konyha kulcsa. Visszaadta! - és az abroszra tette a kis nikkelkulcsot, amelyet olyan jól ismertem.

- Elment? - kérdeztem halkán.

- Éppen most! - felelte élesen Piri, és rosszindulatú kíváncsisággal nézett az arcomba.

Hirtelen elszakadt bennem a türelem, modor és barátság minden szála, amely ezekhez az emberekhez fűzött. Az asztalra dobtam a szalvétám, felugrottam. Bocsánatot sem kértem, úgy rohantam ki a lépcsőházba, hajadonfővel, mint az örült. Körülszaladtam a folyosón, le a lépcsőn. Hármával ugrottam a fokokat. A kapu alatt utolértem a lányt. Kendő volt rajta, jobb kezében a nehéz faláda, a válla is ferde volt tőle, ahogy cipelte. A sietéstől lihegve állottam eléje. Ő is megállt. Panasz nélkül, szelíden, melegen nézett rám, mint amikor búcsúzik valaki.

- Vilma, szívem... - kezdtem dadogni, és a szabad bal keze után nyúltam.

Visszahúzta a kezét.

- Engedjen engem a fiatalúr! - mondta csöndesen, de olyan leírhatatlan energiával, hogy félre kellett tőle lépnem. Egy kicsit még megnézett, aztán félrefordította a fejét, úgy ment ki a sötét utcára, zöld ládájával a kezében. Sohasem láthattam többet.

TÉLI SPORT

A professzornak súlyos, hűvös keze volt, jó hideg füle. Olga bőre mindenfelé viszketett, mezítelen hátán és mellén, ahol ez a kéz és ez a fül megérintette. Kicsit elfáradt. Jó tíz percig tartott a vizsgálat. Le kellett közben ülnie, föl kellett állnia. Visszatartani a lélegzetét, mélyen lélegzeni, sóhajtani, köhögni. Megizzadt, könnyű harmat jelent meg a hóna alatt és a tenyerén. Zavartan állt, övig levetkezve a rendelő világos, nagy ablakánál. Elég jó alakú, nagyon fehér bőrű, huszonöt éves lány volt. Nem éppen sovány, de elkelt volna még rajta egy kis hús, különösen a vállán, a nyakán és a derekán, ahol finom árnyékok mutatták a bordáit.

A tanár három lépést hátrált. Messzilátó volt, föltolta homlokára a pápaszemét, úgy nézett a lányra, mintha összefoglaló kritikát akarna alkotni a beteg egész figurájáról.

Aztán visszaejtette orrára az ókulárét:

- Felöltözhetsz, kisasszony!

Olga föl húzta a vállára az ingét, a blúza után nyúlt. Elfogultan kérdezte:

- Nagyon nagy bajban vagyok, professzor úr?

A doktor nyugodt jóindulattal felelt:

- Nagy baj nincs. De a bal csúcsban határozottan találtam valamit. Mennyi szokott lenni a láza?

- Sajnos, folyton nő! - mondta szomorúan a lány. - Néhány hét óta sokszor megesik, hogy harminchét ötöt is mérek délutánonként.

A tanár igen gusztusos, tiszta öregúr volt. Hihetetlenül csillogó, ritka, hófehér haján keresztüllátzott rózsaszín fejbőre. Mintha egy pillanatra elsötétedett volna az arca:

- Állásban van? Kenyérkereső?

- Igen. Banktisztviselő vagyok. Kétszáz pengő fizetésem van az Általános Hitelintézetnél.

- Kapcsoljon ki egy darab időre, kisasszony. Meg tudja tenni? Utazzék el valami magaslati helyre. A Tátra nem is túl drága. A Budakeszi sem rossz. Fizetőhelyet valószínűleg kapna...

A lány egy kicsit élesen kérdezte:

- És ha nem kapcsolnék ki?

A professzor kikerülte az egyenes választ:

- Jó volna, ha megtehetné! - a hangja nagyon komolyan csengett. A tanár kitűnő belgyógyász volt, azonkívül „nagy egyéniség”. Nem kellett fecsegni és erőlködni. Sugárzott belőle a tekintély ereje. A hangjának egészen kis árnyalataival, egy-egy nézéssel, könnyű mozdulattal végtelenül sokat ki tudott fejezni. Most is olyan jelentős, világos és súlyos volt minden szava, hogy a lány nem kérdezősködött tovább. Megértette ebből a kevésből, hogy mi fenyegeti, és mit kell tennie, ha meg akar gyógyulni. Megadta magát, és félig affektálva, félig őszinte ijedelemmel tudakozódott:

- De egyáltalán érdemes-e? Nem vagyok egészen reménytelen eset?

A tanár fehér feje, aranykeretű pápaszeme most már mézédés, gyógyító optimizmust sugárzott:

- Szó sincs róla. Táplálkozzék jól. Legyen sokat friss levegőn. Vigyázzon. Pihenjen. Rendbe fog jönni. Persze megeshet, hogy a dolog hosszadalmas lesz. Nem szabad türelmetlenkedni!

- Röntgenfölvételt ne csináltassak?

- Fölösleges! - válaszolta röviden a professzor, egy hangsúllyal ridegebben, mintha megsértődött volna, hogy a páciens kételkedik a diagnózisban.

- És hová menjek?

- Mindegy. Bárhová a közismert klimatikus gyógyhelyek közül. Nem a hely a fontos, hanem hogy derék, szorgalmas, karakteres beteg legyen. Energikus beteg, aki nem hagyja magát legyűrni! - fejezte be egy kicsit mosolyogva és melegebben.

Olga már egészen felöltözött. A retiküljéből keskeny névjegyborítékot vett elő. Húsz pengő volt a borítékban, amelyet szerényen letett a fehérre zománcozott asztal szögletére.

A professzor udvariasan az ajtóig kísérte:

- Lehet, kérem, hogy a kollégám, aki majd kezelni fogja, szükségesnek tartja, hogy átvilágítsák. De az más eset. Itt most kár lett volna a költségért!

Elbúcsúztak. Olga még látta az ajtóból, hogy a tanár egyenesen a mosdóhoz lép, és a csap alá tartja a kezét. Valami szalonféle kis szobán kellett keresztülmenni. Egy fehér köpenyes szolga kibocsátotta az üres lépcsőházba. Ez egészen más út volt, mint amerre jött. A bejáratnál hemzsegték a páciensek. Itt néma csönd. Az ünnepélyes márványlépcsőház üvegfestésű ablakain templomi fények csillogtak.

Olga megállt, bepúderezte az orrát, és egy kis rúzzsal megigazította a száját is. Izgatott volt és elégedetlen. Azt akarta elhitetni magával, hogy sok volt húsz pengő azért a semmiségért, amit a tanártól kapott, inkább vett volna rajta egy kalapot. De a lelke mélyén érezte, hogy mégis a professzor tette föl sok tépelődésére a koronát. Hiszen más orvosoknál is járt. Azok is ilyenféle dolgokat mondtak. Éppen csak egy kicsit bizonytalanabban csengett a szavuk. Az „öreg” véleménye azonban megfellebbezhetetlen volt. Kinyilatkozásszerű: Veszély van. Vigyázni kell!

Olga a nénjével lakott Budán, a fejlődő Lágymányos egyik új házának ötödik emeletén. Két nagyon csinos, tiszta szobájuk volt, a modern komfort követelményei szerint: légfűtéssel, hideg-meleg folyóvízzel, miniatűr fürdőszobával. Konyhájuk nem volt. Nem is kellett. Vacsorára rendszeren hideget ettek. Ebédet pedig egy megbízható kosztadóhelyről hozattak. Napi másfél adagot, kettőjüknek egy pengő ötven fillérért.

A lakásban szép, tiszta húzatú, biedermeier bútor volt. Pianínó. Sok, színes párna, komplikált kézimunka. Ágy sehol. A nővérek a kisebbik szobában, két nagy hencseren aludtak. Az ágyneműt a fürdőszobában tartották. A hencserek nappal kalotaszegi varrottassal voltak betakarva.

Ha valaki látogatóba ment hozzájuk, mindenfelé választékos tisztaságot talált. „Meleg szögleteket”, könyveket, képeket. Hangulatvilágítást, amelynek forrása egy sárga ernyős állólámpa volt a sarokban.

Olga nővérét Irénnek hívták, és egy nagy hotel központi irodájában dolgozott. Tudott gyorsírni, gépelni, könyvelni és levelezni, németül és franciául is. Kétszáznyolcvan pengő fizetést kapott. Szóval ketten együtt négyszáznyolcvanát kerestek havonta.

Szép pénz. Különösen két magányos, dolgozó nőnek. Be is tudták osztani úgy a jövedelmüket, hogy a lakás-koszt első fontosságú tétele után fényűzően nagy fölöslegük maradt: ruhára,

könyvre, mozira, színházra, sőt apró zsúrokra, amikor teát és libamájás meg sonkás szendvicset adtak a vendégeiknek.

Irén sem volt több harmincévesnél. De már egészen el volt gépiesedve. Néhány esztendőn át egymaga dolgozott és küzdött mindkettőjükért egészen addig, amíg Olga is állásba került.

Nem lehet mondani, hogy rossz életük volt. A szabályos munkát szépen megszokták. De nagyon magányosak voltak, rokontalanok. Hiába rendezték a kis zsúrokat, nem ragadt meg náluk senki igazi barátnak vagy szeretőnek. Folyton új fejek jelentek meg az ernyős lámpa sárga körében. És amikor a vendégek távozása után kiszellőztették a cigarettafüstöt, mialatt leszedték a hencserekről a varrottasokat, és előcipelték a fürdőszobából az ágyneműt, éjszakai készülődés közben mindig valami csalódott érzés vett erőt rajtuk. Lehangoltság és reménytelenség. Ők kedvesek voltak, a vendégek is kedvesek voltak. Az egész este kedves volt. És mégsem történt semmi, aminek valami állandó, mély folytatását lehetett volna várni.

Megcsinálták a fekvőhelyüket. Irén hencsere az ablaknál volt, Olgáé a fal mellett. A falon rózsaszín bársonykeretben két arckép díszlett. A szülők arcképe. Mind a ketten tíz éve haltak meg, egymás után. Vagyon nem maradt a gyermekekre. Az apa szabad pályán működött, ügyvéd volt. A halálával az irodája is elmúlt. És Irén, amikor a gyász éjjelén az ágya szélén virrasztott, könnyein át tisztán látta a jövőt: most tehát elérkezett az idő, hogy meg kell élniök abból, amit tanultak. Neki kereskedelmi érettségije volt. Olga még gimnáziumba járt. A rokonság csirkeijedséggel szaladt szét várható nyomoruk elől. Csak egy másodnagybácsi, aki osztálytanácsos volt a kereskedelmi minisztériumban, tett meg annyit értük, hogy Irént hamarosan álláshoz segítette, és Olgának is szerzett kenyeret, amikor a lány letette az érettségit, és egy délelőtt, dobogó szívvel, ünneplőbe öltözve állított be a hivatalába protekcióért.

Ez a nagybácsi egy darab ideig megmaradt segítő jószellemüknek. Aztán, ötvennyolc éves korában, váratlanul megházasodott, és elveszett a számukra mint rokon. Részint, mert külön családi élete támadt, részint, mert a felesége a rossz természetű asszonyok idegességéből, ok nélkül, pusztán szeszély alapján nem szenvedhette el a lányokat.

Így aztán Irén és Olga egyedül maradt, támasz nélkül a hideg és ellenséges világban, amelyben minden attól függött, hogy van megelégedve a hivatali főnökük. Szerencsére Irén az úgynevezett „nélkülözhetetlen” tisztviselőnők típusához tartozott. Fáradhatatlan dolgozó gép, akire a direktor az értékes munkaerőknek kijáró, mosolygó tisztelettel tekintett. És Olga is világos értelmű, szorgalmas, rendszerető lány volt. Ambíciózus, szívós kenyérkereső. Örökké annak a rémképnek a nyugtalanításában, hogy elveszítheti az állását, és fizetés nélkül marad a pénz nélkül megoldhatatlan élet rengetegében. Ezért aztán annyira ragaszkodott az íróasztalhoz, hogy ha valaki közeledni próbált hozzá a munkaórák alatt, tüstént figyelő pozícióba helyezkedett, az arcán olyan kemény és elszánt kifejezéssel, mint aki görcsösen el van tökélve rá, hogy a tíz körmével is védekezni fog, ha el akarnák mozdítani a helyéről.

A nyomortól való irtózás, a gyöngeség érzése volt ez éber, mindenre figyelő szorgalom mögött. A lányokat a szolid polgári életre nevelték. Nem is tudtak volna elképzelni a maguk számára mást, mint a legszabályosabb polgári életet. Mozi? Színésznőség? Zeneművészet? Semmi vágy nem volt bennük az élet szabadabb formái iránt. Tehát aránylag boldogok voltak, amikor annyi év önsanyargató igyekezete és aggodalma után a helyzetük megszilárdult, és otthonuk biztonsága kiszínesedett a növekvő jövedelemből vásárolt olcsó képekkel, párnákkal, magyar szőnyegekkel, varrottasokkal és selyem lámpaernyőkkel.

Irén már megterített, és egy kis villamos gyorsforralón melegítette az ételt a kék zománc-lábasokban, hogy ki ne hűljön a zsemlyegombóc-leves, és zsírjába ne fagyjon a töltött borjúszeg, amíg a húga megérkezik. Nem volt türelmetlen, csak egy kicsit ideges. Tudta, hogy

Olga a hivatalból előbb a doktorhoz fog menni. Nyugtalanította, hogy mit mondott a professzor. Azok az undok kis lázak! Mindig így kezdődik, anyuka is így kezdte annak idején.

Végre - fél háromkor - megjött Olga. Megcsókolták egymást, Irén kikapcsolta a villany-konnektort, kettéosztotta a levest, aztán leültek a tiszta abrosszal leterített, parányi asztal mellé. Az idősebbik lány gyöngéden, de szemrehányóan nézett a fiatalabbikra:

- Beszélj már. Mit mondott a tanár?

Olga halkán, komolyan felelte:

- Szabadságra kell mennem. Valahová a hegyek közé. Azt mondta, muszáj „kikapcsolnom”, mert különben... pedig nem is mondtam meg neki, hogy ez nálunk családi dolog, hogy anyukával is... - Nem fejezte be a mondatot, a szeme megtelt könnyel, mégiscsak félt, és sajnálta magát egy kicsit, akármennyire iparkodott szilárdan viselkedni.

Irén visszaengedte az alpakka-ezüst kanalat a sárga levesbe. Hallgatott néhány pillanatig, aztán olyan hangon, amelyben kérdés is volt meg ajánlat is, ezt a szót mondta ki:

- Budakeszi?!

Olga ettől a szótól egyszerre sírva fakadt. Felállt az asztaltól, a fekvőpamlagjához ment, ráborult a kalotaszegi varrottásra, és a kezébe temetve arcát, zokogni kezdett.

A nénje is otthagya a levest, melléje ült, simogatta a fejét:

- Mi bajod? Ne bolondozzál!

Olga felült. Megigazította a haját, kifújta az orrát, megtörülte a szemét:

- Budakeszi proli hely - mondta kétségbeesve.

- Én nem voltam ott, de mindenki dicséri! - próbált félénken ellenkezni Irén.

Olga most már kipirulva magyarázta.

- Persze hogy dicsérik, hiszen azért remek. Isteni orvosok vannak ott. Meg a vidék is isteni. De én mégis másképp szoktam, apu idejében is meg veled is. A szemem nem tudnám lehunyni olyan kórházi párnán, tizenöt beteggel egy szobában!

Irén hallgatott, az eshetőségeket mérlegelte. Aztán megszólalt:

- Rendben van, hát ne menj oda. Eridj a Tátrába. Az sem olyan borzasztó nehéz. Tavaly Matlárházán volt tőlünk a doktor Gerő, és nem költött többet, mint...

Olga közbevágott:

- Mit gondolsz, kapok majd előleget?

Irén visszaült az asztalhoz, kanalizni kezdte a levest:

- Nem kell senkitől egy krajcárt sem kérni. Tudod, hogy van pénzünk!

A fiatalabb lány tiltakozott:

- Nem „nekünk” van pénzünk. Neked van. Te tetted félre mindig a nyolcvanadat.

Irén arra az ezernégyszáz pengőre gondolt, amelynek a takarékkönyve benn volt a hivatalában, az íróasztala fiókjába zárva. Nem volt könnyű ezt a pénzt összespórolni. Sok apró örömről le kellett mondani, hogy a bútorváltó letörlesztése után minden hónapban szaporítsa a vagyonkáját. És most mégis boldog szívvel, készségesen gondolt rá, hogy a pénz húga Tátráján el fog úszni.

- Butaság. Az a pénz ilyen dologra való!

Olga szorosan, hevesen átölelte a nénjét.

Irénnek ez a hálakitörés eszébe juttatta, hogy talán mégiscsak áldozat az, amire elszánta magát. A szíve kicsit megfájdult a pénz után, és lelki szeme előtt megjelent a pedánsan selyempapírba csomagolt takarékkönyv sárga borítóklapja. Kicsit idegesen bontotta le nyakából húga karját:

- Ne csinálj ilyen cirkuszt, fiam!

Most két hétig tartó levelezés következett, tátrai és ausztriai szanatóriumokkal. Írtak Wienerwaldba, Ó- és Új-Tátrafüredre, Széplakra, Matlárházára, míg végül is megállapodtak Fenyőhátban. Ott egy új és nagyon divatos hotelszanatórium volt. A betegnek szigorúan orvosi felügyelet, az egészségeseknek pompás szórakozások egész sora. A fényezett papírra nyomott prospektus válogatott gyönyöröket ígért. Fenyvesekkel borított hegyoldalakokat, amelyeknek zöld mélyében tajtékzó vízesések zuhannak alá. Sétutakat, golfpályát, ródlipályát, napsütötte teraszokat, minden komforttal berendezett betegszobákat, orvosi laboratóriumot, hófehér műtőt, röntgent, szalont, kártyatermet, sőt egy föld alá süllyesztett kis bárt, ahol dzsessz játszik, és táncolni lehet esténként.

A nővérek forgatták a prospektus lapjait. Nézték az árakat. Ha meggondolja az ember, ezért a luxusért nem is olyan sok napi tizenöt pengő az előszezonban és tizennyolc december elejétől február végéig. Irénben valami büszkeséggel kevert anyai érzés dagadt, hogy ezt a „jót” ő nyújtja a húgának. De hátul, a fejében egy kis irigység is szöszörgött. Sóhajtvá gondolta, hogy alapjában véve ő is éppen eléggé odavan. Ráférne néhány hét pihenés egy ilyen úri helyen.

Olgának nem kellett sokat búcsúzni Budapesttől. Bár volt két „érzelmi” ügye. Egy fiatal kollégája a bank levelezési osztályáról. Ezzel a huszonkét éves fiúval néha kirándult a Dunára evezni. Bubinak csónakja volt Aquincumon. Elmentek vasárnap reggel, visszajöttek este. Feküdtek a napon, fürödtek, eveztek, viccelődtek. A fiú bizonyos határozott cél felé igyekezett, de még sok volt benne a kamaszos ügyetlenség. Olgának tehát könnyű volt felállítani a tilalmi sorompót a kezdet csókjainál, amelyeknek napraforgómag ízük volt a napolaj miatt, amellyel tetőtől talpig bekenték magukat, hogy szebb barnára süljenek a napon.

A másik érzelmi dolog komolyabb volt, mélyebb, veszélyesebb. Hőse a negyvenéven is túl járt már. Agyafúrt, elegáns pesti férfi. Az örök titkár. Mert még mindig csak a vezérigazgató-helyettes előszobájában ült, inkább diszkrét, mint fontos aligazgatói munkakörben. Ennek az embernek, amikor egyszer keresztülment a levelezési osztályon, feltűnt Olga figurájának sovány, modern vonala, ápolt arcra, tisztasága. Berendelte magához délutáni munkára. A lány szerényen ült a bank pompás igazgatói dolgozószobájában, ahova a „vezér” távollétében bevonult vele a férfi. Az asztal sarkánál ült, és szorgalmasan jegyzett diktálás után gyorsírófüzetébe. A nagy szobában csupa puha szőnyeg, öblös angol bútor. Az ajtókon zöldposztós hangfogó párnák. A férfi imponáló volt. Magas, kékre borotvált, keletiesen fekete, a halántéka csillogóan ezüstösödő. Olga megfigyelte, hogy az ing anyaga milyen finom, nem selyem, de valami különösen jó, angol zefír. És a cipője! A férfi sima, hízelgően mély hangján kívül ez a lapos sarkú cipő tetszett a legjobban Olgának. Biztosan méregdrága lehetett, valamelyik előkelő belvárosi boltból, ahol a kirakatban csak egyetlen pár gögös cipő van a mahagóni kaptafára ráfeszítve.

Dolgoztak. A diktáló férfi folyton szűkülő csigavonalakban sétálgatott a lány körül, akinek mindig valami villamos érzés csiklandozta meg a hátát, valahányszor a direktor mögéje került.

És csakugyan, egyszerre csak száraz, hűvös kezet érzett, amint hátulról az álla alá nyúl, és fölemeli az arcát. Biztosan dolgozott ez a kéz, nagy gyakorlattal, túl nyugodt önbizalommal, mint egy jó fogorvos keze. Talán ez az ellentmondást nem tűrő nyugalom tette, hogy Olga három másodperccel később a védekezésben, és csak akkor állott föl kigyulladt arccal, pirulva, amikor az energikus és tudományos csók az ajkán át már egészen a fogáig hatolt, mohó kis koccanással.

- No de kérem, direktor úr! - mondta méltatlankodva, és hátrakapta a fejét.

A férfi mosolyogva, minden büntudat és zavar nélkül állott előtte. Halkan, bársonyos hangszerelessel, mintha még ő lenne megsértve valamiért, gyöngéden, feddő modorban magyarázta:

- Micsoda „na de kérem”? Én egyáltalán nem tehetek az egészből. Maga tehet. Miért van ilyen sex appealje?!...

A lány elsápadt. Túl sokat látott és hallott életében. Pesti volt ő is. Érzett valami gyöngye fölhaborodást a támadás miatt. De az a régi forma mégsem illett rá a nyelvére, hogy „mit gondolsz maga rólam?” Mindössze ennyire tudott tiltakozni:

- Akárki benyithat ide!

A férfi nevetett, halkan, gúnyosan, az orrán keresztül:

- Attól ne féljen! Attól én jobban félek, mint maga, kicsikém!

És olyan nyugodtan, hogy a mozdulatával megbűvölte a lányt, újra megfogta az arcát. Nagy keze volt, beléje fért jóformán az egész keskeny kis női arc. Az okos kéz kétoldalt valahogy megnyomta az elfoglalt arcocskát, amitől Olga szája kettényílt, akár a meghasadt cseresznye. Nem volt ereje védekezni, hagyta, hogy a csók, mint valami gondos, lassú sebész műtét, birtokába vegye az egész száját, mélyen be, túl az ajkán, szelíd erőszakkal ketté feszített fogsorán.

Hosszú csók volt, tapadó, szívó, kereső. Akár egy polip szívókája engedte volna el, amikor megszűnt. A lány szédült, valami rettenetes, keserű, kietlen szégyent érzett, valami reménytelen, aljas hideget.

- Mi értelme van mindennek? - kérdezte könnyes szemmel, tehetetlenül. És hátul a fejében az állására gondolt, a kenyérére a bankban, amely még ettől az embertől is függhet valahogyan.

A csábító „pihenjbe” állt, a nadrágzsebébe sülyesztette a kezét. Vállat vont:

- Mi értelme van? Semmi. Jólesett. Maga értelmet keres az ilyesmiben? Kár. Mert akkor nem vagyok a maga embere.

Olga abba már boldogan belement, hogy „mélyebb dolgokról” beszélgesse a fölöttesével. Mint az esőt kapott virág, fölvidámodva mondta:

- És ha véletlenül az „én emberem” volna mégis a direktor úr? Mit tudnék én magamnak csinálni a direktor úrból?

A férfi, mint mikor a farkas bárányt akar játszani, sokat ígérően mondta:

- Én magyarázom meg? Magától függ minden. Itt vagyok. Szabad prédának. Azt csinálhat velem, amit akar, ha tehetsége van hozzám!

Még egy csók esett köztük, amit szétszöngött a telefon. Később járt. A szolga is bekopogott három sürgönyrel. A férfi leült íróasztalához, föltette impozáns, csontkeretű, amerikai pápaszemét, és kibontotta a táviratokat.

Olga egy kicsit impertinensen kérdezte:

- Van még rám szükség, igazgató úr?

A férfi ránézett a szolgálára, aki a fűtőtesten babrált valamit. Szárazon elbocsátotta a lányt:

- Nem. Köszönöm. Mára elég. Majd holnap.

Olga kiment, kezében a pepita táblájú gyorsírófüzettel. Semmi értelme nem volt annak, amit lejegyzett. Világosan tudhatta tehát, hogy az egész délutáni munka csak ürügy volt. - Szégyen, izgalom, de egy kis öröm is dolgozott benne. Végre is ennek az embernek az érdeklődése pozícióbeli megerősödést jelentett számára. Furdalni kezdte a kíváncsiság, hogy mennyire tetszik a férfinak. De nem voltak vérmes reményei. Szerellem? Szó sincs róla. Jó ösztöne volt, sejtette, hogy ez nem olyan húr, amelyet túlságosan feszíteni lehetne. Viszont okos lány is volt, számító. Kiszámította hirtelen, hogy kell majd viselkednie, ha az ügy tovább folytatódna esetleg. Hűvösen, józanul, az engedékenységgel és bevezetlenséggel határolva. Hanem azért akár-hogyan is, mégiscsak nő volt. És mialatt a ceruzáját és a füzetét az íróasztala fiókjába zárta, hirtelen előntötte a vér hősege. Mint ahogy csak tíz perc múlva izzad meg az, aki aszpirint vett be, neki is kellett hozzá egy kis idő, hogy azok a kor színvonalán álló, nagy technikájú csók, amelyeket a férfi beléje operált, elvégezzék idegeiben a munkájukat. Most pokoli módon vissza tudta volna csókolni a direktort. Az ajka széle bizsergett. De hát már késő volt. Már kint járt az utcán. Magasan, karcsún, kis lakk-kalapban, a száján rúzs, a szemöldöke divatosan kiirtva, egy vékony szénvonallal a hegyén.

A férfi maga elé szólította a szolgát, aki még mindig a fűtőszerkezet csavarjain piszmogott.

- Mondja csak, Tivadar, hogy hívják a kisasszonyt, akivel most dolgoztam?

A vén bankaltiszt haptákban állt, úgy felelte szürke bajusza alól:

- Vas Olga, igazgató úr kérem.

A férfi bólintott. És megismételte magában ezt a nevet: „Olga”. Nem gyöngédségből, nem szeretetből. Csak hogy el ne felejtse holnapig. Mert megesett már vele az a malőr, hogy a legizgalmasabb pillanatban Etusnak szólított egy nőt, akit Jolánnak hívtak. Pedig eléggé tetszett neki a lány. Kíváncsi volt az ismeretlen fehér tájakra a ruhája alatt. Milyen lehet, mit rejtegethet. De azért az egész nem nagy ügy. Ha nagyon simán megy, roppant kényelmesen, ha egy babszemnyi áldozatot nem kell hozni érte, akkor igen... Egyébként? A szép cipőjű direktornak olyan brutális természete volt, hogy máris hűtlenkedett. És Olga szőke, ovális, szürke szemű arca mögül már másik arc bontakozott ki előtte. Kökényfekete, tömzsi, fehér fogú zsidó lány képe, az ajka fölött könnyű bársonypehellyel. Ez a lány is ott volt a bankban, valamelyik írógépnél. Nem is tudta bizonyosan, hányadik emeleten. Elhatározta, hogy végigmegy a szobákon, megkeresi. Talán elférne mind a kettő párhuzamosan? - Homályosan érezte, hogy nem valami lovagias dolog az ilyesmi, bent a saját fészkében. Sőt még veszélyes is bizonyos szempontból. Néha az ördög lakik ezekben a lányokban. Kiderülhet váratlanul valami gonosz férfirokon, valami drámai apa, esetleg egy katonatiszt unokatestvér. Hanem hát hiába: vénülni kezdett, és ott tartott, hogy minden női ügyben legfontosabb lett az a bizonyos komótos vonás, ahogy csak a főnök férhet hozzá az alárendeltjéhez.

Mivé fejlődhetett ez a viszony? Olga néhányszor fölment ennek az embernek a lakására, aki aggregény volt, gondosan berendezkedve arra, hogy zavartalanul fogadhasson hölgyeket, lila ámpolnás, nőies hálószobájában, a széles kereveten, amely teli volt selyem kaprisz-párnával. Ahány párna, annyiféle parfümöt lehelt, a díványon előfordult nők haja, bőre, fehérneműje után.

Máshol nem is találkoztak. A direktornak kínos lett volna, ha meglátják valahol együtt a lánnyal, a bankja tisztviselőjével. Meg aztán nem is vágyott a „céltalan” együttlétre. Beszélgetni sem tudtak egymással. A férfinak csak a dolog veleje kellett, mint tigrisnek az áldozat vére.

Ezek a randevúkon Olga sok mindent megengedett. Még a harisnyáját is lehúzta a lábáról. Szép lába volt. Meztelen, mozgékony lábujjaival dévajul megcsípte a jegesmedvebőrön térdelő férfi fülét. De bizonyos ponton túl kérlelhetetlen volt, hajlíthatatlan. Azaz inkább kérlelhetetlen és hajlíthatatlan lett volna, ha a férfi többet kíván annál, amit ő megenged. Csakhogy a direktor, aki a légyottokon fantasztikus pizsamákba volt öltözve, mint egy japáni dominó, ebben az irányban nem túlságosan követelődött. Megvolt a maga módszere, amely után a leány megmaradhatott orvosilag „érintetlen” leánynak. Csak éppen másképp volt elrontva és beszennyezve, mint akit a csiga mászott meg.

Minden ilyen látogatásnak kibírhatatlanul utálatos utóíze volt. Az első után Olga közel járt hozzá, hogy mérget vegyen be, vagy levesse magát a lágymányosi ház ötödik emeletéről. Miért ment el hát újra ahhoz az emberhez, másodszor, harmadszor, tizenötödször? Valami mégis vonzotta, mint az örvény. Látott valami moziképet, ami fölizgatta. Pest zenéje, a könyvek, amiket látott, barátnői beszélgetések, a kenyere, a boltok kirakatai, mind taszították e terméketlen paráznaság felé.

Most ez a dolog abba fog maradni egy időre, talán örökre. Olgában volt annyi életösztön, hogy jobban örüljön a szabadulásnak, mint amennyire a lila ámpolnás hálószoza vonzotta, alkóvjában a jegesmedvebőrös, párnás hencserrel.

- Nem, kérem - mondta diadalmas belső örömmel a telefonba -, ma nem érek rá. Lehetetlen. Tudja, hogy elutazom. Annyi szaladgálnivalóm van. Gondoljon rám, amíg visszajövök... És kérem, ne hagyjon bántani itt a bankban!

A „kisfiúnak” is adott öt percet. Egy szürke taxiban. Megcsókolta a szemét és a szája szögletét, megszorította a kezét. Megeskette, hogy ír pesti dolgokról, aztán otthagya az autóban, közel a házhoz, ahol lakott.

Annál több dolga volt a bankban, a semleges kollégákkal és azokkal az „alfőnökökkel”, akiktől a helyzete függött. Úgy akart elmenni, hogy semmi intrikát, egyetlen ellenséget ne hagyjon azon a területen, amelyhez oly görcsösen ragaszkodott. Közvetlen fölöttesének, a levelezési osztály főnökének kölcsönadta féltve őrzött könyvei közül Theodor Dreiser *Amerikai tragédiáját*. Egy öreg és befolyásos cégjegyzővel két nap egymás után moziba ment. Hagyta, hogy a vén kujon a maga módján udvaroljon a sötétben. Kacéran a kezére ütött:

- Fogalmam sem volt róla, Barta úr, hogy maga ilyen betyár. És csak most mutat ilyen formát, amikor két hónapra elutazom!...

Az utolsó nap jelentkezett az elnök személye körüli titkárnál.

A hódolattól olvadozva mondta az előkelő, szőke szempillájú, keresztény fiatalembernek, hogy a világért sem akar a méltóságos úr színe elé kerülni. Minek zavarná kicsiny ügyével? Csak arra bátorodik kérni a titkár urat, lenne olyan kegyes és referálna néhány szóval hálás köszönetéről, hogy a két hónap betegszabadságot megkapta, mégpedig teljes fizetéssel. Tudja, hogy mivel tartozik ezért: fokozott szorgalommal fogja az intézetet szolgálni visszatérése után.

A titkár nyájasan bólintott:

- Rendben van, kisasszony. Mulasson jól!

Olga elpirult, és szemrehányóan nézett a fiatalemberre, mintha azt mondaná: „No de kérem! Én és mulatni?!”

A titkár észrevette a lány szemébe írt méltatlankodó panaszt, és mosolyogva javította ki szavait:

- Pardon. Gyógyulást kívánok!

Kezet fogtak.

Olga szívét még egyszer, utoljára hideg rémület szorította össze, amikor végigment a fényűző bankpalota folyosóinak zöld linóleumán. Most két hónapig nem fogja látni ezeket a szobákat, tágas ablakaik tiszta fényében. A szobákat, a liftet, a márvány előcsarnokot, a párnás ajtókat, a fűtőtesteket, az íróasztalát, amelyben halotti némaságban pihent viaszosvászonral behúzott írógépe. Hátha mégis történni fog valami a távollétében? Valami titkos ellenség!... Talán éppen maga a barátja, hogy lerázza a nyakáról.

Volt egy válságos pillanata, hogy lemond az egész Tátráról, és a helyén marad. Aztán megjelent előtte a fenyőhíti prospektus, fényes papírján az Excelsior halljával, pihenőterasaival, orvosi laboratóriumával, golfpályájával és a föld alatti kis bár intim asztalaival. Azonkívül délután hat óra volt. A lázvonat legmagasabb pontja. A teste csupa forróság és gyöngeség. Kétségbeesetten nyúlt kezefejeével az arcához:

- Milyen meleg vagyok. El muszáj mennem!

Végre elutazhatott. A vonata reggel hétkor indult a Keleti Pályaudvarról. Olgán szürke úti-szvetter volt. Fekete posztókalap, vatelinnel bélelt, perzsát utánzó, fekete báránycalléros télikabát. Sírva ölelte át búcsúzáskor a nénye nyakát:

- Oly jó vagy, drágám. Rajtad kívül nincs senkim sem a világon.

Irén is sírt:

- Az a fő, hogy összeszedd magad! Vigyázz! Írj, drágaságom!

A vonat lassan gördült kifelé a pályaudvar kormos üvegteteje alól. Irén hosszan nézett utána, amíg egészen el nem tűnt a külső pályatest olajosan piros és zöld jelzőfényei között.

Hét óra volt. Sötét téli reggel. Mit lehetne csinálni héttől kilencig, amíg a hivatal kezdődik? Irén vágyott volna gőzfürdőbe menni. Pedikűr, egy kis masszázs. Jól keresztülmelegíteni magát a cserszagú, nedves gőzben. De hát ez drága mulatság. Legalább három pengő. Még örült neki, amikor eszébe jutott, hogy a reggel amúgy is mindenütt a férfiaké a gőzfürdőben. Elment az állomási étterem előtt. Igyék egy forró teát? Az is egy pengő, és reggelizett már otthon. Végül is beült a másodosztályú váróterembe. Nézte a falon az óramutatót, milyen mozdulatlanul mozog, milyen végtelenül lassan múlik az idő.

Olgának két kofferje volt. Két olcsó, vulkánfíber kofferje, zöld vászonhuzatban, bőr sarkokkal. Öt pengő volt darabja a huzatoknak. De megért ötvenet a lelki tusa, amíg a lány elhatározta, hogy elköltsön ezért az előkelőségért tíz pengőt. Azonkívül volt egy kis neszesszerje. Ezt Iréntől kapta kölcsön, aki egyszer régen tombolán nyerte a lapos kis marhabőrtáskát. A kofferekben és a neszesszerben pedáns rend volt. Ruhák és fehérneműk olyan rafinált ügyességgel összehajtva és préselve, hogy ne legyen semmiféle szükség vasalásra majd a kipakolás után. A neszesszerben a rendes tárgyakon kívül volt a varrókészlet, levélpapír, kézipesetika, angol flastrom, egy alumínium pohár, egy kis üvegkristály, három mandarin és két sonkás zsemle. Továbbá a Színházi Élet legújabb száma és egy kétpengős könyv, Jack Deval *Préda* című regénye.

Olgának aggodalmai voltak, hogy mi lesz ezzel a könyvvel? Mert olyasmit hallott, hogy a határon elveszik a könyveket az utasoktól. Nagyon sajnálta volna a *Prédát*. A huszadik oldalon tartott a regényben, amelyet érdekesítőnek talált.

Megkérdezte útitársait, akik a másodosztályú fuikében együtt szorongtak vele, hogy mit tudnak a dologról. Egy nagyon öreg nénike, aki Kassára utazott, azt mondta, hogy a fináncok „rémületesek”, és „összevissza kínozzák” az embert. Egy kereskedő azt tanácsolta, hogy emelje föl az üléspárnát és tegye oda a könyvet.

Olga félt, hátha megtalálják és megbüntetik. Szomorúan nézte a piros fedelű kötetet - amely egy szegény kis francia lány kalandos életéről beszélt. Végül mégis úgy tett, ahogy útitársa ajánlotta. És a könyv eltűnt az ülés alatt.

Megérkeztek Hidasnémetibe. Jöttek a vasutasok és a határőrök lapos tányérsapkával a fejükön.

Olga még soha életében nem járt túl a határon. A szíve kicsit összeszorult, amikor elkérték az útlevelét. Hátha hiányzik belőle valami pecsét? Most mindjárt leszállíthatják, itt maradhat a sivár állomáson, a kopasz cementfalak, az oldalfegyveres katonák között, akik a hosszú raktáreépületek és az állomás körül ögyelegtek.

Nem történt semmi baj. Az útlevelét rögtön visszakapta, a könyvet sem keresték. A fináncok komor pillantást vetettek a hálóba rakott poggyászokra, de nem nyúltak bele egyik táskába sem. Meg sem lehetett őket jóformán nézni, már indultak tovább a peronon, a másik fuiké felé.

Olga kiment a folyosóra, nézte a remegő ablakokon át a tovaftó tájéket. Kassa után a vidék dombosodni, kékültni kezdett. Aztán jöttek a nagy hegyek. Előbb a tölgy és a bükk, az ősz rozsdaszín pompájában. Majd elkövetkezett a fenyő végtelen birodalma, sötétzölden, szinte feketén. Végre leszállt az este. Nem látszott semmi, csak néhány füstcsík, tűzpont, a hegyek sötét tömege. Hosszú füttyök, ahogy a lokomotív sikoltva rohant neki az alagutak torkának.

Poprádfelkán keserves, hideg eső fogadta a vonatot. Nem lehetett látni semmit, sem a hegyeket, sem az utat, amerre a tátrai villamos vitte tovább a lányt.

Szezonon kívüli idő volt, a villamos majdnem teljesen üres. Néhány munkás és egy karabélyos csendőr igyekezett valahová föl a hegyekbe. Olga nem értette, hogy mit beszélnek! Arca tüzelt, megfogta a pulzusát. „Azt hiszem, még sohasem volt ilyen lázam!” - gondolta elesetten, és kinézett a sötétbe. Semmi. Azaz mégis valami. A fölfelé kapaszkodó villamos fénye megvilágított egy méternyi területet a sínek mellett. És a föld havas volt. „Friss hó! Itt már nem esik, hanem havazik” - csudálkozott a lány. Ez meglepő volt, újdonságszerű, a hegyek lehelete. November derekán járt az idő. Pesten még ilyenkor nemigen esik le a hó. Olga nem tudta, hogy a váratlan hó a Tátrát is nagyon meglepte.

Fenyőhát az utolsó állomás volt a tátrai fürdők láncában.

A villamos pontosan az Excelsior hátsó kapujánál állott meg. Félelmetesen emelkedett a csillagtalan sötétbe a hétemeletes palota, számtalan ablakának aranyfényben ragyogó négyszögével. Friss fenyőszag volt, csípős hideg. A földön olvadó hótócsák fehérje.

A hotel szolgálai, akik ott vártak a parányi állomáson, leszedték Olga kofferjeit. Ez már az Excelsior kényelme volt. A kényelme, fénye, melege. A csillogó recepcióban és a sárga márványoszlopos, tágas hallban, amely ünnepélyes és üres volt, mint egy templom, a lány szorongó félelmet kezdett érezni.

Milyen drága lehet ez a fényűzés? Mennyi pénzt kell majd itt kiosztani „ezek” között. Jött a titkár, zsakettben, mosolyogva. Alázatosan bemutatkozott. Hívatta a direktiszt. „Majd a kis-

asszony megmutatja önágyása szobáját.” „Ó, a poggyászt már régen föl vitték. Igen, egy kis hó esett. Úgy látszik, az idén hamar fog beköszönteni a síszezon.” A titkár tudott magyarul. A direktoriz németül beszélt. Az is csupa mosoly volt. „Parancsolna előbb egy teát lent a hallban?! Nem? Inkább fönn? Parancsolja esetleg, hamarabb a vacsorát, a szobában? Vagy le méltóztatik fáradni inkább a table d’hôte-hoz? Az kilenckor van. Csönetnek. Parancsol addig fürdőt?”

Olgában egyre erősödött a szorongó zavar érzése. Lehetetlen, hogy ez a sok udvariasság mind benne legyen napi tizenöt pengőben, amelyet nyolc hétre előre befizetett az Excelsior pesti irodájában. Nála pedig mindössze háromszáz cseh korona van, apróbb kiadásokra, mert úgy levelezték le a dolgot, hogy az orvosi díjakat is Pesten fogják kiegyenlíteni, pengőben.

Irigyen nézte a hervadt arcú, sovány direktorizt, aki fehér orvosi köpenybe volt öltözve. Milyen „isteni” állása van. De jó lenne idejönni a helyébe. Elgondolni is boldogság: itt lenni és még fizetést is kapni érte.

Olga szobája a hetedik emeleten volt. A legkisebb típus. A legolcsóbb. Alig több, mint egy hajókabin. Hófehér, kis kabin. Zománcfestékes, fehér, legömbölyített sarkú falakkal. Beépített szekrény és mosdó. Az ablakon zsinórral járó függöny. A padlón mosható linóleum. Modern csőbútor, egy parányi asztal és egy alacsony ágy, az éjjeliszekrénykén egész csegettyűklaviatúra.

Jött a főápolónő. - Nincs valamire szüksége? Bejöjjön azonnal az inspekciós orvos, vagy ráér reggel, amikor majd a tanár úr a rendes vizitet tartja? Jött egy aranyosan pisze kis szobalány, és ügyes, szorgalmas és alázatos tündérkezéssel megkönnyítette a kipakolás és berendezkedés pepecselő munkáját.

Fél nyolcra Olga már megmosdott, és papucsban, pizsamában ült az ágya szélén. Egész nap nem evett mást annál a két sonkás zsemlemnél, amit még Pesten csomagolt be Irén. Kezdett éhes lenni. Félen nézett a csegettyűgombokra: merjen-e csönetni a pincérnek?

Ekkor kopogtak az ajtón. Mintha a gondolatát találták volna ki, a pincér jött, a fején hatalmas tálcával. „A direktoriz mondta, hogy önágyása valószínűleg a szobájában óhajt vacsorázni. Megteríthet?”

És megterített, elborítva a parányi asztalt a finom porcelánok és ezüstök sokaságával. Volt spárgaleves, hal, csirke cseresznyekompóttal, valami meleg vaníliás krém, kis piskótákkal.

Olga arra gondolt, hogy odahaza, a Lágymányoson, Irén most bonthatja ki a papírból azt a parizert, amit vacsorára vett. Nézte a sok porcelánt, és az aranynyomású, francia étlapot, amelyet a pincér odatett a teríték mellé. A homloka meleg lett, a szeme nedves. Aztán sírva fakadt. Úgy érezte, hogy nincs neki való helyen. És mélységesen sajnálni kezdte, hogy miért nem ment mégis Budakeszire, hat másik, vagy tíz másik, vele egyforma sorsú beteggel egy szobába.

Sírt. Olvasni próbált. De a könyv kihullott a kezéből. Az Excelsior alázatos szellemei elhordták az edényt, rendbe szedték a szobát, megvetették az ágyát.

Lefeküdt. Észrevette, hogy az ágy sarkára rádióhallgató abroncsa van akasztva. Fülére tette a kagylókat. Zene szólt. Dvorzsák elpusztíthatatlan *Humoreszkje* valahonnan Prágából vagy Pozsonyból. Aztán egy menüett, aztán egy mazurka, angol gramofonlemez, részletek a *Carmen*ből...

Eloltotta a villanyt. Úgy feküdt a sötétben, fülén a könnyű zenével, amely nem engedte, hogy gondolkozzék. Végül erőt vett rajta az ezernégy száz méteres magasság ritka levegője, és süket álomba ájult olyan hirtelen, hogy még a hallgatóabroncsot sem vette le a fejéről.

Amikor fölébredt, a függöny résein gyönyörű nap tűzött a kis hajókabinba. Olga kiugrott az ágyból, és az ablakhoz szaladt. Az ég kék volt, a nap sütött. De sehol semmiféle csúcs. A kis ablak délre nyílt a hegyoldalra, le a Poprád völgye felé. A völgyön pedig köd feküdt, sűrű, mint egy aludttej-tenger. A hegyeket csak később látta meg Olga, a folyosóról meg a fürdőszoba ablakából. Megismerte a csúcsokat, annyit nézte már képeken a Tatra panorámáját. Az a Gerlachfalvi-, az a Jégvölgyi-, az a középső tömzsi a Késmárki-tető, és arra túl kell lenni valahol a Lomnici-csúcsnak.

A hegyek tetején friss hó volt, mint a hermelin. A fehér ereket lekígyózott a fenyvesek fekete-zöld csipkerengetegébe. Az Excelsior körül néhány vidám svájci villa piros teteje kacagott. A tuja-szegésű utak ápolva voltak. A hotel előtt elkerített kis térségen két szvetteres hölgy és két térdnadrágos férfi krokettet játszott. A pálya mögött parányi vízesés zuhogott porrá tört, fehér habjaival.

Mindez látszott a fürdőszobából, amely méltó volt az Excelsiorhoz fehér csempéjével, világoskék üvegfalával és melegített, bolyhos törülközőivel. Pedig ez csak a hetedik emelet egyik közös fürdőszobája volt. Olgának harminc lépést kellett megtenni a folyosón, amíg a saját ajtajáig ért innen.

A jó alvástól, a fürdőtől, a naptól frissen, vizes hajjal szaladt a szobája felé. A lábán papucs. Az egyik kezével a pizsamát fogta össze a mellén. A másik kezében a fürdőszpongyát, a kölnivizes üvegét és szappanát tartotta.

Félúton egy magas fiatalember jött vele szembe. A fiatalember füttyörészett, és szemtelenül megnézte a vizes hajú, öltözetlen lányt, aki zavartan sietett el mellette. A nők nagyon tehetőségesek az ilyesmitben. Olgának is elég volt egyetlen villámgyors pillantás, hogy pontos fényképet csináljon a magas fiúról. Látta, hogy szőke, és az arca olyan barnára van sülve, hogy a bőre sötétebb a hajánál. Le tudta volna rajzolni a fiú csücsörítő szájának vonalát, ahogy füttyörészett. Még azt is észrevette, hogy drapp színű sportruhájának gomblyukába egy kis ezüstgyopár van tűzve.

A szobájában a kedves kis pisze szobalány éppen ágyazott. Olga nem állta meg, hogy el ne panasolja neki, hogy milyen nevetlenül fixírozta végig valami „alak” a folyosón.

Tini megvetően felhúzta orrocskáját:

- A tréner! - mondta kicsinylő hangsúllyal. Amihez pedig nem lett volna joga. Mert tetszett neki valaha a fiú. Volt is hozzá valami köze tavaly nyáron. Igaz, hogy csak egyetlenegy éjszakán. Másnap már nem is köszöntek egymásnak, mint akik belátták, hogy elég az ilyenből ennyi, nem valók egymáshoz hosszabb időre.

Amíg Olga Tinivel a fiúról beszélt, a tréner viszont a szemölcsös-szakállas főmadámot faggatta a liftajtó előtt:

- Mondja csak, anyuskám, ki volt az a nő, aki most rohant be a kilencvenháromba?

A madám hűvösen felelte:

- Vendég.

- Ja! Az a pesti?

- Az.

A fiú savanyú arcot csinált:

- Hogy miért nem tud idejönni egy rendes nő? Ennek is olyan hosszú képe van, mint egy lónak.

A madám az összes vendégek, az egész női nem nevében megharagudott.

- Mit henceg? - mondta. - Mit érdekli az magát, hogy melyik vendég milyen? Maga úgylát csak a cselédek meg az ápolónők után szaladgál!

A fiú jóindulatúan nevetett. Megmutatta szép, erős, fehér fogát. Barátságosan hátba ütötte, és szó nélkül otthagyta a madámat, akiért már közeledett a mélyből a lift villamos zümmögésével.

A rendelő az Excelsior földszintjén volt. Wirth professzor, egy szikár, rézkopasz, vörös bécsi ember, jóindulatúan nézett Olgára.

- Még csak két napja van itt, és máris jobb a színe. A kollégám, lent Pesten, egészen helyes diagnózist csinált. A bal csúcsban van valami kis ízé... Semmi. Ki kell feküdni. Tessék, itt a röntgen-fényképe, tegye el emlékebe...

Olga eltette a füstösen homályos üveglemezt.

- Köszönöm szépen.

Most bejött az orvos, aki irtózatosan magas, csontvázszerűen sovány, cvikkeres fiatalember volt, hosszú nyakán nagy ádámcsutkával. Odament a tanárhoz, súgott valamit a fülébe.

A professzor vidáman fordult vissza Olgához:

- Kedves kisasszony, örömmel közlöm, hogy a lelete a laboratóriumi vizsgálat szerint negatív. Gratulálok. De azért kérem, ne bízsa el magát. Mindig gondoljon rá, hogy maga az én páciensem, és szanatóriumban van itt. És amennyire csak tudja, felejtse el, hogy ez a ház hotel is, ahol jókedvű emberek mulatnak a sportszezonban.

- Nem is sétálhatok? - kérdezte Olga.

- Minél kevesebbet. Feküdjön kint a napon - itt a vörös doktornak hirtelen eszébe jutott, hogy ennek a betegnek nincs külön balkonja, hanem abban a bizonyos legolcsóbb szobátípusban lakik. Egy kicsit kapzsi ember volt. És gépiesen elskatulyázta a lányt a kiszámítottabb sorsú páciensek közé. Akaratlanul hűvösebb lett valamivel. Hiszen a tudományával kétségtelenül a segítségére lesz. De az már nem kötelessége, hogy a személyiségéből is részt juttasson ennek az esett vállú, elég csinos, de nagyon unalmas teremtésnek, akit hétköznapi betegsége a keze ügyébe adott.

Olgának nagyon finom hallása volt. Megérezte, hogy egy árnyalattal rosszabbul bánnak vele. Megsértődött. Nem kérdezősködött többet. Köszönt. És hidegen kiment a rendelőből, amelynek ajtaja egy félreeső keresztfolyosóra nyílt. Jól eldugva, hogy az „egészségesek” ne is lássák. Ne is gondoljanak rá, hogy ebben a házban a sporton és flörtön kívül mást is kereshet valaki.

A nagy, napos teraszon negyven prágai gyártmányú, nádból készült, kényelmes fekvőszék sorakozott. De talán csak hat vagy nyolc széknak volt gazdája. A többi üresen állott csupasz matraccal. Olga kikeresett magának egy barátságos sarkot az első sorban. Berendezte puha fészeknek, három hazulról hozott pléddel. Párnát a szobájából küldetett föl. Finom vászonpárnát, az Excelsior monogramjával.

Megtanulta, hogy kell lefeküdni, hogy lehet a dereka alá gyúrni, a sarka alá csípni a három plédet. Jó melegen beburkolózni, pedig alul is melegen volt öltözve, gyapjúsztetterbe, a kezén kesztyű, mert az ujjai fáztak, ahogy a könyve lapjait forgatta. Hanyatt feküdt, irtózatossággal magasan, a tetőn. Érezte maga alatt a hétemeletes mélységet. Mintha egészen közel lenne hozzá a tiszta ég. Az ezüstös, kék novemberi ég, tisztán és könnyen a lapályra bocsátott felhők és ködök fölött.

A *Prédával* az első nap végzett. Erre a hotel könyvtárából kivette Thomas Mann *Varázshegyét*. A könyv egyszerre untatta és mulattatta. A szerelem azzal a furcsa orosz nővel érdekes volt, de nem bírta a hosszú beszélgetéseket a szocialista olasz és a zsidóból lett jezsuita között. Lapozott, olvasgatott, aztán maga mellé tette a könyvet.

Aludni próbált. Aludt, fölébredt. Frissen, a hidegtől pirosra csípett arccal. Táguló tüdővel szívta a „drága” levegőt. Délfelé kiszedte párnája alól a kis hőmérőt, a szájába vette. Harminchét kettő. A háta mögött száraz kis köhécseles hallatszott. Ez az a sárga arcú, sovány férfi, aki a fején prémsapkával fekszik a párnán.

Tőle nem messzi, a harmadik nyugágyon egy fiatal, kövérkés prágai lány feküdt. A madámtól hallotta, hogy ez a lány még nincs tizenhét éves, de már nagyon régen van itt. Tavaly ősz óta. Ez a legsúlyosabb beteg. Furcsa, olyan jó színe van, és olyan jókedvű. Mindig vidáman dúdolva bújik ki a takarói közül, amikor lent megszólal az ebédhez vagy a vacsorához hívó gong.

Olga legelőször ezzel a prágai lánnyal ismerkedett meg az Excelsior lakói közül. A lány egy kicsit kancsi volt, nagyon kedves, heves, szeretetre sóvárgó. Ismeretségük harmadik napján már egymás mellé tolták a fekvőszékeiket. Innen kezdve nem kellett könyv, nem volt alvás. Beszélgettek.

Harmadik nap délelőtt feljött a tetőre az ezüstgyopáros fiú. Odaült a kis prágai lány mellé, a fekvőszéke szélére. Vidáman kezét fogtak. A beteg kislány - Dollynak hívták - bemutatta a fiút barátnőjének. Olga kegyesen bólintott, és az ismerkedési kézfogás előtt etikettszerűen lehúzta a kesztyűjét.

A legény egy kicsit sután vigyorgott, hogy látásból már van szerencséje a kisasszonyt ismerni.

Olgának eszébe jutott a folyosói jelenet. A fiú impertinens arca, ahogy végignézte. Sértődötten összehúzta a száját.

A beszélgetés nem akart sehogy megindulni. Hosszú ideig hallgattak. Végre Dolly hangosan kacagni kezdett:

- Azt hiszem, zavarok. Elmenjek?

Olga és a fiú - Brett úr - egyforma hevességgel támadtak rá, hogy miért mond ilyen csacsiságokat. De a lány tovább nevetett. Nevetett, köhögött, levette zöld hópápaszemét az orráról, és kedves makacssággal magyarázgatta, hogy valahogy úgy érzi magát, mintha porcelán szigetelő lenne két villanydrót között.

A fiú végül is bosszankodni kezdett és elment. És Olga már éppen arra készült, hogy komolyan megintsi pajkos, fiatal barátnőjét. De a kislány megelőzte. Kibújt takarói közül, rárohant, átölelte a nyakát, összecsókolta:

- Ne haragudjon, drágám! Mi van ezen haragudnivaló? És bizony isten igaz! Nem „létezik”, hogy „ő” feljött volna ide, ha „maga” nem fekszik itt a teraszon!

Olga ingerültsége elpárolgott. Melegen nézett Dolly arcába. Csinos volt, telt, napsütött bőre, kicsinyke szája. Beszéd helyett gyöngéden megsimogatta a kislány állát, és megigazította a haját, amelyet a szél kifújta piros, kötött sapkája alól.

Most már lent vacsorázott Olga a közös étteremben. Egy kicsiny asztalnál a fal mellett. Ez volt a nap legérdekesebb része. Hétkor lement a szobájába a teraszról. Megmosdott, komoly toalettet csinált. Volt egy üveg Chypre parfümje. Az üveg dugóját végighúzta a halántékán és hátul a nyakán, ahol azok a kis pelyhek nőnek. Negyed kilenckor már ott ült az asztalnál. A vizesüveghez oda volt támasztva az aranynyomású francia étlap. Olga gondosan végigolvasta a menükártyát, amelynek fogalmazásában olyan költői csengést kapott még a krumpli és a vörösrépa is. Élvezte a terem pompáját. A falakat, az oszlopokat. A tágas ablakon a művészin omló, fehér mollfüggönyöket. Figyelte a vendégeket, akik elhúztak előtte. Még a közelében sem voltak a szezonnak. Az óriási teremben alig vacsoráztak húszan. Üdülő, öreg házaspárok, lábon járó betegek. Dolly csak ebédre jöhetett le. Nyolckor kapott vacsorát a szobájában. Ilyenkor már keresztkötéssel puha kis hátán, az ágyban feküdt, a rádió kagylóival a fülén.

Jöttek a pincérek, fehér cérnakesztyűvel a kezükön. Tenyerükön a nagy ezüsttálca. Hozták a levest, az előételt, a sültet, rejtélyes köretekkel és szószokkal, a tortát, a parfét, a gyümölcsöt. Mély alázattal szolgálták ki a magányos hölgyet, pedig a penzióban járó dolgokon kívül soha nem rendelt külön még egy pohár ásványvizet sem.

A „nagy mód”, a társasági élet percei voltak ezek a vacsorák Olga számára. Meg volt mosdva, csinosan fel volt öltözve, friss volt az egész napi pihenés után. Mozdulatlanul ült, kényeskedve nézte fényesre csiszolt körmét. De pezsgett benne a vér, és a füle tüzelt. Úgy hallgatta a négytagú dzsesszt, amely a teánál és este a bárban tánchoz muzsikált, csak a vacsoránál adott elő operarészleteket az Excelsior igazgatóságának rendelkezése folytán.

Kilenckor vége volt az estebédnek. Olga hozzáfogott, hogy „igénybe vegye” az író- és olvasótermet, mely angol empire stílusban volt berendezve. Az íróasztalka gyönyörű, arany oroszlánfejeivel és arany karmokban végződő lábaival. Az itatósra enyhe, lila fényt vetett a selyemernyős lámpa. Csak a toll volt komisz. Olga nem volt rest, lehozta szobájából töltőtollat. Azzal írta Irénnek mindennapos leveleit:

Napról napra jobban érzem magamat. Az idő gyönyörű. És hogy fogalmad legyen, milyen kitűnő ellátást kapunk, ide mellékelem a mai menükártyát. Pedig ma kedd van. Igaz, hogy itt koszt dolgában nincs nagy különbség hétköznapi és vasárnap közt. Megismerkedtem egy prágai gyáros leányával. Egymás mellett fekszünk a napozóban. Szegényke még csak tizenhét éves, de nagyon beteg. Azzal beszélgetünk, legalább gyakorlom magam a németben. Nekem azt mondta a doktor, hogy két hét múlva már többet sétálhatok. Aminek nagyon örülök, mert itt gyönyörű helyek vannak a környéken. Minden csupa fenyő, nem úgy, mint lejjebb, Füred felé, amerre a szélvész kipusztította a szép nagy fákat...

A vacsora és a levélírás után még egy negyedórát adott magának Olga a lefekvés előtt. Ezt az időt a hallban töltötte el. Hozott magával még Pestről egy skatulya Memphist. Elszívott egy cigarettát. Egyetlenegyed, azt sem tudó. Ült, nézegetett valami illusztrált lapot, amelyet az olvasóból hozott ki. És élvezte az isteni érzést, hogy este van, elmúlt a nap, és még sincs lenyűzva, agyondolgozva, hanem egészen friss, ruganyos, teli van szíva napfénnel. Talán hízott is egy kicsit, az arca mindenestre pompás. Kiment a ruhatárba, elsétált a földig érő tükrök előtt. Boldog volt, tetszett magának.

November legvégén - már tíz napja lakott az Excelsiorban - egy ilyen esti lustálkodásnál odament hozzá Brett úr. Az óriási hallban csak egy öreg bridzsparti ült, egészen messzi, a sarokban, félig elrejtve a betegesen sárga szobalámpa lombjai mögött.

A fiú sötétkék ruhában volt, a nyakán divatos, pettyes nyakkendő. Látszott, hogy rettenetesen ki van mosdva, simára van keféelve. A haja a fülénél vizes volt egy kicsit. Barna arcán a friss borotválkozás púdernyoma látszott:

- Szabad? - kérdezte szertartásos komolysággal.

- Kérem, tessék! - mondta belül összerezzenő boldogsággal, kívül kimérten a lány. És oda-kínálta a Memphises skatulyát. - Parancsol egy pesti cigarettát?

- Ó, köszönöm szépen. Visszakínálhatom? Ez osztrák Khedive.

Három szippantás után a fiú megszólalt, a társalgásban gyakorlatlan fiatalember bizonytalanságával:

- Tudja, hogy minden este ide akartam magához ülni?... Csak nem mertem...

A lány magasra húzta vékonyra tépdesett szemöldökívét:

- Nem mert? És miért nem, ha szabadna tudnom?

A fiú barna homloka elpirult:

- A pletyka miatt. Itt, ha valakivel két szót beszélek, mindjárt a májamra jön az egész világ. Maga nem is képzeli, milyen ez a ház!?

Olgán jóleső megdöbbenés hullámozott végig. Pletyka. Pletykálnak. Tehát pletykálhatnak! Elég szerencsésen, elég közvetlenül produkálta azt a bizonyos, röviden gyöngyöző mûkacajt, amely mögé a nők érzéseik zavarát szokták elrejtteni.

- Miattam pletykálhatnak. És különben is csak egyetlenegyszer találkoztunk!... Dolly?!...

- Dolly!

A piros és kövér, beteg kislány személye fontos és pompás kapocs lett közöttük. Téma. Tárgy, amelyen át kezet foghattak és találkozhattak. Dolly így, Dolly úgy. Vitatkoztak fölötte. Megbeszélték a külsejét, a belsejét, a betegségét. És tíz perc múlva, mintha oxigént szívtak volna, boldogan érezték, mennyire egymásnak valók. Hogy kapaszkodik egymásba minden gondolatuk, mint egy óramű finom fogaskerek-rendszere.

A fiú elmondta, hogy télen sí-, nyáron tenisztanfolyamot vezet a telepen. Rendes szerződése van az Excelsiorral. A gázsija? Igaz, teljes ellátást kap, de azonkívül disznóság, hogy az igazgatóság mennyire nem fizeti meg a munkáját, pedig ha úgy vesszük, van itt ő olyan fontos ember, mint a főorvos. Sok vendég direkt csak az ő kedvéért jön föl a szezonban.

- A nők, mi? - kérdezte Olga gúnyos kis kacsintással. Aztán a karkötő-órájára nézett, és őszinte ijedelemmel kiáltott föl:

- Jézusmáriám! Éjfé! A sveszter már bizonyosan lefeküdt, ki teszi föl rám a keresztkötetést?!

- Én! - ajánlkozott a fiú olyan mosollyal, mint aki rögtön bocsánatot is kér a tréfáért.

- Maga egy angyal - mondta Olga fölényesen. - De egyedül is boldogulni fogok valahogy!

Fölállt, megindult a recepció felé, a lifthez:

- Ne menjen még. Majd alszik holnap. Odaadom a bundámat. Jöjjön sétáljunk egyet a ház előtt. Holdtölte van.

A lánynak jólesett, hogy így marasztalják. Ez a hang emlékeztetett kissé „Bubira” és a napraforgóolaj-ízű csókokra a Dunán. Nevetett, azután elkomolyodott:

- Mondtam, hogy maga egy angyal. De gondoljon arra, hogy nekem az egészségemre is muszáj vigyázni!

A fiú lovagiasan megadta magát:

- Az más. Akkor jó éjszakát kívánok!

A liftajtónál elbúcsúztak.

- Köszönöm a szórakoztatást, Brett úr - mondta Olga őszinte hálával.

- A keresztnévem Egon - felelte a fiú. - Úgy örülnék, ha Egonnak szólítana!

- Kérem. Ennek igazán nincs semmi akadály! - mosolygott a lány, és bement a liftbe.

A fiú még utánakiabált:

- Holnap este is lejön?!...

Olga barátságosan integetett, hogy hoggyne, persze! Hiszen most is olyan nehéz fölmenni. Csak Isten látja a lelkét, hogy milyen nehéz. Maga sem érti, hogy miért nem marad lent. Miért nem megy sétálni a holdvilágba, a fiú bundájával a vállán?

A sveszter csakugyan lefeküdt már, de a keresztkötést egy lavór vízbe áztatva, gondosan odakészítette az ágya mellé. Ott volt a széken a kigombolyított gézcsík is, egy kis tányérkán három biztonsági tűvel.

Olga odament az ablakhoz, félrehúzta a függönyt. Határtalan fekete eget látott teliszórva a csillagok gyémántporával és a tejúttal, amely olyan volt, mint egy könnyű, messzi fátyol valami tompa, fekete-bársony anyagra dobva.

Kinyitotta az ablakot, kihajolt. Lent szédítő, süket mélység. Hét emelet, aztán a meredek hegyoldal és messzi, a völgyben Poprád tűzpontjai.

Mélyet sóhajtott. Megtelt a tüdeje hideggel és tisztasággal. Eddig nem érezte jól magát ide-fönt. Ez volt az első teljes felelőtlen, boldog pillanata. Észre sem vette, hogy halkan dúdolgat, mialatt a mosdónál megcsinálja a szájvizét, és a fogkefére kipréseli a rózsaszín pasztát.

Másnap nem kellett estig várni. Brett úr már délelőtt megjelent a teraszon, és odament a két lány egymás mellé tolt fekvőszékéhez. A látogatása hosszú volt, tovább tartott egy óránál. És végül is csak azért ment el, mert a boy lehívta, hogy telefonon keresik.

- Na látja! - mondta jelentősen a beteg kislány a barátnőjének, amikor egyedül maradtak.

Olga elpirult, nem felelt. Hiszen nem igaz. Semmi. És mégis.

Dolly tovább fecsegett:

- Milyen furcsa az ember. Én magát nagyon szeretem. És Egon abszolút nem érdekel. Szóval abszolút „gönnolom” magának az egész ügyet. És mégis fáj egy kicsit valami. Hátha én sohasem fogok így lenni már senkivel az életben...

Olga ránézett: - Miért ne lenne?

- Mert nagyon könnyen lehet, hogy meg fogok halni. Úgy tippelem, hogy a sansz: fifty-fifty! - mondta komolyan a kislány. Érzett a hangján, hogy egy kicsit pózol, de egy mákszemnyi őszinte rémület is volt benne. Alattomban leste a barátnője arcát, hogy egy mozdulatot kapjon, egy hangot, amely elárul valamit abból, amit a háta mögött beszélnek.

Este, mint rendesen a vacsora után, Olga megint az írószoba felé indult, hogy eleget tegyen levelezési kötelességének.

Egon azonban elcsípte a hall közepén:

- Kezét csókolom. Nincs kedve lejönni a bárba? A „zene” is lemegy. Szeret táncolni?

Olga a dolog költségeire gondolt. Mennyibe kerülhet odalent egy konyak vagy egy whisky? Az ilyesmi Pesten is szörnyű drága. A nők iszonyatosan tudnak spórolni. Olga feszes kis

pénztárcájában érintetlenül megvolt még a hazuról hozott háromszáz korona. Most fölváltsa? Oktalanul költsön belőle? Akárhogy sajnálta, ki akart térni a mulatság elől:

- Köszönöm, nem megyek. Nekem nem szabad inni szeszes italt.

A fiú legyintett:

- Mi az, hogy szeszes italt? Rendel egy feketét, és passz. Azt hiszi, hogy én inni szoktam?

Egy fekete? Az is sok. Azért is kár. De Olga így mégsem tudott ellenállni. Irén? A levél? Majd megírja holnap, fönt a teraszon.

Lementek.

A bár kongott az ürességtől. A sarokban egy öregúr ült, és újságot olvasott. Az orvos és a titkár a professzor unokahúgát mulattatta, aki bécsi lány volt, és családi látogatóban járt Fenyőháton. A dzsessz jóformán a puszta falaknak játszott. Csak gyakorolta magát, hogy majd a szezonban simán menjenek a tél friss slágerei.

Az első tangónál Olga és Egon fölállott. A fiú nagyon illedelmesen táncolt. Mégis átsugárzott érintéséből biztonságának és férfiasságának ereje. Olga a partnere karjára tette kezét, és a kék ruha szövete alatt megérezte minden mozdulatnál a sportban edzett izmok játékát.

Félig lehunyta a szemét:

- Képzelem, mi van itt a szezonban? Mit csinálnak magával az asszonyok! Széttépik!

- Füttyölök rájuk! - magyarázta a fiú. - Tudja, a legtöbben olyan ügyetlenek, mint a tehenek. Annyit kell velük vergődni a tenisznél meg a sínél. Az embernek elmegy tőlük a kedve.

Egon hazudott. Az igazság az volt, hogy tantaluszi vágyakat érzett tanítványai között. Minden télen és nyáron lezajlott benne egy-két ki nem mondott, meg nem mutatott, magában megfogyott szerelem. A fiúban nem volt egy csöpp kalandorság sem. Nem érezte ép, fiatal testének becsét. A pénz, amit a leckékért kapott, félnékké és szégyenkezővé tette. Egy kicsit buta volt. Mint valami szép, nagy, fényes szőrű újfundlandi kutya, lihegő nyelvvel szorgalmaskodott a sportoló nők között. Persze megesett, hogy a tanítványai közül belészeretett néha egy-egy tizenöt-tizenhat éves, nadrágos kislány. De ezekből az érzésekből soha nem lett semmi. A szülők vigyáztak. Az idő elrepült. Egon észre sem vette, hogy amikor fölsegíti a hóból a fölbukfencezett kis nőt, milyen görcsösen kapaszkodik belé a csontpirosra fagyott kezecske.

A kicsikék vihogtak körülötte. Az idősebb lányok megnézték, aztán kikapcsolták. Nem volt „rezon” törődni vele. Különben is megvoltak a hazuról hozott társasági ügyeik. Vagy „egyenrangú” flörtjeik születtek fönt a fürdőn. Ezeknek az óvatos, felnőtt lányoknak olyan volt a naptól, hókisugárzástól barnára sült szőke fiú, mint egy indián, aki fehér emberek expedícióját vezeti az Északi-sarkon. Csudálták, hogy repül a havon hyckori fából készült síjével. De azon túl? - Nemigen van regényesség azokban a lányokban, akik télen sportolni járnak a havasok közé.

Az asszonyokban pedig nem volt semmi társadalmi bátorság. Igen, ha a fiú minden előzmény nélkül be merne surranni éjjel a szobájukba. Ha odaadhatná neki magukat úgy, hogy reggelre el legyen mosva az egész esemény emléke. „Ha megkap és elhagy, akkor igen. De mit csinállok vele, ha megkap és nem hagy el? Odaüljek vele a kirakatba? Ezzel a fiatal tenyész bikával? A trénerrel? Hogy megmosolyogjanak és elvigyék a hírem? És az uram és Alfréd, aki már négy esztendeje udvarol! És egyáltalán egészséges-e ez a fiú?... És diszkrét-e?...” A siker magja itt is el volt vetve, de nem csírázhatott ki a körülmények miatt. Különben is Egon ügyetlen volt. Túlságosan tisztelte a „gazdagok” világát. Két egyetemi fél évével, koldus sorsának, félbemaradt életének képtelenségei között, az egész napi síoktatástól holtra fáradva vette föl este a szmokingját. A fukar prágai igazgató megkövetelte tőle, hogy táncoljon:

- Brett úr, maga olyan lusta, mint a lajhár! Nem látja, ott a sarokban a Glück lány egész este ül. Menjen oda. Vigye táncolni.

És Egon, becsületes kutyaarcán engedelmes mosollyal, odament a sarokba. Összeütötte a bokáját. Meghajolt. A dereka fájt, enyhe izomláza volt. A lány pedig, aki délután háromtól hatig aludt, fölállt, a vállára tette a kezét, és a parkettre siklott vele, olyan arccal, mint aki jól tudja, és meg is akarja mutatni mindenkinek, hogy akivel táncol, csak dzsigoló.

Olga más volt, mint ezek a „téli” nők. Valahogyan közelebb van hozzája. És milyen pikáns, milyen izgató. A fiú a Chypre párájával együtt megérezte a lány izgalmát is, amely feléje áradt.

Tánc közben megszorította a kezét; a fülébe súgta könyörgőn:

- Maradjon itt, amilyen soká csak itt maradhat!

Két álomszerűen boldog hét következett. Először a randevúk délelőtt, a tetőn. Még jólesett, hogy ott volt harmadiknak Dolly. A fojtás, a pezsgődugó, amely alól kitör a hab. Aztán ebéd után egy kis séta. Csak fél óra a legközelebbi erdei úton, a fenyvesek zöld csipkéi között. Végül pedig az este. Az édes, hosszú este. Éjfél, éjfél utánig, néha kettőig. Az üres hallban vagy a szalonban, ahol csak egy villanykörte égett. Ha valaki látta volna őket a homályba vesző márványfalak síkjai, a bútorok selymének és aranyozásának tompa csillogása közepett, ahogy egymáshoz hajolva, halkán suttoztak, nem képzelhette volna mögéjük szegényes élet-útjukat.

Amint az ilyenkor történni szokott, nagyon lassan haladtak. Végül is Olga tette az első bátrabb mozdulatot:

- Mutassa a tenyerét!

És megfogta a fiú csuklóját, könnyű ujjjaival érintette kemény tenyerét:

- Ez a karrier vonala, ez az élet vonala. Óriási, milyen erős karriervonala van!

A fiú keserűen mosolygott:

- Hát tudja, kérem, ha valaki mondja, azt még elhiszem, hogy kilencven évig élek, mert „unberufen” igazán nincsen semmi bajom. De a karriervonalamat ne is említse. Magának fogalma sincs róla, Olga, hogy én hogyan eszem magamat, amikor a jövőmre gondolok. Mert mi lehet belőlem itten? Pedig egyáltalán nem tudok ebből a verkluból megszabadulni!...

Olga még mindig fogta a fiú kezét. Most megszorította:

- Meg kell próbálni. Jöjjön Pestre!

Egon lemondóan bámulta a szőnyeg figuráit. Sóhajtott:

- Akkor már inkább Pozsonyba. Ott vannak a bátyáim. Odavaló vagyok.

A lány arra gondolt, hogy milyen messze van tőle Pozsony. Minden meggyőződés nélkül nyugodott belé:

- Hát akkor Pozsonyba. Ott is teremthet magának egzisztenciát valaki, aki szeret dolgozni!

A fiú fölkapta a fejét, teljes, töredelmes, belső őszinteséggel mondta:

- Igen ám, de én nem szeretek és nem is tudok dolgozni! - panaszos hangsúllyal tette hozzá: - Egészen elromlottam ezen a vacak helyen!...

Olga halkán nevetett:

- Jaj, de kedves! - és mintha kisgyerek lenne, megsimogatta Egon arcát.

A fiú megfogta a lány könyökét, fölemelte a fotójából, mint a pelyhet, magához ölelte egy pillanatra, aztán zavartan elengedte:

- Vigyázzon, kérem.. Mert én már úgymint alig tudom magamat tartani...

Olga körülnézett. Sehol senki. A portás, valahol kint a recepcióban, messzi tőlük, biztosan keresztretvénnyel fejt az asztalánál. Közelebb lépett Egonhoz, és ahogy a moziban látta, a két karját lágyan a fiú nyaka köré fonta. Halkan suttogta:

- Nem bánok semmit. Azt sem bánom, ha meg kell halnom ebben a percben...

Másnap, a rendes heti viziten a kopasz tanár újra átvilágította és kikopogtatta Olgát:

- Gratulálok a konstitúciójához, kisasszony. Remekül megy minden. Mennyi mostanában a láza? Lent vagyunk harminchéten? Csak egy kicsit híznia kellene még. Várjon, próbáljunk néhány injekciót.

Olga nem tudott odanézni, amikor a doktor a karjába szúrta a tűvel. Elfordította a fejét. És a pillantása a falinaptárra esett. Nézte a nagy piros dátumot: *december 10.* - Körülbelül egy hónapja volt már Fenyőháton. Olyasfélével érzett, mint a harmincadik születésnapján egy asszony. Innen már kezd lefelé menni. Hogy fogy az idő. Már csak egy hónap. Talán nem is egészen annyi. Milyen napra esik elseje? Szombatonként teszik be a heti számlát a fiókjába, lent a portásnál...

December tizenötödikén néhány új vendég érkezett. Ezek már „egészségesek” voltak. Sportolni jöttek. Egy hete havazott. Puha, nagy hó volt mindenütt a hegyoldalon.

- Még egy kicsit „poros” a hó, de három nap múlva kifogástalan lesz a pálya! - mondta a titkár Egonnak, aki komolyan bólintott. „Igen, az idén korrekt időben megjött a tél.”

Az új vendégeket még nem lehetett látni. Olga csak elegáns, nagy hajóbőröndjeiket nézhette meg hátul a teherliftnél.

- Zulcerék! - magyarázta este Egon. - Valami igazgató. Egy házaspár meg két lány. Ma még a szobájukban vacsoráztak. Tavaly is itt voltak. Hat éve látom őket minden szezonban.

Másnap, harmadnap megint érkezett egy csomó ember. A ház megtelt zajjal, telefonálással, zongorázással. A bazárból feljött a kisasszony, kinyitotta a hotel folyosóján piperecikkekkel, emléktárgyakkal és levelezőlapokkal zsúfolt fióköket.

Hemzsegett minden. A személyzet száma mintha megduplázódott volna. A zene hangosabb lett. Az étteremben ötven asztalnál terítettek.

Olga megint a zavart érezte, amely akkor fogta el, amikor megérkezett. Eddig jóformán ő volt az egyetlen fiatal nő a házban. Most egyszerre harminc ellenfele született. Húszéves, kurta hajú lányok, akik délben havas bakancsban, kacér nadrágban, szélcsípte arccal, mint a csikók rontottak be a forgó üvegajtón át a külső, havas világból. Érett, szép nők mezítelen háttal, estének öltözve vonultak végig vacsoránál az étteremben, parfümjük illata betöltötte a levegőt.

Egon nappal nem volt látható. Reggel korcsolyázni tanított. Délben síórákat adott, délután a ródlipályán járt. Ötkor a tangó-teánál táncolt. És este a tónus kedvéért szmokingba öltözött ő is, mint a többi gavallér.

Olga ki volt közösítve ebből az életből. Nem ismert senkit a naponként érkező új társaságokból, ahogy egyre és egyre többen jöttek, zajjal, góggal, vidáman és követelően. Elfoglalva

minden kis zugát az óriási épületnek, amely egy héttel előbb még olyan volt, mint valami paradicsomi bűvőhely.

Odakint a hotel falához hajlott sítalpak, hosszú, kerek botok voltak támasztva. Olga irigyen nézte a drága sporteszközöket. Neki nem volt ezekhez a játékokhoz való ruhája.

És még csak vissza sem vonulhatott egészen régi, magányos életéhez. Ebédnél és vacsoránál zavartan érezte magán a nők röntgen-tekintetét. A ruhája, a cipője, a harisnyája! „Ki vagy? Mi jogon vagy itt?” - kérdezték a kifestett, kíváncsi szemek. Az asztalát, amely eddig a sarokban volt, a főpincér önhatalmúlag középbe nyomta, rosszabb helyre. „Önagysága meg fog bocsátani, de Hammerstein úr még augusztusban lefoglalta ezt a sarkot...”

Rettentő volt az első „igazi” nap. A szezon első, igazi, zsúfolt, hemzsegő, zajos, nagy napja.

Pedig nemcsak nők voltak. Voltak férfiak is. Karcsú kölykök, szvetterben. Cvikkeres vezérigazgatók, knicker-bockerben. Gazdag „telelők”. Kártyások és táncolók. Jött egy magas férfi, ugyanazzal a keleties, májszín arccal, mint a szép cipőjű direktor. A lány borzadva érezte magán horgas nézését.

Este tízkor Egon bement hozzá az írószobába:

- Ne haragudjon, édes. Ez a kenyerem. Az Isten áldja meg, jöjjön le kicsit a bárba. Nekem muszáj ezekkel a dögökkel táncolni.

Olga lement, és nehéz szívvel rendelt egy csokoládéflippet. Egyedül ült egy kis asztalnál. Ez megalázó volt a zajos, nagy, nevető társaságok közt, amelyek egyetlen ellenséges táborrá folytak össze szeme előtt.

A fiú szabályos időközönként odament hozzá, táncolni vitte. Tánc közben suttogetta a fülébe:

- „Nem létezik”, hogy ettől a bandától egyedül tudjunk maradni. Ezek hajnalig lent ülnek, kártyáznak. Nézze, nálam van az irodakulcs. Én tizenkettőkor bemegyek az irodába. Tíz perc múlva jöjjön utánam...

Innen kezdve az irodában találkoztak éjjelenként. Az iroda kicsi volt. Nem volt benne más, csak a wertheimszekrény, két íróasztal és három tonettszék.

- A fene egye meg, ami azt illeti, elég kényelmetlen ez a hely. Legalább volna benne egy dívány! - mondta a fiú a füle tövét vakarva.

Olga komolyan nézett rá:

- Meghívnám, hogy szívjon el egy cigarettát nálam, a szobámban. De egész éjjel járkálnak a folyosón. És a falak is olyan vékonyak, hogy a fogkeféserveségést is hallom, amikor a fogát mossa a szomszédom.

Egon két másodpercig gondolkozott, aztán becsületesen mondta:

- Ne csináljuk. Ráfizethetne.

A lány megsimogatta hálás pillantásával:

- Milyen jó fiú maga, Egon!

Hanem, ha két ember szereti egymást, nem nyugodhatnak belé, hogy ne találkozzanak négy-szemközt. A fiú elmagyarázta, hogy ő az első emeleten lakik, az „északi” oldalon, amerre nincsenek is rendes szobák. Egy kis lyukban, az office és a liftkamra között. Se balra, se jobbra senki. Hozzá nyugodtan be lehet menni. Az ajtaja dupla, egy hang sem szűrődik ki a folyosóra.

Olga néhány percig rettenetesnek találta a gondolatot, hogy éjszakának idején belopódzzon egy férfi szobájába.

De végül minden szemérmén és gyávaságán győzedelmeskedett valami leírhatatlan érzés. És karácsony hetének egyik éjszakáján, két óra körül, a szoknyáját összefogva, lábujjhegyen, izgatottan és leskelődve, akár a gyík, besurrant a fiúhoz.

A szoba kicsiny volt. Rózsaszín félhomály enyhítette szegénységét. Egon piros fluszpapírból csinált ernyőt tett az éjjeliszekrényen álló villanylámpára. Dívány nem volt sehol, az ágyra kellett ülni mindkettőjüknek.

- Igazi proliszoba, mi?... - viccelődött a fiú. - Ha fészülködöm, beleverem a könyökömet a falba.

Először voltak egyedül becsukott ajtajú szobában, ahol olyan bútordarab is akadt, amelyen le lehet feküdni esetleg.

Csókolóztak. Majd később, Egon egy felhevültebb ölelésére, harmincezer év gyakorlata ez, a lány védekezően maga elé tartotta kezét.

A fiú zavartan elengedte:

- Ne haragudjon, drágám, hogy ilyen ökörséget kérdezek... Szűz maga?

Olga néhány pillanatig hallgatott. Nem gondolkozott, ez sok. Csak hasonlít a gondolkozáshoz az az érzésállapot, ahogy szívébe és szájába gyűlt egy másodperc alatt életének minden íze. Hát mondhatná tiszta lelkiismerettel azt, hogy ártatlan?

Elöntötte a szégyen, aztán dacos tagadással megrázta a fejét.

Olyan óra következett, amely teli volt durva meglepetéssel. A fiú kapkodott, ügyetlenkedett. Ádáz türelmetlenkedés, félelem, kíváncsiság, utálat, sőt az éles testi fájdalom által okozott gyűlölethullámok tették felejthetetlenné ezt az órát Olga előtt.

Mégis, amikor mindennek vége volt, hála, szinte gyöngédség fogta el a fiú iránt.

Egon kétségbe volt esve, meg volt illetődve:

- Miket mesélt maga nekem? Miért nem mondta?!...

Olga majdnem nevetett, hogy neki kell vigasztalni a fiút, akiben nem volt semmi „modernség”. Látszott rajta, azt képzei, hogy most „tönkretett egy nőt”.

Olga tréfás barackot nyomott a feje búbjára. Aztán kinyitotta az ajtót, leselkedett a résen. A folyosó üres volt, kisurrant.

Hat emeletet kellett mászni. Úgy képzelte, hogy mindenki őt figyeli. Nem is mert rágondolni, hogy csöngethetne a liftnek. A háta fájt, a dereka fájt, a térde reszketett, a vergődése közben megmarkolta a saját arcát. Olyasvalami történt vele, ami a nővel csak egyetlenegyszer történhet életében. És mégis nyoma sem volt benne annak a megalázott érzésnek, amely szinte az öngyilkosság határáig kergette, valahányszor randevúja volt Pesten az igazgatóval. Nem sajnált semmit. Nem volt szomorú. Betöltötte minden porcikáját az egészséges igazság, hogy emberi hajlamai szerint, a természet parancsára cselekedett. Valami hiányzott belőle. Mint egy nagy foghúzás után, gyógyultan zsi bongott friss sebe. És nem kellett sok idő hozzá, hogy a viharos óra emlékei, megszelídülve, vonzón, kíváncsian ismétlődjenek előtte. A szerelem volna ez? Fantasztikus. Hiszen meg tudna érte halni talán. Leugrani egy intésére az épület tetejéről, de bizonyos, hogy nagyon nehezebbre esne, talán nem is tenné meg, hogy elmenjen másnap is a bárba a fiú kedvéért. Húsz korona egy flipp. Magyarra fordítva, több három pengőnél. Sok. A feszes, kis fekete műbőr pénztárcában már felváltás előtt a második század.

A szobájába érve csorgatni kezdte a csapokat. Tetőtől talpig megmosdott a jéghideg, havasi vízben. Az arcát gondosan bekente coldkrémmel. A fáradtságtól mintha hangyák mászkáltak volna a tagjaiban. Aztán hirtelen eszébe jutott valami. Most bizonyosan nagy láza lehet „az” után az eset után. Szájába tette a hőmérőt. Mindössze harminchét nyolc volt. Ez megnyugtatta, hiszen már súlyos lelkifurdalásai voltak, hogy annyira elhanyagolja a kúráját. Mert akármilyen szorgalmasan „ligézett” nappal, azt be kellett vallania önmaga előtt, hogy az utóbbi időben az estéi igazán nem voltak szanatóriumba valók.

Másnap reggel - az ágyba kapta a reggelijét - a „komplett” tálcára a kakaó, a vaj, a dzsem, a tojás és sonka mellé két levél volt készítve. Két pesti levél. Az egyikben megismerte Irén írását, a másikat a bankból küldte valaki. Rajta volt a borítékon a bank cégjelzése.

Először ezt a másodikat bontotta fel.

Bubi írt. Milyen csacska „jampec”-stílusa van. Pesten nincs hó. Ehelyett esik az eső. A korcsolyapálya „fiatal”. A bankban leépítések vannak. Eddig nyolc-tíz nőt építettek le és ugyanannyi fiút. A régi munkaerők közül pedig nyugalomba küldték ezt meg ezt meg ezt. Mit szól hozzá Olga, az „Elnököt” is valószínűleg menesztik? Legalábbis beszélnek róla. Óriási, hogy fog kinézni az egész bank újév után...

Nem volt a levélben semmi határozott figyelmeztetés, hogy „mi van veled? Jól tennéd, ha hazajönnél, itthon fő valami rossz a fazékban”! De a sorok között jól meg lehetett sejteni ezt az aggodalmas tanácsot.

Olga eddig is érezte, hogy már csak két hete van hátra a szabadságból. Ha az órára nézett, akkor is arra gondolt, hogy fogy az idő. A kincse. És most itt volt a szerencsétlenség, egészen közel. Holnap, holnapután. Negyvennyolc óra múlva.

Ahogy a másik levél után nyúlt, máris csuklójában és ujjaiában érezte azt a fáradtságot, amely az írógép előtt fogta el, hosszú, megerőltetett tempójú munkarohamok után.

Irénnek szép, lila levélpapírja volt. Domború, sötétlila, nyomtatott monogrammal. A szegény, pedáns nők fényűzése ez.

Így kezdődött a levele:

„Édes Olgám!”

Megírta, hogy szombaton volt a Fürdő utcában - ott van az Excelsior pesti irodája -, kifizette az orvosszámlát. A számla váratlanul több lett, mint amennyit várt. Például az arzénoltások. És felszámítottak mindent, örült drágán. Két röntgenátvilágítás, a sveszternek a keresztkötésekért... A világért se vegye Olga nyugtalanításnak, a fő, hogy meggyógyuljon. De mégis muszáj megírni, hogy a készpénz elfogyott. Most arról van szó: a levél dátuma kedd, Irén kifizette szombatig a penziót. Az pár nappal kevesebb, mint a nyolc hét, amennyit terveztek. De ha nincs egészen jól, semmi esetre se jöjjön haza, hanem sürgönyözzön, mert akkor pénzt kell szerezni. Majd ő szerez. Olga legyen csak nyugodtan, mert ő... itt néhány vékony erű, kétségbeesett mód leírása következett, ahogyan pénzt szerezhet egy öregedő, magányos leány, akinek nincs egyebe, mint szerény munkahelye és egy parányi lakás, részletfizetésre vett „saját” bútorokkal.

Olgát túl hirtelen, túlságosan válságos időben ütötte fejbe a valóság. Nem volt ereje felkelni, pedig gyönyörűen süttött odakint a nap. Mozdulatlanul feküdt a higiénikus ágyban, a fehérre zománcozott kis hajókabinban, amelyet néhány hazulról hozott színes kendő és párna, pár szál virág segítségével női ügyessége olyan lakályossá varázssolt.

Hát ezt most mind itt kell hagyni. Ezüstpelyheket, kék eget, havasi levegőt. A pompát és a kényelmet, a kamarazenét, amely valcereket játszott a citromfelfújthoz ebéd alatt... És itt kell hagyni Egon!

Olga csak most kezdte igazán érezni, mennyire tetszik neki a fiú. Visszaemlékezett minden érintésére. Az izmaira, a leheletére, a diadalmas, kis férfias asztrahánra, amely barna mellén göndörödött. Tetszik neki? Nem tetszik. Szereti. Lehetetlen nélküle élni.

Az ilyen állapotban nem tud az ember sírni. Olga sem sírt, pedig érzékeny volt, szomorú képnél mindjárt könnyezni kezdett a moziban.

Csak nagy fáradtságot és szomorúságot érzett. Végre mégis felment a tetőteraszra, lefeküdt Dolly mellé. Irigyelte a kislányt, az ő „fifty-fifty sanszával”. Milyen jókedvű. Nincs más dolga, mint hogy ápolja magát. Most is milyen vidáman fekszik a szikrázó napsütésben, sárga pápaszemmel az orrán.

Hogy mit fog válaszolni a levelekre? Eltette a dolgát estére. Addig majd gondolkozik. De nem tudta összeszedni az eszt. A bank és Irén és Egon! Mégiscsak a fiú került mindenek fölé! Ó! A valóságnál is nyomasztóbb fájdalmat okozott a gyanú, hogy Egon titokban örülni fog, ha megmondja neki, hogy elmegy...

Dolly felült a pihenőszéken, feléje fordult élénken és csodálkozóan:

- Mondja, angyal, mi van magával? Most látom csak, hogy nem is takarózott be rendesen. Ez a nap süt, de nem melegít. Agyon fogja hűteni magát!

Csakugyan! Olga is most vette észre, hogy elfelejtkezett a plédekről. A napfényes, de csikorgóan hideg decemberi délelőttön úgy feküdt, betakaratlan. A terasz párkányán apró jégcsapok csillogtak. Ő nem érezte a hideget. Pedig úgy átfázott már, hogy be sem tudta hajlítani csonttá fagyott, kesztyűtlen ujjait.

Amikor ebédhez kongattak, lement. Egon sehol. A titkár alattomos rosszindulattal világosította fel, hogy Egon kora reggel elment a lengyel határ felé, talán át is mennek Zakopanéba. Egész nagy kirándulócsoporthoz vezet. Lehet, hogy estére megjön, de inkább csak holnapra várják.

Olga nem számított olyasmire, hogy az „éjszakájuk” után a fiú majd virágcsokorral fogja várni reggel a hallban. De az mégis kegyetlenül fájt, hogy így ment el, szó nélkül, búcsú nélkül, huszonnégy órára, esetleg két egész hosszú napra.

Legalább üzent volna, vagy hagyott volna a portásnál egy rövid levelet. Csak egy sort csupán. Elég lett volna két gyengéd szó: gondolok Rád!

Hogy diszkrécióból nem tette? Olga is ezzel mentegette magában a fiút. De volt benne valami egyensúlyérzék, amely azt súgta, hogy az igazi szenvedély ebben az esetben fűtött volna minden diszkrécióra.

Van néha olyan hangulatban az ember, hogy nincs ereje semmiféle cselekedetre. Csak úgy teng-leng, lézeng a világban. Akarat nélküli szalmaszál a víz sodrán. Olga is így volt valahogyan. Arra sem volt ereje, hogy fölmenjen a teraszra és kifeküdjön alkonyatig a napra. Kószált a földszinti folyosón. Vállára vette vatelines, pesti télikabátját, kiállt a hotel ajtaja elé. Tízszer is megnézte a barométeren, hány fok hideg van. Aztán bement a szalonba, nézegette a francia és angol képeslapokat. Végül lekönyökölt a bazár üvegpolcára:

- Hogy ez a tátrafüredi pohár, kisasszony? - Hát ez az üveg levélnehezék? Hogy tették ebbe belé - mintha jégbe lenne fagyasztva - ezt a havasi gyopárt?

A bubihajú elárusítólány ismerte már, mit jelent az ilyen válogatás. Ajándék lesz ez a holmi. Hazakészül a vevő.

Olyan hangon kérdezte, mintha nagyon sajnálná Olgát, mintha rá akarná beszélni, hogy maradjon még egy kicsit:

- Utazni tetszik? Már? Hiszen még csak most kezdődött a szezon.

Olga kényszeredett mosollyal felelte:

- Régen itt vagyok már. Hónapok óta. Nem szeretem az ilyen nagy rumlit.

A nehéz köd, amely benne volt, alakot kezdett kapni lassan. A bank, a munkája. A taposómalom a mindennapi kenyérért. És halkán, mint egy mókus, megjelent előtte Irén. Szerette volna látni a valóságban is. A hangját hallani. Vagy inkább beszélni neki. Otthon. Összebújva a kalotaszegi pamlagon, amikor a nap irgalmasabbik része jön, az éjjel.

Írjon neki: szerezzen pénzt, mert itt akarna maradni még? Isten mentsen! Szinte sikoltva tiltakozott benne az érzés: Isten mentsen!! Ez is sok volt! Elég volt, Olga a végére jutott annak, amennyi áldozatot el mert fogadni a nényjétől. Hiszen így hálálja meg! „Ezt” csinálja, ahelyett hogy a „drága pénzéért” tisztességesen feküdne fönt a teraszon.

Este nyolc előtt váratlanul megérkezett Egon, az egész zajos, holtra fáradt, de vidám, havas, jeges, csapzott és pirosra fújt kirándulótársasággal.

Olga még mindig lent ült a folyosón, a recepció és a bazár között. A kezében selyempapírba csomagolt kis skatulya. Az üvegbe fagyasztott havasi gyopár. Ötkoronás fenyőhátí emlék Irénnek.

Egon odament hozzá, fagyott kezét dörzsölte, szeges bakancsáról olvadt a hó. Csöppet sem volt csinos. Arca sötétlila a hidegtől, a szája vértelenül fehér. Nyilván nem érezte, hogy szemrehányás illeti meg. Jókedvűen nézett a lányra:

- Képzeld, Olga! Reggel hétkor fölverték. El kellett ezeket vinnem. Zakopanéba akartak menni. Muszáj volt. Ezek a legjobb vendégek. Gyalog mentünk Podhorszky Csizig, mögöttünk jöttek a szánkók. Ott egyszerre rémes kezdett lenni nekem, hogy egész nap ne lássam magát. Erre beléjük meséltem, hogy ne menjünk neki a gerincnek, vihart mutat az órámon a barométer. Ezek mind lusták; hát jó, ne menjünk. Menjünk csak Kékpatakig. Hát addig mentünk. Megjegyzem, az is világrekord ennyi idő alatt. Majd leszakad a lábam, mert én egy pillanatig sem ültem, visszafelé „jöringben” húzattam magam az egyik szánkával...

Olgában a gyötrelmes nap után meleg boldogság olvadt széjjel. A fiú szeme és hangja olyan őszinte volt, mint egy derék, nagy kutyáé, arcán a viszontlátás öröme csillogott. Még egy kicsit duzzogott:

- Írhatott volna egy sort. Azt hittem, elfelejtett!

Egon a mellére tette kiterpesztett tenyerét:

- Akartam. Becsületszavamra mondom, akartam. Csak nem mertem. Tudja, mit írok? Olyan hülye vagyok, ki se tudtam volna találni, mit illik ilyenkor írni?!

Olga nevetett. Egy pillanatra mindent elfelejtett, csak arra gondolt, hogy a fiú becsapta az egész társaságot, mert vissza akart estére jönni, hozzá.

Nyolc óra múlt. Az épületen végigzengett az első, vacsorához hívó gongütés. Néhány szmokingos úr és estélyi ruhás hölgy jelent meg a hall felé vezető folyosón.

Egon összecsapta a bokáját:

- Na, most rohanok. Megfürdöm. Átöltözöm!... Tudja, ha egyedül lennénk, akkor sem merném megölelni. Olyan hideg vagyok, mint egy hóember. Biztosan náthát kapna tőlem... Mit szól, milyen az arcom? Megfagyott. Kopog, akár az üveg!...

Kezet csókolt. A lány érezte kezén a fiú jéghideg száját és orrát.

- Na menjen! Én is fel akarok öltözni. Egész nap így voltam, ebben a dzsempiben...

Megindultak egymás mellett a lift felé. A fiúnak hóillata volt, fenyőillata. Most már csinos lett újra, az arca színe abból a félelmes, ásványszerű sötétlilából melegpirosra engedett. Mosolyogva súgta Olga fülébe:

- Most annak örülök, hogy amikor az első emeleten kimegyek a liftből, újra jogom lesz kezet csókolni magának!

Olgának volt egy egészen tisztességesen sikerült estélyi ruhája. Fehér chifon ciré. Azt vette föl. Csinos volt. Az arcszíne jó, a keze gondosan ápol. Mégis kellett rajta valahol valami áruló pontnak lenni, amelyen a többi nő észrevette, hogy nem fontos vele különösebben törődni. Körülötte párok képződtek, társaságok. Egész ismeretlen nők szólították meg egymást, és rögtön kapcsolatokat találtak rokonságuk, foglalkozásuk, vagyonuk, régi ismerőseik révén. Olga kívül esett ezeken a fürdői barátkozásokon. Egyedül ült, egyedül járt-kelt egy kicsit megsértett arckifejezéssel. A kezében a retikülje, a levélpapírja. Valami tárgy, ami úgy kellett neki a nagyobb biztonság kedvéért, mint a bot a sántáknak.

Leült a chifon cirében a zene mellé. A dobos kivilágította a dobját, és rámosolygott. Ettől elpirult. Még azt hihetik, hogy valami köze van a doboshoz. A pincér megkérdezte, hogy mit parancsol. Megint egy flippet kért. Szeretett volna rágyújtani. Csakhogy nem volt már cigarettája. És nem volt szíve hozzá, hogy vásároljon magának egy skatulya dritte szortét.

Egon megjelent. De nem ült le mellé. Csak odaállt az asztalához:

- Nekem muszáj ahhoz a társasághoz menni, ahol az a zöld ruhás, pattanásos lány ül. Öt perc csak. Aztán jövök táncolni.

Olga észrevette, hogy a fiú kicsit gépszerűen mozog. Amikor fölkel, hogy táncolni menjen, a térdére támasztotta a tenyerét, ahogy az öregemberek szoktak fölállni. Szegény. Biztosan érzi a lábát. Sokat gyalogolt. Nincs is senki lent a bárban a többi kiránduló közül. Azok alusznak. Csak neki muszáj itt lenni. Ahogy ő maga mondta: „nem teheti meg a többi ismerősökkel, hogy ne foglalkozzon velük egész nap”.

Tánc közben a fiú fülébe súgta:

- Én most mindjárt eltűnök. Már mindenkinek meséltem, hogy milyen fáradt vagyok. Tíz perc múlva vagy egy félóra múlva nyugodtan utánam jöhet maga is.

Olga nem felelt.

A fiú valamivel erősebben magához szorította:

- Ha nem jön, azt hiszem, hogy haragszik, és nem fogok aludni egész éjjel!

Olga úgy érezte, hogy kéretni illik magát:

- Maga ma fáradt!

Egon tiltakozott.

- Persze hogy fáradt vagyok táncolni vagy ácsorogni! De leülni? Drágám, mondja már, hogy igen. Mindjárt vége lesz a zenének, nem tudunk többet beszélni.

Olga egy kicsit bólintott a táncosa kimerült arcába:

- Jól van. Szóval félóra múlva.

Nézte, hogy megy el a fiú. Láta, hogy a bárpuátnál még megáll, és mint aki halálosan szomjas, benyaka két nagy pohár szóáavizet.

Hívta a pincért: fizetni. A flipp megint húsz korona volt. Nem adott borraavalót. A nők komolyan veszik a százalékrendszeret, hogy a borraavaló benne van az árakban. Különben is, a második százás törmelékénél tartott már. És tíz perccel a szerelmes találkozó előtt azon gondolkodott: mi volna, ha nem maradna itt szombatig? Szombatig a penzió ki van fizetve, biztosan visszatérítenék a különbözetet, ha elutazna már pénteken. Pénteken. Azaz holnap! Ma csütörtök este van. Az utolsó együttlét a fiúval. Már csak azért is be kell menni hozzá, hogy elbúcsúzzanak. Vajon mit fog mondani? Megpróbálja-e marasztalni majd? Milyen jól esne, ha marasztalna! Halványan arra is gondolt: hogy remek volna itt lenni még két-három napig, aztán leugorhatna valamelyik szakadékba, abba a nagyba, amelyiknek a mélyén a vízesés porlik fehérén. Vagy venne a patikában veronált - van receptje -, bevinné az egész tubust... De mégsem. Szegény Irén. És micsoda kapkodás lenne itt. Mit szólna Egon? Azonkívül valami baja támadhatna belőle. A pletykák...

A félóra elmúlt. Pedánsan összeszedte apró holmijait. Felállt. És fehér chiffon ciré ruhájában, az arcán azzal a sértődött, gögös és hideg kifejezéssel kiment a bárból.

Az emeleti folyosó üres volt. Egon szobája előtt a kampóra ki volt akasztva szvetterje, drapp-szín sportnadrágja, a küszöbön ott a bőrfűzős, szeges bakancspár.

Olga óvatosan lenyomta a kilincset. Az ajtó kinyílt. Besurrant.

A szobában csönd volt. Az olcsó fluszpapíron átszűrődő rózsaszín félhomály. Az első pillanatban szinte üresnek tűnt a szoba. Aztán Olga meglátta a fiút.

Egon az ágyon feküdt, teljesen felöltözve. A szmoking plasztronja fölhólyagosodott a mellén, a nyakkendője félreacsúszott. A cipőjét nem vetette le, pedig neki is nagyon rendes természete volt. Érezni lehetett rajta, hogy úgy dőlt végig az ágyon, mint egy halálosan kifáradt állat.

Friss kölnivíz-szag volt a szobácskában. A kölnivizes üveg az asztalon, kinyitva, a dugója mellette. Egon biztosan bedörzsölte otkolonnal a homlokát, hogy elűzze az álmodást. És már annyi ereje sem volt, hogy megint bedugaszolja az üveget. Lefeküdt. Nem tudta ébren bevárni a lányt. Elaludt.

Milyen mély álma van.

Persze, hiszen alig pihen éjszakánként. És most még hozzá a tegnapi éjjel meg utána a fárasztó kirándulás. Nem csuda. Szegény.

A fiú mozdulatlanul aludt, rezzenés nélkül, akár a kő. A lélegzése sem hallatszott. A szája két szögletében - mint az epileptikusoknak - gombostűfejnyi kis hab, a halálos fáradtság tájtékja.

Olga a plasztronja fölé hajolt. A fiú úgy aludt, olyan volt a lélegzete, mintha mélyen, bent a mellében, hosszú sóhajok követnék egymást. A lány könnyedén megcsókolta a szemét. Erre hunyorított, de nem ébredt föl. Megérintette a keze fejét. Meg se moccant. Egon nagyon erős, edzett legény volt, de nincs az a fizikum, amely bizonyos határon túl föl ne adná a versenyt.

Olgát mély szánalom fogta el. Egész lelkével átérezte a fiú hajszoa sorsát. Hogy pazarolja erejét, ügyességét és kedvességét, krajcárokért. De hátha ennek sincs ára, mit kell csinálni az embernek, hogy pénze legyen? Egyszerűen el kell venni, rá kell menni, arra kell építeni az egész életet, tekintet nélkül minden egyébre?

Olga elég hosszú ideig, talán tíz percre állt az ágy mellett. Nézte az alvót. Lelketlenség volna felköltetni. Jobb neki így. Most is és a jövőben is.

Megigazította a feje alatt a párnát. A fiú változtatott a szuszogási ritmusán, de nem ébredt föl. Kifűzte és lehúzta a cipőjét. Egon mindkét lábán, a hüvelyknél, nagy lyuk volt a harisnyáján. A nyakán is szerette volna kigombolni a gallért. De az már túlságosan nagy vállalkozásnak tetszett előtte. Nem merte. Csak aludjék. Körülnézett. Meglátta a kis kölnivizes üveget. Jaj, még ki fog szállni a szaga! Takarékosan bedugaszolta. Még egyszer megnézte a fiút. Megcsókolta. Aztán elcsettentette a kis villanyt, és kisuhant a sötét szobából.

A folyosó véletlenül teli volt emberrel, akik a szobájuk felé igyekeztek. Egy szőke lány, bársony rózsával a vállán - nyilván tudta, ki lakik abban a rongy kis északi szobában, ahonnan Olga kijött -, kíváncsian, gúnyosan, irigyen nézte végig.

De Olga most már nem törődött az ilyen kis dolgokkal. Odament a liftajtóhoz. Csöngetett. - És ha meglátják? - Bárcsak megölnék.

A doktor valósággal dühbe jött, amikor Olga megmondta, hogy búcsúzni akar, mert még a délutáni villamossal lemegy Poprádra. Haza kell utaznia.

Nem túlságosan sokat foglalkozott vele. A lány esete egyszerű volt, világos. Emlékezett az adataira. Most megy el, a gyógyulás küszöbén. Vissza a télbe, a megbízhatatlan, nagyvárosi tavaszba, a füstbe, porba, az újratámadó gonosz lázakba. Ez butaság, hisztéria. Ez a lány is elvesztette az idegét. Mennyien vannak így, hogy egyszerre csak lerúgják a plédjüket, és felülnek a heverőszéken. És nem lehet őket visszafektetni, pedig még „nincsenek készen”. Mintha egy csirke követelné, hogy félig megsülve vegyék ki a tepsiből.

Valami hosszadalmas idegkúrához nem volt sem kedve, sem ideje a doktornak. Rövid úton meg akarta ijeszteni a lányt:

- Tiszta örültség, amit csinál, édes kisasszony. Most nyomtuk csak le harminchét alá. Még nyolc hét, tíz hét vagy mondjuk, három hónap... és félig-meddig felelni lehetne magáért. Így pedig!... Tudja, hogy ez mit jelent? Milyen veszélyes? Nem is veszélyes! Rá fog menni!

Ha Olgában van valami szociális ingerültség, így felelhetett volna:

- Hát akkor rá fogok menni! És ha tíz pengőn múlik az életem, meg fogok halni. Mert nem bírom tovább. Két hét múlva, szombatn betenné a pincér a számlámat az asztalomra. Ez erősebb, mint az élet és a halál... A maguk kis formáságai...

De Olga nem érzett a maga oldalán semmiféle jogot. Teli volt lel kifurdalással, hogy nem viselkedett „tisztességesen”. Hogy néz majd Irén szemébe? - Hallgatott. Kifogást keresett, ami mögé elrejtetheti az igazságot, amelyet röstellnivalónak talált:

- Muszáj hazamenni. Családi dolgok miatt nem tudok tovább maradni... - dadogta elpirulva.

A kopasz tanár legyintett agyonmosott, száraz, nagy kezével, mint aki már ismeri, mi fán teremnek ezek a „családi dolgok”.

- Hát mit csináljak, ha ilyen makacs? Hanem ha ennyire unja már a hegyeket, legalább menjen le kicsit a tengerre.

Olga még mélyebben elpirult, majdnem szélhámosságnak érezte, amit csinál, mégis megkérdezte:

- A tenger is jó ilyenkor?

- A maga esetében igen! - válaszolta a doktor, és búcsúzóul kezét fogott a lánnyal, aki már útnak volt öltözve, abba a ruhába, amelyikben megérkezett.

A titkár csakugyan visszatérítette a két félnapot. Fontos volt. A borraivalók miatt. Meg aztán az útra is kell néhány korona. Hátha megszomjazik. Meg a hordárok, meg a taxi Pesten, meg a sürgöny Irénnek.

Hallotta a recepcióban, hogy a szobáskáját az első emeleti vendéghölgy komornájának adták oda. Már föl sem mehet többet, most takarítják és fertőtlenítik utána a fehérre zománcozott kis hajókabint.

Már reggel bepakolt. Dolly, a kis prágai lány élt az alkalommal, hogy a kúráját valami ürügy alatt félbeszakíthatja, és lejött a tetőről búcsúzni.

A szolgák lehozták a teherliften a málháját. A sárga neszesszert és a feszesre pakolt, vulkanizált papundekli táskát, amelyre példásan rá volt gombolva a bőrsarkos, zöld vászonköpenyeg. A táska füle mégiscsak papír volt, elszakadt, és a hibát spárgával javította ki a londoner. Ez a spárga nagyon csúnyát mutatott, szegényeset. Olga messzi állt a táskától. Minek lássák, hogy összetartozik vele?

Egon az utolsó pillanatban került elő, véletlenül. A havas úton jött piros szvetterben. Beforgott az üvegajtón a hallba.

Meglátta a lányt, úti dresszben. Odament hozzá:

- Mi az? Kirándul?

- Elutazom! - felelte Olga könnyednek szánt, de nagyon elsápadó mosollyal.

- Lehetetlenség! - tört ki a fiúból.

- Muszáj! - mondta a lány mereven, és összeszorította a fogát, mert az orrában és a torkában csiklandozni kezdte a sírás.

- És éppen most! - kesergett Egon. - Tudja, mi jutott az eszembe? Beteget akartam jelenteni. Gondoltam, egész nap fekszem és alszom. Maga is alszik. Egy hétig együtt lehattunk volna, minden éjjel, este tizenkettőtől reggel hatig!

- Szép magától! - mondta hűvösen Olga, pedig belül nagyon jólesett neki, amit hallott.

Mentek a havon keresztül, a hotel kapujától a miniatűr villamos-pályaudvarig.

A fiú kibontotta a nyakán a sált, hogy vágja a hideg.

- Nem szeret engem az Isten! Legalább menjünk ide a szanatórium mögé egy percre. Adjon egy csókot!

A villamos reflektorja feltűnt messzi, a havas hegyoldal pályatestén.

- Minek? - mondta Olga halkán. - Sokkal könnyebb így! - Szertartásosan lehúzta kesztyűjét, hogy meztelen kézzel búcsúzzon el Egontól.

- Írjon!

- Jöjjön le Pestre!

- Az én lemenéseim. Maga sokkal könnyebben jöhetne megint. Február végén már üres az egész ház.

- Jól van, visszajövök! - ígérte Olga. És most nem pirult el. Pedig ez igazán butaság volt. Hogyan jöhetne vissza? Honnan? Miből? Majd tíz év múlva talán, ha él még.

A villamosvezeték sisteregni kezdett. Zöld szikrák sercentek a dróton, ahogy a kocsi a parányi épület előtt megállt.

A szolga föltette a madzagos fülű koffert. A kis állomás teli volt. Zajos társaság ment le a villamossal Fenyőhátról Ófüredre, tombola volt és bál a Grand Hotelben.

Még volt egy kis idő. Nézték egymást. A hidegben látszott a leheletük felhője.

A fiú könyörgött:

- Legalább leheljen felém. Szeretném beszívni a páráját...

Jött a kalauz. Integtetett, hogy itt az indulás.

Olgának az utolsó pillanatban eszébe jutott valami. Elővette feszes kis tárcáját, kigombolta. Kivett egy pedánsan összehajtott húszkoronást. Odanyújtotta a pénzt Eggonnak.

- Kérem szépen, legyen olyan jó, adja oda a lánynak az emeleten. Elfelejtettem borravalót adni neki...

A sok ember előtt nem lehetett érzelmeket mutatni. Kezet fogtak:

- Kezit csókolom! Kezit csókolom!

- Isten vele!

A villamos elindult.

Ötven méterig látszott a kékülő alkonyatban a fiú piros szvetterje, füles sapkája. Azon túl már csak az Excelsior hétemeletes, kivilágított ablaksora ragyogott addig, amíg egy fordulónál a fenyvesek havas, zöld csipkéje mögött eltűnt az egész telep.

Olga hátratámaszkodott az ülésen. Behunyta a szemét. Halálosan össze volt törve. Két összekulcsolt, kesztyűs kezét reménytelenül lebocsátotta az ölébe.

A VÖRÖSLÁMPÁS HÁZ

Az ezerkilencszázas évek elején, mély békében történt Kolozsváron, hogy egy Kelepei nevű másodéves bölcsész a „Gerendás”-nak keresztelt, Búza utcai nyilvánosházban aludt.

Szinte látom, hogy a tárgyban tájékozatlan olvasó most Kuprintól föl Dosztojevszkijig egész sor orosz mesterre gondol, akik mind úgy ábrázolták e helyeket, hogy az ember szinte együtt érzi történeteikből a pálinka gőzével és a megkeseredett cigarettafüsttel a betegséget, a bűnt, egy-egy rekedt hangú és elkínzott lelkű leány kétségbeesett sikoltását.

Pedig e kép nem vonatkoztatható a mi históriánkra. Kolozsvár nemes kedvessége még ezeket a szomorú (ámbár mért szomorú?) helyeket is tündéri és költői vonásokkal ruházta föl. Sajnálom, hogy az ilyen alantas témában is muszáj hazafiasnak lennem, de kétségtelen, hogy főleg a magyar természet úriassága miatt volt annyira választékos, szinte gyengéd a hang e házakban, hogy az néhol már a humor határát súrolta. Ugyanis a házak vendégei általában olyan hölgyeknek kijáró udvariassággal foglalkoztak az eleven portékával, hogy a szegény, pénzért kapható lányok jóformán elfelejtkezhettek mesterségükről. Finoman bántak velük, finomak lettek ők is. Ez törvényszerű. Nekem sem kellene talán csudálkoznom Aurelián.

Aurelia köszénfekete, nagy pillájú örmény lány volt. Nagyon szerettem. És azt hiszem, ő is szeretett. Sohasem fogom elfelejteni, hogyan viselkedett, amikor hosszú, platonikus barátságunk után először mentem be a szobájába. Megállt a nyitott ágy mellett, kezében a törülközővel, harisnyájában a tantusszal. Elpirult, reszketett. A legtisztább menyasszony szemérmességével suttogetta, szinte használati utasítás gyanánt, hogy vigyázzak érzékenységeire.

- Most egyedül maradtunk, szívem!

Színházba jártak a lányok, tízes, tizenkettes csoportban. Megtöltöttek egymás mellett két második emeleti páholyt. Csak abból látszott, hogy ők mások, mint a többi publikum, hogy szerényebbek voltak, csaknem félénkek. Mintha mohamedán nők lennének, akik nemrégén szabadultak föl, és fátyolhoz szokott arcuk még félne a fénytől, a szünetekben zavart alázattal húzódtak vissza páholyuk homályos hátterébe.

Március 15-én pedig kokárdával a mellükön, szerényen megbújva az óriási tömegben, testületileg kivonultak a Főtérré, a Fadrusz-szoborhoz. Egyetem volt a városban. És a lányok hallani akarták a szónokokat, látni akarták a fiúkat, akik közül néhányat ismertek és szerettek. Szerettek szerelemmel és szeretettel, a léleknek azzal a túláradozó rajongásával, ahogyan csak ifjakat lehet szeretni, diákokat.

Hanem gyerünk már vissza az általános képből Kelepeihez. Az a világ úgyis eltűnt. Csak egy bolond villanás volt. Képtelen fény, amely egy csomó ritka véletlen találkozásából született. Kelepei története viszont teljes egészében örök. Lefolyt, megesett. El van téve emlékébe, mint egy kristályba fagyott őskori rovar.

Vannak fiúk, akik sokkal idősebbet mutatnak a koruknál. Emlékszem egy padtársamra az ötödik gimnáziumból, akinek már borotválkozni kellett. Szinte szemérmesítő látvány volt kék állával, kifejlett tagjaival és basszus felé moduláló hangjával, mintha e tulajdonságok egyenesen a nemiségére hívták volna föl a figyelmet az éretlen gyerekek között. Ebbe a típusba tartozott Kelepei is. Férfi volt a fiúk között. Szőrös, mély hangú. Ezért a kalandja is egészen más színezetet kapott, mint diáktársainak hasonló kiruccanásai. A diákok rendszeren csoportosan törtek be lump éjszakákon a nyilvánosházakba. Mint a túlforralt tej, ha sisteregve kifut a plattenen. Inkább a hecc kellett nekik, mint a kéj. Tréfáltak, énekeltek, nevettek, tán-

coltak a szalonban. Rózsás vidámságuk maga volt az egészség. Talán kell néha ez is. Hozzá-tartozik az egyetemi polgár egyéb szabadságaihoz.

Kelepei ellenben egyedül érkezett. Olyan indokokból, amelyeket csak a romlott felnőttek ismerhetnek. Érett és szakértő vigyorgás látszott a vonásain, mialatt az udvaron állt és töprengett, hogy melyiket válassza a lányok közül. Idő kellett hozzá, amíg dönten tudott, és így szólt egy kanáriszőke, pisze kis nőhöz:

- Gyere, Darinka! Nálad alszom!

Darinka sürgősen megitta a konyhában hajnali kávéját, majd elszámolt a szolgálatvezető madámmal aznapi eredményeiről. Aztán buzgó szorgalommal visszavonult a bölcsésszel udvarra nyíló, klastromszerű kicsiny és keskeny cellájába, amelynek ablaka sem volt, csak egy befüggönyözött, üveges ajtaja. És amelynek falán, az ágy fölött az akkori kolozsvári színtársulat mindkét nembeli művészeinek levelezőlap-fényképei függtek, gondosan bekeretezve.

- Megállj! Adok kölcsön egy hálóinget! - mondta vendégének a pedáns Darinka. Kinyitotta sifonját, és elővett egy hálóinget mintaszerű rendbe rakott fehérneműi közül. Kelepei föl is vette a slingelt női hálóinget. Olyan lett benne, mint egy csimpánz vagy mint a farkas, amely lenyelte a mesebeli Piroska nagymamáját.

Lefeküdtek.

Kora reggel az ébren alvó Darinka kinyitotta a szemét. Ránézett az éjjeliszekrényre tett kis vekkerre. Majd gyöngéden megkopogtatta a mellette hortyogó bölcsész vállát:

- Fél kilenc. Nincs dolgod? Nem kell neked az egyetemre menni? - kérdezte gyöngéd aggodalommal.

Kelepei horkant egyet, aztán visszahengeredett a fal felé. Arcát a párnába temetve, ingerülten dűnnyögte:

- Hagyj engem békében!

Darinka hagyta. Ő is álmos volt még. Csak figyelmes akart lenni a fiúhoz. Tovább aludtak.

Déli fél egykor a nappali madám kiabálni kezdett az udvaron, bezörgetve végig az összes cellák üveges ajtaján:

- Kisasszonyok! Ebédhez!

Ez olyan volt, mint a kaszárnyákban az ébresztő. Csorgatni kezdték az udvaron a vízvezetékét. Ajtócsapkodás hallatszott. Hangos beszéd, veszekedés. Valamelyik lány énekelni kezdte a *Varázskeringő* című operett slágerét.

Darinka újra megkopogtatta Kelepeit:

- Tudod, hogy dél van?

A bölcsész felült az ágyban. A szemét dörzsölte. Majd az ajtó legfelső, függönytelen kockájára nézett. Az üvegen át látszott a külvilág. Egy keskeny csíkja az égnek, amely úgy pillantott vissza rá, mint egy szürke hályoggal fedett szem.

- A fene egye meg, hogy esik! - ásította.

Csakugyan esett. Türelmetlenül, élesen, sűrűn. Az ilyen váratlan, kitartó tavaszi esők szokták március elején eltakarítani Erdélyben az utolsó havat.

Öltözködés közben szakadatlanul az ajtó üvegét nézte Kelepei.

- De ronda idő! Hogy megyek el ebben a pocsék időben? Kocsit hozassak? Kár a pénzért!

- Várj! - mondta Darinka. - Majd eláll!

- Meddig várjak? - elégedetlenkedett a bölcész. - Amikor olyan éhes vagyok, hogy majd kiesik a gyomrom.

- Hát maradj itt - ajánlotta a lány. - Neked adom az ebédem felét. Itt úgyis annyit tálalnak, mint egy lónak. - Miután Kelepei a meghívást némi fitymáló huzavona után elfogadta, Darinka papucsba bújt, felöltötte világoskék, fehér babos reggeli pongyoláját, szőke haját bekötötte egy sállal, mint nagytakarításkor a szorgalmas, fiatal polgári háziasszonyok, és kiment a konyhába, hogy külön tányért meg eszćárgot kérjen a vendége számára.

A dologból az lett, hogy az egész ház ünnepélyesen meghívta ebédre Kelepeit. Ismerték jól a fiút, tudták, hogy diák, az egyetemhez tartozik, amely égi fényben ragyogott szemük előtt. Megtiszteltetésnek fogták föl az ügyet. A tulajdonosnő, a „mutter”, ahogyan a tehénkéi hívták, leszedett a spájzban a polcról egy üveg ringlókompótot a vendégnek.

Darinka megkérdezte Kelepeit:

- Behozzuk az ebédet a szobába, vagy velünk akarsz enni az asztalnál?

- Veletek eszem! - válaszolta a bölcész, aki unta már a kis cella rendetlenségét, fűledt, éjszakai szagát, azonkívül kíváncsi is volt rá, hogy milyen lehet az az asztal, amely mellé „ezek” leülnek.

A szalonba volt terítve, kilenc lánynak, a mutternek meg Kelepeinek. Reggeltől délig szellőztették a szalont. Aztán friss tüzet raktak a hidegben. Végül elégettek egy csipet tömjént, hogy még az emléket is elnyomják a sok éjszakai cigarettafüstnek. Mindezekről a dolgoktól olyan hangulat lett a szalonban, mint szilveszter után azokban a szobákban, ahol éppen az előbbi napon szedték le a karácsonyfát, és a levegőben még maradt valami nyoma az égett fenyő és a viaszgyertyák szagának.

Az asztalfőn a mutter ült. Ötven körüli, asztmás, kövér, nagy nő volt. De többet mutatott. Szürkülő haja a feje tetején, az akkori divat szerint, magas kontyba volt rakva. Különben is rendesen, tisztán, középpolgári divat szerint volt öltözve. A nyakában, hosszú ezüstláncon, cvikker lógott. A homlokán egy, az állán két nagy sörtés szemölcs barnállott. A szájában porcelánfehéren ragyogott hamis fogsora. Ilyennek képzel az ember egy méltóságára adó berlini zongoratanárnőt, aki szeret szigorúan bánni a növendékeivel.

Olyan zaj volt a szalonban, mint egy madárkereskedésben. A lányok kotkodácsoltak az asztal körül. Válogatottan szép lányok voltak, fiatalok. Szőkék, barnák, feketék, mindenféle gyártási árnyalatban, amit csak kínálhat Erdély. Volt közöttük, ritkaságnak, egy lángvörös hajú, szeplős, félbolond zsidó lány is, akiről minden társnője tudta, hogy mérgeket dugdos a fiókjában. „Ha huszonnégy éves lesz, be fogja venni. Megesküdött rá, hogy nem fog megöregedni.”

A nappali világosságban, az álom után, kipihenve, frissen, festéktelenül, koszorúba csavart hajjal vagy bekötött fejjel, mint Darinka, olyan csinosak, kedvesek voltak a lányok, hogy szinte meg kellett rendülni példátlan olcsóságukon.

Hogy lehetett ez? Talán éppen melegebb emberiségük nehezen hasznosítható értéke miatt. Valószínű, hogy a pénzért kapható nők piacán éppen a legkomiszabb szemét kerül fölül. A legönzőbb, a leghidegebb, a legszemtelenebben követelő. Persze, elég hozzá egy kis butaság, lustaság vagy falánság, hogy lent maradjon a sors mélységeiben az ilyen lány. Mégis legtöbbször valami ijedten rejtegetett kicsinységi érzés a sikertelenség oka. A boci elköveti az első hibát, sebet kap, elgyávul, és úgy lehajtja a fejét, hogy sohasem tudja fölemelni többé. Ebbe a szalonba is Freud kellett volna... De elég sem lett volna Freud, maga Jézus kellett

volna hozzá talán, hogy jószágos szavával visszaadja a kilenc mindenbe belényugodott, csipogó lány emberi önérzetét.

Kelepei a mutter mellett ült, aki nagyon érezte a társadalmi kitüntetést. Mulattatni akarta a vendégét, és miután észrevette, hogy a bölcész érdeklődik az élet praktikus oldala iránt, mint egy élelmezési őrmester, magyarázni kezdte neki a ház gazdasági berendezését. Hogy mekkora a forgalom, mennyibe kerül a piac, a mosás, milyen súlyosak az adók.

A fiú hallgatott, evett, majd egyszerre őszinte, benső lelkesedéssel megszólalt:

- Jaj, de remek ez a pörkölt! Hogy van ez csinálva?

A mutter porcelán fogsora boldogan ragyogott:

- Az adja neki ezt a jó ízt, hogy egy kis vörös bor van a szaftjában. Mi sokat adunk a főzésre. Tetszik tudni, muszáj. A lányok annyit fáradnak. És hol étkezik a doktor úr? - kérdezte hízogóan, előlegezve a messzi címet.

- A Werbőczyben! - felelte Kelepei. A Werbőczy egy kis diákvendéglő volt az óvárosban. A fiú elpanaszolta, hogy nincs megelégedve vele. Iparoskoszt. A leves víz, a hús csupa mócsing, a gyúrt tészta mintha homokból lenne csinálva. Ha már benne volt, panaszkodott tovább. A lakása sem jó. Az ágy bolhás, a háziasszony veszekedős. Huszonöt koronát fizet a szobáért, negyvenet a Werbőczyben. Az hatvanöt korona. Küldenek neki minden elsején otthonról százhusz koronát. Marad ötven koronája egyhónapi „egyéb” életre. Kevés, bár igaz, hogy a mosást hazaküldi Brassóba, és reggelizni is „otthonit” reggelizik. Mert ő brassói fiú, csak az egyetem miatt van Kolozsváron.

A mutter tréfásan mosolygott:

- Hatvanöt korona szép pénz. Én hatvanért is adnék a doktor úrnak koszt-kvartélyt!

A lányok nevettek. Kelepei is nevetett, majd hirtelen elkomorodott:

- Várjon csak, nagysád! Ez nem is olyan buta idea! Van itt magánál üres szoba?

- A hetes üres! - szólalt meg kacagva Darinka. - Nelli elment belőle Aradra. Beköltözhetnél!

A lányok még viharosabban nevettek. Kelepei azonban töprengve szíta a fogát. Azon gondolkodott, mi lenne, ha csakugyan ideköltözne? Lelki szeme előtt egész csomó dolog jelent meg. A jó koszt, a dunyhás ágy, amellyel talán minden együtt jár, ingyen, ami a háznak specialitása, ha az ember itt lakik helyben. Aztán a jó társaság. Kelepei végignézett a lányokon. Mindeniken tetszett neki valami. Mindenre sor kerülne lassan, kényelmesen. Csak kacsintania kellene így ebéd után, akár a szultán...

És mi van, ami a dologban bajos? Semmi. Megírja haza, hogy lakást változtatott. Ezentúl ne a Honvéd utcába, hanem ide küldjék a pénzt. Mit tudja azt valaki Brassóban, hogy miféle ház az: Búza utca kettő?

Az egyetem pedig? Ott egye meg a fene az egészszet, ahol van. Hiszen nem fogja bejelenteni a rektornak, amit csinált. Ráér gondolkozni a teendőik felől, ha majd figyelmeztetik vagy megfenyegetik. Egyelőre idejön bizony, ebbe a paradicsomba. Neki való hely, belefekszik, mint a bivaly a pocsolyába. Egészen szembefordult a mutterrel:

- Hát nézze, nagysád! Beszéljük meg a dolgot...

Nem telt bele hosszú idő, és sokféle híre ment, hogy Kelepei beköltözött a házba lakni. A fiúk innen kezdve elhúzódtak tőle, mintha bőrbajos lenne a mély hangú bölcész. Néhányan magázni kezdték. Kelepei az Alma Mater szégyene lett. De nem akadt egyetlenegy sem a diákok közül, aki beárulta volna őt valamelyik tanárnak vagy az iskola fegyelmi hatóságának.

Ez részint lovagiasság kérdése volt, részint senki nem akarta magára vállalni, hogy hozzányúljon a szennyes ügghöz.

Kelepei azonban olyan züllött volt, hogy fütyült a társaira. Élt, csakugyan, mint egy basa a házban, kapus takarította a cipőjét, a verter septe a szobáját. A lányok mostak, vasaltak, varrtak rá. A mutter, aki mindenfelé eldicsekedett, hogy milyen lakója van neki, új matracot csináltatott az ágyába, szép fehér tüllfüggönyt tétetett az ablakra, még feketekávét is főzetett a fiúnak ebéd után.

Kelepei lustán átaludta a délelőttöket. A legtöbbször délben ébredt a madám kiabálására, hogy „Kisasszonyok! Ebédhez!”. Ilyenkor ő is előcsoszogott a hetesből. Papucs volt rajta, ingujjban odatelepedett a közös asztalhoz, a mutter kotlósszárnya alá. Zsémbeskedett, szidta a kosztot, hogy unalmas, majd evés után, szája szegletében a fogpiszkálóval, gusztálni kezdte a lányokat. Az emésztés melegével teli, lomha ebédutánokat tette meg a szerelem időszakának. Ilyenkor a lányok is mások, pihentek, aludtak, jobb kedvük van az enyelgéshez. Nem is látszanak egészen annak, amik. Kelepei gourmand lett. Éjjel nem kellett már neki a nők, munkához öltözve, kifestve. Azt szerette, ha nincs rajtuk harisnya, fésületlenek. Szobalányok vagy fiatal polgárásszonyok, barhet-slafrokban, a reggeli takarításnál.

Ha éjjel hazaérkezett valamelyik kávéházból, ahol kártyázott, esetleg biliárdozott, otthon még egy kis szalonéletet élt. Táncolt egy keringőt. Körülnézett, kik vannak jelen. Aztán bement kicsiny szobájába, lefeküdt. Nézte az ajtó üvegén a függöny fölött a vörös villanyfényt, hallgatta a távolról szűrődő zongoraszót, a sikolyokat, a nevetést, ahogy loccsant valami messziről. Valami vizet öntöttek ki a köves udvarra. Nem érzett lelkifurdalást azon, hogy hová jutott. Pedig nem volt buta Kelepei. Például remekül alsózott és pikézett, csak ilyen ronda, mohó, állati természete volt, talán mert rosszul működtek a hormonjai. Amikor elaludt, meg kellett ijedni az arcától. A száján gálád kifejezés jelent meg. A gyilkosoknak van ilyen arca, akiket le szoktak fényképezni a rendőrségen.

Május legvégén Kelepei mamájának eszébe jutott, hogy meglátogassa a fiát. Nem hallott rosszat felőle, abban semmi hibát nem látott, hogy lakást változtatott, mégis nyugtalankodott miatta. Anyai ösztöne megérezte, hogy valami nincsen rendben egyetlen elkényeztetett gyereke körül. Brassó jó messzi van Kolozsvártól, de Kelepei mamája elég jómódú, független özvegyasszony volt, gyorsan határozhatott. Reggel kezdett el különösebben aggódni odahaza, és este hat körül már meg is érkezett Kolozsvárra. Nem írt, nem sürgönyözött. „Fog bámulni a Jenő, ha meglát” - gondolta meleg reszketéssel.

- Búza utca kettős szám! - mondta Kelepei mama az állomáson a konfliskocsisnak, mialatt a hordár föltette ódon pakktáskáját a bakra. A kocsis visszafordult, jobban megnézte az utasát. Kicsit csodálkozott, hogy mit keres ez a tisztességes képű, sovány kis moly abban a házban? Aztán vállat vont a lelkében. Talán a madám valamelyik másik városból. Lányokat hoz, vagy lányokat visz, pocsék mesterség, köpött egyet oldalt a szája szögletéből.

Neumann bácsi, a vastag fülű, hülye vén kapus alig akarta beengedni özvegy Kelepeinét. De amikor megmondta, hogy kicsoda, rémült engedelmességgel kalauzolta be a hetesbe.

- Tessék, nagysága, a doktor úr most nincsen itthon, de estére hazagyön bizonyosan!

Az egész ház megdermedt az ijedelemtől. A lányok, akik az alkonyi világosságban a küszöbükön olvastak, hímeztek vagy cigarettáztak a fodrásznőre várva, mind visszahúzódtak a szobájukba. A mutter porcelánfoga kocogni kezdett a rémülettől. Átkozta magát hiúságáért, hogy odavette lakni a bölcsészt. Most aztán itt a baj. A rendőrségre gondolt, a büntetésre. Talán az engedélyét is elveszik, ha ez az asszony botrányt csinál. Ha megtudja, hogy kicsoda ház ez. Vagy talán tudja is már. Talán egyenesen arra jött, mert megírták neki.

Özvegy Kelepeiné azonban nem tudott semmit. Tiszta szívű, rendes életű, vidéki asszony volt. Soha nem gondolt affélékre, hogy milyen lehet belül egy nyilvánosház. Amíg keresztülment az udvaron, mégis feltűnt neki egy és más dolog. Például meghökkent a cigarettázó lányoktól. Más jelek viszont megnyugtatták. Éppen nagymosás volt a házban, végiglengett az udvaron a szűrő füst, a lúg, a mosószappan szaga. A vacsorát is csinálták már, paradicsomos krumplit, nagy fazékban. Érzett, hogy itt főznek, valami paradicsomosat. Az udvaron pedig, a kanális hipermangán tócsája körül csirkék kapargáltak. Ahol csirke jár, ahol mosnak és főznek, az nem lehetett egészen aljas hely az özvegy gondolatvilága szerint. De a szobát nagyon kicsinek találta. Sóhajtott: „Ilyen parányi lyukban lakik szegény Jenőke!” Vajon tiszta-e az ágy? Megnézte. Aztán türelmesen leült az egyetlen székre, a sifon elé, amelynek tetején ott volt az elvándorolt Nelli hátrahagyott bádoglavórja és egyéb mesterségbeli propitékja.

Sötétedett. A néni egy kis félénk lelki tusa után meggyújtotta a villanyt. Az asztalon ott volt egy régi évfolyam bekötött Ország-Világ. Feltette az okulárját, nézegetni kezdte időtöltésből a képeket. Ő nem látott ki az udvarra. De őt lehetett látni jól, az ajtó kivilágított üvegnégy-szögében. Olyan volt a függöny vékony, organtinszerű szövetén át, mint egy betlehemes kép. Szürke lüszterruhájában, lábánál a táskával, orrán szemüveggel, szóról szóra a „Várakozó mama!”.

A mutter most már nem gondolt sem a rendőrségre, sem a büntetésre. Új érzés töltötte be az egész valóját. A szégyen. Reszketett, mi lesz, ha Kelepei mamája elunja magát odabent, ha kijön, keresgél, kérdezősködik? Nem akart a szürke kis moly elé kerülni. Nem akarta, hogy az özvegy megismerje, megtudja, ki ő, miből él, mi köze a fiúhoz. Nem ismerte, félt tőle, respektálta, sóvárgott utána. Szeretett volna arccal a földre feküdni, sírni, jó útra térni, templomba menni, lúgkövet inni, összekarmolni a diákot, aki miatt az egész baj történt. Akármilyen, csak menjen el már az az özvegy valahová, nem az ő házába való.

A kapus felsőbb parancsra bekopogott az özvegyhez:

- Tessék nyugodtan lenni, nagysága! Elmegyek a fiatalúr után, megkeresem.

Kelepei mamája nyájasan megköszönte a szívességet. Várt tovább türelmesen. Most már nem olvasott. Ült mozdulatlanul, a két kezét ölbé ejtve, mint egy megöregedett, sovány Mária.

A mutter elküldte a kapust meg a három legügyesebb lányt, hogy menjenek ki a városba, keressék Kelepeit, fogadjanak hordárt, kérjenek meg minden ismerőst, akit előtalálnak, kutassa a fiút, jöjjön haza, itt a mamája, vigye el valahová.

Vagy huszonötén nyomoztak mindenfelé a bölcsész után. Nem lették. Az volt a baj, hogy valamennyien olyan helyeken keresték, ahová diákok szoktak járni. Pedig Kelepei alapjában véve már régen nem volt diák. Nem csapták ki, nem tudták róla hivatalosan, hogy mi van vele. Az úriasságukra és becsületükre kényes fiúk a maguk hatáskörén belül végeztek vele. Kelepei megszűnt a számukra mint barát és kolléga, udvariasan, hidegen, minden veszekedés nélkül kiszótták a társadalmukból.

Ezen az estén is egy Monostor úti kis vendéglőben volt Kelepei. Vasutasokkal kuglizott. Akik nem tudtak felőle mást, mint hogy akkora keze van, mint egy teknő, hogy senki nálánál nem tudja jobban megcélozni a szőlőbabát, hogy olyan kásás, mély hangja van, mintha hat mandulával beszélne.

Nyolc óra lett, kilenc óra lett, tizenegy... Rendesen kilenckor kezdődött a ház üzeme. Most azonban sötét maradt az udvar.

- Üljön be, mester, a konyhába, egyelőre még nem kezdünk, kérjen kávét! - mondta a mutter idegesen az öreg zongorásnak, aki ugyan nem volt vak, de azért fekete pápaszemet viselt, talán joggal, talán csak az etikett kedvéért.

Nem lehetett indulni. Ha megszólal a zongora, ha kivilágítják a szalont, ha megjelennek benne a lányok kifestve, kisütve, világoskékben, fehérben, rózsaszínben, ha hemzsegni kezd az udvar, ha beengedik a vendégeket, Kelepei mamája, akármilyen jámbor özvegy, mégis rájött volna mindenre.

Ettől pedig mindenki rettegett a házban. Főleg a mutter. Volt ebben erkölcs, szemérem, társadalmi szégyenkezés. És még valami, az ég tudja, micsoda, talán még a leginkább az a fajta becsületérzés, amely nem engedi, hogy az ember disznóságot mondjon vagy mutasson gyerekek előtt.

Sötét maradt az udvar, a szalon, a lányok nem énekeltek, mint rendszeren, az esti sminkelés közben. Fekete némaság borult a házra. Akkora csönd, hogy még az özvegynek is sok volt. „Ejnye, mi van itt? - gondolta. - Meghaltak ezek körös-körül?”

A mutter, a madám és a kapus kint strázsált a ház előtt, a szűk utcában. Föltartóztatták és a konkurenciához utasították a korán érkező vendégeket, akik félénken jöttek, a fal mellett, mint az árnyék. Pedig éppen az ilyen magányos korán jövők fizetnek a legjobban. Ezek rendszeren idősebbek vagy családosak, vagy valami különös kívánság nehéz batyuját cipelik. Egy gyógyszerész majd szívszélhűdést kapott az ijedtségtől, amikor a sötét kapu alatt hirtelen rászólt a mutter:

- Tessék későbbben jönni, doktor úr! Ne tessék haragudni, még mindig színházban vannak a lányok!

Végre fél tizenkettőkor megérkezett Kelepei is. Nem volt hálás a figyelemért, gorombáskodott, mire vele is gorombáskodtak. Berontott a szobájába. A mamája már szundított, végigdőlve ruhástól fiának ágyán. Felköltötte, eltúrta a csókjait, aztán mindjárt megróttá:

- Hogy lehet így jönni, szó nélkül, mama? Alig kaptam szobát a szállodában! Na gyerünk, mama! - fölkapta a táskát, és sodorta magával a tehetetlen, kis sovány molyt, aki rajongva nézte, hogyan tesz-vesz, parancsol, milyen férfiasan energikus egyetlen gyereke.

Tíz perc múlva kivilágosodott és benépesedett a szalon. A zongora megszólalt. Megint hallatszott a nevetés, veszekedés, ajtócsapkodás, ahogy a kiöntött vizek loccsannak az udvar kövén. Spiritusz, pörkölt haj szaga érzett. Darinka elkésett, most sütötte szobájában a haját. Egy másik lány keresztülment kancsójával az udvaron. Csak pár lépés útja volt a szalontól az ajtajáig. Két másodpercnyi magány, amely alatt lelke megszólalhatott. Epedőn és hamisan énekelte, mintha önmagát sajnálná: „Én édes asszonyom, Szibill!” Csak ennyit. Ez egyetlen taktus után belépett szobájába, ahol már várta valami gusztustalan ember, amilyent lehetetlenség szeretni. Szava elhalt, kulcsa fordult a zárban, függönye kétségbeesetten elsötétedett.

RAZZIA AZ ARANY SASBAN

A történet színhelye Bukarest. Egyébként megeshetett volna bárhol, de az eredeti dekorációtól még külön nyugtalanságot és keleties hemzsegetést kap a mese, ha az olvasó minden környezetről is kiderül a város pusztája nevéből a szereplő személyek érzékibb bőrszínét és türelmetlenebb életritmusát.

Az igaz történeteknél általában fontos, hogy a részletek valódiságát meghagyjuk, ahol csak lehet, még akkor is, ha valami gyakorlati érdek más eljárást ígérne hasznosnak. Ez a história pedig valóban megtörtént. Kolozsvári újságíró koromban hallottam valahol, valami rendőrségi személytől, aki megjárta az ókirályságot. A dolgok forrása már elmosódott előttem, de az elfelejtethetetlen adatok alapján meglehetősen könnyen tudom ezt az elbeszélést megfogalmazni.

A történet hőséneke keresztneve Coriolan, Titus, Sabin vagy Traian volt. Szóval egészen tipikus, latin keresztnév. Holott a férfi, a bukaresti rendőrség egyik csoportvezető detektívje, inkább szláv, mint latinus jellegű, román volt. Igen nagy, legalább százkilós, erős, csontos és húsos, barátságosan kopaszodó, negyvenes ember. Egészséges, kerek, szőke arcában vidám kis orosz szem mosolygott. Derék és boldog szem egy derék és boldog ember hatalmas képén.

A detektívvel úgy szokott lenni, hogy ha irgalmatlanul végzi a kötelességét, akkor a főnökei meg vannak elégedve vele, viszont gyűlölik a bűnös és esett emberek, akikkel dolga támad. Ha pedig lány, laza, engedékeny, akkor szert tehet bizonyos népszerűsége a gonosztevők társadalmában, de a pályáján nemigen fog előrejutni.

Ez a muzsik külsejű román azonban mind a két oldalnak megfelelt. Aranygalléros istenségei szerették ereje, becsületessége és fáradhatatlan buzgalma miatt. A csirkefogók közül pedig még az sem gyűlölte, akinek éppen a csuklóját szíjazta össze, olyan jóindulat áradt a lényéből. Vannak emberek, akik hasonlítanak a rokonszenves, jámbor, nagy növényevőkhöz. Rengeteg rózsaszín, sima húsup van, impozánsan lélegző tüdejük. A jókedvük és az egészségük meg-ingathatatlanak tűnik. Aztán váratlanul valami iszonyú dolog történik velük. Az ilyenekre szokták mondani: „Mit szól hozzá, annak a hatalmas embernek rákja van. Megoperálták. Menthethetlen. Talán már meg is halt azóta...” Na, de ilyen módon az események elé vágunk, tartsuk csak meg a sorrendet.

A detektívnek nem volt gyereke, de felesége volt, akit lelkének és érzékeinek minden erejével, naivan és gyanútlanul imádott.

Az asszonyt Myrának hívták. Indiánfekete hajú, fiatal nő volt. A bőre színe a kajsziarack legmelegebb árnyalata. Az ajka fölött egy kis bársonypehely. A szája duzzadt és rettentő piros, a foga rettentő fehér. Meleg leheletének mindig volt egy kis édes, vaníliacukor illata. Nem volt divatosan sovány. Divatföldről ingerlő, kemény, molett, de karcsú testét különös bájjal ruházta föl valami mámorító lustaság. Attól is meg kellett bolondulni, ahogy ez a kényelemszerető asszony, mihelyt csak tehetett, lebecsültette gömbölyű térdéről a harisnya-kötőt, mert még a gumi enyhe szorítását sem tűrte tüzes hanyagságában.

A detektív valósággal bálványozta a feleségének minden testi és szellemi tulajdonságát. Mint egy jókedvű óriás, falrengetően röhögött az asszony tréfáin. Rajongott a főztjéért. Reszketett az érintésétől. Okosnak, jónak, szépnek tartotta. Nem volt előtte titka. Az asszony volt életének világossága. Közélemben oly tisztán lélegzette be a boldogságot, mintha fenyőillatot inhalálna a havasok között.

A házaspárnak volt egy kosztos albérlője is. Szükségük volt erre a kis mellékjövedelemre, mert a detektív nem tartozott a megvesztegethető vagy pláne zsaroló, levantei tisztviselők

típusába. Makulátlan, egyenes, tiszta jellem volt. A szeme ártatlan örömmel ragyogott, nem is értette igazán, mit jelent, amikor a felesége néha azzal bosszantotta, hogy jobban szeretné, ha egy kicsit „tekervényesebb” lélek volna, e helyett az örökös, unalmas becsület helyett.

A lakójuk valami diákféle fiú volt, színésznövendék vagy zeneakadémista, távoli rokona az asszonynak. Szép fajú, tiszta latin. Olajbogyószínű, keskeny arcában hosszú pillájú, sötét szempár ragyogott. Valódi, romlott, fiatal, fekete tündér volt, oly karcsú, hogy bogra lehetett volna kötni derékban.

A detektív ezt a fiút is nagyon szerette. Szinte hozzátartozott a boldogságához. A romlottságát, sárgás szemfehérjének alattomos fénylését nem vette észre. Csak azt látta, hogy milyen fiatal, kedves, életrevaló. Milyen remek kiszólásokat hoz haza az iskolából. Milyen pazarul lehet vele diskurálni és nevetni, evés közben, a terített asztalnál.

Vacsora után sokszor előfordult az a figura, hogy az asszony a férje ölébe ült. Súlyos, meleg testével ránehezedett, átölelte a nyakát, dorombolt, csókolt a férfi fülét, mintha lógó harisnyakötőivel, rendetlen pongyolájában máris az éjszaka fülledt műsorát készítené elő.

A detektív bal karjával átfogta a felesége derekát. A jobb karja azonban szabad volt, hogy sakkozhasson vagy snapszlit játszhasson a fiúval, aki ott ült mellettük bizalmas harmadiknak, mint egy kedvenc apród, tündéri, hosszú szempilláival.

A kenyérmorzsás abroszon sör volt, halikra, kékparadicsom. Falatoztak, iddogáltak és csókolóztak. A detektíven ezekben a percekben oly szemmel látható boldogság áradt el, hogy sánta, vén cselédjük, aki körülöttük botorkált, mint egy gonosz boszorkány, emlegetni kezdte a babonát, amely szerint „minél nagyobb az öröm valahol, annál nagyobb bánat következik utána...”

A férfi vidám, elefánttrombitáláshoz hasonló kacagással csúfolta ki a vén cselédet. Letette a kártyát, hogy mindkét kezével magához ölelhesse az asszonyt. Magához ölelte. Beszívta vaníliaillatú leheletét, majd arcát meleg keblére rejtette. A fiú ilyenkor, mintha két sötét napot oltana el, lebecsátotta sűrű pilláit. A szájára szemérmes mosoly ült, mintegy jelezve, hogy nem ítéli el, de látni sem kívánja ezt a törvényt, szerelmi kettőst.

Történt egyszer, hogy a detektívnek valami vidéken lezajlott bűnügy dolgában Bukovinába kellett utaznia. Szerelmesen elbúcsúzott a feleségétől, aki a szükséges holmikat kedvesen, gondosan becsomagolta egy papendekli neszesszerbe. És elment a rendőrségre, hogy csatlakozzon a társaihoz.

A központban azonban hirtelen új helyzet alakult ki. Távirat érkezett, hogy a gyilkost elfogták. A bukovinai út fölöslegessé vált. Viszont egy másik csoportparancsnok, akinek erkölcsrendészeti razziát kellett volna tartania aznap, telefonált, hogy kifecamította a lábát. Pedig az emberei már ott álltak, indulásra készen, a rendőrprefektúra udvarán.

Egy élelmes tanácsnok véletlenül ránézett a muzsik külsejű detektívre:

- Jaj de jó, hogy látom, Motofelean. Vezesse le, öregem, maga ezt a razziát!

- Kérem! - felelte buzgón a csoportvezető. Őszinte szívességgel vállalta kifecamodott lábú kollégájának kötelességét. Azonkívül időtöltésnek is jó volt ez a kis munka. Fél tíz volt. Úgy tudta, hogy a felesége és a fiú moziba mennek este. Mit csináljon egyedül az üres lakásban? Annál jobb lesz majd hajnalban hazaérkezni, váratlanul, a fáradságos mászkálás után. Szinte érezte a meleget, amely meg fogja csapni az arcát, amikor fölemeli a paplant, hogy felesége mellé bújjon az ágyba.

A razzia jól dolgozott. Már az első órában egész csomó biciklisapkás zsebtolvaj, gyilkosjelölt selyemfiú, kokaincsempész és elnyomorodott prostituált jutott a rendőrség kezébe.

Nem volt még éjfél, amikor a sintérmenet, a külvárosi sikátorok közt haladva, elért a Vulturul de Aurnak, Arany Sasnak nevezett garniszálloda elé.

Az összefogdosott tolvajok és prostituáltak leültek a járda szélére, a rendőrök között. A detektív jószívuén megengedte, hogy a lányok cigarettára gyűjtsanak, aztán behatolt társaival a házba.

Az első négy szobában nem volt semmi különös. A párnák közt meglepett, borzas párok mind igazolták magukat. A férfiak elrongyosodott lakásbejelentő-lappal, katonai obsittal, iparigazolvánnyal. A szegény, kifestett nőknél meg éppen annyi agyonnyűtt, bélyeges és fényképes papír volt, mint egy diplomáciai futárnál.

Az ötödik küszöbön azonban túl sokáig kellett várni, míg végül az egyre türelmetlenebb és energikusabb kopogásra kicsit kinyílt az ajtó, és a keskeny résben, homlokba hulló, sötét hajával megjelent a zeneakadémista-színinövendék romlott, fiatal arca.

A detektív harsányan és vidáman elkacagta magát:

- Ejnye, pajtás, hát így vagy te moziban?

A fiú fekete szemén szörnyű rémület hullámozott végig. Aztán megpróbált vigyorogni, mint aki azt szeretné éreztetni, mennyire örül, hogy ebben a kínos ügyben jó ismerőssel, barátal került szembe, aki biztosan „protekciósan” fogja kezelni.

Cinikus módon kacshintott:

- Szervusz, öreg. Menjetek innen. Majd elmesélek mindent odahaza! - suttogetta.

A detektívnek azonban nem volt érzéke a gavalléros diszkréció iránt. Furdalta a kíváncsiság. Jó tréfának véve a dolgot, hatalmas kezével rányomta a fiúra az ajtót, és emberei kíséretében belépett a szobába.

Ez a szoba is csak olyan volt, mint az olcsó garnik szobái. Bűnös, aljas, rendetlen, mintha éppen gyilkosság zajlott volna le foltos tapétái között. A levegője ecetszagú az örökös polskairtástól.

A detektív vidáman nézett körül, a kaland hősnőjét keresve. Majd hirtelen megállt, mintha homlokukon taglózták volna.

A fogason megismerte a felesége műszilskin bundáját, piros kalapját. Egy széken ott volt Myra jól ismert ruhája, inge és más fehérneműje. Az ágy előtt pedig - szinte látszott, milyen mohón vethette le - füstszín harisnyája és fekete félcipője.

Az első pillanatokban, amíg a méreg nem hatott teljes erővel, csaknem rendesen váltott a férfi agya: „Miért kellett idejönni nekik? Miért nem maradtak otthon?” - gondolta inkább csodálkozva, mint haragosan. Aztán mindjárt eszébe jutott: hát persze, nem csinálhatták otthon a vén cseléd leselkedő szeme előtt, a szűk lakásban, ahol a falak olyan vékonyak, hogy áthallatszik egyik szobából a másikba a fogkefe sercegése is.

Az ágyra pillantott, ahol egy női alak guggolt, a fejére húzva a pikétakarót. A takaró rövid volt, kilátszott alóla a nő lába. Myra lába. A sarkán, ahol feltörte a cipő, testszín angolflastrommal.

A férfi odament az ágyhoz, megfogta a paplant, és egy rántással lehúzta az asszonyról... ott volt előtte, teljes virágzó, barackszín pompájában a felesége meztelen teste.

Az asszony rémülten felkiáltott, és a fal felé fordult, hogy elrejtse az arcát a férfiak szeme elől. Erre, mint egy Rubens-akt, fölragyogott gyönyörű háta, a karcsú gerincvonallal, lent, hátul, a csípő táján az érett, asszonyi szépség két művészi gödröcskéjével.

Hosszú csönd volt. Csak az indulatával birkózó, megsebzett férfi nehéz nyögése hallatszott. A detektívek ismerték a kollégájuk feleségét. Az egyik föl is kiáltott döbbent meglepetésében: „Myra!” Szorongva várták, hogy mi fog történni. Lestek a szemük szögletéből a főnöküket, hogy idejében megfoghassák a karját, ha a hátsó zsebe felé találna nyúlni, ahol a revolverét viseli.

De a százkilós nagy embernek nem volt természete a gyilkolás. Behuntya a szemét, mintha ki akarná pihenni magát, aztán rekedten rászólt a fiúra, aki ott állt előtte, reszketve, divatos pupliningében, mezítláb, a talpa külső karéján, felemelve a hüvelykujjait, mintha a piszkos padlót utálná:

- Igazolja magát!

A szerető makogni próbált, hogy hát hiszen ismerik egymást, mit akarnak tőle az igazolással? Aztán mégis előkapart remegő kézzel valami írást.

- Rendben van. Öltözzék fel, és pusztuljon innen! - mondta a detektív, mintha idegen emberrel kellene eljárnia, a szabályok szerint.

Ha valakit nagyon megijesztettek, iszonyú gyorsan tud öltözni. A fekete tündérfiú is magára kapkodta a ruháit egy perc alatt. És úgy ment el, szó nélkül, zöldre sápadtan, gyáván, sorsára hagyva az asszonyt, mintha semmi köze nem lenne hozzá. Az egyik detektív utána is köpött, mikor az ajtón kisurrant: „Aljas betyár!”

Amíg a szerető öltözködött, a férfi merően nézte a felesége meztelen hátát. Köd gomolygott a fejében. Talán nehéz álom ez csupán? Hogy történhetik vele mindez? A nyelvén némán, szörnyű mellékízzel megfordult ez a szó: szerelem.

Az alantasai is hallgattak. Nem voltak válogatottan finom emberek. Mégis érezték azt a borzadályt, amely mindenkit elfog, ha szembe látja a sivár kéjvágy valamilyen züllött ábráját.

Amikor a kölyök eltakarodott, a detektív rászólt a feleségére:

- Maga is igazolja magát!

Az asszony erre elfelejtve minden szemérmét, megfordult a matracon. Az arca könnyben ázott. Mezítelen karját rimánkodva nyújtotta ki a férje felé. És kínjában, e szörnyű helyzetben is kimondotta azt a becéző szót, amelyet annyira megszokott a férjével kapcsolatban:

- Édes apuskám!!... Könyörgök!!...

A férfi hátralépett, mintha irtózna a közelségétől.

- Szóval nincsenek papírjai?

Az asszony zokogott:

- Mire valók nekem a papírok, apuskám? Az isten áldjon meg, add már ide az ingem!

A csoportvezető nem mozdult. Az emberei adták oda a nőnek a holmiját. Haragosan, szótlanul, de némi udvariassággal, hiszen az asszony jó ismerősük és följebbvalójuk felesége volt.

Myra sírva és reszketve húzni kezdte a harisnyáját. Majd hirtelen lángpirosra gyúlt:

- Az ég szerelmére, forduljanak el. Nem tudok így öltözni!

Amikor készen lett, a csoportvezető parancsot adott embereinek:

- Vigyék! Állítsátok oda a többiek közé!

Myra sikoltozni kezdett:

- Apuskám! Segítség!

A detektívek haboztak. Ez mégis sok volt kissé a számukra. Végre hölgyről volt szó. Úriasszonykáról. Egy kolléga nejéről.

A csoportvezető felhőrdült:

- Azt mondtam, hogy vigyék!

Nem lehet mit tenni a hatalom ellen. A parancs parancs! Myrát, a hóna alatt lakk retiküljével, műszilkskin bundájában, odaállították a cigarettázó és köhögő, rongyos utcai lányok közé, akik gúnyos kíváncsisággal gusztálni kezdték. Vihogtak: „Milyen parfümös!” Csakugyan, Myrán nagyon erős Chypre-illat érzett, jó szagú akart lenni a randevúján.

A menet megindult. A sikátorokból kifordult nagyobb utcákra. Megállt kivilágított kávéházak előtt. Myra a zsebkendőjébe rejtette arcát, és sírva haladt a rendőrök között. Néha felsikoltott, mint a fuldokló, irgalomért könyörögve:

- Apuskám!

De a férfi süket volt. Eltorzult kő az arca.

- Fogd be a szád! - mondta ingerülten, amikor egyik társa protezsálni próbálta Myrát.

Ez azonban nem volt józanul kitervelt bosszú. A detektív elvesztette az eszét a sokktól. Valahogy egészen gyerekes módon megszületett benne az ötlet, hogy végigcsináltatja a feleségével azt a szabályszerű hatóság-tortúrát, amelyet ki kell állnia minden rongyos utcai nőnek, akit igazoló írás nélkül fognak össze a razziákon. És a dolog, amikor megindult, olyanná vált, mint a lavina. Nem lehetett megállítani. Nem is lett volna hozzá ereje a férfinak, hogy más irányt adjon a cselekedeteinek. „Kóstonlja meg, mi az, ilyennek lenni?!” - gondolta magában gyerekes daccal.

Nem tudta világosan, mit tesz, meg volt félig hibbanva, amikor kikísértette a toloncházba a feleségét. Amikor szigorúan, egész feljebbvalói hatalmával vigyázott, hogy a legkomiszabb fogdába dugják. Hogy fertőtlenítsék. És hogy világos reggel arra a rendőrorvosi vizsgálatra is elvigyék, amelyen az összes nőnek ott kellett lenni, akiket összeszedtek az éjjel.

Myra halálra válva jött ki egy tucat röhögő nővel a rendelőből. Olyan volt, mint a holdkóros. A hóna alatt görcsösen szorította retiküljét. A kalapja elveszett valahol, a haja összekócolódott, az arcán szétkenődött a sírástól a szempillafesték, a bundája teleszívódott karbolszaggal. Könnye már nem volt, már nem tudta mondani olyan rimánkodva: „Apuskám!”. Apatikusan ült a hosszú padon a várószobában. Ronggyá omlott, a szeme táskás lett, szétment, szinte meghízott, húsz évet öregedve az éjjel.

A férfinak összefacsarodott a szíve. Hirtelen elapadt a haragja. „Hogyan tudott ilyent csinálni velem, amikor mindene megvolt?” - gondolta teli naiv panasszal. És kétségbeesve elrohant, mint aki kisiklatott egy vonatot, aztán nincs lelke nézni tettének következményeit.

A prefektúrára ment, a hivatalába. Beült a szobájába. Szomjas volt, éhes. A szolgálával hozatott egy heringet meg két deci cujkát. Evett, ivott. Aztán nekiesett az aktáinak. Körmölt, számolt, jelentéseket írt. Dolgozott, mint a barom, késő estig. Aztán tíz óra után lefeküdt egy legénységi priccsre. Nagyon fájt a szeme, a feje. A két kezét összekulcsolta a homlokán, hanyatt feküdt, a bedrótozott, kopasz villanykörtét nézve szakadatlanul.

Megint eszébe jutott, hogy „hiszen mindene megvolt!” Aztán, mintha a belseje vérezne, mélyen sajogva érezni kezdte, hogy: igen, mindene, csak éppen az hiányzott a menüből, amit az ilyen fekete tündérfiúk nyújthatnak. Már nem gyűlölte a fiút. Inkább félt tőle, mint a kutya attól, aki nagyon megverte egyszer. Ha abban a pillanatban belép a szobába a fiú, talán a priccs alá bújt volna előle rémületében. Nem is gondolt rá, hogy hazamehetne, lefekhetne az ágyába. A világnak az a része összeomlott, mintha földrengés pusztította volna el. Myra arca jelent meg, méhcsípte, duzzadt ajkával a képzeletében, és a könnye csöndesen folyni kezdett, ahogyan halottakat szokott az ember megsíratni. Majd rettentő szégyen fogta el, ahogy emlékébe tolult a kép, a garniban, az ágy előtt: „Ott álltam, a barátaim a hátam mögött, mindnyájan látták!” Felnyögött, és nagy tenyerét az arcára tette, pirulását rejtegetve a kopasz villanykörte előtt.

Három napig ki sem mozdult a prefektúra épületéből. Nem kérdezősködött semmiről. Az arcára valami kövült vigyorgás ült ki. A kollégái csak félve mertek közeledni hozzája. Közben az inge bepiszkolódott, a ruhája összegyűrődött, a szakálla kinőtt. Olyan lett torz arckifejezésével, mint egy jó movizsinész, aki csónakban hanyódo hajótöröttet játszik a filmen.

A harmadik nap maga elé hívatta a detektívtestület főparancsnoka.

A csoportvezető megállott az ünnepélyes, mahagóni íróasztal előtt, amelyet Minerva és Lafayette tábornok gipsz mellszobra ékesített.

A főnök - festett bajuszú, igen gavalléros hajlamú, úgynevezett „nőpárti” férfi volt - őrzöngött a haragtól:

- Hallja-e, Motofelean! Megbolondult maga?! Jelentették nekem, hogy mit csinált a feleségével. Tudja, mi ez? Barbárság! Disznóság! Maga rendőr? Maga egy állat. Maga csoportvezető?! Ez a jó példa? Én a maga privát ügyével nem törődöm. De azt nem tűröm, hogy rendőrségi közegeket használjon föl, amikor a dühét akarja kitölteni valakin.

A férfi csak állt szomorú, hajótörött arcával az íróasztal előtt. Nem szólt, nem védekezett, ami még inkább dühbe lovalta a főnökét.

- Nem ismerem azt a szerencsétlen asszonyt! - üvöltötte. - De fölteszem, hogy igaza volt. Úristen! Milyen szörnyűség lehet élni az ilyen alakkal, mint maga! Hiszen maga most is részeg. Meg lehetne gyűjtani a leheletét. És milyen piszkos! Takarodjon! Mosdjon meg legalább! Undor magára nézni!

A titkár megkérdezte az előszobában:

- Miért haragudott úgy az öreg?

- Összeszidott. Azt mondta, hogy rossz rendőr vagyok - felelte keserű mosollyal a férfi, amíg zavartan kereste az ajtókilincset.

Tíz perc múlva egy fiatal díjnok, aki éppen a harmadik emeleti folyosón ment végig, észrevette, hogy lent a földszint egyik legénységi szobájában Motofelean csoportvezető elvesz a fal melletti állványról egy fegyvert, lehúzza a jobb lábáról a cipőt, a puska csövét az álla alá illeszti, és harisnyás hüvelykujját ráteszi a ravaszra.

A díjnok hevesen integetett, és kiabálva rohant le a lépcsőn. De már késő volt. Amikor betörtök az ajtón, a füsttel teli legénységi szoba levegőjében már csak az eldördült lövés visszhangja rezgett. A padlón, két feldőlt szék között pedig ott hevert a százkilós, súlyos test. A fej helyén... Olyan romboló ereje van ezeknek a rendőrségi fegyvereknek... Aki elbeszélte nekem ezt a történetet, így mondta... „A fej helyén olyan volt a parkett, mintha egy nagy tál pörköltet ejtettek volna el...”

KÁRTYAAFFÉR, HÖLGYKÖRÖKBEN

Késő este volt, vacsora után. A negyvenen felüli asszonyok teint-jéhez alkalmazkodó, gyöngéd félhomályban négy hölgy kártyázott az eperszín állólámpa alatt.

Új kártyával játszottak, csinos feketekávés szervíz volt mellettük; gördíthető asztalka, ginnet, whiskyvel és barackpálinkával. A szoba finom volt, a hölgyek jól voltak öltözve. Egyenes háttal, elegánsan ültek, szépen mozogtak. Az egész dolog olyannak hatott, mint egy színpadi kép valamilyen Bernstein-drámában, amelynek témája az úgynevezett társaságból való.

A négy hölgy persze, már a vére szerint, kártyás volt, de azért mindegyiknek megvolt külön is a speciális oka, hogy miért bridzsezik és römizik naponta tizenkét órát. A háziasszony közel járt az ötvenhez, és elkeseredését rejtette el e szenvedélyében. Az első vendégnek nagyon rossz volt a lába és a csípője, viszont asztalnál ülve kitűnően mutatott, főleg ezért szeretett kártyázni. A második vendég rendkívül gazdag volt, de otrombán műveletlen, nem tudott magának a játéknál jobb dolgot kitalálni az unalom ellen. Tetszett neki a hízelgés, amellyel körülvették, mint biztos vésztőt és jól fizetőt. Még fizetni is szeretett ez a boldogtalan nő. Volt benne bizonyos büszkeség, amikor a leszámolásnál hanyagul belenyúlt a retiküljébe. Megcsillant ujján a nagy briliáns. Rá volt írva az orrára, a tokájára a döllyf: telik nekem, tehetem!

A negyedik vendég viszont azért játszott, mert iszonyúan kellett neki a pénz. Ez a nő volt a legcsinosabb a partiban. Fiatalos sasorra volt, szőke haja és bátor szeme. Energikusan, biztosan mozgott. Ápoltsága olyan határozottan nyúlt a kártya után, mintha ez a szép kéz acélból lenne, orvosi csipesz.

A partit női vacsora előzte meg. A ház ura Bécsben volt üzleti úton. És a vendéghölgyek is otthon hagyták férjeiket. Mindössze egy férfi volt velük mint kibic. Egy szmokingos fiatalember. Gróf különben, de olyan alaposan szegény gróf, hogy már a nagypapája is könyvügynöknek született, és szinte karriernek számított, hogy ő a biztosítási szakmában dolgozik, és vendégként körforog a társaság felső forsyte-i rétegeiben.

A játék simán ment fél tizenkettőig. Kopogós rőmit játszottak, méregdrága alapon. Valamivel éjfél előtt az acélos, sasorrú hölgy zsókert emelt.

- Még ez is hozzá! - sóhajtott elkeseredve a rossz alépítkezésű asszony, aki háromszáz pengőnél is többet veszített.

A sasorrú nő ránézett a barátnőjére:

- Mit jelent ez, drágám? Mi ez a „még ez is hozzá”? Mintha valami trükköm volna zsókert emelni! - mondta energikusan.

Az alul molett hölgy idegesen felelte:

- Nem jelent semmit! De azért ne kiabálj rám így! Érdekes! Még ő utasít rendre. Évek óta túrók, hogy fosztogasson! - mondta belevonva a vitába a többiek is egy méltatlankodó gesztussal.

A háziasszony a pártjára kelt csak ülve szép barátnőjének. Nem számított előtte az igazság. A lelke mélyén irigyelte, gyűlölte a sasorrú Lucy-t a fiatalsága miatt. Mézesen mosolygott:

- Csakugyan, édes Lucy-m, neked nincs okod Pirit legorombítani!

Sima mondat volt, de a „neked” nagyon gyanúsán, mérgezetten alá volt húzva benne. Még a süket is meghallotta ebben a „neked”-ben az inzultust.

A zsókeres hölgy szeme villogni kezdett:

- Mondjátok mindjárt, hogy csalok!

A Pirinek nevezett asszony tökéletesen elveszítette az idegét:

- Mert éppen tőlünk akarod hallani?! Mondják, édesem, mások elegen a hátad mögött! - vágta a kebelbarátnője arcába.

Az elegáns bernsteini hangulatnak vége volt. A rend fölbomlott. A hölgyek rikácsoltak, mint a kofák. Az asztal fölbillent, a zsetonok a földre hulltak. És az általános kavarodásból a sasorrú nő úgy került ki, hogy el volt taposva, csalónak volt bélyegezve. A háziasszony félig-meddig ajtót mutatott neki.

Lucy megkereste a retiküljét és a kalapját. A festék alatt is látszott, milyen halottfehér. A szája remegett.

- Kísérjen haza, Jenő! - mondta a szmokingos fiatalembernek.

- Jenő! Ha meg mer mozdulni, soha többé nem teszi be a lábát a házamba! - parancsolta ugyanekkor a háziasszony.

Jenő nem mozdult. Úgy látszik, nagyon értékes volt neki a ház barátsága. A sasorrú hölgy lesújtóan végignézte a gyöngé gavallért. Aztán köszönés nélkül, büszke válltartással kisuhozott a szobából.

A taxisofőr még nem vett észre semmit a magányos úrinőn, akit a Rózsadombra vitt. De odahaza, a hálósobájában nem bírta tovább Lucy. A kalapját sem tette le. Mintha látogatóba érkezett volna saját magához, mereven leült az ágya szélére. Meg akarta várni az urát, aki még nem volt otthon.

„Biztosan kártyázik valahol!” - gondolta fásult nyugalommal.

Azt érezte, hogy mindennek vége. Az élete összeomlott. Rászakadt a gyűlölet és az irigység. Mindig tudta, hogy gyűlölik és irigylik a fiatalága és csinosága miatt. Mert szerencsés és energikus. Mert nyer. Büszkén hordta sasorrát, mint egy folyton ostromlott, de bevehetetlen erősség. Most elpusztult minden. Igazságtalanul! Igazságtalanul? A hölgy nem érezte magát egészen büntelennek. Mert ha nem is csalt soha a szó pontos értelmében, mindig olyan kíméletlenül kihasználta partnerjeinek gyöngéit, hogy sok minden nyugtalanította a lelkiismeretét. A tengeribetegség és merevgörcs keresztezéséhez hasonlított az az állapot, amelyben volt. De a tompa, nagy, nyomasztó fájdalom alatt valami praktikus bosszúság foglalkoztatta. Nem tudta kiverni a fejéből, hogy a veszekedés miatt nem számoltak el. Pedig ma is nyert. Ha elszámolták volna a zsetonokat, amelyek a földre gurultak és összekeveredtek, járna neki vagy ötszáz pengő.

Végre hajnali négy felé hazaérkezett a férj. Gyalog jött. Az egész úton azon töprengve, hogyan adja be feleségének azt a szerencsétlenséget, amely az éjszaka történt vele. Mert a férjet is katasztrófa érte az éjjel. Chemint játszott és veszített. Mégpedig elég sokat ahhoz, hogy tökéletesen felbomoljon az egyensúlya. A házaspár pénzügyminisztersége idején. Tékozlón éltek, nagyon kevésből. Most például Brioniba készültek. Hát ez az út kétségtelenül elúszott. Kínos dolog az ilyesmit elmondani, amikor már azt is elhatározták, hogy repülőgépen mennek, a legközelebbi szerdán.

A hálósobába érve a férj kénytelen volt elfelejteni a maga baját. Meglátta a feleségét, amint mozdulatlanul ül, kalaposan, az ágy szélén. Rá volt írva a tragédia.

- Az istenért! Mi bajod van, Lu!? - kérdezte rémülten.

Az asszony önkínzó őszinteséggel, minden szépítés nélkül elmondotta, inkább bevallotta, hogy mi történt vele.

Csönd volt, a férj sötéten nézett maga elé. Lucy félénken megérintette az ura karját:

- Meg sem kérdezed, hogy igazat mondtak-e?! Te is azt hiszed, hogy csakugyan csaltam?

A férfi a felesége mellé ült az ágyra. Gyöngéden átölelte a derekát.

- Hidd el, édes fiam, hogy nem is tudok az ügynek erre a részére gondolni. Ez nem is fontos ebben a pillanatban. Most csak az jár a fejemben, milyen rémes lehetett kimenni abból a szobából. Látom a hátadat, ahogy eltűnik az ajtóban. A fene egye meg azokat a dögöket! Meg tudnám fojtani őket!

A sasorrú hölgy az ura karjába vetette magát. Eddig sem voltak rossz házasságok. Illettek egymáshoz, mint a sróf és csavarmenete. De most, nem is tudni, hogy melyikük kezdeményezésére, olyan erővel lángolt föl bennük a részvéttel, hálával és könnyek sóhajával fűszeresített fizikai vágy, mintha ez órában összegyűlt volna egész házasságuk szerelme.

Cudar idők következtek a sasorrú hölgyre. Az okosság és az ízlés egyformán szobafogságra ítélte. Otthon ült, egyedül. Senki nem látogatta meg, nem hívta föl. És ő sem mert senkit föl-hívni a telefonon. Hasonlítottak ezek a napok a vizsgálati fogsághoz, tárgyalás és ítélet-hirdetés előtt.

Lucy helyett a férje szaladgált összevissza a városban, hogy rendbe hozza a dolgot. Ügyvéd volt, minden kapcsolata Budapesthez kötötte. Nem vándorolhatott ki, nem tudott volna máshol megélni. És ahhoz, hogy a helyén maradhasson, a lakásában, az üzletkörében, szükséges volt, hogy a feleségével se legyen semmi baj. (Derék férfi volt, vállalta a párjának sorsát. És Lucy is derék asszony volt alapjában véve. A saját érzése szerint inkább elment volna utcalánynak vagy cselédnek. Csak az ura kedvéért fogadta el a társadalmi pozícióért folytatott küzdelmet.)

Pest okos város, mindenki tudta, hogy milyen élethalálharcban van a fiatal házaspár, akik olyan elegánsan le tudtak sülni nyáron és annyira vidámmá tudtak tenni egy vacsoraasztalt. Valójában a dolgok mélyén a csinoságuk is elég fontos szerepet játszott ez erkölcsi affér ki-menetelésében. Sok férfi volt, akinek titokban tervei voltak Lucyval. - Kacér nő, divatos, felvilágosult. Hátha. Miért ne? Pláne most, hogy bajban van. Hasznos dolog lehet segítőkezet nyújtani feléje, az örvénybe. Talán engedékenyebb lesz. Igaz, hogy rajtaragad valami örökre a botrányból, de hát annyi baj legyen. „Jó nő”, kis hibával, a beszerzési áron alul, nincsen ennél ideálisabb a takarékos hajlamú férfi számára.

De azért a férfiak részéről nem lehetett mindent a rideg önzés számlájára írni. Határozottan mozgott bennük valami részvét, igazságérzés és meleg kollegialitás a barátjuk iránt. Néha-nyan, egy csöppet sem törődtek Lucyval, csak a férjet sajnálták. A férfiak nem szeretik, hogy egy társuk ilyen autszájder dolog miatt, a szemük láttára pusztuljon el. A férj váratlanul pénzt jelentő ügyvédi megbízásokat kapott, sőt a krízis tetőfokán, mintegy bizalmi nyilatkozat-keppen, választmányi tagnak jelölték a klubjában.

Lassanként kiszivárogtak a botrány részletei. Sokat lendített a házaspár ügyén, hogy: „Jenő nem mozdult!” A legfelsőbb polgári osztály dolgozó és kereső férfiai kimondhatatlanul utál-ták Jenőt. Jenő a támadók pártjára állott? Jellemző rája és társaira. Szállóige lett, hogy „meg ne mozduljon, Jenő!” „Ha én lettem volna ott - mondta energikusan egy divatos úr -, nem kellett volna annak a szegény nőnek egyedül menni haza!”

A férfiakkal szemben a nők világa viszont boldogan trancsírozta volna föl elevenen a szép Lucyt. Voltak, akik nyíltan és vadul szidták. Még többen, akik csak csíptek rajta egyet, aztán ijedten tovaröppentek, mint a veréb. De a legtöbben olyan zseniális módon mentegették és pártfogolták, hogy ez a támogatás veszedelmesebb volt minden rágalmazásnál.

A dolog olyan bonyolulttá vált, mint a Dreyfus-ügy. Szinte vallási és társadalompolitikai jellege lett. Voltak benne haladók és reakciók. Türelmetlen moralisták és szabadgondolkozók. Nagy baj volt, hogy a társaságban több olyan hölgy mozgott, akiknek volt némi szerepe a férj legényéletében. Ezek mind máglyára küldték volna Lucyt. Viszont óriási poénnak számított, hogy egy igen előkelő, öreg dáma, egy óriás bank aktív vezérigazgatójának felesége, szeszélyes kedvéből védelmébe vette az üldözöttet.

Egy nagy estélyen, ahol húszan ácsorogtak és udvaroltak a kanapéja körül, az öreg hölgy a következőket mondotta:

- Negyven év óta játszom és csalog. Negyven év óta egyetlen alkalmat sem mulasztottam el, hogy bele ne nézzek a partnerjeim lapjába. Ha én írtam a robbereket, mindig rosszul számítottam ki. És mégis veszítek negyven év óta szakadatlanul. Nem szabad komolyan venni az ilyesmit egy asszonynál. Nekem ez a kis nő szimpatikus, szeretnék beszélni vele. Ha lesz nálunk valami, meg fogom hívni, édes öregem, írd föl a noteszedbe, hogy azt a kis ügyvédet a feleségével együtt hívjuk meg a legközelebbi izénkre!... - fejezte be a mondatot a férjéhez fordulva, aki ott üldögélt mellette a díványon.

Az eset híre mindenfelé szétsugárzott a társaságban. És innen kezdve divat lett a sasorrú hölgy táborába tartozni. A néma telefon hirtelen megszólalt, és barátságosan csöngetni kezdett Lucy éjjeliszekrényén, számtalan beszélgetés finom pókhálósálával közölve, hogy a „társaság” bírói ítélete megtörtént, és nem volt kedvezőtlen.

A másik férj is hazajött a bécsi útról, és kérdőre vonta a feleségét az affér miatt.

Az eperszín állólámpa háziasszonya indulatosan magyarázta:

- Kérlek szépen, az a nő csalt. Itt a házamban. Rajtakaptuk. Tennem kellett valamit.

A meggyötört kövér, cukorbeteg öreg férfi, aki egy kicsit hasonlított Fall Leóhoz, szomorúan nézett a felesége kifestett és felhevült arcába.

- Hallgass ide, Röné, tudod te azt, hogy a viselkedésseddel majdnem a halálba vagy a nyomorba kergettél egy rokonszenves fiatalasszonyt és egy korrekt, fiatal férfit, ki velem is üzleti összeköttetésben van? Ez így nem maradhat. Nem lehet embert ölni ilyesmiért. Jóvá kell tenned, ami történt. Kérj tőle bocsánatot.

Az asszony keskeny, kegyetlen szájjal felelte:

- Nem kérek bocsánatot. Akasszák föl magukat!

A férfi csöndes hangja egy árnyalattal sötétebb lett.

- Hallgass ide, Röné! Figyelj jól! Most mondom meg neked először, hogy én pontosan tudom, ki vagy, mit csináltál velem és a nevemmel évek hosszú során át. Nem fontos. Úgy utáltalak, hogy bámultam a barátaim gusztusát, akikkel együtt voltál!

- Úgy?! Hát akkor miért nem váltál el?! - kérdezte élesen Röné.

- Nem váltam el! - folytatta nyugodtan a férj. - Mert nem szeretem a heccek. És a gyerekeknek sem akartam az életét fölkaparni. De ez most más. Együtt tudtam élni egy lotyóval a gyermekeim miatt. Fiatal gyerekek miatt, még akkor is, ha talán nem az enyéme. De - most figyelj, Röné! Ha ezt a dolgot, amiről most beszélünk, simán, jól, becsületesen el nem intézed, akkor végeztem veled. Akkor nincs többet tavasszal Velence, télen Partenkirchen és minden

szezonban huszonöt kalap! Hanem úgy kirúglak, hogy visszarepülsz abba az auszkuszbá, ahonnan kihúztalak! Mert annyira még nem jutottam, hogy együtt tudjak maradni egy fedél alatt egy gyilkossal!

A férj nem kiabált. De a hangja még a kegyetlen szövegénél is fenyegetőbb volt.

Az asszony megijedt, és kínjában mosolyogni kezdett:

- Ja, ha te ilyen romantikus vagy, az más! Mondd meg őszintén, hogy szerelmes vagy abba a nőbe. Mert akkor boldogan kérek tőle bocsánatot. Sőt, ideköltöztetem hozzánk albérlőnek, ha akarod!

A férj még halkabban mondta:

- Menj innen, kérlek! Menj ki! Nem tudok rád nézni! Hányingert kapok a gondolkodásodtól!

Röné kiment. És amíg az ura dolgozószobájából a maga hálójáig ért, mindenféle megfordult a fejében. Többek között: mi lenne, ha valahol sztrichnint szerezne, és beletenné este az ura levesébe? Vagy ha ő maga venné be a mérget, de előbb megírná a rendőrségnek és a lapoknak, hogy mi kergette a halálba? Végül mégis polgáribb megoldást választott. A szobalánynak megmondta, hogy nem vacsorázik, fáj a feje. Bezárkózott a hálószobájába. Megivott egy üveg barna sört, bevett két pasztilla veronált. És húsz perc múlva, a lélek elől megmenekülve, úgy aludt, mint a bunda.

A legtöbb szerencsétlenségben van valami szerencse. Lucy esetében is az történt, hogy a karambol, amely a maga társaságának síkján érte, kimozdította a pályájából, és feljebb vitte egy rangfokozattal. Röné bocsánatot kért tőle, aminthogy a férjek terrorjára a másik két hölgy is nyilvánosan megalázkodott előtte egy külön e célra rendezett összejöveten. De hát azért mégsem járhatott Rönéhez, nem hívhatta meg, sőt nem ízlett neki olyan helyre menni, ahol találkozhatott volna bármelyikkel a három asszony közül.

Az ügy forradásai elzárták az útját lefelé, ha talpon akart maradni, kénytelen volt előremenni, szénsavdúsabb, előkelőbb világba, ahol lenézték az eperszín állólámpa háziasszonyát és társaságát. Lucy már a modern korban született, gimnáziumot végzett, sőt hallgatott egy félévet az egyetem filozófiai fakultásán. A nagy pofon, amit kapott, óvatossá és szemtelenné tette. Olvasta Proustot, tudott angolul, remekül táncolt, sötétszőke hajának természetes hamvassága ígéző volt, energikusan feszülő, finom sasorra pedig mindenféle ingerlő képzelődést keltett a nemi élet alázatos formáira hangolt férfiak között. Így aztán olyan sikere volt a társadalom középcsúcsain, hogy a férje is megkapta egy nagy iparvállalat vastagon jövedelmező ügyészi pozícióját.

Egy éjszaka, néhány hónappal az affér után, a házaspár gyalog sétált haza X-ék vacsorájáról.

A férj gyöngéden megszorította a felesége karját:

- Nem vagyunk már olyan szegények, drágám. Kezdhetünk gondolni rá, hogy gyerekünknak legyen. Esetleg kettő.

Lucy válasz helyett szerelmesen hozzásimult a férjéhez. Aztán elnevette magát. Okos nő lett belőle. Tisztán látta, és mulatott rajta, hogy a dolgok milyen összefüggése következtében jutottak ide.

- Min nevensz?! - kérdezte csudálkozva a férfi.

- Mindenen! - felelte az asszony. - Azon, ami történt velünk! Olyan ez a város, mint az őserdő. Teli áldással és veszedelemmel. Némelyik emberen édes gyümölcs terem, mint egy datolyapálmán. Némelyik fotel alatt kígyók sziszegnek!

A férfi összevonta a szemöldökét:

- Kígyók? Remélem, nincs senkivel semmi bajod? Beszélj nyíltan. Betöröm az orrát, ha valaki éreztetni merné veled, hogy egyszer... - Lucy hevesen tiltakozva közbevágott:

- Nem, szívem, ne félj! Szeretnek és respektálnak, ahová megyünk, mindenütt. Abszolút nem számít, hogy mellelleg hamis játékosnak tartanak! Csalónak!...

A férj felhőrdült:

- Csalónak?! Célozni mernek rá talán?!

Az asszony csillapítóan megsimította ura kezét:

- Dehogyan céloznak, drágám! - mondta kedvesen, apró vihogások között, mint aki pompásan mulat a dolgon. - Hanem ha elszánom magam rá, hogy leülök játszani, a parti megalakulása előtt mindig félrehív egyik-másik barátnőm, és felajánlja, hogy játsszunk közösen. Kétségtelen, szívem, csalónak hisznek, és mutyit akarnak adni a biztos üzlethez valamennyien!

A férfi fölháborodott arcot vágott. De a nyelve nem mozdult, hogy szavakká formálja az érzéseit. Világosan látta, hogy komikus lenne bármilyen erkölcsi kommentárt fűzni az üggyhez.

A VEZÉR

1

Az ötvenéves férfi, aki a fajanszkádban ült, és a vörös gumiszivaccsal a hátát mosta, szörnyeteg volt. Elhízott, durva, pocakos. A bal vádliján szépen fejlett görcs-ércsomóval és mindkét lábfejen két-két egymásra nőtt lábujjal, amely rendellenesség úgy keletkezett, hogy ifjúkorának hiúságában mindig túl szűk cipőt viselt.

A borbély ott várt a kád mellett. És amikor a férfi kilépett a vízből, előzékenyen vállára borította a bolyhos lepedőt. Gyöngéd dörzsölgetéssel megszáritotta, beszappanozta, megborotválta. Majd púderezés közben olyan hízelegve emlegette a „méltóságos úr erős szakállát”, mintha ez az erős szakáll kivételes jó tulajdonság lenne, akár a szépség. Talán a borbély hangja is hozzájárult, hogy a férfi olyan gyönyörködve nézte bikaképét a tükörben, amíg a mellét és a tokját bepermetezte Jardley levendulavizével.

Jött az inas. Felöltöztette. Felöltözve, a kitűnő szabónál készült sötétszürke zakóban, amely jól elgombolta a pocakját, a férfi már nem is hatott olyan szörnyűségesnek. Mérhetetlen önteltség érzett rajta. Olyan gőg, hogy a szobalány rá sem merte emelni a szemét, amíg jelentette:

- A méltóságos asszony kéreti a méltóságos urat, hogy mielőtt el tetszene menni, tessék bemenni hozzá.

A férfi bólintott, és belépett a félhomályos, fréz színű női hálószobába, amelynek állott melege tele volt édeskés alvásszaggal.

- Szervusz, Röné - mondta fölényesen a huszonöt éves, nagyon csinos, fehér bőrű asszonynak, aki felguggolt csipkés párnái közül, mihelyt meglátta.

A nő kacéran mosolygott:

- Gyere ide, mucikám. Ülj ide az ágyam szélére egy pillanatra. Dugd ide a nyakamhoz a fejedet. Juj, de friss vagy, de jó szagod van! Hallottalak fürdeni. A zuhany ébresztett föl. A nagy locspocs, amit a kádban csinált a baba...

- Miért hívatál? - kérdezte méltóságteljesen a szörny.

A nő duzzogott:

- Istenem! Semmi! Csak a reggeli puszi. Három napja úgy mégy el hazulról, mintha hotelben lalnál.

A férj leereszkedően megcsókolta fiatal feleségének orrát és homlokát. És azzal a pöffeszkedő érzéssel távozott, ahogy egy régi vágású basa búcsúzhatott kissé már megunt odaliskijától.

A sofőr patent rugóra járva nyitotta ki előtte az autó ajtaját. A vezérigazgató napja mindig ilyen sikerdúsan kezdődött. A világ a földön feküdt előtte. A borbély, a szobalány, az inas, a felesége, a sofőr, a portás a vállalatának székházában. A titkára, a cégvezetője, az összes tisztviselők és gépíróknők haldokoltak a hódolattól, ha meglátták.

- Na, kedves Fekete, mit gondolsz, milyen lesz ma a tőzsde? - fordult a vezér a legidősebb tisztviselőhöz.

- Becsületesemre, ez jó! A generális úr kérdez tőlem ilyet, amikor én a generális úr egy tippjére föl merném tenni a fehéreneműmet! - hízelgett a vén hivatalnok.

Az öreg kiment. Megjelent Ella a gyorsírási füzetrel és a hat bés kohinorral. Odaült az amerikai íróasztal elé. Szerényen és kacéran, a szája rikító pirosra festve, mint a pipacs.

A Vezér rászegezte bika-diókompót szemét.

- Milyen csinos mindig maga, fiam. Mintha skatulyából vették volna elő!

A lány mosolygott kitépett szemöldökével, piros szájával:

- Elárulok egy titkot, vezérigazgató úr! Mielőtt bejönnék ide, egy picit rendbe szoktam hozni magam az ajtó előtt.

A Vezér gögösen bólintott, jelezve, hogy megértette a célzást. Ránézett a lányra, mintegy kutatva, hogyan folytatódhat nyakának vonala a blúz alatt. Pillanatig arra gondolt, hogy bár elve ellen van hozzányúlni valakihez, aki „bent van a házban”, de hátha mégis? Egyszer vagy kétszer, ha nagyon simán megy. Méregetni kezdte magában, megérné-e a lány az ezüstretikült vagy az elefántcsont manikűrkészletet, amelyet kiutalna a számára egyszer és mindenkori honorárium gyanánt.

Diktált néhány mondatot, aztán elengedte a kisasszonyt. Egy üzletfele jött, akit sürgősen kitanított a közgazdasági életre. A Vezér általában szeretett tanítani. Ha bridzsezett, maga volt a megrovó bölcsesség. Ha diskurált, az inkább elnöklésnek számított, mint beszélgetésnek.

Este színházba ment a Vezér. Az első sorban ült természetesen. Valami kék villanást érzett a plazmtronján. Ó, semmi. Csak az ibolyaszemű primadonna szentelt neki egy külön intim pillantást a színpadról. Unalmas „macska”, jó ismerőse a privát életből.

Az első felvonásnak vége volt, a függöny lement, és fölzúgott a premiereken megszokott udvariassági taps. A vezér azonban nem tapsolt. A krétafehér szerző csak azt láthatta, amint egy kövér, szmokingos alak dölyfösen hátat fordít zsöllyéjében az egész színpadnak, majd lustán föláll, és tolakszik kifelé, olyan arccal, amelyre rá van írva, hogy „rosszat fog beszélni”.

Ami meg is történt. Az előcsarnokban két cigaretta közt ki is fejtette a Vezér a köréje gyűlő uraknak, hogy a darab rossz, és hogy a primadonna (ugyanaz, aki külön pillantásával tisztelte meg) már elmúlt negyvenéves.

Fél tizenkettőre járt, amikor a Vezér asztalhoz ülhetett végre. A babájával vacsorázott a Ritz-ben. „Fád” hely, de mit csináljon, ha nincs jobb ebben a szerencsétlen városban? Megsemmisítő pillantással nézett a kis kerek asztalra, amelyet a pincér odagurított melléje, zsúfolásig megrakva az előételek színes orgiájával.

Ha a felesége szőke volt és fehér, a „baba” viszont az egyensúly kedvéért fekete volt. Indián-kék hajú, síbarna, hóbarna, napolajbarna, az arcán okkerszín púderrel. Híres szép, sovány keze volt, pazar alakja és ideggyógyásznak való temperamentuma. A vacsora alatt a nő ingerülten sziszegő jelenetet csapott a Vezérnek:

- Hol volt egész nap?! Mit csinált?! Maga megcsal engem! Magának viszonya van a feleségével!

A Vezér másfél kilós pracliját rátette a nő gyűrűkkel borított nyugtalan kezére:

- Ne ostobáskodjék, Aliz! Tudja, hogy nem bírom a féltékenységet!

Hiszen nem bírta. De azért mégis jólesett neki. Ez a kis pezsgés ugyanúgy hozzátartozott az élete kellemességeihez, mint az, hogy meghajoltak a művészi ítélete előtt, és a klubjában egész „első vonalból való” emberek is kikérték a politikai véleményét.

Éjszaka kettőkor, amikor lefeküdt, bevett egy fanodormot. Pedig nem volt rossz alvó. De mohóságában nem volt türelme bevárni azt a húsz percet sem, amíg természetes úton nehezdednek el a pillái.

2

Egy reggel, a teája, sonkája, grape-fruitja és kétperces tojása előtt, az újságban böngészve véletlenül megakadt a szeme valami apróhirdetésen, amely Helmeczy Pál magánnyomozó irodáját ajánlotta az olvasó figyelmébe. A hirdetés nagyon gusztusosan, diszkrét eleganciával volt megfogalmazva. Megtetszett neki. Letette az újságot. Gondolkozni kezdett. Elmosolyodott.

Mi lenne, ha információt rendelne az irodánál arról: „hogyan fekszik a cége a piacon?” Hiszen szó sincs róla, tud ő mindent, amit érdemes tudni. Tudja ő, hogy mit jelent személye és vállalata a nagyvilágnak. Mégis vicces lenne rájönni olyan apróságokra, amelyek homályban vannak előtte. Van-e harmónia a hivatalnokai között? Nincs-e sikkasztógyanús ember az alkalmazottainak sorában? Vannak-e flörtök a háta mögött? Nem lopja-e az inasa a szivarjait? Mit szólnak hozzá az üzletfelei? És mit szólnak hozzá a társaságban?

Minél tovább gondolkozott a dolgon, annál szomjasabb kíváncsiság fogta el. Őszintén szólva, nem elégítette már ki a szakadatlan és szembe történő hízelgés. Olyasmit szeretett volna, hogy ismeretlen helyről, mintegy a világúrból énekelje feléje dicsőségének és hatalmának himnuszát egy személytelen hang, akár a rádió valami messzi állomás zenéjét.

Meg is rendelte az információt, ravaszul, egy közömbös harmadik személy által, hogy Helmeczy Pál diszkrét kutatásokkal foglalkozó irodája ne is sejtse, kinek dolgozik. - Sőt, hogy egyenesen föltehető legyen - valami konkurensnek van szüksége az adatokra.

Eltelt két hét. Végre egy reggeli postával megérkezett az irodába a diszkrét információs anyag. Szépen, szűzien, lepecsételt borítékban. Csak természetes, hogy aki megrendelte, az a bizonyos harmadik, nem is olvashatta el. Ez a primőr a Vezért illeti meg személyesen. Ő vágta föl a borítékot öznyelű papírvágó törével. Ő látta meg elsőnek a huszonnyolc sűrűn gépelt oldalt, egy törekvő magándetektív hetekig tartó munkájának egész anyagát.

Meg kell adni, hogy a Vezér ezúttal nem volt mohó. Előbb hozzákészült kényelmesen az olvasáshoz, ahogy a legdelikátabb gyönyörűségek előtt preparálja magát az ember. Fölhajtott egy pohárka francia vermutot. Ivott rá egy korty Giesshüblert. Szivarra gyújtott. Aztán hátradőlve a karszékeben, fölemelte az első lapot.

Olvasott húsz sort, és szikrázni kezdett a szeme. Az írásmű így kezdődött:

„A Luvois és Brandt lemezipari rt. helyzete szilárd. Még mindig jótékonyan érvényesül alapítójának kereskedelmi koncepciója. A kitűnően összeválogatott régi tisztviselői, mérnöki és ügynöki szervezet egyelőre sikeresen ellensúlyozza a vállalat új tulajdonosának és vezérigazgatójának bornírt üzleti elveit és azt a népszerűtlenséget, amely fent jelzett személyiséget a gazdasági élet egyik legellenszenvesebb alakjává teszi...”

A Vezér homlokán kiütött a hideg veríték, megtörülte csontkeretű pápaszemének üvegét, lenyelt idegességében három pohár vizet, és olvasott tovább.

A műben, amelyet az ambiciózus iroda szinte költői nyelven, de kétségbevonhatatlanul hiteles adatok alapján fogalmazott, a pokol nyílt meg előtte. Megtudta, hogy kinevetik, lenézik, gyűlölik, elhárítják a parancsait. És még csak nem is rohanhat ki, hogy ordítózva csapja el egész személyzetét. Hiszen azok az emberek, akik odakint görnyednek az íróasztalaiknál, fizetetlen túlórakkal, önfeláldozóan szolgálják az üzemet, amely „volt valami” az ő trónfoglalása előtt.

Mohón kutatta a sorokat. Legalább egy kis sikkasztást találna. Bár egy embert rúghatna ki! Csak egyetlenegy. Hogy kitölthesse rajta a bosszúszomját. De nem volt ilyen. Valamennyi tisztviselő hibátlan volt a följegyzések szerint. Küzdelmes hősei a bélistás kornak, akik rémült tisztességgel töltik be azt a munkakört, amelyet sikerült maguknak kiverekedni.

A Vezér most megitta az egész vermutot, ami a palackban maradt. Következett a magánélete... De hát ilyen hitvány a világ? A földön csúszott előtte mindenki, a háta mögött pedig...?! Fúj! Elkezdve onnan, hogy a kaszinójában és az ipari arisztokrácia szalonjaiban micsoda csúfságok forognak róla közszájon, folytatva sofőrjén, aki elloptott gumiban és benzinben egész kis vagyont keresett rajta, végül eljutott a babájáig és a feleségéig. Ez volt a legkeserűbb. A két nő bűnlajstromán vagy harminc név szerepelt. Valamennyire enyhítő volt, hogy tíz név azonos a szeretők listáján. Legalább egymást is megcsalják, nemcsak őt - gondolta gyűlölködve a Vezér, és ökölbe szorult a keze. Hát ezek voltak a barátai? Megjelent képzeletében a lovagok galériája. Impertinensen a szemébe vigyorgott mind a harminc férfi. Köztük legjobb barátja, a szőkeből őszült, elegáns nőgyógyász, aki csakugyan kitartott mellette, mert a bizalmas információ szerint a feleségén kívül három metreszének volt a szeretője egymás után.

A Vezér tagjai elnehezültek. Mintha hangyák mászkáltak volna a fejében. Melege lett. Hiszen itt el sem lehet kezdeni a tisztogatást! Kihez nyúljon hozzá? Mit csináljon? Ha megmukkan, ráomlik az egész ellenséges világ. A fogát csikorgatta dühében. Munkába lépett a sok víz, amit izgalmaiban megivott, az alkohol, a nikotin. Néma rémülettel érezte, hogy valami fenyegető forrás suhan el az agyán, és a bal szemhéja tehetetlenül alábecsátkozik szirupdió szemére.

Ebben a pillanatban halk kopogás után belépett a vezéri szentélybe a „kedves Fekete”, hóna alatt az albummal, amelyben az aláírandó levelek voltak szortírozva, tiszta itatóslapok között.

A vén hivatalnok a moszatnál halkabban és alázatosabban járult oda az íróasztalhoz, amely mögött ott ült ura és parancsolója mozdulatlanul, a nagy vértolulástól rákpiros arccal.

Mit csinálhatott a „kedves Fekete”? Régen megszokta, hogy ilyenkor hízelegni muszáj. Tehát a főnök gutaütéses képére pillantva, mézes hangon jegyezte meg:

- Isteni színben van a méltóságos úr!

Ez sok volt. Több mindennél. A Vezér felhördült, és valami irtózatot gorombaságot akart mondani, de mindössze egy rövid, artikulálatlan üvöltés szabadult ki a torkából. A nyelve hirtelen kővé vált. Egészen összeborult rajta a forró függöny, amelynek eddig csak a suhanását érezte. És ahogy egyensúlyát veszítette, székestől felfordult az íróasztala mögött.

Lett nagy lőtás-futás, telefonálgatás. A Vezér egy óra múlva már az egyik magánszanatórium legdrágább szobájában feküdt, heliotrop selyempizsamájában. Benne volt a kellős közepén a legszebb gutának. Befalazva, összepréselve, tehetetlenül. A keze nem mozdult, a nyelve nem forgott. Az egyik szeme hűdötten csukva volt, a másik viszont annál nagyobb gyűlölettel villogott kifelé a világba. Még jó, hogy nem tudott mozdulni, szólni, parancsolni. Mert olyan állapotban volt, hogy ha teheti, felrobbantotta volna az egész földgolyót, de legalábbis megharapta volna az ápolónő kezét, aki alkoholos vattával mosogatta az arcát.

A szőke asszony ezalatt, a szomorú esethez illő módon, félkocketten öltözve, a szanatórium-igazgató szobájában tanácskozott a főorvossal.

Szép szemét szelíden a férfira emelte:

- Erős vagyok, professzor úr! Nyíltan beszélhet velem! Lesz még ember a férjemből?

A tanár halkán felelte:

- Sajnos, nem hiszem. Lehetetlenség!

A nő rettegő lelke megkönnyebbülten nyújtózott ki, ahogy a gáznemű testek terjednek szét kedvező körülmények között. De ezt az érzését természetesen nem árulta el. Sőt, olyan tehetséges volt, hogy még sírni is tudott. Persze, csak egy-két csöppet, mintha parfümöt hintene a zsebkendőjére. Tovább tudakozódott:

- És az életét is veszedelem fenyegeti?

A professzor erre nézve megnyugtatta:

- Nincs közvetlen veszély. Tíz évig is élélhet ezen a módon.

- Te jó isten! Még tíz évig! - kiáltott fel egészen prózai hangon az asszony, és fálnak szédült az ijedtségtől.

A tanár egy kicsit gúnyos, de meleg lelkű, okos ember volt. Együtt érzett a bajban levőkkel. Most is mély részvéttel nézett az asszonyra. A Vezérből hirtelenében nem jutott más az eszébe, iránt az a fenyegetően nyitott egy szem, amely rá is olyan ádáz gyűlölettel tapadt, amikor megvizsgálta.

MUCI ÉS NACA

Este, egy abbáziai luxushotel teraszán, tehát egyik pontján annak a körnek, ameddig a magyarországi nyaralót a „pesti befizetés” lehetősége elengedi, két pár találkozott.

A hölgyek egymás nyakába borultak:

- Nahát, drágám! Ez a meglepetés!

- Évek óta nem láttalak, szívecském! Milyen istenien nézel ki!

Mialatt a nők ömlengtek, a két férfi szolid rezerváltsággal kezét szorította.

Az idősebbik férfi kissé tábeszesen merev járású, fenségesen kopasz, magas alak, „méltóságos úr” volt. Közgazdasági tekintély, talán kormányfőtanácsos. A másik szmokingot „csak” egy színész viselte. De rangos és neves színész. Az a bizonyos tevékeny természet, amely nem nyugszik belé ájultan mesterségének szerénységébe. A művész valamivel alacsonyabb volt, mint a civil, lesült arcán annyi izzó kis anyajegy pontjaival, mintha egy tál lencsét öntöttek volna a képébe.

Természetes, hogy ilyen örömteli üdvözlés után egy asztalhoz ültek. Forró este volt. A pincér jeget hozott a whiskyhez és a feketéhez. A dzsessz szólt. A lampionok és csillagok alatt, a pálmákkal szegélyezett parketten olasz tiszték és pesti aranyifjak táncoltak nyárnak öltözött hölgyekkel.

A férfiak hallgatagon szítták cigarettájukat, a hozzájuk tartozó nők csevegés közben feszülten gusztálták egymást.

Az egyik nő, akit Mucinak becéztek, törvényes felesége volt a közgazdasági méltóságosnak. A méltóságos úr, néhány évvel ezelőtt, a színpadról vette feleségül a hölgyet. Feleségül vette, muszáj volt neki. Meg lehetett érteni egy pillanat alatt a frigyét. Muci józan volt, mint egy hotelportás, hideg halszemében kegyetlen akaraterő tükröződött. Azonkívül szép is volt, dekoratív. Természetes aranyszőke, pompás termetű. Remek combja mesésen érvényesülhetett azokban a darabokban, melyekben félpucéran tehetette oda magát a rivalda kirakatába.

De mindeme szépség, hosszú lóarcának fehérre púderezett tökéletessége csak másodrangú kellék lehetett Muci méltóságos asszonyi karrierjének kialakulásában. A fő szerencse Muci erős lelke vagy inkább erős gyomra volt. Az, hogy a művésznő tudott parancsolni magának. Hogy az intim együttlét pillanatában soha senkivel, még a legévtágyatalanabb férfival szemben sem tett egy sértő reflexet. Hogy tejkéj halszemében soha nem jelent meg az ösztönszerű irtózás visszautasító villanása. Sőt adandó alkalomkor oly tetszés szerint tudta gyorsítani lélegzetét, ahogyan a motorok működése szabályozható. És ez nagy dolog volt a közgazdasági tekintély számára, mivel a férfiaknak ama szomorú csoportjába tartozott, akik rommá lesznek, és mégis megmarad bennük a gyönyör utáni vágy.

Szegény méltóságos úr teli volt súlyos nemi marottal és egészen jogos „kicsiségi képzelődéssel”. Sokat szenvedett utolsó esztendőiben a női szemek főntebb említett iszonyodó villanása miatt. Végre Muci személyében megtalálta azt az asszonyt, aki ugyanúgy nem irtózott tőle, ha közeledett hozzá, ahogy egy köcsög jégbe hűtött aludttej nem bántaná meg ilyesmivel. Kicsit savanyú volt, de legalább képzelődhetett az oldalán. Sietett tehát elvenni, végleg megalázkodva az esküvő előtti huzavonában. Mert Muci józan csökönyösséggel ragaszkodott néhány írásban lefektetendő anyagi feltételhez, jogászi élességgel magyarázgatva, mily ragyogó pályát, mily sikerekre nyíló perspektívát hagyott a férfi kedvéért.

A másik hölgy, Naca nem volt törvényes neje a kollégájának. De olyan régi és az egész közvélemény által szentesített barátság szálai kötötték őket össze, hogy szinte fölösleges volt külön szobát venniük az abbáziai hotelpanzióban. Mégis külön szobájuk volt, a színész generozitásából, aki elmerült az adósságokban, és megszakadt az erőfeszítéstől, hogy olyan „nagyvonalú” legyen a „nagy” nő oldalán, mint egy negyvenezer holdas arisztokrata.

Nagy nő? Mondjuk, hogy az. Bár termetre inkább filigrán volt Naca. Csupa izgalmas, intim részlet. Barna szeme körül plüss árnyékok. Gyöngyházkörmű, nyugtalan keze olyan sovány, mint a szárnyas ragulevesben a csirkeláb. Jelenleg vörös volt, de hogy milyen lehetett valaha hajának anyaszíne, arra maga a hölgy sem emlékezett huszonöt év előtti hajnala óta.

Nacának is megvolt az az előnye, ami Mucinak, ha az érdeke kívánta, ő sem irtózott, véletlenül sem, semmiféle férfitől. De ő már nem az erős lélek és a jó gyomor alapján, hanem éppen ellenkezőleg, a tömény szenvedély miatt, amely benne viszkedett, és amelynek változtatás nélkül tökéletesen mindegy volt, akárki.

Ez utóbbi pár viszonyának magyarázatában ez a szempont különben elesik. A színész nem lett volna kizárólagosan Nacára szorulva mint nemi tárgyra. A fekete férfit, aki olyan tüzes volt, mint a vasalóban a parázs, sok hölgy szerette. És még több tudta volna szeretni, őszintén, egészen a mája közepéig, ha a színész nem állott volna minden idegrostjával a nagy nő szolgálatában. Mert abban állott, mint akit valami démon szállott meg. Hogyan? Miért? Megfoghatatlan volt. A lélek és az élet tökéletes rejtelve, hogy e turbulens fiatalember, akinek lénységében, mint a sziklában a sóér, valami zseniális vonás húzódott, miért adja oda mindenét: idejét, hitelét, jövőjét, tehetségét és ambícióját e peau d'ange-ba öltözött, émelyítően parfümös szuper cselédnek, akinél többet ért a kisujja... Vitatkozni sem lehetett ezzel az érzéssel, amelyet Naca a viszonzás és a hála minden rezdülése nélkül használt ki. Talán éppen ebben állott az ereje. Pióca volt, ha valakire rátették, szívni kezdte.

A hölgyek már túljutottak az első indulatkitöréseken, Pestről beszéltek, szerelmekről és színházról. Micsoda Pestről, micsoda szerelmekről és micsoda színházról! Mintha az egész város nem volna más, mint egy óriási hotel-hall, közvetlen átjárással fodrászokra, szabószalonokra, kerítőnőkre és tánclokálókra. Természetesen a környezethez alakult bennük a többi tárgy is. Színház! A két csillag a siker és divat ama újfajta dédelgetettjei közé tartozott, akiknek szemében a zene és próza egyszerre kiteljesül egy talpraesett bárzongorásban.

Az együtt töltött idők emléke, a közös szellem és erkölcs egy darab ideig hatott. Muci és Naca néhány percregig őszintén örült és hízelgett egymásnak. De körülbelül egy negyedórai lázasan szerelmes csacsogás után Naca kénytelen volt észrevenni, hogy a barátnője jobban és „echtebben” van öltözve nála. Rajta fehér peau d'ange estélyi ruha volt. Érezte, hogy túl hangos és nem egészen alkalomszerű, azonkívül az anyaga is kezd kifelé menni a divatból. A lába viszketni kezdett, mert a harisnyája csak másodosztályú selyem volt, mert ezüst bőrszandálját egy smucig pillanatban készen vette egy tömeg-cipőkereskedésben.

Ezzel szemben Mucin ésbontóan tökéletes, barnával élénkített pezsgőszínű komplé volt, amelyről süvöltött a francia származás. A kalapja bélésén pedig - a kalap anyagul egy székre volt dobva mellettük - büszkén látszott a párizsi címke: „Agnes”.

Muci hidegkék pontyszeme diadalmasan fölragyogott:

- Látom, drágám, hogy nézed a kalapomat. Most tavasszal vettem Párizsban...

... és oktató hangon, ahogy a szegény rokonnak szokás előadást tartani, mesélni kezdte:

- Tudod, drágám, Párizsban divatba jött, hogy megfogja a tájékozatlan idegeneket egy nagy szabó, mondjuk, Chiaparelli, és tetőtől talpig ő öltözteti fel. De én nem esem belé az ilyen marhaságokba. Huszonötször voltam Párizsban, ismerem Párizst, és szeretem magam válasz-

tani a dolgaimat. Tudom, például, hogy a legjobb harisnyát Menonnál lehet kapni. Ez egy rém finom kis bolt a... - itt jött az utca neve, ahol a bolt van, és utána egész sereg más bolt, utca, selyem, prém, kalapos és szabó neve, franciául és franciásan. Csak azért, hogy minél jobban szédüljön Naca, hogy minél lefőzöttebben érezhesse át, hogy soha életében nem követheti e világba egykori kolléganőjét, aki fölrepült a magasba a színpad deszkáiról.

Naca vére zöldült és sárgult, szeme körül a plüss árnyékok egészen megfeketedtek az irigy gyűlölettől. „Fulladj meg!” - gondolta belül, mialatt kifestett arca angyalian mosolygott. És, mintha a ruhákkal, kalapokkal és harisnyákkal szemben a tiszta érzést akarná kijátszani mint fölényes adut, a kezét gyöngéd mozdulattal a színész karjára tette:

- Ugye, szívem, nem nagy baj, hogy nekünk nincsen pénzünk az ilyesmihez?! - mondta melegen, mézesen, a szerelmesek többes számában, mintha csak ketten együtt tennének ki egy egész személyt. Holott ebben a pillanatban a színészt is különösen utálta. „Te is megfulladhatnál - gondolta teli epével -, amiért olyan koldus vagy, hogy csak rongyokba tudok öltözködni melletted.”

Most Mucin volt a sor, hogy előtérbe nyomja a férfit, aki a lobogója alatt futott. Ő nem nyúlt hozzá a tabetikus emberhez, csak egy édes oldalpillantással jutalmazta meg. Aztán sürgősen közölte barátnőjével:

- Emilnek sok hibája van, de azt el kell ismerni, hogy pénzdolgokban igazán nem kicsinyes. Azt hiszi, hogy ha meglep egy ruhával vagy egy ékszerrel, kifizetett egészen - és ezzel, hogy szavainak nagyobb nyomatókat adjon, tüntetően megfogta a whiskys-poharat, és megszikráztatta kezén a tiszta tűzű tizenhárom karátos briliánsgyűrű követ.

Naca egészen a vállához támaszkodott a fekete fiúnak.

- Nálunk fordítva van. Én nem kapok ékszereket. Viszont nincs egy szabad pillanatom, sem nappal, sem éjjel. Laci nem akarja belátni, hogy egy asszonynak néha muszáj egyedül lenni! - panaszkodott olyan hangon, mint aki kihívóan dicsekedni akar valamivel.

A két férfi lelke teli lett kínos sejtelemmel. Tapasztalatból tudták, hogy a kitüntetések, amelyeket a hölgyektől kaptak, nem érnek semmit. Csak olyanok, mint az állatszélídítő mosolya, aki a közönség előtt csókot csücsörít az idomított tengerimalacának, de aztán jól megkínazza, amikor visszavonulnak a nyílt porondról. Mind a ketten megijedtek, mert a dicséret váratlanul érte őket. Mi lesz ebből? - gondolták szorongva. Ugyanis Muci és Naca szeszélyes tervgazdálkodásában éppen az ilyen értelmetlenül napsütéses pillanatokra szoktak következni a legelkeserítőbb viharok.

De csak a saját maguk sorsát érezték ily fenyegetőnek. A gazdag civil tiszta méznek látta a mosolyt, amelyet Naca a babájára csorgatott. És a színész is felsóhajtott bensejében, Mucira nézve. „Milyen édes nő. Milyen finom - gondolta. - Milyen isteni nyugalom lehet egy ilyen belátó nővel élni!”

A hölgyek között pedig folyt a párbaj. Olyan hangszerezéssel, amelyben hemzsegett a sok „édesem”, „drágám”, „szívecském” és „aranyosom”.

Mind a kettőnek pontos hadállása volt. Muci a halljáról beszélt, a bútorairól, a rokonairól, a barátokról, az előkelő vacsorákról, amelyeket ad, és „ahova soha nem foglak meghívni, drágám, ne félj, tudom, hogy unád”!

Naca viszont az eltűnt bájvilágot csillogtatta meg. A színházat, a sikert, a munkát. A forró csókokat és forró tapsokat. Az egész forró és dicsőséges tájat, amelyet Naca nézete szerint csak az a színésznő tud otthagyni, akinek nem sikerült érvényesülni benne.

A dolog úgy állt, hogy mindkét hölgy tökéletes diadalt aratott. A barátnők gyomra egyformán reszketett a dühtől. Egyformán irigyelték egymás életét és minden tulajdonát. Muci azt gondolta a szegény Emilről: „Te beteg, vén dög, meddig fogom még hallgatni a szuszogásodat?!” Naca pedig most szinte külön-külön gyűlölte a fekete fiú mindenik anyajegyét: „Te koldus, te rongyos, temelleted lopom én a drága időmet!!”

A színésznek jó füle volt. Néha rendezett is. Tudott ítélni a hangok belső rezgéséből. Észrevette tehát a „csillagok” közötti párbeszéd veszedelmes élesedését.

Sejtelve sem volt a dolgok okáról, de azért megijedt, és kocogott egy tízlírás ezüsttel a poháron: pagare!

A társaság, amely oly lelkes hangulatban találkozott, hirtelen és hidegen feloszlott. Holott még nem volt késő. És mind a négyen olyan éberek voltak, mint a nyúl, miután az egész fülledt, sirokkós délutánt azzal töltötték, hogy aludtak a besötétített hotelszobában.

Egy órával a történetek után, távol a központi nagy hotelok fénylő zajától, mintha száműzésben lenne, egy kissé merev járású, bánatos úriember tűnt föl a sötét és kihalt Via Voloscán.

A közgazdasági méltóságos volt ez úriember, Muci Emilje.

Fájdalmasan magányos sétájában elért az illatos babérbokrok és pálmák között egészen a Café Romáig, amely nagy, de egyszerű kávéház volt, a teraszán néhány csöndes abbáziai bennszülöttel, akik a nap munkája után boldogan itták féllírás eszpresszójukat.

A szegény Emil torka száraz volt. És bár az orvosai, megviselt szíve miatt, még a vízivástól is eltiltották, most elhatározta, hogy búbanatában kirúg a hámból, és benyakal egy korsó habos bajor sört.

Megállt a kávéház előtt, és meglepetve látta a fényes üvegen át, hogy bent az üres kávéház mélyén a lencsés képű, fekete színész egyedül játszik az angolflastromos biliárdasztalon.

Volt a képben valami megkapó, siralomházi szomorúság. Érzett a színész arcán, kezén, minden mozdulatán, hogy valami rossz esemény nyomasztó utóhatását szeretné feloldani abban a gondúzó igyekezetében, ahogy egy hosszú kvart bonyolult problémájával küszködött a zöld posztón.

Emil bement a kávéházba, megállt a biliárdasztal előtt, meleg szomorúsággal köszöntötte a színészt:

- Jó estét, mester! Örülök, hogy ilyen hamar látom. Azt hittem, hogy már lepihentek!

- Naca le is feküdt már! - mondta a fekete ember. - De én még egy kicsit kijöttem szellőzni.

A közgazdasági méltóságos rajongott:

- Ó, a művésznő! Mennyire sajnálom, hogy nincsen itt ő is. Elragadó teremtés!

A színész letette a dákót:

- Az! - erősítette meg szilárdan. - Becsületszavamra mondom, hogy édes pofa, remek barát és pazar színésznő. Bár az előbb, hogy őszinte legyek, egy kicsit összevesztünk!

A közgazdasági méltóságos diszkréten meghökkent arcot vágott:

- Remélem, hogy csak átmeneti nehézség...

- Ön tökéletesen fején találta a szöveget, méltóságos uram! - magyarázta bohémesen elkeseredett közlékenységgel a színész. - Átmeneti nehézség. Nem is volna szabad így a mellemre szívni. Végre egy olyan nagy nőnek, egy olyan csupa ideg művésznak, amilyen Naca, joga

van hozzá, hogy néha szeszélyes legyen. Mégis fáj, mert nem értem, mi izgatta fel ennyire szegényt... Kérem, uram, amint hazaértünk, amint beléptünk a szobába, Naca azonnal nekem esett, becsületesemre, minden ok nélkül... de mit mesélek annyit?! Tessék rám nézni! - és a fejét oldalt fordítva, megmutatta a bal arcát, amelyen ott volt Naca éles körmének friss nyoma, hisztérikusan összevissza kaparások alakjában, mint egy komplikált török aláírás mohamedán levélen.

A méltóságos úr nagyot lélegzett, mint az asztmatikusok.

- Ó, kedves mester, nem mutat nekem meglepő dolgot. Mert bár az én Mucim szintén nagyszabású, finom teremtés, valódi dáma, azért nekünk is akadnak olykor kellemetlen pillanataink. Például mily sajátos véletlen, hogy - nincs húsz perce - közöttünk is volt némi könnyebb nézeteltérés, melynek most kénytelen vagyok a jeleit viselni!...

És a szegény közgazdasági méltóságos viszont a jobb arcát fordította a színész felé. Azon is rajta voltak a női köröm nyomai. De Muci határozott lényéből kifolyóan más formában. Három karminszín kegyetlen átló gyanánt, amelyek haránt húzódtak a pofacsonttól le, egyenesen egész az állig.

A sorstársak savanyú humorral mosolyogtak. Rövid vita volt, hogy mi jobb ilyenkor. A jód? A timsó? Aztán Cinzanót hozattak, pertut ittak.

- Ha megengeded, kedves Lacim, én is beszállok egy ötvenesre! - szólt a közgazdasági méltóságos, és a falhoz csoszogott dákót választani.

Mindketten lovagok voltak, egyikük sem mondott egy rossz szót sem a maga hölgyéről. Játszottak, lökdösték a golyókat, egyre borúsabban és nyomottabban, mintha ellenállhatatlan émelység vett volna rajtuk erőt, miután közösen ettek valami romlott ételből.

Csak az nem jutott az eszükbe, hogy hazamenjenek. És egy vizes törülközőt összecsavarva, félholtra verje ki-ki közülük a maga életének drága gyönyöredényét, a tökéletes Mucit és a felülmúlhatatlan Nacát. A két dédelgetett csillagot, akik különböző kilószámuk és bőrszínük ellenére oly tökéletesen megegyeztek a józan üzleti elvben, amely szerint: piacukon minden nő annyit ér, amennyit kérni merészel magáért.

JÚLIUSI ÉJSZAKA

Szivarfüst és pompás feketekávé-illat járta át a csillagos júliusi estét.

A politikus gróf kibámult a teraszról a sötét kertbe. Elragadta a falu hangulata.

- Isteni este! Hogy ciripel a tücsök!

A ház asszonya összehúzta a szemöldökét:

- Látszik, hogy maga egészen odaszokott már a városba. Talán a zabot is búzának nézné. Hiszen ez nem tücsök. Ez lótetű! Az ördög vigye el! Tönkreteszi a violagruppjaimat!

Egy dekoratív, magas dáma fölállt párnás nádkarszékéből:

- Nem bánom, akármi ciripel. Kimegyek sétálni egyet. Nézzék csak! Lehullt egy csillag! Látták?

- Én láttam! - mondta a ház ura, a szibarita gróf. - Ez már a harmadik tíz óra óta. Pedig még messzi van augusztus.

A hölgy kiment, hosszan, vékonyan, a fűtől, virágtól, szivarfüsttől és feketekávéától szagos estébe beléhúzza a parfümjének cérnaszálát.

A vendégek közül három fiatalember tüstént utánaeredt, mint három egyforma kölyök airdale-terrier, akiknek a szimatját megmozdította valami.

A ház asszonyában ingerült érzés villant meg. Berenice ötvenéves. Alig valamivel fiatalabb önála. És egyszerre három fiúval megy ki sétálni a csillagok alá. Persze meddő, nincs másra gondja, mint a vonalaira és a gyönyöreire.

A politikus gróf, a plébános és egy legitimista dzsentrí, akinek minden törekvése az volt, hogy a mágánásokhoz számítsák, a közeledő választásról diskurált. A szibarita gróf szunyókálva hallgatta őket. Politika! Ásított, és meleg szeretettel gondolt a királyfira, amiért olyan tapintatosan viselkedik a száműzetésben. Milyen jó, hogy nem türelmetlenkedik. Rémes volna, ha egyszerre csak megjelenne és színt kellene vallani, kockára téve mindent, vagyont, nyugalmat, a más gyeplőn járó hatóságok csendes protekcióját.

Tizenegy órakor a szobalány üvegburás gyertyákat hozott a teraszra. És csakugyan, röviddel utána a villany elaludt. A villanyvilágítást ugyanis az uradalom küszködő kis szeszgyára szolgáltatta. Az áram termelése drága volt, spórolni kellett vele. Így aztán a ház éjfél körül áttért az ősi gyertyavilágításra. Szép, régi gyertyatartók álltak az összes szobákban, hosszú gyertyákkal, amelyeket a személyzet minden alkonyatkor frissel cserélt ki.

Fogyóban levő, kis török félhold sütött a csillagos égen. Meleg volt, szélcsönd. Ha repülőgép haladt volna el a dunántúli táj dombjai fölött, a pilóta a vadgesztenyék és jegenyék közé bújó barokk kastélyt a világ legboldogabb foltjának nézhette volna.

A negyedik airdale-terrier, „Laci gróf”, ahogy a cselédek hívták, egyedül cigarettázott a kertben. Szép, szögletes fiú volt, huszonöt éves. Olyan karcsú, hogy akármilyen szűkre fogta a szabó a kabátját, a derekán mégis üresnek látszott a szövet. A fiút két dolog is gyötörte. A menyasszonya, Emma comtesse egy másik férfival ült a lugasban. Úgy ültek, hogy rájuk volt írva, nem szeretnék, ha valaki megzavarná a kettősüket. A férfi nem volt fiatal, de az öregek mindig érdekesebbek a fiataloknál. Gazdag volt, nagyon „jó” gróf. Mindenféle veszedelmes dolgot föl lehetett róla tenni. Főleg a korossága miatt még azt is, hogy ezúttal végre házasságra gondol. A ház asszonya, akinek Emma comtesse a lánya volt, a pasziánsz kártyája mellől néha a lugas felé pillantott. Megfordult a fejében: mi lenne, ha ez a Mosonyi György

elcsaklitzná a lányát mátkaságának utolsó heteiben a vőlegényétől? Nem lenne botrány, Laci úri természet, szépen elsompolyogna. És György olyan gazdag, olyan külön klasszist jelent, még az arisztokráciában is. Egy kicsit aggódott, mert az udvarlót a férfiaknak abba a típusába osztotta, akik szívósak, mint a krokodil. „Még mindig nem elég öreg, nem elég kipumpolt, még mindig nem ülhetne meg mellette nyugodtan egy asszony!” Töprengett. De végül is a Mosonyival való kombináció sokféle előnye úgy elcsábította, hogy a sorsra bízta a dolgot: „Ha Laci nem ül oda hozzájuk, én sem megyek a nyakukra harmadiknak!”

A fiú pedig nem mozdult. Nagyon üresnek, elhagyottnak, árvának képzelte magát. Azt a gyászt érezte, amely egy ambiciózus versenylovat foghat el, amikor a célegyenesen lehúzzák. A lugasra nézett, ahol a két cigaretta parazsa izzott, közel egymáshoz. „Kikaptam! - sóhajtott magában. - Győzött a top wight!” Pillanatig sem gondolt rá, hogy odamehetne. Félt az öreg oroszánvadásztól, aki olyan felülről szokott beszélni vele. És különben is a szerelmi bánaton túl a másik baja még élénkebben kínoztta, ahogy a tüdőcsúcshurutnál is keservesebb lehet egy ártatlan, de akut bőrvizskettség.

A harmadik hete ült már Mogyorószegen, a menyasszonya házában. Táncolt, flörtölt, sportolt. Nagy alvások után sonkával, három híg tojással, hideg csokoládéval kezdte a napot. Csupa fehérje volt, mint az osztriga. Lélek ide, lélek oda, óriási szüksége volt már valami gyakorlati megoldásra, amivel segítsen feszültségén. Hiszen ott tartott, hogy a fejébe ment a vér, és női idomokra gondolt már akkor is, amikor a melegágyban meglátta az érőben levő nagy, gömbölyű görögdinnyéket.

Bement az ebédlőbe, ahol az inas éppen a vacsoraasztalt takarította el. Fehér cérnakesztyűt viselt az inas, nyári vászon vadászlibériát, a pantallóján zöld lampasz, a paroliján ezüst makk. Kékre borotvált, komoly arca volt, tökéletesen angolnak festett, pedig Zala megyei parasztyereknek született, csak a szibarita gróf házában nevelték ki ilyen külföldiesnek. Laci egy darabig gusztálta az inast, aztán megszólította:

- Tud maga hallgatni, Károly?

Károly abbahagyta a dolgát, és illedelmesen haptákba állt:

- Tudok, méltóságos úr! - felelte egyszerűen.

- Hát ha tud hallgatni, akkor mondja meg nekem, hogy milyen lány a comtesse komornája? Az a szőke. Gondolom, Licinek hívják. „Olyan” lány az? Lehetne azzal kezdeni valamit?

Az inas angolba oltott magyar arcán a szempilla sem mozdult meg:

- Nem tudom, méltóságos úr! De nem szeretném, ha „olyan” lenne. Mert a menyasszonyom! Őszre készülünk megesküdni!

Az elegáns, fiatal airdale-terrier röstelkedve hallgatott egy kicsit, majd kitört belőle az őszinteség:

- A fene egye meg a dolgukat! - Amíg az inas csöndesen hajtogatta a szalvétákat, zavarodottan levakart egy viaszcsöppet a gyertyatartóról, aztán folytatta. - Mindig sütnék-főznek, mosnak-vasalnak ebben a házban, teli van ez a ház cseléddel, itt a falu is kétszáz lépésre. Nem akadna itt valami csinosabb lány vagy asszony? Kereshetne húsz pengőt. Esetleg harmincat is. Megígérheti.

Az inas ismét vigyázzba állt:

- Mikorra kéne? - kérdezte nyugodalmasan.

- Mindjárt. Mostanra. Még az éjjel.

Károly megcsóválta a fejét:

- Az nem megy, méltóságos úr. Ilyen hirtelen. Elromlott a nép, méltóságos úr. Nagyon körül kellene nézni előbb. Még tüzet kiálthatna, akire rányitok a méltóságos úr kívánságával.

A fiú újra csak azt mondta, még hangosabban, még bosszúsabban: „A fene egye meg a dolgukat, Károly!” Berenice jutott az eszébe. Tavalgy megvolt neki is Berenice, holott majdnem úgy állt a dolog, hogy „néni”-nek kell szólítania. Nem hagyott jó emléket benne a kaland. Mintha langyos bőrrel bevont pulykacsontokat kellett volna ölelgetnie. Most mégis jó lett volna Berenice, *faute de mieux*, csak hogy rajta is hárman ültek egyszerre, azokat is megehetné a fene, az egész világgal együtt.

Az inas közben gondolkozhatott, mert megszólalt:

- Hanem volna itt egy asszony, méltóságos úr. Annak lehetne üzeni, hogyha tetszik.

- Miféle asszony?

- Olyan asszony, aki abból él. A postán túl lakik, megismerni a házat, telirajzolták a gyerekek mindenféle disznósággal a falát.

- Csinos? Fialat?

- Nem idős. Olyan jó negyvenes. Egy kicsit ragyás.

Mintha timsó húzta volna össze a száját, úgy kérdezte a fiú:

- Nagyon ragyás?

- Tűrhetően. Különben tiszta asszony. Szép kis kertje van, teli virággal.

„Laci gróf” hirtelen visszaemlékezett rá, hogy már látta a nőt. A kertjét locsolta, kinézett rá a kerítésen, amikor arra hajtott, sőt kacsintani mert. Nem volt éppen csúnya, erőszakosnak látszott, izmos, nagyra nőtt napraforgó. Lehetett vagy hetven kiló. Szégyenteljes dolog, de az ilyesminek is megvan a maga varázsa. A fiú szinte érezte a fülledt parasztszoba keserű dunyhamelegét, ahogy benyit az ajtón. Csupa tűz lett az arca.

- Jól van, Károly. Itt van magának öt pengő. Szaladjon le a faluba. Mondja meg annak az asszonynak, hogy elmegyek hozzá az éjjel.

Az inas bólintott, aztán ijedten pattintott az ujjával:

- Jaj, ne tessék haragudni, méltóságos úr, itten is baj van. Majd elfelejtettem, hogy ez az asszony ellopta a szomszédja lepedőit a szárítókötélről. Tegnap bevitték a csendőrök a városba!...

A fiú ingerülten kinyitotta a száját, de a csalódás dühében még a „fene egye meg!” sem jött ki belőle.

Az inas belül röhögött, kívül megértő részvétellel nézte a vőlegényt:

- Teli hordom a kádat hideg vízzel, méltóságos úr! Olyan hideg a víz a kútban, szinte szúr. Tessék tán megfürödni benne!

A vőlegény meghökkent: mi ez? Szemtelenség vagy jóindulat? De mielőtt mondhatott volna valamit, bejött az ebédlőbe a menyasszony komornája, az a szőke lány, akiről beszéltek. Lici is falubeli parasztlány volt. Őt meg franciásnak nevelte ki a grófi ház önkénye. Fekete-fehér dresszében, feszes kis mellével, mint a fecske. A lábán a comtesse ajándékai, a cipője, a harisnyája. A sarok stoppolásából felfutott a szem. Látszott néhol a lány bőre. Emésztő dolog lehet olykor egy női lábon az ilyen stoppolás is. A fiú előbb felszívta szemével ezt a látványt, aztán mélyet sóhajtott, és kiment a szobából, becsapta ingerülten az ajtót.

Az inas csúfolódó grimaszt csinált utána:

- Tudja, Lici, hogy ez a kölyök azt kérdezte tőlem az imént, lehetne-e magával kezdeni valamit? Na, képzelheti, hogy erre megmondtam neki, hova dugja az orrát!

A lány félrehúzta a száját, úgy mondta szemtelenül, mintha csak ugratni akarná az emberét, de kicsengett a szavából egy kis akaratlan őszinteség is:

- Maga is mit rontja a bótomat. Hátha szerettem volna eljátszozni az úrfival? Kedvemre való!

A tréfából veszekedés lett volna bizonyosan, ha a szolgálat szét nem választja a jegyespárt. De megszólalt a csengő, Károlynak a kártyaasztalt kellett előkészíteni, Lici elment, hogy megvesse az ágyakat a hálósobákban.

A pap hazakocsizott. Megalakult a bridzs. A ház asszonya, a politikus gróf, a szibarita gróf és a legitimista dzsentrí leültek az asztalhoz, kiterítették a paklit, húztak az osztásra. Berenice és a három terrier a gramofonlemezek között válogatott. Emma comtesse és az udvarlója ott maradt összebújva a szűnyogmentes, sötét lugasban.

A vőlegény úgy érezte, hogy sehol nincsen helye e kis világban. Öt percig kibicelt a dzsentrinek, aztán eltűnt. Fölment a szobájába. Megfürdött, lefeküdt. Térde közé fogta a piképaplant, és az éjjeliszekrényre tett gyertya fényében olvasgatni kezdte azt a régi megyeri Turfot, amely még a múlt hónapról maradt valahogy a zsebében.

Egyszerre csak óvatosan kinyílt az ajtó. Csak egy picit, egy arasznyira. A résben megjelent Lici szőke homloka:

- Bocsánatot kérek, méltóságos úr! Csak azt nézem, van-e idebent gyufa meg pohár víz éjszakára?!

A vőlegény tarka pizsamájában kikelt az ágyból. Hosszú gólyalábával odalépdesett az ajtóhoz, megfogta a lány karját, behúzta a szobába.

- Jöjjön csak, Lici, éppen jókor jön, beszélni szeretnék magával!

Kötődni kezdett. A lány nyávogott:

- Mit akar tőlem a méltóságos úr? Hiszen nem is tetszem én a méltóságos úrnak, akinek olyan szép menyasszonya van, mint a comtesse!

A fiú gyöngéd erőszakkal az ágyára ültette a lányt:

- Üljön le, Lici! Tegye le azt az édes kis izéjét az ágyamra, ne vigye el az álmom. És ne mondjon olyan marhaságokat, hogy nem tetszik, hát ha nem tetszene, huzakodnék itten magával?!

A pillanat nagyon sűrű volt. A fiú előtt ott volt a cél ifjú gömbölydedségeivel. A lány pedig láthatta, hogy a fél alkalom, amit adott, milyen tökéletes alkalommá vált. Neki is melege lett. A kis gróf szemrevaló volt, korához illő. Belényújtotta a nyelvecskáját a tejbe, mint a cica. Azonkívül az éjjeliszekrényen ott volt kiszórva a fiú pénze. Egy csomó ezüst, alatta meg a bankók. Licinek elég alapos kastélygyakorlata volt. Egy perc az egész, nem lehet belőle baj. Szinte kinézte már lelki szemével a maga részét, amikor éles parasztfüle olyasmit hallott, hogy kaparásznak kívül az ajtón. Ijedten eltolta a fiú kezét:

- Ottan mozgolódik valaki!

A vőlegény feje búbján felállt a haj, mint a kakastaréj:

- A fene mozgolódik! Ki mer itt mozgolódni? Várjon, megnézzük! Aztán bezárkózunk egy kicsit! - Odaugrott az ajtóhoz, hirtelen kinyitotta, mire a magas küszöbön keresztül bebukott eléje a szobába Károly.

Nyilvánvaló, hogy a féltékenységtől kínozva odakint guggolt, és homlokát a zárnak támasztva leskelődött a kulcslyukon. A partvis és a szemétlapát csörömpölve hullott ki a kezéből, ahogy hasra esett a földön. Jó nagyot eshetett, alaposan megüthette magát, ami még jobban felbőszítette.

Feltápáskodott, és megindult a mátkája felé, mint a vöröset látott bika:

- Megfogtalak mostan, te cafat!

Lici a fiú mögé bújt:

- Ne hagyjon, méltóságos úr! Meg akar ütni!

A fiatal terrier lovagias haraggal állott az inas elé:

- Ne csináljon színházat, Károly! Menjen innen a sárga fenébe!

Az inas munkában edzett vaskarjával félretolta a vőlegényt:

- Engedjen engem a méltóságos úr! Dolgom van ezzel a nővel!

A fiút annyi baj érte. Szezelem, csalódás, hideg vizet loccsantottak a nyakába a legsistergősebb pillanatban. És mostan még ez is, hogy el merje taszítani az útjából ez a cseléd. Felgerjedt benne az úri gög, és kiszaladt a tenyeréből egy hatalmas, csattanós, kegyetlenül sikerült pofon:

- Nesze, te pimasz! Hozzám mersz nyúlni?

A társadalmi rend minden szabálya elveszítette értékét egy pillanatra. A megsértett paraszt felhördült. „A teremtésit!” És rávetette magát az úri kölyökre. De szinte ugyanabban a másodpercben már megfékezte az inasi lélek: micsoda szentségtörés! Kezet emelni a fiatal grófra! Hanem a nekilendült mozdulatot már nem lehetett visszacsinálni. Csak fékezni lehetett rajta, módosítani, félrecsavarni. Károly nem ütötte vissza a vőlegényt, csak átölelte a derekát, és negyvenéves férfiaságának teli erejével levágta az ágyra, hogy csak úgy nyekkent. Ott aztán már hagyta, hogy a fiú rúgja, tépje, karmolja. Csak feküdt rajta nehéz testével, és könnyörgött:

- Kezit csókolom, méltóságos úr, ne bántson! Tetszik látni, méltóságos úr, nem ereszthetem el, kezit csókolom, egészen össze tetszik marni az arcomat!

A fiú vergődött, lihegett:

- Na megállj, komisz paraszt, majd a csendörök! Agyonváglak! Eressz el, disznó paraszt! - dühös kapkodásában az éjjeliszekrényre tévedt a keze. Oda tette a browningját is, amikor vetkezés közben kirakta a zsebéből a pénzt, az órát, a tárcát. Megragadta a fegyvert és el-sütötte. Kétszer egymás után, vadul, belé a levegőbe, mert a csuklóján már ott volt az inas kemény marka.

Károly hason feküdt a grófon, panaszosan szuszogta:

- Na, tetszik látni, méltóságos úr! Hát hogyan ereszthetem el? Még meg tetszik löni valakit, kezit csókolom!

A levegő megtelt a löpor csípős füstjével, Lici sikoltozott: - Segítség! - Robaj hallatszott. És a szobába berontott a felriasztott úri társaság.

Legelől a ház asszonya, utána a férfiak, akik felállottak a fal mellett, mint a görög kórus.

Tulipiros, vastag szemöldökű, mély hangú, férfias egyéniségű hölgy volt a ház asszonya. Most is ott füstölgött kezében a szivar. Valami mirigyzavara lehetett, mert elég kövér volt, holott a mágások nemigen szoktak elhízni sem az evéstől, sem a lustálkodástól. Hatalmas személyiségének megjelenése síri csöndet teremtett. A verekedők abbahagyták a dulakodást. Felálltak, bűnbánóan lehajtották a fejüket.

A kép oly világos volt, hogy szinte nem is kellett az inas töredelmes, mindent megmagyarázó mondata:

- Belestem a kulcslyukon, méltóságos asszony. Aztán itt láttam ezt a lányt, a mátkámat, amint az ágyon hancúrozott a fiatal méltóságos úrral!

A három terrier-iker alig tudta megfékezni mosolyát, a dzsentry merev arcot vágott, nem érezte tisztán, hogyan viselkedjék, tanújává lévén egy nagy tekintélyű család benső ügyének. A szibarita gróf szelíden, irigykedve csodálkozott: „Micsoda fickó!” A politikus gróf közéleti pechjére gondolt. Itt is ugyanaz a malőrje van. Ahogy felugrott az asztaltól, a kezében maradt a kártya. Felmutatta: „Tíz év óta először van hat trick a kezemben, és erre belédurrantanak a partiba!” - mondta panaszosan.

A ház asszonya szigorú szemét a vőlegényre szegezte:

- Igaz az, kérem, amit Károly mond? Feleljen. Becsületszárára!

A vőlegény alig hallhatóan rebegte:

- Igaz! - és ezzel egyidejűleg elkényeztetett, romlott, de nem rossz szemének szögletéből, a szégyentől és az izgalomtól kibuggyant egy borsónyi nagyságú naiv könnycsepp. A könny legördült az orra hegyére, ahol megállt könnyörögve, tisztán, csillogón. Gyűrűbe lehetett volna foglalni, gyémántnak.

Nem is lett volna ízléses kivizsgálni a részleteket. Lici esküdözött: „Kezit csókolom, becsületszentségemre, a szüleim egészségére esküszöm, nem tehetek semmiről semmit. Én csak...”

A ház asszonya rádörrent:

- Elég volt belőled! Mars innen a dolgodra! Indulj, dinnye - lódulj, zsák!

Károly a lány után nézett, ahogy kisurrant. Vége mindennek. A világ összeomlott. Odavan a becsület, a kenyér, a nő! Melle, hasa felfújódott a bánatos sóhajtástól, amit alig mert az urak előtt kibocsátani magából. Szívott egy keserveset az orrán!

- Hát reggel elmegyek én is, méltóságos asszony. Nem lopok én el semmit. Tessék megnézni a ládámat. Tessék beíratni a könyvembe, hogy huszonnyolc évig voltam itt. Egy helybe, tisztességesen! - A tekintete ráesett a fehér bokály-kályhára, és megtelt a szeme fájdalommal. - Ismertem én itt mindent, tudtam mindenik kályha fortélyát... Azt hittem, itt vénülök meg már a kertészházban!

- A pokolba mégy! Ki szolgáljon föl helyetted az asztalnál? Valami patkós, csizmás paraszt?! Itt maradsz! Punktum! - A ház asszonyának a hangja kemény volt, csattogóan hangos. De a harag az furcsa közvetlenséggel teliszótt harag volt, amilyennel családbelit vagy csak olyan valakit illet az ember, akit nagyon szeret különben. Rendhez szokott szeme meglátta a földön a vőlegény szerteszórt ruháját, a harisnyáját, a cipőjét, ahogy lehullott minden a dulakodásban feldöntött székről. A földre mutatott:

- Szedd össze azt a holmit! - parancsolta irgalmatlanul.

Muszáj volt engedelmeskedni ennek a hangnak. Károly nekilátott a munkának. Hajladozott, felszedte, színére fordította a visszajáról a vőlegény harisnyáját, és a karjára akasztotta a kabátot és nadrágot, két ujjá közé fogta a cipőt. Nála volt már a partvis is meg a lapát. Menni

készült már, teljes cselédfigyelmében, amikor a ház asszonyának még az eszébe jutott valami:

- Most pedig kérj szépen bocsánatot a méltóságos úrtól!

Károly ijedten félrekapta a fejét, mintha orron ütötték volna. Ettől a kölyöktől kérjen bocsánatot? Éppen ettől? A ház asszonyának szeme hipnotikus szigorral mondta: igenis, ettől! - Hát hogyha muszáj! Odaállt vigyázzban, egyenesen, megrakva, mint a karácsonyfa, vállán, karján, kezében a sok holmival, a fiatalúr elé. Nyögött egy csöndeset, aztán kimondta:

- Alázatosan bocsánatot kérek, méltóságos úr!

- Jó. Nem haragszom már! - felelte halkán a vőlegény. Azt mondta, „nem haragszom”, de a hangja csupa lágy „pardon” volt. Károly megérezte ezt az árnyalatot, aminthogy megérezte azt is, hogy milyen benső kapcsolat fűzi a házhoz. Szeretetet érzett, részvétet. „Nem hagy engem az öreg méltósága meg a méltóságos úr!” Ó, nem vész el a kenyér és a becsület sem, talán. Hanem a nő? Mi legyen hát a nővel?... Károly elköszönt egy megbékült kezít csókolommal, és a lépcsőn lefelé haladva az alagsor felé, azon töprengett, mit csináljon a mátkájával? Verje véresre, törje össze a csontját, aztán bocsásson meg neki is? Vagy nézzen el gögösen a feje fölött, vegye levegőnek örökre?

A ház asszonya lesújtón végignézett a fiún, aki ott állt papagájtarka köntösében, letörve:

- Magára bízom, hogy mit fog tenni ezek után. Talán a legjobb, ha elutazik reggel, az első vonattal! - Gögösen biccentett, és kivonult a szobából, haragos ruhasuhogással, sleppje után vonva az összes férfiakat, akik csak titkos kacsintásokkal mertek elbúcsúzni a barátjuktól.

Késő éjszaka a közös hálósobában a szibarita gróf a következő megjegyzést tette az esetről:

- Kedves Carola, emberek vagyunk mindnyájan. Igaz, hogy a fiú nagy hibát követett el, de azt is be kell látni, hogy végül roppant fessen viselkedett. Még sírt is!

A ház asszonya böszén felfújta a tokáját, és rátámadt az urára:

- Jellemző magára, hogy a pártját fogja! Sírt! Istenem, még azt se?! Én nem találok mentséget erre az utálatos dologra! - Pedig talált. Ő is észrevette azt a rimázkodó nagy könnycseppet a fiú orrán. Hogy meg volt ijedve, milyen pisze volt! Meg lehetne nevelni ezt a fiút, olyan természet, akinek parancsolni lehet; hibás, gyöngé, fiatal - pontosan vőnek való. Aztán meg homályos köd gyanánt gomolygott az anyai lélekben az érzés: e komisz csikó személyén keresztül unokákat kapna, annyi bizonyos.

Emma comtesse-nek az udvarló mondta el, hogy mi történt. Okosan, szellemesen, külszínre teli nemes önzetlenséggel. Nyíltan védelmezte a fiút, felvilágosultan magyarázgatta, hogy férfiaknál az ilyen hirtelen támadt, durva étvágy nem számít, még neheztelni sem érdemes érte. De titokban jól nyomott hüvelykujjával a vőlegény feje búbján. Merüljön a víz alá. Milyen komikus. Pórus jár a kölyök a menyasszonya házában egy cselédkalandban.

A comtesse-nek finom füle volt, észrevette ezt a titkos rosszakaratot, amely felháborította. Nézte az udvarlóját, ahogy beszél. Irigynek találta, szikkadtnak. Ráképzelte vonásaira azt a hevülést, amit már látott fiatal vőlegénye arcán. És a kép, amely e játékból kialudt, undorította. Zavart volt. Megütöttek a zongorán egy billentyűt, és egészen váratlan hang szólalt meg utána. Távolabb ült a férfitől, kivonta magát lélegzetének, cigarettafüstjének és duruzsoló hangjának köréből:

- Megfájdult a fejem! - mondta hűvösen, és felment a szobájába.

A vőlegény ekkor már aludt. Azt hitte, amikor magára maradt és lefeküdt, hogy nem fogja a szemét lehunyni. Forgolódott is vagy húsz percig, amit ő maga óráknak érzett. Aztán a

pikétakaróval a térde közt, arcát a párnába fúrva, szomorúan elaludt. Szomorúan aludt el, de olyan jól, olyan rettentő hortyogásba fogva, hogy egy bagoly, amely az ablaka alatti vadgesztenyén ült a sötétben, a nagy zajtól meglepetve egészen kerekre nyitotta sárga szemét.

A politikus gróf a kerületébe ment kortes-körútra. Elvitte az autót hajnalban. A fiúnak meg kellett várni a tizenegyes személyvonatot. Pedig kínos volt ott ögyelegni a házban. Hogy álljon oda beszélni az emberekkel?

Ki akart szökni a faluba. Nem búcsúzik senkitől, beül a jegyzőhöz diskurálni, amíg a vasút ideje elérkezik. A holmiját már összepakolta, majd telefonál, hogy bőröndjeit vigyék az állomásra.

Kidugta az orrát a teraszra - üres volt. Lement a kertbe, és az egyik bokorfordulónál szinte feldöntötte a kerti széket, amelyben hanyatt dőlve a menyasszonya süttette magát a kora reggeli nappal. Nem lehetett elsurranni mellette, köszönni kellett.

Emma comtesse sírva fakadt az idegességtől.

A fiút ez meglepte. Maga sem tudta, miért, de örült. A ravaszsága megsúgta, hogy odaülhet a menyasszonya mellé. Széket hozott a kertből, óvatosan leült. Nézte a lány nyakán a világosbarna pelyheket. A comtesse lábán nem volt harisnya. A lábszára is pelyhes volt egy kicsit, szűnyogcsípések nyomaival. Sohasem kapta még rajta a menyasszonyát ilyen negligzéiben. Pedig így jobban tetszett neki, mint este, szellemszerűen, nyúlánkan, gondosan megfésülve, hosszú ruháiban. Élőbb volt, természetesebb, elérhetőbb. Nagy gusztusa lett volna hirtelen belécsókolni finom szeplőibe, könnyektől sós arcába. Fájt a lelke, hogy elrontotta nála a dolgát.

- Ne sírjon, drágám! - dünnyögte. - Először, nem sírna, ha tudná, hogy milyen szerencsétlen vagyok. Másodszor, disznóság, hogy elmesélték magának ezt a dolgot. Engem kidobhatnak, de magát nem lett volna szabad beleavatni olyasmibe, amit nem érthet. Harmadszor pedig maga tehet mindenről. Egyes-egyedül maga!

A lány indulatosan felcsattant:

- Én?! Azt meri mondani, hogy én?!

- Igen! Maga! - makacskodott a fiú, és egyre lázasabb vitatkozásba kezdtek.

A pedigréjüket és mindenféle anyagi érdeket tekintve, a házasságuk ideális műnek ígérkezett. Máshol volt köztük a baj. A vőlegény „belföldi” gróf volt. Hazai készítmény, mint a barackpálinka. A kultúrájának szélső határai: Magyaróvár, a lóversenytér és a Grill. Édesdeden beszélt magyarul, túladunai dialektusban. A menyasszony legalábbis Bécsről álmodozott. Sokszor egymás után elolvasta a *Lady Chatterley* csonkítatlan angol kiadását, összes malacsaigaival. Vigyáztak rá otthon. Gyakorlata nem volt semmi, de aprólékosan kidolgozott elméleteket gyártott magában a szerelem mindenféle formájáról. A fiú viszont sem nem gondolkozott, sem nem beszélt sokat a szerelemtől, ellenben csókolózni úgy megtanult Pest elegáns éjjeli lokáljaiban, hogy az már nem is csókolózás volt, hanem szájsebészet. Tetszettek egymásnak, meg unták is egymást. Miről diskurálhattak volna eddig? Most aztán kaptak anyagot bőven. Egymás szavába vágtak. Figyeltek, fontos lett minden árnyalat. Egymás vétkeinek számonkérése olyan érdekes volt, hogy a menyasszony észre sem vette, amikor a fiú gyöngéden leszedett a mezítelen nyakáról egy katicabogarat.

Reggel nyolckor ültek le egymás mellé. És háromnegyed kilenckor a ház asszonya úgy találta a fiatalokat, hogy csókolóznak. Amennyire nehéz teste engedte, lábujjhegyre állt és elosont, hogy észre ne vegyék. Tetszett neki, amit látott. Szépnek találta, természetesnek. Már az éjjel

megijedt, amikor az a másik kombináció nyomult előtérbe. Igaz, szép volna a rang és a mód, ami megszedítette. De az öreg grófné sem volt mindig kövér, volt róla fogalma, hogy a leánya házasesetének intim vonatkozásaiban micsoda technikai megoldásokkal járna, hogy a férj huszonöt évvel idősebb az asszonyánál.

Elment. Hírül vitte a család fejének a békét. A szibarita gróf felsóhajtott: hála istennek! És azt ajánlotta, hogy ne várjanak az esküvővel télig. Tartsák meg már augusztusban idehaza. A falu olcsóbb, azonkívül jó ürügy lenne, hogy nem hívnak meg mást, csak a rokonokat.

Fél tízkor a ház asszonya visszament a bokorhoz. A csók még tartott. Talán nem az első, de semmi esetre sem több a harmadiknál. Hosszú csókok voltak ezek, tanulmányi bejárás a fiúnak, fölfedezés a lány részéről. A csók szoborpozíciója is csak egy árnyalatnyit változott. A menyasszony valamivel olvadékonyabb lett, a vőlegény tenyere egy fokkal bizalmasabb helyre került.

Az öreg grófné várt egy darabig, amennyi elég lenne egy híg tojásnak, hogy megfőjön, aztán tapsolni kezdett, hogy széthessegesse a fiatalokat:

- Én is voltam menyasszony, de ilyen túlzásokat nem ismertek a mi időnkben! - mondta nagyon kedvesen.

A dzsentrin kívül senki nem volt meglepve az ügyek alakulása miatt. A grófokban, sőt a hozzájuk tenyésztett környezetben is, megvan az a sajátság, hogy nem csodálkoznak el semmi emberi dolgon. Tapintat ez, bölcsesség, rutin, jogcím mindenkinek a számára, hogyha úgy esik, szintén elkövethessen valami furcsa dolgot. Ez pedig furcsa dolog volt. Mindenki tudja, még a tizenhat éves második inas is, aki a vőlegény holmiját visszapakolta a bőröndből a kaszniba, hogy itt nem bűnbocsánatról van szó... Éppen ellenkezőleg. A vak is láthatta, hogy milyen jót tett a bűn. A vőlegény egészen elveszett pozícióban volt már, el is savanyodott volna bizonyosan a ház környékéről lassanként, ha nem követi el azt, amit elkövetett. A tette olyan volt, mint a hirtelen kigyúló acetilinfény. Új megvilágítást adott a tájnak. Manifesztált valamit. Lidérccláng lobbant a kincsen, elárulva egy fiatal férfi gazdag nyersanyagkészletét.

Ebédig a menyasszony szája egészen szétcsókolgatott. Az ajka bizsergett, mintha hangyák mászkálnának rajta. Odavolt, el volt ázva, szerelmes lett fülig. Megkapta elméleteire az első erős gyakorlati galoppot. Miért nem történt eddig ilyesmi? Homályosan érezte, hogy csakugyan ő tehet róla egy kicsit. Sokat beszélt Huxleyről, Toscaniniért rajongott, fensőséges volt, liliomokat tenyésztett a homloka körül, a fiú nem merte úgy megfogni, mint egy pezsgőslányt. Most túljutottak a dolgon, meg voltak elégedve egymással. „Hát ilyen ez a lány?!” - gondolta a vőlegény. Sose hitte volna, hogy „ez van benne”. Büszke volt, boldog. Gazdatiszti ravaszságát majd elfújta a „holtomiglan-holtodiglan” mámorító lehelete.

Jött, hosszú pulykacsontjaival, a hegyes könyökű Berenice, a csuklóján egyiptomi karpereceivel, téglaszínűre festve, indigókék szempillákkal. Egy titkos, lapos mosolyt menesztett a vőlegény felé, mintha gratulálna vagy emlékeztetni akarná valamire. Az volt a kabalája, hogy mindenkinek szerencséje lesz, aki megérintette. Jólesett neki az is, hogy Mosonyi alulmaradt. Hetekig tartó nehéz „lelki ügye” volt egykor Mosonyival, és nem tudta soha megbocsátani, hogy a férfi abbahagyta őt, amikor neki még kedve lett volna a folytatáshoz.

Az „oroszlánvadász” kissé érzékenynek látszott, mint egy megbántott vénkisasszony, pedig belől nagyon megkönnyebbült. A veszély elmúlt önző magánya fölül. Tudta, hogy életveszélyes nehéz ételt ennie. Hála az égnek, hogy elvitték előle a csábító tálat.

Licivel a jobbik eset történt odalént az éjszaka. A mátkája nem hagyta el, csak megverte. Nagy, kék folt volt a szeme alatt. A haja fájt, a füle fájt, minden porcikája fájt. Mégis boldog volt, az egész ügy középpontjának képzelve magát. Elég szemtelen volt hozzá, hogy kissé

lesajnálja titokban a menyasszonyt. „Ha ő akarta volna!” A jövője felől is megnyugodott. Igaz, hogy megverték, mégpedig kegyetlenül. Mégis kihámozta, sok jajongása és sivalkodása között is élesen figyelve, hogy az embere pacuha természet, megnyergelhető.

Károly komoly képpel hordta körül fehér cérnakesztyűs tenyerén a tálat. Ő is magán viselte az éjszaka nyomait, annak a szeszélyes csikarásnak az alakjában, amely olyan volt a bal arcán, mint egy komplikált török aláírás valami mohamedán levélen. Engedelmesen hajolt oda a vőlegényhez a sült kacsával. Nem volt már féltékeny, nem haragudott, sőt nem is szégyellte magát. A baj túlságosan felülről jött. Ha Lédának volt valami földi embere, bizonyos, hogy az sem sértődött meg túlságosan a hattyú miatt.

A TIGRISCSÍKOS KUTYA

Jenő ideális fiatalember volt. Huszonnyolc éves, világosbarna, középtermetű. Mosolygó szájában egy pedáns platinafog ragyogott. Tudott táncolni, teniszezni és korcsolyázni. Nyárra volt hat fehér nadrágja, bőrberije és nyersselyem ancugja, télre frakkja, szmokingja és bíberrel bélelt bundája, amelyet még az édesatyja hagyott rá örökségképpen. Ez az édesatyja gyógyszerész volt, és két emeletes bérházat, huszonöt hold szőlőt gyűjtött össze életében. Az örökjogú patikát az atya halála után Jenő vezette, de a vagyon az édesanyjáé volt. Otthon lakott a családi házban, a gróf Széchenyi utcában, de teljesen különálló traktusban, amelynek ajtajához külön út vezetett a rózsafákkal beültetett kerten át.

- Felnőtt férfi vagy már, úgy rendezed be az életedet, ahogy akarod. Senkinek semmi köze, hogy mikor jössz haza, mikor mégy el, és kik járnak hozzád! Legyen a tied a két kerti szoba! - mondta az édesanyja, amikor Jenő betöltötte a huszonötöt.

Ez volt az elv. A valóságban azonban semmi sem érvényesült ebből a szabadságból. A kapura éles hangú csengő volt fölszerelve, amely automatikusan megszólalt, ha az ajtót nyitották. A „külön traktus” esetleges látogatóinak végig kellett haladni a fő szárny kertre néző ablakai előtt. Jenő mamája pedig szenvedélyes leskelődő természet volt, aminthogy szenvedélyes leskelődő természet volt Margit néni is, az özvegy alpolgármesterné, a fiatalember nagynénje, aki szintén ott lakott a családi házban. Pletykás és leskelődő volt a szakácsné, a szobalány, sőt pletykás és kíváncsi ember volt még a mindenek szolga is, aki a pincében tanyázott, pontosan Jenő szobái alatt.

Nem lehetett mondani, hogy ez a lakás „sturmfrei” lett volna a családját tapintatosan respektáló fiatalember számára. De ez nem volt kivétel. A harmincezer lélekszám körüli városnak jóformán minden polgári rendű nője és férfia ilyen lelkes gondossággal ellenőrzött házban lakott.

Így aztán sokszor megtörtént, télen bál után, nyáron kerti vacsorák után, hogy a bortól és tánc-tól fölhevült fiatalember, akiben valami elintézésre váró, de semmiképpen el nem intézhető érzés bizsergett, éjjel, lefekvéskor térde közé fogva a paplant, fejét a párnába fúrva, bosszús sóhajra fakadt:

- A jég verje el ezt a várost. Odaadnám a fél patikát, ha minden évben Pesten tölthetnék két hónapot!

Behunyta a szemét, és Idára gondolt. Balzsam mérnök nejére, akibe halálosan szerelmes volt. Ida asszony fekete, sasorrú, sovány, regényeket olvasó, költői ruhákba öltözött, erős parfüm-illatot terjesztő harmincéves asszony volt, és a város idősebb korosztályba tartozó intelligenciájának véleménye szerint karikás, sötét szemével feltűnően emlékeztetett Asta Nielsenre. A mérnökné ugyancsak halálosan viszontszerette Jenőt. Mind a kettőjükben a legreálisabb megoldás felé törekedett a szenvedély. De nem juthattak el még csak egy csókidig sem a városka gyilkosan kíváncsi, mindenhová befűrő, csúfondáros pillantása miatt.

Kénytelenek voltak megmaradni az égi szerelem területén. A titkos összenézéseknél, rejtett értelmű mondatoknál és belterjes kézcsókoknál. Néha találkoztak séta közben „véletlenül”. Egymáshoz csatlakoztak. De ezek a séták nem tarthattak tovább negyedóránál. Hosszabb andalgást már föltétlenül „megbeszéltek” volna az ismerősök. Egy ilyen sétánál azt ajánlta Jenő:

- Nézze, Ida! Átmehetnénk a tölgyesbe! Két perc! Ott nincs soha egy lélek! - és szeme szomjasan tapadt az asszony nyakára, a füle mögötti kis árnyékre, ahol a legjobban szerette volna megcsókolni.

- Meg van örülve?! - suttogott a mérnökné. - Megfojtana az uram, hogyha megtudná!

Aztán mégis elolvadt benne az ellenkezés, mint a forró lábasban a vaj. Befordultak a sétátérszerű kis erdő felé, ahol Jenő szerint „soha nem szokott lenni senki”. Nem is voltak sokan, csak a helybeli gimnázium fizikatanára, egy púpos ember, aki angolul tanult, föl-alá sétálva a fasorban. A tanár rögtön meglátta őket, és harsányan köszönt: „Kézit csókolom! Szervusz Jenő!” Zsebre tette szótárát és füzetét. „Nem zavarok?!” - kérdezte nyájasan, és odaragadt hozzájuk harmadiknak.

„Fulladtál volna meg a születésed napján!” - gondolta Jenő, és a mérnöknére nézett, akinek szeme körül még sötétebbek lettek az Asta Nielsen-szerű karikák. Nyilván ő is kívánt magában valamit a púposnak.

Amikor ez a jelenet az eszébe jutott Jenőnek, olyant fordult dühében, hogy belevágta fejét az ágy fájába. Felült, kigombolta a hálóinge nyakát, meggyújtotta éjjeliszekrényén a villanyt, és Tóth Béla *Anekdotakincsét* kapásból kinyitva, ötszázadszor elolvasta a csóri csukáról szóló adomát. Majd újra sötétet csinált, és kissé lecsillapodva befejezte a mérnöknére vonatkozó gondolatsort. Csak azért, hogy az álom előtti állapot mélyebb és tisztább regiszterébe jutva másik nagy szerelméről kezdjen merengeni. E másik szerelem tárgya Katica volt, Hintz fogorvos lánya. Szinte természetes, hogy a mérnökné fekete, morfiumméreg jellegű szépségének ellentétéképp Katica szőke volt. Az a bizonyos édes, platinaszőke típus, amelyiknek a bőre sötétebb lesz a hajánál, amikor nyáron a strandon lesül. Jenő megörült e színösszetételért, oly gusztusosnak találta. És azt képzelte, ha egyszer beleharaphatna valahol a gömbölyded és feszes Katicába, meleg tej fröccsenne szét mohó foga alatt.

Ami azt illeti, Katicát meg is csókolhatta volna nyugodtan. De akkor el is vehette volna mindjárt a vidéki kisváros íratlan parancsa folytán. A fogorvos családja reszketve várta már az eseményt. Maga Katica is kapott a mamájától egy kis gyöngéd felhatalmazást, hogy a fiatal gyógyszerésszel szemben megengedhet bizonyos kokettériát. A hajlam megvolt, az anyagiak körül sem lett volna baj. De e mátkaság előtti állapot mégsem akart kellőképpen megsűrűsödni, mert Jenő cselekvőkedvének hegyét mindig letörte az a háttérben lappangó érzés, hogy akkor mindennek vége van Idával.

Sajátságos dolog, hogy a helyzetet, amely a benne szereplő egyének legbensőbb érzéséből fejlődött, teljes világossággal látta és fogalmazta meg házi használatra a városka jó társasága. Pedig Jenő diszkrét volt, és Ida is vigyázott a viselkedésére. De hát úgy látszik, hogy az ötvenezer lakoson aluli városok társadalma élesebben tudja megfigyelni a lelki dolgokat, mint Proust. Így aztán a szobalányok is tudták, hogy „a gyógyszerész régen elvette volna már a fogorvosék lányát, ha nem lenne itt a mérnökné az ő Asta Nielsen-szemével”!

A helyzet érett. Jenő egyre jobban vágyott felolvadni abban a kék szemű, szagosított glicerinen, amely Katicát jelentette, és ezzel párhuzamosan mindjobban szeretett volna megégni a bűnös lángban is, amely a mérnökné izzóan sovány egyénisége fölött imbolgott, mint a lidérctűz. Olyan részeg és feszült állapotban volt már állandóan, mint Rómeó. Isten csudája, hogy meg tudta csinálni valahogy a recepteket.

Egy júniusi délelőtt a mérnökné bement a patikába, hogy tíz gramm Californian poppyt vásároljon. Ez volt a kedvenc parfümje, amely háromliteres, óriási, üveg dugós flakonban állott a gyógyszertár belső pultján.

Jenő kiszolgálta legdrágább vevőjét, aztán hajadonfőtt, csak úgy lezseren kikísérte a bolt elé.

- Mindjárt visszajövök! - vetette oda a két segédnek, akiknek az arca merev maradt, de a gyomruk mélyén egyforma melegséggel mosolyodtak el mind a ketten.

Az asszony ezúttal száraz volt, józan és rövid, mint a nők általában, ha döntő elhatározásra jutottak.

- A férjem ma reggel elutazott, és csak holnapután jön haza Miskolcra, ahol huszonöt éves érettségi találkozója van. A cseléd orbáncot kapott, bevittük a járványkórházba. A kislányom és a dada már a Balatonnál van nagymamánál. Egyes-egyedül a kertészek vannak a házban, akik éjjel úgy alusznak, hogy soha nem lehet fölverni őket. Akar ma, éjfél után, feljönni hozzám? Együtt tölthetnénk négyszemközt egy-két órát.

Jenő csaknem elájult, a térde reszketni kezdett.

- Ne vágjon ilyen arcot! - szólt rá szigorúan a nő. - Valaki idenézhet és észreveheti, hogy fontos dologról beszélünk!

- Bocsánat, nem tudtam uralkodni magamon! - védekezett a fiatalember.

- Elég baj! - korholta a mérnökné. - Mert ehhez a dologhoz sok elővigyázat kell. Gondolhatja, hogy mit reszkiroznak! Mindent! Többet, mint a halál!

Ez nem volt egészen igaz. A dolog olyan óvatosan volt kiterelve, hogy nem maradt benne több rizikó, mint egy bécsi repülőútban. De hát az is elég bátorság egy vidéki polgár-asszonytól, ha be mer ülni a bécsi repülőgépbe.

- És hogy jutok be magához?! - kérdezte a fiatalember. Lelki szeme előtt megjelent a mérnök háza, amely a város kertnegyedében, a dombnak futó Laczkovics herceg utcában állott, másfél holdas, óriási telek közepén, szép virágágyak és gondosan ápolt gyümölcsfák között.

- Vegye el tőlem ezt a csomagot! - mondta az asszony, és könnyű mozdulattal átnyújtott egy selyempapírba pakolt apró skatulyát.

- Milyen nehéz! - csodálkozott Jenő, megemelve tenyerén a dobozt.

- Ne játszadozzon vele! Hanem tegye zsebre! - intette a mérnökné. - A kulcsok vannak benne. A sárgaréz a kert kapujának a kulcsa. Balról jobbra forog. A vas a ház kapujáé, vigyázzon, ezt egészen a nyakáig be kell dugni a zárba. A nikkal a hall ajtajáé. Azt ugyan én nyitva fogom hagyni. De hátha a kertész bezárja. Óvatosságból itt van az is.

- Ida! - suttogta rekedten a fiú.

A nő tárgyilagos hüvösséggel folytatta:

- Volt már nálunk. Ismeri a lakást. A kapcsoló a hall ajtajától balra van, de ha lehet, ne gyűjtson villanyt. Az én hálómberben égni fog a lámpa, az üvegajtón át kivilágít a nappaliba. Csak a lépcsőre vigyázzon. Tudja, hol van a lépcső?... - és a legapróbb részletekig elmagyarázott mindent, mint a háború alatt egy rutén kém az orosz vezérkari tisztnek a galíciai osztrák sereg egy megostromlandó hadállását.

Ha Jenő kritikusabb természetű férfi, gyanakodhatott volna, hogy Ida, aki ilyen nyugalommal beszél arról, hogy valakit éjjel beengedjen magához, talán már régebben fenékgig züllött életet folytat. Holott a valóság csak annyi volt, hogy a mérnöknének, házassága tizenegy éve alatt, mindössze négy ehhez hasonló esete volt, két különböző férfival. Jenő lett volna az ötödik eset és a harmadik férfi. Aránylag meglehetősen tapasztalatlanság. Hanem hát ilyenek a nők. Ha egyszer megvadulnak és elszánják magukat valamire, olyan hidegvérrel tudnak bemenni akár egy garni kapuján, mint egy harmadéves jogász.

Jenő azonban nem gyanakodott. Ő még tapasztalatlanabb volt, mint a mérnökné. Nem az általános ártatlanság szempontjából. Mert hiszen kalandjai voltak szép számmal. Leginkább rövid lejáratú készpénzüzletek, Pesten. E tekintetben opportunusnak kellett lennie. Ha nem volt spicces, soha nem tetszett neki eléggé a nő, akihez hozzájutott. Szégyellte magát a kaland előtt és a kaland után. Ez volt az első igazi nagy ügy életében. Úri hölgy, aki szép volt, akit szeretett, hosszú idő óta egyre tüzesedő vágyakkal.

Délután aludni próbált, hogy friss legyen éjjel. De nem tudott. Muszáj volt elmennie a kávéházba biliárdozni.

Este kilenckor, vacsora után, azzal csókolt kezét a mamájának, hogy „korai lefekvést csinál”. Visszavonult külön lakosztályába. Fürdött. Pedikűrözött, manikűrözött. Hyperollal gargalizált, és utána pörkölt kávé rágott az üde lehelet kedvéért. Megmosta a haját előbb pixavonnal, aztán ibolyasamponnal. Végül gondosan kimosva kívül és belül, mint egy kanalas orvosság-nak való üveg a patikában, éjjel fél egykor, hogy a kapura szerelt csengőt meg ne bolygassa, átmászott a saját udvaruk kerítésén.

Gyönyörű éjszaka volt. Az égen fehér telihold. Mély csönd. Sötét ablakok. Az ilyen kisvárosban tizenegy után még a Pletyka is lefekszik aludni.

Jenő nem találkozott teremtet lélekkel a Laczkovics herceg utcai villa sodronyos kapujáig. A rézkulcsot belenyomta a zárba. Megforgatta. Könnyen járt. A kapu kinyílt.

Előtte volt az ezüst és fekete holdsütötte kert. A virágágyak és gyümölcsfák mögött pedig az egyemeletes kis villa, amelynek egyik ablakában rózsaszínű fény derengett. Jenő tudta, hogy mit jelent e fény. Az éjjeli lámpa rózsaszín ernyőjét jelenti a hálóban. Az ágyat jelenti, a paplant, az egész asszonyt jelenti selyem éjjeli köntösben. Jenő máris orrában képzelte a kaliforniai pipacs illatát, amelyet annyit szagolgatott a saját patikájának háromliteres üvegében, ha Idára akart gondolni.

Végigment az udvaron a fák árnyékában. Semmi baj, teljes némaság. Már egészen közel jutott a házhoz, amikor elfogta a nyugtalanság, amely az emberi szívet a régóta várt nagy boldogságok beteljesülése előtti pillanatban szokta összeszorítani. Már a vaskulcsot is elővette a zsebéből, amikor hirtelen földbe gyökerezett a lába.

Két díszes kőurna közt néhány lépcső vezetett ahhoz az ajtóhoz, amelyen be akart volna menni. Hat lépésnyire volt az ajtótól, amikor szemben vele, félelmesen és váratlanul, ijesztő alak emelkedett föl a két urna közötti árnyékból. A megdöbbenő alak fahéjszínű, tigris-szerűen csíkozott kutya volt. Nem is kutya, mesebeli szörny, borjúnál nagyobb dán dog, külön kegyetlenségre tenyésztett láncos véreb. A véreb nem ugatott, az ugató kutya mindig veszít méltóságából, mindössze annyit csinált, hogy csöndesen, de ingerülten föl vonta ínyét, és megmutatta agyarnak is beillő szemfogait.

A tigriscsíkos kutya Plutó volt, a mérnök házörző vérebe. Rettegett bestia az egész környéken. Plutó az a végzetes számadási hiba volt, amely a leggondosabban készített tervekbe is belecsúszik olykor. A mérnökné nem félt a kutyától, néha a kislányát lovagoltatta rajta. És mivel az ő számára nem volt akadály Plutó, azt hitte, másnak sem az. Megfelejtkezett róla, valósággal kiesett a tudatából az egész kutyaól, mialatt még azt is megmagyarázta Jenőnek, hogy az ebédlő szőnyegének a széle föl kunkorodik, vigyázzon, meg ne botoljon benne.

Most íme jelentkezett a hiba, ott állt, mint a megsértett erkölcs testet öltött szelleme, démoni jó barátja a távoli férjnek, csíkosan és rettenetesen, az ajtó előtti lépcsőn, mozdulatlanul és mégis a dühtől reszketve, foszforeszkáló szemmel, föl vonta ínnyel, fogán csillant a holdfény.

Jenő megdermedt. A két leghatalmasabb ősi érzés kereszteződött benne. A végsőig fokozott szerelmi vágy és a hirtelen lecsapó halálfélelem. Amint - néhány becses kivételtől eltekintve -

ilyenkor rendesen a halálfélelem bizonyul erősebbnek, Jenő is tökéletesen megfélelkezett az asszonyról. Minden idegéreje a szemben álló veszély ellen feszült.

Az agya villámgyorsan vibrálva járt. Mit csináljon a kutyával? - Az ösztöne azt súgta, hogy neki is vannak izmai, körme és foga, ő is harcra teremtett állatja a természetnek. Ha neki-menne, talán le tudná győzni Plutót. De az értelme vitatkozni kezdett, hogy milyen gyászos győzelem lenne ez, hiszen közben a tigriscsíkos dög is valószínűleg csinálna vele valamit. Szinte érezte testén a kutya fog marcangolta sebeket.

Minél inkább az ész kerekedett benne felül, annál inkább belátta, hogy ebben az esetben a harcnál helyesebb cselekedet a meghátrálás! - Igen, de hogyan térjen ki a küzdelem elől? - Nagyon közel volt az üres, óriási téren a kutyához. És Plutón látszott, hogy egyre emelkedik benne a támadó szellem. Szeméből már egészen eltűnt az álom lustasága, éber lett, kegyetlen. Szinte érzett, hogy gondolkodik, merről marjon belé a szemtelen idegenbe, aki birodalmába merészkedett.

Elfutni itt nem lehetett. A kutya utolérte és lehúzta volna. Különben hátat fordítani sem lett volna tanácsos. Ez kétségtelenül rögtönös cselekvésre ingerelte volna Plutót.

Maradt az egyetlen út. Fölmászni valamelyik gyümölcsfára az udvaron.

Jenő lépésről lépésre hátrált, a kutya ugyancsak lépésről lépésre követte, fölfont ínye vészjóslóan remegett. Néma, feszült párbaj volt ez az ember hipnotikus szeme és az állat vér-szomja között.

Végül megérezte Jenő, hogy a hátával beléütközött egy fa törzsébe. Ekkor különös dolog történt. A fiatal patikus diákkorában sem volt jó tornász, a tornatermi rúdra nem tudott rendesen fölmászni előlről. Itt hátulról, lehetetlenül nehéz helyzetből startolva, egy pillanat alatt fönt volt a fán. Oly könnyedén, oly gyorsan, hogy a kutya, aki most már nekiugrott, a lábát sem tudta elkapni, foga csak a fa törzsének hancsát hasította le.

A megmentő fa szilvafa volt, ezt már a tetején konstataulta Jenő, a holdsütött levelek és éretlen szilvabogyók között, a kimerültségtől lihegve, amíg elhelyezkedést keresett az ágak villáiban, mint egy megkergetett, kövér nagy majom.

Lenézett a földre. Plutó ott állt a fa alatt, foszforeszkáló szemével kajánul figyelt fölfelé. Jenő megkönnyebbülten sóhajtott, aztán pedánsan leporolta a kabátját. Ugyanis meszes lett, mert a szilvafa dereka mésszel volt bekenve a hernyók miatt.

A város harangjai a távolban elütötték az éjféli utáni egyet. És Jenő a kongások elrezdülése után rájött, hogy a helyzete nem oldódott meg, csak komplikálódott. Hogyan jusson be szerelméhez? Egyáltalán, hogyan távozzon a fáról, amely alatt Plutó kényelmesen lefeküdt, a hűsevő fenevadak kegyetlen türelmével várakozva a prédájára.

Jenő várt. Valami csak történni fog! De nem történt semmi. Az éjszaka percei csöndesen múltak, mint a sötét tengerek halk loccsanásai. - Egy fotelben sem lehet sokáig egyformán ülni, az ember belefárad. Jenő tagjai is elzsibbadtak, és kényelmesebb pozíciót próbált keresni a fa tetején. Az ágak és levelek zizegve megmozdultak. E zajtól izgatva Plutó halkan morogni kezdett. Nem moccant, csak morgott. Mély dörmögésében, amely hasonlított a távoli föld-rengéshez, az a figyelmeztetés volt, hogy: „Le ne merj jönni onnan!”

Jenő a lombok közül lenézett a kutyára. Suttogva beszélt hozzá: „Menj már innen el a fenébe! Dögölj meg! Disznó!” - Plutó csak előbbi mély, halk, fenyegető morgását küldte válaszul a szavakra.

Elmúlt egy óra a mérhetetlen unalom és a zokogógöröcshez közel járó idegesség elemeiből összeszöve. Jenő közben megkóstolta az éretlen szilvát, amely még inkább keserű volt, mint

savanyú. Elkecserevedve konstataálta, hogy a cigarettatárcája nála van, de az öngyújtóját otthon felejtette a mosdón. Talált a zsebében néhány pörkölt kávészemet, óvatosan ropogatva megette mind, amitől émelyegni kezdett a gyomra.

A hold eltűnt, egyre jobban fáradni és álmosodni kezdett, amikor a tiszta csillagos égből, amelyen látni sem lehetett a felhőt, hirtelen éles zápor eredt. Csak tíz percig zuhogott, de ez elég volt hozzá, hogy Jenő bőrig ázzon a fán. Viszont mikor az eső elállt, váratlanul jéghideg szél kerekedett. A fiatalember száradt és didergett. A kutya egy hóhér türelmével eltelve várt odalent. Most, hogy a hold már nem sütött, körvonala még nagyobbnak és ijesztőbbnek tűnt a sötétben.

Háromnegyed három volt, amikor a mérnökne hálósobájának ablakában a rózsaszín lény kialudt, mintha egy virrasztó szem csukódott volna le. Nyilvánvaló, hogy az asszony megunt a várakozást, csodálkozva és sértődötten eloltotta a villanyt.

Jenőt mélységes szégyen öntötte el: „Mit gondolhat most rólam Ida?” Ez olyan szörnyű pillanat volt, hogy csaknem leugrott a fáról, Plutó nyaka közé. Aztán - szinte örült neki, hogy ez az eszébe jut - értelmébe villant, hogy ezt mégsem teheti meg. Nem teheti meg, mégpedig éppen Ida miatt. Mi történne, ha a küzdelem zaja fölverné a kertészeket, a környéket? És őt ott találják, amint véresen hempereg a földön Plutóval. Micsoda szenzáció lenne! Micsoda botrány! Milyen könnyű lenne az ilyen ügyekben zseniális kisvárosnak kikombinálni a valóságot! Mi következne belőle? Válás! Elvehetne feleségül Idát! A fene egye meg, hiszen gyönyörű és imádja! De ez azért mégis sok lenne kissé! És mit szólna a mamája? És mit szólna a férj? És kinél maradna Ida kislánya? - Ez is bosszantotta. Manyika csúnya gyerek volt, elkényeztetett, ki nem állhatta.

Várt tovább, amíg a hajnal kék lett, aztán rózsaszín, aztán fehér. Álmos volt, éhes, összegyűrt, fázott, émelygett, szája keserű volt a nyers kávétól. Idegesen tippelt, hogy ki fogja megszabadítani. A kertész? Elég lesz-e húsz pengő a kertésznek, hogy a száját befogja? Mit fog mondani Idának? Bevallja, hogy megijedt a kutyától? És mi lesz, ha a kertész nem fogja be a száját? Idával vége lesz mindennek, és a botrány mégis kitör! És a mérnök? Olyan jóban volt Lajossal, hogy fog most a szemébe nézni? És ismét a mama! Ida, a kertész, Lajos! Ó, hogy a kolera pusztítsa el ezt a döngőt, hát nem itt vár még mindig a fa alatt?!

Negyed hét lett. Csönd. Micsoda mese, hogy vidéken korán kelnek az emberek. S mért történt mindez? Mit vétett ő, hogy ilyen katasztrófa érte?... És akkor, a madárcsicsergéssel hangos, teli reggelen az a gyanú lopakodott Jenő lelkébe, hogy ez talán Isten akarata volt. Isten akarata. Isten ujja, ami egy kemény, de apaian jóságos mozdulattal megmutatta neki az igazi ösvényt. Szinte sírva fakadt, úgy megtisztult a szíve. Végtelen sóvárgás fogta el a rendes, tiszta, praktikus kényelem után. És háromnegyed hétkor, még mindig fönt a szilvafa ágai között, szilárdan elhatározta, sőt esküvel fogadta magában, hogy ha botrány nélkül ki fog mászni az ügyből, még aznap délután összeecsókolja, megkéri és diszpenzációval két héten belül feleségül veszi Katicát.

SELYEM ÉS BÁRSONY

Gasztonnak „éjjeli kikapcsoló”-ja volt, mégsem némította el a telefonját, amikor lefeküdt. Pedig hajnalban került haza, holtfáradtan, az idegeiben egyheti álomrestanciával. De borzasztó optimista természet volt. Öntudatának küszöbe alatt olyasmire számított, hogy valami remek hírrel kelti fel álmából a csengetés. Hogy Hollywoodba hívják, hogy egy dalának világsikere lett Párizsban, hogy kihúzták a sorsjegyét, hogy kinevezték zenei főszakértőnek a kultuskormányba, hogy örökölt, vagy valami még ennél is jobb dolog történt vele, az Isten találja ki, hogy micsoda. Ilyen édes ábrándozással aludt el ötkor, és arra riadt fel háromnegyed kilenckor, hogy éjjeliszekrényén a telefon velőtrázóan csenget. Lekapta a kagylót. Goromba hangot hallott. A szabója beszélt, aki megfenyegette, hogy nem vár tovább, peresíti az egész tartozást, miután még csak választ sem kapott soha pénzt sürgető leveleire. Tíz perc múlva egy főpincér telefonált, azután egy ügyvéd, azután a kaszinóbeli zsetonos. Valamennyien pénzt követeltek Gasztontól, aki tiszta szívvel, mély meggyőződéssel ígérte meg hitelezőinek, hogy huszonegy órán belül rendez mindent. Holott nem volt több pénze három pengő negyven fillérnél. Az összeg ott feküdt az asztalon egy fél skatulya Extra mellett, amelynek árával szintén adós maradt a kávéházi trafikosnak, pusztán óvatosságból, hogy ne apassza tovább a tőkéjét.

Gasztonnak nem volt pénze sem otthon, sem a bankban, követelése sem volt sehol. Ellenkezőleg, mindenkinek tartozott. Minden barátjának, sőt legtöbb ellenségének is. Anyagi értelemben mindenkinek a kezében volt Gaszton. De ez őt csöppet sem zavarta. Megcsinálta a reggeli fürdőjét, belétett a kellemes, langyos vízbe egy kanál bóraxot és egy késhegynyi kölni sót. Mit törődött ő a jövővel? A pillanattal foglalkozott csak, kéjesen elnyújtózva a kádban. Fél tízkor csöngettek az ajtaján. Kikelt a vízből, megtörülközött. Magára öltötte bronzbabos, zöldselyem fésülködőköpenyét, és kinyitotta az ajtót.

A végrehajtó állt a küszöbön rendes kíséretével. Igazán semmiség. Gaszton nagyon megszokta már az ilyesmit. Barackpálinkával kínálta meg a látogatóit, akiket valósággal elbűvölt aranyos modorával. Negyedóra múlva már nem is emlékezett a vizitre. Fölényes helyzetben volt a felperesekkel szemben, nem volt mit lefoglalni rajta. Az ingóságainak csak „liebhaber” értéke volt. Mit csináljon a végrehajtó egy selyempapírba csomagolt barna hajfürttel? Gaston csak a ruháit védte meg. Elég jól felszerelt garderobjá a takarítónő kamrájában volt, megközelíthetetlen helyen minden törvényes eljárás számára.

Odakint kedves, márciusi napfény ragyogott. Besütött az egyszobás, bútorozott garzonlakás ablakain, és végigcsillogott az íróasztalra tett női fotográfiák kínai-lakk keretén. Ezek a fényképek Gaszton elvált feleségeit és kimúlt viszonyainak hősnőit ábrázolták. Öten voltak. Két feleség és három viszony. Mind az öt prominens hölgy volt. Három híres kokott, egy nagy énekművésznő és egy arisztokrata. Az öt látható képen kívül még kettő volt a fiókban, gondosan elzárva minden idegen szem pillantása elől. Még egy feleség és még egy viszony. Ezek ketten nem voltak prominensek. Öregek lettek, szegények, egy kicsit komikusak. Homályos foltok Gaszton életművében. Tehát nem is kaptak lakk-keretet. Titokban sírdogáltak a sötét fiókban, eltaposott szívek a rájába foglalt büszke arcok alatt.

Tizenegy óra felé Gaszton teát főzött és megreggelizett. Egyedül volt, mégis nagyon pedánsan, tisztán, elegánsan evett, mint egy nő, amikor nagy nézőközönség számára étkezik esetleg a színpadon.

Reggeli után a tükör elé lépett, és hosszasan nézegette magát. Gyönyörű, nyurga fiú volt. Ötvenéves. De nagyon jól illett hozzá az a halk, finom fonnyadás, amely hasonlóná tette egy késői tearózsához.

Rágyújtott egy hitel-Extrára, és gondolkozni kezdett, hogy mit csináljon. Három lehetőség volt előtte. Megöli a telefont, és visszafekszik aludni. „Kimegy” a városba pénzt szerezni. Vagy leül dolgozni. Megkomponálja azt a kis zeneszámot, amelyért rögtön kaphatna negyven pengőt, ha szállítaná a munkát.

Hősies elhatározással ezt a harmadik megoldást választotta. Leült a zongorához. Finom keze végigfutott a billentyűkön. Nem volt tehetségtelen ember. Folydogált benne egy kis üde ér, mint valami oranzsádpatak. De nem volt hozzá elég szilárd jelleme, hogy kifejlessze ezt a talentumot. Mindig elvonta a munkától az élet, kártya, pénzgond, vacsorák, szerelmi telefonok.

Most is megszólalt a telefon. Paulette kérte Gasztont, hogy kísérje el a fogorvoshoz.

Ez a Paulette nem volt viszony vagy szerelem, talán még flört sem. Csinos, komisz, elegáns pesti nő volt. És Gasztonnak ügykörébe tartozott, hogy megjelenjék a világ előtt egy ilyen hölgygel, aki a drasztikus fogyókúrától a fürdőkádjában igen riasztó látvány lehetett, de felöltözve olyan remekül nézett ki, hogy valóságos öröm volt sétálni vele vagy belépni oldalán egy divatos vacsorahelyre.

Gaszton abbahagyta a munkát. Soká öltözött, tehát taxin rohant a randevúra, amely művelet után mindössze két pengője maradt.

A Kristóf tér sarkán találkoztak. Gaszton kezét csókolt, megdicsérte a nő ruháját, elkísérte a fogászhoz, megvárta. És hogy egészen ráköltse délelőttjét, utána sétálni mentek.

Nagyon mutatós pár voltak. Paulette-en alig látszott a kezdődő basedov, és a fiún sem lehetett észrevenni, hogy ebédelni sincs elég pénze.

Elhaladtak egy belvárosi drogéria előtt, ahol mint híres embernek, ki volt téve Gaszton fényképe, aláírásával és néhány udvarias szóval, amely a cég borotvaszappánát dicsérte.

Jobbra-balra köszöngettek és mosolyogtak. Mindenkit ismertek, és mindenki ismerte őket. Az elegáns utcán hömpölygő közönség egészen különös, kedves barátsággal fogta körül őket. Ami elég sajtósági társadalmi jelenség volt, mert sem Paulette, sem Gaszton nem örvendett jó renoméinak. Paulette-ről tudták, hogy gyanús valutaüzletekkel foglalkozik, Gasztonról pedig az a közvélemény alakult ki, hogy nők tartják el, munkátlan here, selyemfiú.

Holott nem ez volt az igazság. Megtörtént ugyan, hogy Gaszton szorult helyzetekben apró szívességeket fogadott el hölgyektől. De senki nem költött annyit virágra és más figyelemre, mint ő a bőség pillanataiban. Igaz, hogy egyik felesége, egy iparművésznő, aki rózsákat és gondolákat festett pergamen lámpaernyőkre, együttélésük néhány hónapja alatt lakást és kosztot adott Gasztonnak. Viszont Gaszton egy szerencsés baccarat-parti után vett a nőnek egy platinaórát, egy asztrahánbundát és egész csomó remek bécsi fehérneműt. Ezek a vagyontárgyak Gaszton kedves emlékével együtt ott maradtak az elhagyott asszonyánál, akinek érzékeny lelke és nagy orra volt, mint Danténak. A nő telizokogta fájdalmával a várost, pedig a bunda egymaga háromszor annyiba került, mint Gaszton igen szerény természetbeli ellátása májustól októberig.

Úgy volt ez mindenben. Gaszton nemcsak a pénzét pazarolta el a nőkre, hanem az egész életét. Tizenhat éves korától ötvenéves koráig csupán a szerelemmel törődött. Összekeverte szépen a dolog nemi részét az ügy poézisével. Alapjában véve igazságtalanság történt vele. Ha egy szép, okos, kedves, sőt ravasz nő harmincnégy éven át csak a szerelemmel foglal-

kozik, annak, mire arcplasztikát kell csináltatnia, bizonyára van a férfiak gavallériájából ékszere, villája, bankbetétje. Míg Gaszton nem szerzett semmit a nőktől. Igaz, hogy talán nem is lehetett volna, mert a nők általában fukarok. De valószínűbb, hogy nem is akart. Valóban el lehet mondani rá, hogy passzióból szeretett. Sohasem kért semmit idejéért és fáradságáért. Zokszó nélkül távozott, amikor a hatalmas, prominens nők, betelve vele, visszatették oda, ahonnan fölverték. Kedves hermelinmosolya csillogott szemén, ment új szerelem után, amelyről majd ismerőseinek beszélni lehet.

E fogorvosi napon, miután elbúcsúzott Paulette-től, megebédelt a legjobb Duna-parti hotel-étteremben. Természetesen nem fizetett. A pincér mosolyogva írta fel a számlájára. Büszkén hitelezett egy olyan arszlánnak, akinek a fényképe kint van a boltok kirakatában, és akit X. asszony, sőt maga Y. asszony is szeretett. Mert még a pincérek is tudtak Gaszton kalandjairól. Gaszton mindig gondoskodott róla, hogy diadalai ne maradjanak titokban. Hiába, olyan ember volt, aki a nyilvánosság előtt szeret szeretni.

A délután egy korán nyitó rulettklubban telt el - pénz híján kibiceléssel. Este báró Gyötörinek-höz volt Gaszton hivatalos, bridzsvacsorára. A báróné hívta meg, saját felelősségére, az ura háta mögött. Mert tudta, hogy az ura gyűlöli és irigylí Gasztont a nőknél elért, látszólag költségmentes sikerei miatt.

De hát ezen a ponton a félénk Gyötöriné szembe mert szállni rettegett urával, mert halálosan és reménytelenül szerelmes volt Gasztonba. Szegény asszony keserű és szomorú volt, mint egy pohár állott igmándi víz. Rossz volt az alakja, a bőre, a foga. A haja egy tifusz után félig kihullott, és nem nőtt utána, sokat vesződtek Budapest híres fodrászai e félkopasz, pénzes asszonyi fejjel. De ahogy mondani szokták, a lelke szép volt báró Gyötörinének. Lemondó, alázatos. Tudta, hogy sohasem kóstitolhatja meg Gasztont, mert Gaszton szemében nemcsak a gazdagság vagy a cím számított, hanem az is kellett neki, hogy az asszonynak, akivel foglalkozik, mint nőnek is rangja legyen. És Gyötörinének e szempontból nem sok illúziója volt. Még legoptimistább pillanatában is csak annyit mert hinni saját magáról, hogy szépsége korszerűtlen. Teljesen önzetlenül kívánta látni Gasztont, hogy lelke lelkével összezsenedüljön". Ha ő nem kell, legalább alkalmat akar szerezni ideáljának. Szenvedése szinte már gyönyörszámba ment, amikor Gaszton a szeme előtt öntözgette számtalan flörtjének palántáit.

A báróné úgy fordult feléje, amikor az ötvenéves fiú gyöngyházfényű, kedves arca megjelent a kitárt ajtóban, mintha Provence grófja lépett volna be a szalonba.

Egyébként az összegyűlt társaság úgy fogadta Gasztont, mint egy demimondot. Csakhogy a nemeket illetőleg megfordítva. A férfiak megijedtek, ahogy az amatőrök félnek a professzionistáktól. A nők kellemes izgalmat éreztek, mintha megcsiklandozták volna őket.

Az asztal gyönyörű volt. Az ebédlő, amelyet csavart, templomi viaszgyertyák világítottak meg, a negyven éven felüli nők teintje iránti figyelemből - félhomályos. Gaszton két teljesen egyforma társasági sarzsijú hölgy között ült. Zseniálisan kiszolgálta mind a kettőt. Az egyiket az asztal fölött, kedves hízelgésével, a másikat az asztal alatt, térdének gyöngéd jelbeszédével.

Negyed tizenegykor öt párhuzamos bridzsparti alakult.

Gaszton odasúgta a háziasszonynak:

- Kedves Edit! Legyen olyan jó, tegyen engem a legdrágább asztalhoz. Unok kicsiben játszani!

Persze hogy unalmas kicsiben játszani annak, akinek nincs egy vasa sem és aranyat szeretne ásní. Hogy veszíteni is lehet a drága asztalnál, az Gasztont egy csöppet sem zsenírozta. Nem ismerte a partnerjeit, azok sem őt. Nincs könnyebb dolog, mint kártya közben adós maradni egy finom háznál, finom idegeneknek.

Ez meg is történt. Gaszton adós maradt, és ezzel a legbensőbb baráti összeköttetésbe került három gazdag úriemberrel, akiknek a címét és telefonszámát gondosan fölírta a bridzsblokk egy kitépott lapjára. Hasznosak lehetnek még ezek a címek valaha, a végső szorultság perceiben.

A társaság bomladozott. Gaszton éppen azt vizsgálta, hogy a vendégek közül kiben csillan meg egy ingyen autófuvar reménye, amikor hozzálépett egy szeplős, frézahajú, híres özvegy, akinek gyönyörű karja és hónalja volt.

- Nincs itt az autóm. Hazavihetne! - mondta a nő, agyoncigarettázott, rekedtes hangjában valami határozatlan ígéret elnyomott izgalmával.

- Boldogan! - felelte Gaszton, és angolosan kisuhant a nővel a hallba.

Báró Gyötöri a távozók után nézett. Elfutotta a düh. A szeplős szépség titokban az ő méregdrágán kitarzott metresze volt. Ismerte a hölgy temperamentumát, tudta, mit jelent az, ha valakivel valahonnan hazakísérteti magát. Annyira felingerelte a féltékenység, hogy az utolsó vendég távozása után a feleségén töltötte ki a mérgét. Megfogta a két karját és megrázta, hogy csak úgy lotyogott szegény asszonyban a bánatos igmándi víz.

- Engedje el a karomat! Fáj! - mondta a báróné azzal a drámaisággal, ahogy a színpadon beszéltek valaha.

- A frász törje ki a karodat! - felelte a férfi a jassz korának egyszerűbb divatja szerint. - Ha még egyszer idehívod ezt a selyemfiút, az inasokkal löketem le a lépcsőn!

Gyötöri bárónak nem volt joga a „selyemfiú” jelzővel illetni Gasztont. Gasztont felmentette a teljes anyagi eredménytelenség, ő önzetlenül, sőt elegánsan szórta szét vonzó lényének kincseit, míg a báró óriási, rosszhiszemű és kegyetlen üzletet kötött, amikor megházasodott. Utálta a feleségét mint leányt, még jobban utálta, amikor a menyasszonya lett, és végleg utálta, amikor nászútra ment vele Olaszországba. Mégis elvette, mert a felesége: született Klimp-Klumpmayer leány, végtelenül gazdag volt, neki pedig semmi egyebe nem volt az erőszakosságon kívül, amellyel mindenáron vagyont akart szerezni.

Szóval Gyötöri báró megrázta Gyötöri bárónét, a sarokba dobta, mint egy rongyot, majd kikergette a fürdőszobából, azzal a kategorikus mondattal, hogy ő akar előbb megfürdeni. Mindegy, csinálhatott vele akármit. Ólban tarthatta volna, mint Ubrik Borbálát. Az asszonynak nem volt módja a zendüléshez. Gyötöri báró olyan ocsmány volt, mintha egy disznót öltöztettek volna fel szmokingba, de céltudatos brutalitásával mégis olyan házassági szerződést tudott kötni, amely nemcsak a feleségét szolgáltatta ki neki, hanem a kezébe adta az egész Klimp-Klumpmayer családot. Gyötöri bárónak szabályos papírai voltak, amelyek privilégiumot adtak neki a rabláshoz. Amiért is mindenfelé alázatosan tisztelték, és senki sem merte volna azzal vádolni, hogy nőből él. E támadó mondatot a világ fönn tartotta a szép, kedves és ártatlan Gaszton számára.

A házastársak veszekedésének idejében Gaszton már a taxiban ült, útban a Rózsadombról a Gellérthegy felé. Feje belé volt préselve a vörös nő behajlított karjának acélháromszögébe. Szó sincs róla, ízlett neki a helyzet, mint a megrögzött alkoholistának a pálinka. De már annyiszor történt vele ilyesmi, hogy kissé fásultan viselkedett, inkább túrt, mint támadott. Behunyta a szemét, akár egy alélt csirke, majd megrettent, mert a szerelmi dicsőség gyöngéd előteréből annak a problémának megmászhatatlan hegygerince emelkedett ki, hogy: honnan a pokolból fogja kifizetni a taxit? Öt pengő után sóvárgott a derék fiú az ékszerekkel telirakott asszony kebelén. Gondolatban sorra vette az összes éjszakai kávéházakat, melyik előtt lehetne kikötni és megfizettetni a főúrral, amit az óra mutat.

Gyötöri báró metresze közben briliánsoktól villogó kezével Gaszton diszkréten őszülő haját becézte. Neki inkább voltak anyagi gondolatai. Azon töprengett, hogy mit küldjön a fiúnak? Egy nikkel koktélrázót vagy egy batikolt díványpárnát? Mert úgy érezte, hogy okos dolog sürgősen nullifikálni valami aprósággal az ilyen veszélyes ember lovagi szolgálatát.

ARANYIFJÚ

Elég régen már, az egyik osztrák játékkaszinóban, ellenszenvesen jó külsejű krupié asztalánál ültem. A krupié „gróf úr”-nak szólította a kollégája, amikor a munkában fölváltotta. Az ilyesmi nem nagyon ritka, rendszerint nem is különösen érdekes. De ennek a krupiének az esete elég érdekes volt, ahogy később elbeszélték nekem. Amiért most megpróbálom tovább mesélni. Kitöltve a hézagokat és kissé elmaszkírozva az alakokat. Mert undok bűnügy ez. Még egy országot sem illik kompromittálni vele. Nem is fontos, hol történt. A nagyvárosok és a világfürdők bizonyos szempontból és bizonyos negyedekben tökéletesen egyformák. Mindössze annyit mondok, hogy a színhely nem Ausztria. A gróf messzi idegenből került oda, új életet kezdeni.

A szoba csak hotelszoba volt, de nagyon fényűző, amilyenek luxushotelekben luxuslakosztályokhoz szoktak tartozni. Kék, arany, fehér. A széles mennyezetes barokk ágy arany lábakon állott. Az ágy alatt sovány, borotvált szőke férfi feküdt, a kezén gumikesztyű, a zsebében szivacs, kloroformos üveg és egy nagyon élesre fent, keskeny pengéjű borotva.

A komorna egészen a falig hátrált, ahol leült, és kissé előrehajolt:

- Még így sem lehet az ágy alá látni! - mondta megnyugtatóan.

- A fene egye meg! Drukkolok! Szeretném abbahagyni az egészet! - mondta a férfi az ágy alatt, kellemes, mély, dünnögő baritonján.

- Hát akkor hagyjuk! - felelte idegesen, kissé lenézően a komorna. Nem volt csúnya nő. Sasorra volt, kreol bőre, a bal arcán barna anyajegy, kicsit kancsított.

A férfi nem válaszolt. A feszült csend, amely az ágy alól érkezett, azt éreztetette, hogy az az ember, aki odabújt, döntött, végképp elszánva magát a tetre.

Finoman volt kidolgozva ennek a gyilkosságnak a terve, akár a csipke. Cselekvő személyei még menetrendi tanulmányokat is végeztek hozzá. Hol, mikor, milyen vonatösszeköttetéseket érnek el? Hová a legjobb menni, amikor a dolog után menekülni kell.

A komorna tudta, hogy az úrnője nagyon szabályosan él. Mindig éjfél után érkezik haza, mindig részegen. Le kell vetkőztetni, meg kell fürdetni, oda kell készíteni éjjeliszekrényére fél pohár vizet a veronállal. Az asszony megissza az altatót. Magára zárja az ajtót, lefekszik. Igaz, hogy a gyöngyét ágyban sem veszi le a nyakáról, de milyen könnyű végezni egy alkoholtól és veronáltól kábult, alvó nővel. Magához sem tér, már a másvilágon van, lehet menni a gyönggyel. Mert a komorna és a sofőr a gyöngyöt akarta megszerezni. Ez a dolog ugyanis még a gyöngydebacle előtt történt. A sok szemből fűzött hosszú lánc megért egy negyed-milliót.

A két cseléd főpróbát tartott a nagy jelenetből. Eloltották a villanyt. A komorna az ágyra feküdt. A férfi előbújt. Fölállt az ágy mellett, kinyújtotta a karját, kezével megérintette a komorna vállát:

- Jól van, Nelli, fölállhatsz! Látok!

Hogy lesz valaki gyilkossá? Talán születni kell ezzel a képességgel? Vagy olyan a lélek, mint valami mérgekből álló erős orvosság, amely ha vegyi összetartása fölbomlik, méreggá válik egészen? A komorna hirtelen azt a képet látta maga előtt, amikor egy csirkét megölnék. Látta az állat vergődését, ahogy hátracsavart nyakából freccsen a vér. Összeborzongott, elképzelte, hogy milyen vesződéses munka lehet ez egy nagyobb alakkal. Aztán elhárította magától a

dolgot. Ezt nem ő fogja végezni. Mint egy paranoiás, csökönnyösen szilárduló gondolatsor tért vissza belé: „Harmincnégy éves vagyok, mi lesz velem tíz év múlva, ha nem csinállok valamit?!” Rettegett az öregségtől és a szegénységtől. Sokat fájt a feje, és sokat unatkozott. Az unalom még a moziban is elfogta. Ásítózott és gyűlölködött. Sokszor kedve lett volna elpusztítani minden életet a világon.

A férfi könnyelmű volt, buta és hazárd. A szíve olyan izgalommal dobogott az ágy alatt, mint a kártyásoké a játék döntő pillanataiban. Klasszikus esete volt annak, amikor valakin a „rossz befolyás érvényesül”. Nemi rabszolgája volt az anyajegyes nőnek. Szerette az ízét, szagát, eszejárását. Bár ebben a percben nem szerette. Valami halvány terv kezdett bontakozni benne, hogyan mártaná be, hogyan tenné meg felbujtójának a törvény előtt a lányt, ha mégis hurokra kerülnének. És a komorna sem volt lojális. Kész számítása volt, mi módon taszítja el magától a gyilkost, ha baj találna lenni.

Gyanakodva és gyűlölködve figyelték egymást, egyre nagyobb feszültségben, talán egymás torkának esnek, ha két óra körül nem hallják meg a közeledő lift zúgását.

Az asszony, aki a gyöngyöt nyakán viselte, az ajtótól egyenesen a toaletasztal tükrehez suhogott. Megnézte magát.

Amerikai nő volt, vagy talán még tágabban: „külföldi” nő. Fiatalos, karcsú alakja volt, vörös haja, szív alakúra festett, cseresznyepiros szája. Fekete ciré estélyi ruhát viselt, csincsilla-keppet. Igazán gyönyörű fehér válla és dekoltázsa volt. De régen elmúlt már ötvenéves. Hamis felső fogsora volt, és az arcát egy hónappal előbb varratta föl a füle mögött.

Mikor a komorna a harisnyáját húzta le, idegesen fölkiáltott:

- Juj! Milyen hideg a keze! Máskor melegítse meg valahol. Ne érjen ilyen hideg kézzel a bőrömhöz!

Ezen az estén nem akart sem fürödni, sem lefeküdni. Az altatóspoharat ingerülten eltolta:

- Ne erőszakoskodjék! - förmedt rá a lányra.

A komorna bocsánatkérően hízelgett:

- Máskor mindig így szoktuk csinálni, madame!

Az asszony nem felelt. Némán válogatott a háziköntöseik között. Fölvette a legszebbet. A parfümösuveg dugójával megérintette a tarkóját. Leült a tükre elé, igazgatta az arcát:

- Másik szempillát kérek! - mondta türelmetlenül.

A komorna, amikor a határozott parancsra ki kellett mennie a szobából, szilaj tekintetet vetett az ágy felé, legalább szólni lehetne annak a marhának, ott az ágy alatt, hogy a műsor megváltozott!

A sofőr azonban, bár kissé tompa esze volt, észrevette, hogy valami nincs rendben. A nő nem feküdt le. Az ágy alól látta ezüstpapucsba bújtatott meztelen lábát, a bokán az öregség kék erével. Majd lenyúlt egy kövérkés, gyűrűkkel borított nyugtalan kéz, és bepúderezte a két lábát, fehér felhőt keverve.

A gyilkosjelölt elkeseredett. Még az is átvillant az agyán, hogy csak őt akarják megfogni. Aztán kopogtak az ajtón. Halk kopogás volt, a röstelkedő bűn jelentkezik ilyen csöndesen.

A sofőr megijedt, de a szorongása mégis enyhült, mert magyarázatot kapott az aggodalmára: várt valakit a dög!

Férfi érkezett a szobába. Frakkban lehetett, olyan cipője volt, amilyent a férfiak estélyi ruhához viselnek.

A lábak közeledtek egymáshoz, suttogó hangok hallatszottak, majd csönd lett. „Most csókolóznak!” - érezte meg a sofőr, és mélységes erkölcsi fölháborodás töltötte el. „Ez a vén dög! Disznóság!” Később eltűntek a lábak. Akikhez tartoztak, leültek vagy lefeküdtek. A sofőr erkölcsi lázongása megerősödött. „Ki lehet ez a disznó?!” - törte a fejét.

A látogató D'Ajuda gróf volt, meghatározhatatlan származású és nemzetiségű arisztokrata. Belga útlevéllal utazott, de semmi esetre sem volt belga, inkább lehetett dél-amerikai spanyol, portugál, levantei, esetleg francia. Kitűnően tudott angolul, még jobban franciául. Minden-hová meghívták, pólóistállót tartott, kártyázott, táncolt, a lóversenyen rettegtek tőle a bukmé-kerek. Volt benne valami szívós és félelmes kedvesség, amely fönn tartotta a társaságban, pedig idegessé tette a nyugodtan emésztő gazdagokat azzal, hogy teljes homály fődte a jövedelmeinek eredetét. A nők azonban fönn tartás nélkül imádták, talán éppen a rothadtsága miatt. Nyurga volt, finom orra, szép kis füle, hízelgő hangja, beteges színű, gyöngéd archőre esti világításnál gyöngyházfényűnek látszott.

A sóhajokkal telt csönd után fojtott, de élénk diskurzus kezdődött a pár között. Az asszony úgy beszélt, mint egy színésznő. Megcsillantotta Sarah Bernhard régimódián patetikus színeit és Orska kokainos hisztériáját. Majd egy-egy pillanatra olyan lett, mint saját maga: tragikus, vén rom, komisz pofa, hangja az egyenletes, halk angol beszédből riadtan fölkiáltott. A férfi inkább suttogott. Lágy suttogása mint a pókhálósál gombolyodott az asszony idegeire.

A sofőr alkoholszagot érzett az ágy alatt. Üveg csendült. „Whiskyt isznak!” - Most már tudta, hogy ki a látogató! - Megismerte a hangját. Sokszor vitte úrnőjének a kocsiján. Félt tőle, elszánt embernek tartotta a grófot, aki vele is hideg megvetéssel bánt, mint minden cseléddel.

A pár anyagi természetű dolgokról beszélt. Mind a ketten panaszkodtak. A férfi turfvesztéseket, lejáró váltókat, nagy zsetontartozást emlegetett. Az asszony kimerült csekkszámlájáról regélt.

D'Ajuda gróf megnyugtatta barátnőjét, hogy nem azért közölte vele bajait, mintha segítséget várna tőle. Csak éppen kiömlött belőle. Egyáltalában fáradt, nincs kedve küzdeni sem, omol-jék össze minden. Végigfeküdt az ágyon. Megrendítően tudott feküdni, szólnia sem kellett, nyurga lába mozdulatlanul is zseniálisan fejezte ki az öngyilkosság előtti hangulatot.

Az öreg nő talpától a feje búbjáig végignézte az ágyán heverő szép fiút. Hirtelen a nyakához nyúlt, izgatott keze a gyöngy kapcsát kereste:

- Odaadom a gyöngyöm! Tudom, mi a kötelességem!

A fiú nem mutatott örömet, de nem is sértődött meg. Ravaszul hallgatott. Sima kezét, mint egy képzett orvos, jól kiválasztott helyen az asszony térdére tette, lehetetlen ellenállani az ilyen hatásnak.

A nő belelovagolta magát a drámai megalázkodásba. Rikácsolt, hogy jól tudja, mennyi minden áldozatot kell hoznia egy morzsányi gyönyörért. Fölborzolta a haját. Zokogott. Majd kijózanodva azt a gyakorlati ajánlatot tette a gavallérnak, hogy vigye el a gyöngyét. Adja el diszkréten, vagy tegye zálogba. És osztozzanak meg majd a pénzen.

Mintha a végzet trombitája recsegte volna a sofőr fülébe ezt a mondatot: „Odaadom a gyöngyöm!” - Hallgatózott és kombinált az ágy alatt fekve, egyre fájóbb derékkal. Igazán könnyű volt kiszámítani, hogy váratlanul egy másik akarat keresztezte az ő akaratát. Mintha ő állana a társadalmi morál alapján, ismét mélységes fölháborodás töltötte el.

Szótárának minden durva kifejezését a fiú fejére öntötte, gyomra szinte megfájdult a lenyelt szitkoktól. Fölháborodása egyre lángolóbb lett és keserűbb. Az aktuális esetről átvonatkoztatott az élet minden dolgára. Elnyomottnak és üldözöttnek érezte magát, akit kisemmiztek

a hasznos jogokból. „Nincs igazság! - gondolta gyűlölettel. - Ez az alak idejön a frakkjában, és simán sikerül neki az, amiért én kockára tettem az életemet!”

„Odaadta a gyöngyét! - De vajon odaadta-e már?! - Vajon viszi-e már ez a selyem...? - Vagy rajta lesz a nyakán még, amikor elalszik?!”... Ezt nem lehetett kitalálni az ágy alatt. De a sofőr már nem is vágyakozott túlságosan az ékszerre. A vágyát csiga mászta meg. Feldühítette és letörte a másik terv, amellyel összeütközött. „Fulladjanak meg a gyöngyükkel!” - gondolta. Menekülni szeretett volna már. Elmenni az ágy alól. Kinyújtani a derekát, megforgatni a nyakát. Tüsszenteni, cigarettára gyújtani, mozogni, közelről hallgatni az édes zenét, amely a nyitott ablakon keresztül szűrődik valahonnan.

Amikor a fiú elment, az asszony úgy sejtette, hogy amit odaadott, mégis túl drága dolog volt. Megsimogatta a nyakán a gyöngy üres helyét. Akár a fejét vitték volna el. Mintha meleg víz folyna rajta, úgy érezte még mindig a babája undorodását. De hát ezt már megszokta. A fő, hogy mégis, benne volt valamiben!”. Most már megitta az altatót. A fogát beletette egy pohárba. Pillanatig gondolt rá, hogy becsöngeti a komornát. De fáradt volt a fürdéshez, ideges, nem akart látni senkit. Odament a falba épített szekrényhez, kinyitotta az ajtaját, hogy friss pizsamát vegyen ki éjszakára.

A szekrény ajtaja egészen a földig ért, és belül tükör volt rajta végig. Erre nem gondolhattak a gyilkosok. A kristálylap hidegen csillogott, és mintha csúfolódna az emberi elővigyázatosság végességén, megduplázva a szoba perspektíváját, szép tisztán, világosan megmutatta a sofőrt, aki ott feküdt az ágy alatt, éppen szemben a kinyitott szekrényajtóval.

A nő felsikoltott:

- Ki van ott?!

- Ne féljen! Nem bántom! - suttogta fenyegetően a férfi, és a keze, a válla már megjelent, ahogy sebesen bújt ki az ágy alól.

- Segítség! - visította az asszony. Illetőleg akarta visítani. A torka összeszorult, csak belül visított a mellében, a száján nem jött ki erősebb hang a csirke rémült csipogásánál.

Ki tudná pontosan megmondani, hogyan történik az ilyesmi? A sofőr elszánta magát valamire az ágy alatt. Aztán eltűnt a cél, amelyért gyilkolni készült. De az előre elképzelt mozdulatok még benne voltak az idegeiben, amikor megfogta az asszony karját, aki éppen a csengő felé nyúlt. Hirtelen keresztülcikázott rajta, hogy milyen csúnya lenne, ha a nő összeordítaná a házat, ha iticsípnék, kezén a gumikesztyűvel, zsebében a kloroformmal és a borotvával! - Priusza is van már, az előélete csupa folt és rádiórozás. Mire ítélnék? Évekre! Aztán itt volt maga a nő, akit nem lehetett sajnálni. Itt volt a markában, kifestve, gyönyörű vállával, arcába lehelte a whisky gőzét. Birkózni kellett vele, mégpedig keményen, mert még egy ilyen elpusztult test is roppant erőt tud kifejteni, ha azt érzi, hogy az életét kell megvédenie. A nő megkarmolta. Amikor befogta a száját, hogy ne visongjon, megmaradt alsó fogsorával a tenyerébe harapott. Az összegyűlt düh, csalódás, bosszúvágy, rettegés, undor és idegesség együtthatása tette, hogy a szőke sofőr végigvitte a dolgot...

A test sokkal kisebbnek látszott, mint amikor élt. Az ágylepedőbe csavarva feküdt a földön, a vásznon piros foltok ütöttek át, mint a cseresznyekompót leve.

A komorna előjött a kamrájából. Ott állt a két gyilkos a halott mellett. Gyűlölettel néztek egymásra. Az ablakon megjelent a hajnal kék világossága. Öt óra múlt, a szálloda személyzete még aludt. De kint a folyosó szőnyegén már dolgozni kezdett egy porszívógép, behallatszott a zümmögése.

Az anyajegyes nő arca, szája elferdült, mintha szél ütötte volna meg. Szárazon mondta:

- Reggel van. Remélem tudod, hogy most már nem lóghatunk meg?! Minden vonatunkat elszalasztottuk. Délig ide föltétlenül bejön valaki. Telefon van és rádió. Ha hamarabb nem, a határon bizonyosan elcsípnek! - tekintete a cseresznyefoltos csomagra tévedt, szemfehérje sárga lett az epétől, amikor visszanézett a társára. „Ilyet csinálni, ingyen!”

A gyilkos esze megállt, bambán bámult maga elé. Lehúzta vékony hárttyakesztyűjét, cigarettára gyújtott. Tehetetlenül kérdezte:

- Mit csináljunk?

- Gondolkozom! - felelte hidegen a komorna. Erőfeszítés látszott az arcán, szemöldökét összevonta, mint a sakkozók. Aztán megint fölillant szemefehérjén az epés, sárga fény:

- Nem tudunk már elmenni. Elkéstünk. Miért is mennénk?!... Nem csináltunk mi semmit! Te nálam aludtál a kamrában, máskor is megtörtént. A vőlegényem vagy. Aludtunk. Nem tudunk semmiről!... De ennek a másiknak itt a hamutartón a kialudt cigarettája!... A poharakon a keze nyoma. Látták feljönni, látták elmenni!...

A gyilkos diadalmasan közbevágott:

- És nála van a gyöngy. Elvitte!

A komorna sápadt arcán mintha megsötétedett volna az anyajegy. Gyorsan körülnézett a szobában:

- Most az a legfontosabb, hogy teutánad ne maradjon itt semmi nyom!

A gyilkos foga vacogott:

- Én kimegyek innen! Nem bírom!

- Menj! - mondta nyugodtan és lenézően a nő. - Eridj a szobámba, feküdj le! - szinte súgva tette hozzá, inkább magának: - Állat!...

A gavallér, amikor elment, felcsöngette a liftet. A portással benzint töltetett az öngyújtójába és taxiért telefonáltatott. Zsebében megtapintotta a gyöngyöt. Számítgatta, hogy mennyit kaphat érte? Nem vesztett. Nem volt igaz, hogy becsületbeli adósságokat kell fizetnie. De sürgős szüksége volt egy csomó pénzre. El akart utazni. Meg akart szöktetni egy gazdag angol lányt. Már túl volt azon, hogy elcsábítsa, a kezét is megkérte már. A pedáns és óvatos család azonban elutasította. Nem volt más hátra, mint hogy elvigye erővel, kompromittálja. Maga a lány is úgy érezte, hogy fait accomplit kell teremteni a famíliájával szemben. Nagyon fiatal volt a lány, akarattalan, puhára főzött. D'Ajuda nappal foglalkozott vele, délelőttönként, pólóingben és bricseszben, mialatt az amerikai nő aludt vagy a bőrét preparálta estére. Ez elég fáradságos munka volt, de hát az élet nehéz. A szép, hosszú lábú, formás fiú a zsarolók gyönyörét élvezte, hogy személyének milyen határozott értéke van, ha valahol meg akarnak szabadulni tőle, ahol már bizalmasabb kapcsolatokat teremtett.

De ez csak szellemi öröm volt. Egyébként rosszul érezte magát. Émelygett, mintha sok kózmás tejet ivott volna. Nem egyszerű dolog fél éjszakát együtt tölteni az olyan hölgygel, mint Mrs. Pilkington. Rossz szájíze volt, szeretett volna valami fiatal nővel gargalizálni az öreg nő után.

Gondolt egyet, betért a játékkaszinó grilljébe. Körülnézett és kiválasztotta az egyik pezsgőslányt. Kedves kis lány volt, hamvas, festéktelen, tizenhét éves. Hosszú első fogaival a nyúlra emlékeztetett.

Ötkor vitte haza, és fél hatkor már megunta a lányt. De lusta volt elküldeni. Föl kellett volna miatta kelnie az ágyból. Figyelni, hogy ne csenjen el semmi apróságot, mert a lakása teli volt aranytárcával, versenyeken nyert serlegekkel, érmekkel és más csecsebecsékekkel. Plümónak tekintette a lányt, párnának, takarónak, pusztá változatosságnak az összegyűrt ágyban. Közömbösen keresztültette rajta a lábát, és nyitott szájjal, hanyatt fekvé elaludt, mint egy kifáradt hős a csatamezőn.

Későn ébredtek föl, összeölelkezve, ami nem szerelemből történt, hanem önkéntelenül, álmukban. Kibontakoztak egymásból. A szerény anyagiak elintézése után a lánynak két kérése volt. Először: szeretett volna valami utcai ruhát hozatni hazulról, mert az éjszakai munkakosztümjében volt, ezüst lamében, ezüst szandálban, mezítláb, röstelt fényes nappal úgy menni haza, mint egy paradicsommadár. Másodszor: szeretett volna megfürdeni. Nagyon imponált neki a fiú fürdőszobája, amely dúsan föl volt szerelve mindenféle pipereeszközzel, mint egy kokotté.

A gavallér visszautasította mind a két kérést:

- Nem szeretem, ha idegenek fürdenek a kádamban! - mondta finnyásan a lánynak, akivel együtt aludt az éjjel.

Sürgette a vendégét:

- Siess! Mit készülödsz annyi ideig? Fésülködj meg majd odahaza.

Végre déltájban egyedül maradt. Ekkor fölhívta telefonon Negropontes urat, az ékszerészt, és sürgősen magához kérte, fontos, bizalmas és nagyszabású üzleti ügyben.

Az ékszerész dúsgazdag, nagyvilági ember volt, előkelő klubokba járt, szinte fontosabb volt számára a drágaközületnél a társasági élet és a tőzsde. Mégis, szinte elpirult az izgalomtól, amikor a fiatal gavallér telefonüzenetét megkapta:

- Repülök! - rajongta a kagylóba. Szegfűt tűzött a gomblyukába, és útközben lestoppolta az autóját egy virágkereskedés előtt. Vett tíz szál tearózsát, hogy ne állítson be üres kézzel ifjú barátjához.

Negropontes úr ötvenes, fényesen kopasz, festett bajuszú, elegáns, molett férfi volt. És csöppet sem a kínálkozó üzlet izgatta, az üzleteit rendszeren a vállalatának bizalmi emberei intézték. De szerelmes volt egy kicsit D'Ajuda grófba. Régóta figyelte az életét. Szerette volna, ha bajba kerülne, hogy bizonyos föltételekkel kisegíthesse. Tett is neki néhányszor formális ajánlatot, amelyeket azonban a gavallér szemérmesen, de nem véglegesen elutasított.

Negropontes úrban valami halk sejtelen mozgott, hogy talán most érkezett el az alkalmas pillanat. Nem lesz olcsó ügy, számítgatta. De keleti vére lángolt. És úgy jelent meg a fiú lakásán, mint egy színésznőnél. Kecsesen átnyújtotta a virágot, szimatolta a levegőt, közeljárt hozzá, hogy kezét csókoljon.

A gavallér megmutatta a gyöngyöt. Kacéran és fenyegetően viselkedett. Bocsánatot kért, hogy reggeli pongyolában van, félig meztelenül.

Az ékszerész elsápadt:

- Ismerem ezt a gyöngyöt! - mondta halkan, ijedten. És irtózva tette le a láncot, mintha vipera lenne.

A fiú mosolygott. Néhány homályos célzást tett rá, hogy mennyi bajt tudna szerezni kedves barátjának, ha indiszkrét lenne, viszont milyen kellemessé válhatna az összeköttetésük, ha okosan viselné magát.

Az ékszerész nem alkudott. Habozás nélkül belement a gavallér árajánlatába. A kalapját, kesztyűjét kereste ideges szemével.

- Sietek! - mondta. - Intézkednem kell, hogy folyósítsák önnek a pénzt!

A fiú barátságosan, szinte melegen nézett utána, amikor elrohant: „Hogy igyekszik! Hogy tetszem neki!” - gondolta. Volt benne valami a kislány piruló örömeiből, aki érzi, hogy szeretik, bár kissé kényelmetlen, hogy nem viszonzhatja tiszta szívből ezt a szerelmet.

Fütyörészve sétált a dolgozószobájában. Az inas már régebben bekészítette a postáját. Belepislantott a leveleibe. Kibontotta a déli újságot. A lap utolsó oldalán terjedelmes tudósítás volt Mrs. Pilington tragédiájáról. A gyilkos még nincs meg - közölte a tudósítás -, de a rendőrség már nyomon van. A tettes magával vitte az áldozat híres rózsaszín gyöngyét.

Amikor a gavallér elolvasta a cikket, káromkodni kezdett dühében. A halott asszony számára nem volt egy futó gondolata sem. Csak saját magával foglalkozott. Mi lesz vele? Mintha a cikkben egy csomó nyomtatott nyilat látott volna, amelyek a hegyükkel mind feléje mutatnak. Nem hitte, nem akarta hinni, hogy valaki őt tarthatná gyilkosnak. De milyen botrány lesz körülötte! Őt is ugyanaz a fajtájú erkölcsi fölháborodás böszítette föl, mint a sofőrt az ágy alatt. Mert mindenki nagyon érzékeny, ha tevékenységében egy idegen bűn zavarja.

Most már értette, hogy miért volt olyan buzgó Negropontes barátja. Ő már olvashatta a cikket, amikor itt járt. Milyen pimaszság, hogy nem szólt! Csak nem gondolja ő is? És hol van most? Hallgat, vagy elkotyogja a dolgot?! - D'Ajuda úgy érezte, hogy először is az ékszerész után kell vágatnia. Fel kell világosítani. Aztán körbe kell száguldani a redakciókat. Fölmenni a rendőrségre. Elébe kell vágni a dolognak, mielőtt őt érné el a dolog.

Negropontes valóban még a délelőtti grape-fruitja mellé olvasta a cikket, és szörnyű módon megrémült, amikor a gyöngyöt meglátta. Szerelmes fantáziája túlbecsülte a fiúja vakmerőségét. Elhitte róla, hogy gyilkolt és hogy utána őt próbálja beléhúzni a dolgába, orgazdának.

Messzire elment volna a kaland érdekében, de ez már sok volt. Vannak tévedt nemi életű emberek, akik egy darabig hagyják zsarolni magukat, de aztán egy ponton túl megbokrosodnak. Az ékszerész is ebben a morális hevületben jelent meg a rendőrségen, hogy elmondja tapasztalatait.

A két detektív éppen fürdés után találta a fiút. Borsózöld frottírköpeny volt rajta, inasa a hátát dörzsölte.

A gavallér büszke megvetéssel fogadta a detektíveket, ahogyan a társasági szabályok szerint alsórendű embereket szokás kezelni. Némi huzavona után átadta a gyöngyöt. De semmiképpen sem akarta őket a rendőrségre követni. Fenyegetőzött, hogy mindkettőjüket elcsapatja az állásából. Előkelő barátjait emlegette. Hercegeket, állás nélküli királyokat, aktív minisztereket. A detektívek makacsul álltak, mint a tulkok. Amikor a fiú már nagyon hangos és szemtelen lett, a magasabbik termetű szelíd mozdulattal kis acélbilincset vett elő a zsebéből.

Erre aztán felöltözött D'Ajuda gróf. Még gondolkozott is, hogy milyen ruha illik az alkalomhoz? Végül egy sétára való barna sportkosztüm mellett döntött. Gondosan kiválasztotta hozzá az inget, a nyakkendőt. Aranytárcáját megtöltötte cigarettával. Föltette a monokliját, és megvető arccal beült a csukott taxiba, a két tubákszagú detektív közé.

Az esti lapok már a gavallér nevét is közlötték a bünténnyel kapcsolatban. Még nem írták határozottan, hogy ő a tettes. De a kolerikusabb riporterek elég nyomós célzásokat tettek reá. „D'Ajuda gróf még tagad!” - ez volt az egyik újság cikkének háromhasábosan szedett, frontális címe. És ez a cím fejezte ki általában az egész sajtó hangulatát. Valóságos kis

portrétanulmányok jelentek meg a gavallérról. Kikutatták, hogy élt, kikkel barátkozott, milyen cocktailt szeretett. Reggelre pedig már gyöngéden érintették a cikkek annak a lánynak a személyét is, akit D'Ajuda meg szeretett volna szöktetni.

Ez a lány negyednap meg is jelent a rendőrségen. Kis filckalapban, egy hegyesfejű, hülye és gyönyörű orosz agárral, ahogy tizenkilenc éves úrilányok el szoktak tűnni hazulról.

A lány meg volt róla győződve, hogy Pinto - ez volt a fiú keresztnéve - érte gyilkolt, mert így akart pénzt szerezni a szökéshez. Lelke három álmatlan éjjelen át habozott, hogy merre dőljön. Taszítsa el magától a fiút, a szerelmet és a bűnt? Vagy álljon oda e dolgok mellé? June-nak sok őse súlyos alkoholista volt, tehát a regényes megoldást választotta. Elszökött hazulról, elment a rendőrségre, hogy bejelentse: voltaképpen ő a tettes, a felbujtó, miatta öltek. Végtelen naivságában azt hitte, hogy ezzel segíteni fog Pinton. Megfelezi vele a bűn terhét. Még olyan képzelődése is volt - mivel a szerelmet rendkívül enyhítő körülménynek hitte -, hogy őszinte és önfeláldozó föllépése után mindketten meg fogják úszni a dolgot szóbeli dorgatóriummal.

A rendőrség épülete négyemeletes ház volt. Karbolszagú folyosók labirintusa, rengeteg számozott ajtó. A finom agár mérhetetlenül élvezte ezt a helyet. A pórása feszült, erővel kellett elcibálni minden köpöcsészétől, ahol kíváncsian megállt szimatolni. A lányt összevissza utasították, az egyik ajtótól a másikig. Elkezdett vallani a bicikliosztályon, folytatta a bejelentőnél. Végül a tizenötödik szobában az ügyben illetékes rendőrtisztviselő elé került.

Azonnal szembesítették a fiúval. Pinto - micsoda malőr - valami fertőzést kapott már az első nap a cellájában. Szakállpenész támadta meg. A haját lenyírták, viszont nem borotválkozhatott. A feje és az álla be volt kenve sárga kenőccsel és meghintve xelophormmal. Balzac Vautrinjéhez hasonlított, amikor behozták a szobába. De June ezzel nem törődött. Zokogva borult ideálja nyakába.

A gavallér, amikor megtudta, hogy az aranyhala miért jött, dühöngve lökte el magától. Neki sem volt jogi tájékozottsága, de azt igen életrevalóan érezte, hogy ez a dolog tökéletes pszichológiai magyarázattal szolgálna tettehez, ha valóban elkövette volna.

Elkeseredve szitkozódott:

- Mi a fenének jött ide?! Tört volna ki a lába! Mindenki engem akar besavanyítani?!!

A lány elájult. Fölmosták, mialatt gyönyörű agara bambán szaglászta a jelenlevők cipőjét. A fiút visszavezették a cellájába.

A nyomozás vezetésével megbízott tanácsos megvakarta a fületövé. Nem volt zseniális ember, mint Raszkolnyikov vizsgálóbírója, de nem volt buta sem. Túl világosnak tetszett előtte a dolog. Az összes tanúk vallomása, a liftboy, a portás, az ékszerész, az ujjnyomok a whiskysüvegen, a hamutartón a cigarettavégek és most az angol lány föllépése, bizonyítékokat jelentettek. Igaz, hogy a gyanúsított átkozódva tagadott. De még a tagadása is bizonyíték volt, oly ronda és szorongatott életre esett rajta keresztül kilátás.

„Ebben az ügyben valami nem stimmel! - gondolta a rendőrtanácsos. - Intelligens ember nem hagy maga után ilyen tiszta nyomokat!” Nem erőltette meg az agyát különösebben. Csak nézte az előtte lévő feladványt. Türelmesen várta, hogy segítsen neki az idő, belerajzolva egyegy betűt a keresztretjvény üres kockáiba.

A fiatal arszlánon kívül még négy embert vett őrizetbe a rendőrség. Egy lengyel magánzót, aki azon az emeleten lakott, ahol a gyilkosság történt. Huszonnégy óráig faggatták, de a huszonötödiken el kellett bocsátani. Azt a háziszolgát, aki a porszívógépet kezelte. Ennek a szegény embernek a nyelve nehezen mozgott. Mint Crainquebille, ő sem tudta pontosan

megmondani, amit akart. Tények helyett inkább arra hivatkozott, hogy hadirokkant katona. Megverték, de a harmadik nap muszáj volt elbocsátani őt is.

Végül ott tartották a rendőrségen a sofőrt és a komornát. Nem irányult ellenük konkrét gyanú. Pusztán bürokratikus eljárásból történt, hogy őrizetbe vették őket. Nagyon közel voltak a büntett színhelyéhez. Hátha többet tudnak annál, mint amennyit beszélnek?

A komorna nagyon elegáns volt sima, sötétszürke angol kosztümjében, mint délelőtti sétáján egy úrhölgy. Amikor tanúvallomását megtette, el akart menni. Nem engedték ki a szobából.

- Szóval letartóztattak?! - kérdezte sértődött mosollyal.

Megnyugtatták, a finom rendőrségi disztinkcióval, hogy mindössze őrizetbe van véve. „Kérem! Ha ez így szokás!” - mondta udvarias belenyugvással a nő. Mindössze annyit kért, hogy engedjék meg, beszélhessen vőlegényével, a sofőrrel. Üzenni szeretne vele a városba. Nem engedték meg. Különben sem lenne értelme. Hiszen az sem mehet ki az épületből.

Ez már megijesztette a komornát. Úgy mutatta, mintha nagyon meg lenne lepve, bosszankodna, de a hatóságok iránti tiszteletből elnyomná az indulatát. Olyan tehetségesen viselkedett, hogy még bocsánatot is kértek tőle, az elkerülhetetlen kényelmetlenségért. Bevezették egy üres szobába, ahol kérlelhetetlenül csöpögött az elromlott fali vízvezetékcsap. Nem csukták rá az ajtót, csak betették. A nő leült, nézte az asztalt, a kiszáradt tintatartót. Összeszorította száját. A sofőrre gondolt. Elég okos-e? Nem követ-e el vajon valami ügyetlenséget?

A sofőr úgy tett, mintha nagyon mérges lenne, amikor közölték vele, hogy maradnia kell. Magyarázgatta, hogy dolga van. A garage-ba kellene vinni a kocsiját. Engedjék ki, csak tíz percre. Visszajön. Becsületszavát adja.

Tőle nem kértek bocsánatot. Leintették. Bevitték egy másik irodába, ahol két altiszt poros aktákat rendezgetett. A sofőr előbb beszélgetni próbált a szolgálkkal. Aztán, bárhogyan volt ijedve, elaludt, egy hivatali fapadon, fejét hátratámasztva a falnak. Alvó arcán megjelent lelkének nyugtalan párja.

Három nap alatt nagyon sokszor hallgatták ki őket. A tanúvallomásuk eleinte pontosan összeillett, hiszen a tett hajnalán alaposan megbeszélték egymással a szöveget. Aztán ellentmondás kezdett mutatkozni közöttük. Oly észrevétlenül történt, hogy eltértek az eredeti alapról. A sötétség tette, a magány rémülete. Az első nap semmi nyomot nem adtak, amely D'Ajuda gróf ellen szólt volna. A komorna, igen rafináltan, ezt a viselkedést találta helyesebbnek. A második napon sejteni engedtek valamit. A harmadik napon pedig már nyíltan vádoltak. Hallották a gavallér hangját, hallották a veszekedés zaját. A sofőr szerint sikoltást is hallottak, de azért nem keltek föl, mert azt hitték, hogy a pár ilyen módon enyeleg egymással.

Lomhán, de halálos biztonsággal szaporodtak az akták, a jegyzőkönyvek, a kopott könyök-védős rendőrségi díjnok közömbösen íratva alá minden kihallgatás után az őrizetbevetek vallomásának tollbamondott szövegét.

Az első két nap valami irodafélében aludtak. A másodikon levitték őket két szűk, egyszemélyes cellába. „Ez már a börtön?” - kérdezte sötét mosollyal a komorna. A prófós nem felelhetett erre. Szimpla altiszt volt, nem is sejtette, milyen ügyből kifolyólag került hozzája a „hölgy”.

A nyomozást vezető tanácsos most már kétségtelenül érezte, hogy: „itt van valami!” - Ehhez nem kellett nagy elmeél. A két fogoly óráról órára rosszabbul viselkedett.

Nem tehettek róla. Ha valaki bevesz egy aszpirint, negyedóra múlva akkor is megizzad, ha a legnagyobb jellemerővel próbálja ezt a fizikai tünetet megakadályozni. A gyilkosokban pedig hatalmasabb szer dolgozott, mint a szalicil.

A tanácsos két napig arra gyanakodott, hogy bűntársai a grófnak. A harmadik nap különválasztotta ügyüket. És az utolsó éjjel, ravasz keresztfaggatásokkal és ötperces szembesítésekkel teli drámai finise után kint lihegett az „ügy”, kiderítve, meztelenre vetkeztetve, mint egy darab gözölgő véres hús, amelyet épp most akasztottak föl a mészárszék vaskampójára.

A rendőrtisztviselő önelégülten kezét fogott saját magával a lelkében, a siker miatt. Holott az érdem nem az övé volt, hanem az évezredek alatt kiépült kopómetódusé. Sőt nem is volt siker. Az ilyenfajta gyilkosokat mindig megfogják. Gyilkolni nagyon nehéz.

A gyilkos pár számára a harc új szakasza következett. Most kifejthették azt a tervet, amely szinte a tett kigondolásának pillanatában megszületett mindkettőjükben. Hogy mártsák be egymást, hogy tolják egymásra a bűn nagyobbik részét?

A sofőr brutális durvasággal, aljasul viaskodott. Mialatt egész furcsán újra meg újra elfogta az a morális fölháborodás a világ gonoszsága miatt, amelyet akkor érzett először, amikor az áldozat ágya alatt fekve meglátta a gavallér lakkcipős lábát.

A komornában viszont csak egy óráig lángolt az élet ösztöne, aztán feladott mindent. Elképzelte, hogy mi jöhet ez után? Sok év. Egymás mellé tett ezer meg ezer egyforma nap, kemény böjt, unalom, a női fegyházak durva fehéreneműje, csíkos ruhája, facipője, a priccs, a piszkos bádoggorsóban az állott víz, a börtön ammóniákszagú, homályos alvilága. Inkább a halálra vágyott, akár a pokolra is. Milyen a pokol? Bíborszín. A kínok mint izzó neonsövények húzódnak benne. Sőhajtott a halál után, hogy elvágják a nyakát, vagy megfojtsa a kötél és kinyújthassa kék nyelvét az emberekre. Szerette volna, ha megsütik, széttépik húsát odalent, hogy sikoltozhasson és átkozódhasson. Közben csöndesen mosolygott, sötét karikás szemét félig lehunyva. Vonta magára a bűnt, mint egy piszkos paplant, oly rettentő részleteket árulva el lelkéből, hogy annak a sokat próbált, közömbös öreg rendőrségi díjnoknak a kezében is megállott a toll, aki a vallomását körmölte.

Nem kellett volna megtenni, de a rendőrségben is van szív, ennek köszönhette D'Ajuda gróf, hogy hajnali ötkor felköltötték, rögtön a komorna döntő vallomása és beismerése után.

A tanácsos gratulált neki és bocsánatot kért tőle. Teát, fagylaltot, sherryt, feketekávéhozattak a számára. A detektív főnök, mivel a személyzet éjszaka nem volt bent, saját kezűleg hozta föl a raktárból a gróf holmiját. A botján madzagos cédula lógott, a sorszámmal. A felöltőjét és a kalapját szabály szerint fertőtlenítették, undor volt hozzájuk nyúlni.

A gavallér, amikor a jó hírt közölték vele, először fősőhajtott, aztán tombolni kezdett.

- Hülyék! Ökrök! Mindnyájukat elcsapatom! - szidta és fenyegette a rendőröket, akik alázatos türelemmel viselték el az átkok zuhatagát. Belátták, hogy ennek az úriembernek az életében csakugyan mélyreható zavarokat okoztak.

Nincs ember, akitől annyi szerkesztő és hatósági közeg kért volna bocsánatot egy hét alatt, mint D'Ajuda gróf. Az újságok hosszú, meleg rektifikáló cikkeket írtak. Azelőtt nem voltak papírai, amelyek az ártatlanságát igazolták. Most százféle erkölcsi bizonyítványa volt. Levele, aktamásolata, okmánya, pecsétekkel és a rendőrprefektus aláírásával.

De hiába minden, oly hirtelen és tökéletesen kikerült a forgalomból, mintha meghalt volna.

Elment a klubjába. Ahogy leült, a komornyik hozzálépett és levelet nyújtott át neki, amelyben a háznagy mély tisztelettel és nyájas barátsággal arra kérte, hogy a választmány döntéséig szüntesse be látogatásait.

A levelet a dohányzóban olvasta el, megszokott foteljében. Pillanatig arra gondolt, hogy azonnal magyarázatot követel a pimaszságért, és ha kell, tetteleg inzultálja a választmány

tagjait. Aztán belátta, hogy ennek nem sok értelme lenne. Kicsit még nézegette az újságokat, majd elment. Helyesebben „távozott”. A boyok feszesen tisztelegtek előtte, amikor lesétált a lépcső piros szőnyegén. A vesztibülben föltette a cilinderét. Aki ránézett, nem hitte volna, hogy ezt az urat innen kidobták.

Az angol család, amelyhez June tartozott, eltűnt. Hozzá intézett levelei visszaérkeztek. Egykori barátai nyílt hidegséggel utasították vissza közeledését, vagy azzal a túlzott szívéllyel tértek ki előle, amely még rosszabb, mintha valakinek nem köszönnek. Így aztán roppant unalmassá vált számára a pompás, babérillatú hely, kék tengerével és pazar hoteljeivel.

Az anyagi nehézségek is jelentkeztek. D’Ajuda gróf abból élt, hogy „gavallér”, és ezt az üzletet nem folytathatta, mióta erkölcsi bizonyítvánnyal rendelkezett.

Megpróbálta pörrel fenyegetni és zsarolni az újságokat, amelyek írtak róla. De nem kapott e vállalkozáshoz ügyvédet. A rendőrségen bejelentette igényét a bűnjelként lefoglalt gyöngyre. A gyöngy az övé! A szerencsétlen áldozat neki ajándékozta.

A hatóságok az elhunyt családjához utasították. Ez azonban kényes dolog volt. A szerencsétlen amerikai nő holttestét nem szállították haza, hanem ott hantolták el a szép latin temető sötét ciprusai alá. A família nagy része átjött az Óceánon és néhány hétre összegyűlt a sír körül, egyesítve a kellemest a hasznossal, a részvétet a szórakozással. Zenés helyre nem jártak, és gyászkarzalagot hordtak teniszruháikhoz is. Viszont annál többet lehetett látni őket a kaszinóban. Ott ültek lunchtől éjfél utánig a bakk- és rulettasztalok körül. D’Ajuda gróf figyelte őket. Úgy találta, hogy rendkívül egészséges és erőszakos emberek, akik imádják a pénzt. Nem mert közeledni hozzájuk. „Ha egy szót szólnék nekik a gyöngyről, orrba vágnának!” - fogalmazta meg világosan a helyzetet.

Hat héttel az összeomlás után volt egy kínos negyedórája D’Ajuda grófnak, amikor az öngyilkosság is eszébe jutott. Ez olyasmi volt, mint egy hirtelen lelki kólika. De a görcs percek alatt megnyihült. Bő reggelije előtt üldögélve terveket csinált a jövőre. Tudta, hogy ha nem akar hivatásos bűnöző lenni, nem sok dolog közt választhat: sofőr, parkett-táncos, tenisztréner vagy krupié! Ez az egész! Szeretett ülni, szeretett pénzzel babrálni, tenyere bizsergett a rateau után. A krupié mestersége mellett döntött. És mivel jó modora, úri neve volt és sok nyelvet tudott, a pálya is kinyílt előtte. Így került Ausztriába, amelyet hamarosan megszeretett üde havasi frissessége és jámbor kedélyessége miatt.

Amikor én találkoztam vele, már szemmel láthatólag nagy pozíciója volt a kaszinóban. Alapjában véve nem is krupié volt már, hanem ellenőr, és csak azért ült le néha személyesen dolgozni, mert kedvence volt az asszonyoknak. A játék fölpezsdült, nekivadult, ha ő forgatta a kereket. Csupa nő ült az asztala körül, kifestve, lenyírva, lefogyasztva. Szemöldöktelen arcukon a sivár kéjvágynak és a pénz körül való izgalomnak kifejezésével. D’Ajuda gróf úgy ült magas trónján a kerék mögött, akár egy fejedelem. Érezte, hogy szeretik. Mosolyát úgy osztogatta, mint a kitüntetések. Határozottan boldog volt, önérzetes, megelégedett. „Kifeküdte” szerencsésen a neki való helyet.

OLASZ VENDÉGLŐ

A kis velencei vendéglőnek nem volt köze az idegenforgalomhoz. Messzi esett az elegáns Márk tértől és a tengerpartról. Csak a bennszülöttek tudták, hogy lehet megtalálni a moszat-szagú lagúnák és szűk sikátorok labirintusában. Mégpedig a szegényebb sorsú bennszülöttek. Mert a kis vendéglő a legszegényebb néposztály étkezőhelyiségévé alakult ki az évtizedes használat gyakorlatában. Valami középület volt a szomszédságában, annak a szolgálai tették a törzsközséget. Aztán jártak oda katonák, postások, kishivatalnokok, munkások, a helyi-járatú hajók matrózai.

Nyár volt, déli fél egy, nagy meleg, óriási zsúfoltság, zshivaj. A szegény emberek mind egyszerre ebédelnek, nincs módjuk, hogy nagyon válogassanak az időben. Az udvaron terítették, kopasz tűzfalak között. E helyen semmi sem emlékeztetett a dózsék Velencéjére. Proletár hely volt, minden dísz egy oleanderbokr, amelyet valahogy rákényszerítettek, hogy futó alakjában a falhoz tapadjon.

Proletár vendéglő volt, proletár ételekkel, tengerszaggal, olajszaggal, halszaggal, paradicsomfoltokkal az abroszokon. De egyúttal olasz vendéglő volt, lármásan jókedvű, tüzes. Mindenki hangosan beszélt, követelt, fenyegetőzött, nevetett, az asztalok átdiskuráltak egymáshoz. A nap előntötte latin aranyával a társaságot, mert árnyékot csináló ponyva nem volt az udvar fölött.

A vendégeket egyetlen pincér szolgálta ki, egy göndör hajú férfi, fekete, mint az abroszok, paradicsomfoltos fehér kabátban, füle mellett egy eloltott cigarettával. Nem volt már egészen fiatal legény, sötét hajában akadt néhány kora ezüst szál. Kissé színészes volt, kissé bohémos. Az ilyen külsejű emberekre szokták azt mondani, hogy „lusta”. Ennek az olasz pincérnek azonban rengeteg dolga volt. Egymaga szolgált ki száz türelmetlen vendéget, aki mind egyformán éhes volt és sietett. Ezt a munkát nem lehetett szorgalommal győzni és rendszerrel elvégezni. Ez a munka hőstett volt, zsenialitás kellett hozzá, bátorság, humor, elszánt hit, hogy az emberi akaraterőnek nincsenek korlátai.

A pincér azzal könnyítette magán, hogy munka közben énekelt és csevegett a vendégekkel. Énekelt a konyhában, amíg a vendéglősné karjára rakta a tányérokat, énekelve osztotta szét a spagettit, a csiga-potpourrit, a söroket, mintha több ujja lett volna, mint egy normális embernek, egyszerre hat krigli sört tudott tartani egyetlen kezében.

Énekelt, izzadt, rohant az asztalok között, fecsegett, rendeléseket vett föl, egy jókedvű állat éberségével figyelve a zűrzavarban. Azt is észrevette, hogy az udvar közepén egy asztalnál „idegenek” ülnek, csöndesen, szerényen, kissé feszélyezetten, ahogyan vendéglőhöz nem szokott emberek viselkednek.

Nyilvánvalóan egy más városból való munkáscsalád volt az „idegen asztal”. Egy munkától megaszalt, középkorú házaspár, két kisfiú és egy felnőtt, szép lány, aki szőke volt és kreol, a bőre sötétebb a szempillájánál.

A család csak bort és szódavizet rendelt a vendéglőben, azzal váltották meg a jogot az asztalhoz. Az ennivalót magukkal hozták egy nagy szatyorban, kenyeret, gyümölcsöt, hideg húst. Rajtuk volt az út, a fáradtság, hogy nincs még házi tűzhelyük ebben a városban, hogy jobb emberek, nem ülhetnek le enni az utcán, a fal tövében.

A pincér saját természetének kedvességéből tányért és evőeszközt hozott eléjük, hogy ne egyenek kézzel, pusztá papírból. Aztán, mialatt a tizedik asztalnál dolgozott, átdiskurálva a

vendégek feje fölött, megkérdezte, hogy hova valók, és miért jöttek Velencébe. Mert azt látja, hogy idegenek, és nem gondolázní akarnak itten.

A társalgás nagyon szaggatottan folyt, mert a pincér közben megállás nélkül dolgozott, másokkal is beszélt, eltűnt a konyhában, a söntésben, morzsát adott szájából egy szelíd madárnak, amelynek kalitkája az oleanderes tűzfalon függött.

Végül mégis kialakult, hogy az idegenek milánóiak voltak eddig, de most átköltöztek Velencébe, mert örökölték itt egy házat, a házban van egy varroda is, abban fog a nagylány dolgozni, a fiúk jövőre szerelőtanoncnak mennek, az apa ács, mindegy, hogy hol ács, Milánóban vagy Velencében, akárhol elfér egy kis műhely.

Most már nemcsak a pincér, hanem az egész vendéglő beszélt az idegenekkel, a nép tengere fölött egy kis friss hullámot hullámai közé. Az ács komoran hallgatott, nagy fabalta kezét az asztalon nyugtatva, a felesége beszélt a család nevében, egy fürge, kis aranyfogú nő, büszkén az aranyfogára.

Megmondta a nevüket, a gyerekek nevét, a rokon nevét, aki meghalt, és rájuk hagyta a házat. Már kárnivalója is volt. Nem tud-e valaki valakit, akinek kellene egy szoba. Mert a házukban, a lépcső alatt van egy külön benyílójú szoba, azt szeretné kiadni egy rendes lakónak.

A pincér a fülét hegyezte. Hol az a szoba, és mennyibe kerül? Tűzes alku indult meg az aranyfogú asszony és a pincér között, a kínálat és kereslet szerencsésen találkozott.

Egy gyalogos káplár magasra tartott villájáról szájába bocsátotta a spagettit, és nevetve oda kiáltott a pincérnek:

- Tudod mit, Giuseppe?! Vedd el feleségül a kisasszonyt! Ingyen kapsz lakást!

A pincér vigyorgott:

- Remek tipp! - és karján egy torony piszkos tányérral kiment a konyhába, oly sietve, hogy látszott, megijesztette kissé a tanács.

Az ács megmozdította az asztalon száraz munkáskezét, mint aki nem szereti, ha tréfálnak vele, a lány mélyen elpirult, és szemlesütve babrálgatott egy darab kenyeret.

Giuseppe újra megjelent az udvaron, megrakva a tányérokka. A lányra nézett, fütttyentett:

- Most látom csak, hogy milyen gyönyörű a kisasszony! Hogy hívják?!

- Maria! - felelte az anya ragyogó aranyfogaival.

Giuseppe lelkesedett:

- Csakugyan, mint Maria! A legszebb Maria, a legszebb oltáron, az égő gyertyák között! - Mialatt dolgozott, a lányt nézte és énekelt, a dal egyenesen a lánynak szólt, mint egy szerenád az ablak alatt, operarészlet volt, amelyet a pincér hibátlanul adott elő világos tenorján.

Maria egyre zavartabban babrálgatta a kenyeret. A pincér, mielőtt eltűnt volna a söntésben, a lányra mosolygott, és csókot dobott feléje, a vendégek közül néhányan nevettek. Maria sötétpiros, majd halovány lett, tenyerébe hajtotta homlokát, hogy elrejtse arcát.

Egy öreg levélhordó rendreutasította a katonát, mit szól bele mások dolgába, a kisasszony szégyelli magát.

- Komolyan beszéltem! - mondta a káplár. - Ezek összeillenek!

Az egész udvar helyeselt, az apa újra megmozdította súlyos kezét, az anya nem volt megsértve, arcán a figyelő kotlós kifejezése fénylett.

Giuseppe megint előkerült a konyhából egy rakomány spagettivel, apró hallal, habbal, csigával, paradicsommal. Egyszerre tréfásan és komolyan mondta:

- A tipp remek volt! Percről percre jobban imádom a kisasszonyt! Ha merném, megkérném a kezét!

A mama nagyon nekimelegedett. Buzgón magyarázta, hogy Maria már tizennyolc éves, és szívesen férjhez adná, de persze csak olyan emberhez, akit ismer és hozzávalónak talál.

Giuseppe, miközben lerakta a vendégek elé a spagettit, a paradicsomszószt, a parmezánt, a halat és az italokat, az asztalok körül sétálva a távolból bemutatkozott. Megmondta a nevét, hány éves, mennyit keres. Egész kis jellemrajzot közölt magáról, önérzetesen felsorolta erőit és bevallotta hibáit, még azt is meggyőnta, hogy ortopéd cipőt visel, mert fél, hogy lúdtalpat kap a sok szaladgálástól. Azzal kiment.

A káplár átszólta a milánóiakhoz:

- Giuseppe derék pofa, és jó barátom. Ha nekem lányom lenne, én neki adnám!

- Nem részeges?! - kérdezte az aranyfogú anya egyszerre az egész udvar összes vendégétől.

Az udvar barátságosan igazolta a pincért. A levélhordó bölcselkedett:

- Iszik, de nem részeges. Ilyen a legtöbb!

A hangos tanácskozással a vendéglősné kijött a konyhából, és megállt a küszöbön. Nagy hasú, kövér asszony volt, szigorú boszorkány. Közölte az idegenekkel, hogy pincére tíz éve dolgozik nála, és meg van vele elégedve, felel érte, hogy rendes ember.

Giuseppe új tányérokkal került elő. Most már ő is zavart volt, fölénye eltűnt, fátyolos szemmel vizsgálta a messziségből a piruló lányt.

- Hisz ez szerelmes lett! - kacagott a káplár.

A pincér megállt egy asztal mellett, a karján tányérok, a kezében üres borosüvegek. Kicsit akadozva mondta az idegen család felé fordulva:

- Gondolkoztam. Tudom, maguk kik, maguk is tudják, hogy én ki vagyok. Mit szólnának hozzá, ha megkérném Maria kisasszony kezét?

A mama kérdőleg a papára nézett. Az ács méltóságos mozdulattal felvonta vállát, mintha azt mondaná, hogy ő nem szól belé ilyen veréb dologba. A lány kínjában kifújta görcsösen összegyűrt kis zsebkendőjébe az orrát. A mama hamiskásan kacsintott a pincérre:

- Én nem bánom, kérdezze meg Mariát, hogy ő mit szól hozzá?!

A pincér nem rakta le a tányérokat. Úgy, ahogy volt, teli kézzel, leült a lány mellé, a padra, mert nem székek, hanem padok voltak az asztalok körül.

- Van valakije, Maria? Úgy értem, hogy valami udvarlója vagy ideálja? Maga szép lány, miért ne lenne? - kérdezte komolyan.

Az oleanderes udvaron nagy csönd lett. Mindenki úgy figyelt, mint a színházi nézőtér egy szerelmes darab legszerelmesebb jeleneténél.

A lány szótlánul nemet intett, hosszú pilláit mélyen lebotcsátotta szemére.

Giuseppe tréfás árnyalatot kevert a hangjába:

- Nézze csak, Maria, mondja gyorsan, hogy „igen”. Mert ha töri a fejét, ha jobban megnéz, biztosan azt mondja, hogy „nem”. Képzelem, milyen undok lehetek ebben a paradicsomos kabátban, ebben a széttaposott strapacipőben!

A lány nem felelt.

A mama segített a kérőnek:

- Nem akarok a dolgozba avatkozni, Maria, de nekem az úr mindjárt tetszett, amikor megláttam. Jó ember lehet. Enni adott a madárnak!

- A szájából... - fűzte hozzá nagyon halkan a lány, és röstelkedve elmosolyodott. Mozdulat nem látszott rajta, de érzett, hogy a bensejében meleg bólintással fogadja el a pincér ajánlatát.

Az olaszok értenek a világon a legjobban a szerelemhez. Giuseppe is érezte, hogy a pillanat alkalmas. A tányérokat most sem tette le, csak úgy, egy gyors odahajlással megcsókolta a lány kezét és fülét, aztán felállt, megcsókolta a mamát, a kisfiúk feje búbját, majd a családfőt is megcsókolta, aki Jupiter méltóságával tartotta az arcát.

A dolog rendben volt, alaposan meggondolva és mélyen átérezve. Pedig a jegyespár alig beszélt egymással, vonzalmuk negyed óra alatt érett meg szerelemmé.

Amikor a csók elpötytyent, az udvaron nevetni, tapsolni és éljenezni kezdett a nép. A férfi, akinek mésszel volt telifröcskölve a kabátja, szájharmonikát vett elő a zsebéből, fújni kezdte rajta a nászindulót.

A szerelem szép, de ebédelni is kell. Giuseppe nem hagyhatta abba a munkát. Kiment a konyhára az ételekért, összeszedte az edényt, a szétszórt kenyérhajakat. Duplán sietett, hogy sürgősen elkezdhesse magánéletét.

A mama tökéletesen érezte a helyzetet. Feddően nézett a lányára.

- Mit ülsz itt, Maria, mint a tuskó!? Kelj föl és segíts a vőlegényednek!

Maria engedelmesen fölállt, kiment a söntésbe, ahol a vendéglősné kötényt kötött eléje. Hordani kezdte ő is az ételeket, de egy kicsit ügyetlen volt még, a tányér remegett kezében, összekavarta a rendeléseket.

Giuseppe szerelmesen dirigálta:

- Ne oda vigye a sajtot, szívem, ott sört kértek! A sajtot a másik sarokban rendelték, gyönyörűségem!

A levélhordó sovány, epés ember volt, olyan a napsütésben fürdő, boldog vendéglőudvaron, mint egy pohár édes ürmösben az angostura. Keserűen jegyezte meg:

- Meddig fog ilyen szépen beszélni, ha majd a felesége lesz ez a lány?!

A pincér sietős munkája közben egy pillanatra megállt:

- Meddig?! Nem tudom! Lehet, hogy nemsokára abbahagyom, mert az ember nem beszélhet úgy mindig, mint a filmekben a színészek! De azt ígérem, hogy amit most mondtam, mindig gondolni és érezni fogom! - jelentette ki oly belső erejével az igazságnak, hogy még az ács is bólintott egy helyeslőt komoly fejével.

CUKORBAJ

Az alább következő történet, a hős nevét kivéve, betűről betűre igaz, melegen figyelmébe ajánlom a betegeknek, mert némi enyhülést lehet kapni belőle.

Erdős úr egy nagy kereskedelmi vállalat kis tisztviselője volt. Negyvenéves lehetett, kopasz, cvikkeres, sovány és mégis pocakos, ez a legkomiszabb férfitestalkat. Családja volt, nehezen élt, ötpengős gondok között.

És mindennek a tetejébe egyszerre csak beteg lett. Nem tudta, mi baja. Próbált nem törődni vele. De nem lehetett. Egyre cudarabbul érezte magát. Végül is elment a betegsegélyző intézet orvosához, hogy megvizsgálják.

Így aztán megtudta, hogy cukorbaja van. Régóta cipelt, elhanyagolt, nagyra nőtt cukorbaja.

Amikor az orvos kötelességszerű kegyetlenséggel megmagyarázta, hogy mi a diabetes, hogy mire kell vigyáznia és milyen veszedelmek fenyegetik - csaknem összeesett a kétségbeeséstől.

Az nem zsenírozta, hogy ezután nem ehet szőlőt, sárgadinnyét és édes tésztákat. De az mélyen lesújtotta, hogy le kell mondania a kenyérről és a krumpliról. Eddig főképpen kenyéren és krumplin élt. Mivel fogja most e kedves táplálékokat helyettesíteni?

Három napig komolyan gondolt rá, hogy fölakasztja magát, már a szöget is kinézte otthon a konyhában. Majd lassanként megnyugodott. Rájött, hogy akármilyen kényelmetlen betegség a diabetes, az ember bizonyos örömhöz is jut általa. Először is panaszkodhat rá. Nem kicsiny dolog. Másodszor hatalmat kap a kezébe. Joga van személyesen dönteni afelől, hogy a napi szénhidrát-mennyiségét milyen alakban eszi meg. Zsömlében, rizsben, almában? Ez olyanféle szórakozás, mint a keresztretjtvény. Harmadszor pedig ismereteinek köre jelentékenyen kitágult. Megjelent előtte a Tudomány. Megtanulta, ki volt Banting. Hasznos kézikönyvet olvasott a diabetesről. A friss cukorbetegnek nem szoktak unatkozni.

Amikor a cukorbeteg lett harmadik hetét szolgálta, a vállalat vezérigazgatója behívatta párnázott ajtós, mahagóni íróasztalos szentélyébe.

Erdős úr szívszorongva állott meg a pompás asztal előtt. Mit akarhat tőle a Vezér?

A Főnök öt hosszú másodpercig némán vizsgálta rabszolgáját, akinek orrán reszketni kezdett a cvikker, aztán nyersen kérdezte:

- Azt hallom, hogy magának cukorbaja van! Igaz ez?

A kopott kis hivatalnok előtt elsötétedett a világ. Úristen! Ki fogja dobni a betegsége miatt!!

A hangjában könyörgés volt és esküdözés, ahogy dadogta:

- Igaz, méltóságos uram! De ez, becsületszavamra, nem zavar a munkában!...

A Vezér alapjában véve ugyanolyan gyászos alkatú férfi volt, mint a tisztviselője, csak a ruhája volt jobb, és egy kicsit feszebbre, tokásabbra fújtatta a jó mód.

Csöndet parancsolt kezének egy mozdulatával, és fölényesen jegyezte meg:

- Nekem mondja? Én tizenkét éve vagyok cukorbeteg!

- Cccccc! Ne tessék mondani! Abszolúte nem látszik! - csodálkozott a hódolattól haldokolva a rabszolga.

A Vezér hangja egy árnyalattal közvetlenebbé vált. Bölcs előadást tartott a diabetesről. Kifejtette, hogy ez a betegség, mióta Banting fölfedezte az inzulint, elveszítette jelentőségét.

Barátságosan a vállára veregetett Erdős úrnak. Vigasztalta, mert hiszen ezzel saját magát is vigasztalta. Végül pedig, félig kabalából, félig szolidaritásból, havi húsz pengővel fölemelte hivatalnoka fizetését, és kegyesen elbocsátotta színe elől.

Erdős úr visszament szobájába, leült íróasztalához, egyszerre zokogott és fütyült a boldogságtól. Azt a megkönnyebbült örömet érezte, amelyet valaha egy hugenotta érezhetett, amikor észrevette, hogy az az ember, akitől az élete függ, nem ellensége, hanem a testvére, egy másik hugenotta.

Elmúlt egy hónap, amikor reggel megint a vezérigazgató szobájába idézték Erdős urat. Most már nem félt annyira, de mégis vegyes érzései voltak, amikor alázatosan hajlongva belépett a zöld posztós ajtón.

A Vezér hangja keményen csengett:

- Azt hallom, Erdős, hogy maga saját kezűleg adja magának az inzulin-injekciót!
- Nincs pénzem orvosra! - mentegetőzött a rabszolga.
- De azt is hallom, hogy itt csinálja azt a dolgot a hivatalban! - zengett tovább a Vezér.

Erdős úr megtörve vallott:

- Igaz, méltóságos úr, de nem csinállok vele semmi zavart. Bemegyek a mosdóba, tíz óra körül. Egy pillanat az egész! Nem több, mintha innék egy pohár vizet!
- És hol tartja a cókómkját? Itt az irodában? - kíváncsiskodott a Vezér.
- Nem, kérem! - magyarázta alázatos készséggel a kuli. - Magammal hozom mindennap az aktatáskámban, egy kis alkoholos tartóban a tüket, a fecskendőt, szóval az egész felszerelést!
- Hozza be azt a holmit! Látni szeretném! - parancsolta a főnök.

Erdős úr kirohant, majd egy perc múlva berohant, hozta kopott aktatáskáját, és kirakta belőle az inzulininjekcióhoz szükséges dolgokat.

A Vezér érdeklődve nézegette a kerek kis nikkeltokot, kinyitotta, megszagolta az alkoholt, majd órájára pillantott:

- Fél tíz! Túl van már ma azon a dolgon?!
- Éppen most akartam nekifogni! - ismerte be könyörgő hangon Erdős úr.

A Vezér fölállt, kísértált az íróasztal mögül:

- Nohát rajta! Csinálja itt előttem! Látni akarom, hogyan megy ez a dolog!? - rendelkezett.

A kopasz kis ember elpirult, mint egy leányka. Dadogott:

- De méltóságos úr kérem, akkor le muszáj gombolni a nadrágomat, mert a combomba szoktam adni az injekciót!

A Vezér kedélyesen nevetett:

- Ugyan, barátom, csak nem szégyelli magát előttem?! Micsoda számárság!? Férfiak, egymás közt!!

Erdős úr rettentő zavarban volt, de ugyanakkor mélyen meg volt tisztelve. „Férfiak, egymás közt!” - hogy cseng az ilyesmi a főnöki ajkáról! Parancs! Parancs! Ha már muszáj, remek munkát akart produkálni gazdája előtt. És valóban oly ügyesen, gyorsan végezte el a kis műtétet, hogy a Vezér gratulált:

- Bravó, Erdőském! Irigylem magát. Én, sajnos, ideges vagyok, nincs szívem magamba szúrni a tűt, ki vagyok szolgáltatva a doktoroknak!

- Pedig semmiség, méltóságos uram! Nem fáj! Egy gyerek is megcsinálhatja! - hárította el szerényen a dicséretet Erdős úr, mialatt visszagombolta nadrágtartóját.

Másnap újra meg kellett jelennie az elnöki szobában.

A Vezér kihúzta a pompás íróasztal középső fiókját. Csillogó holmik voltak benne, egy zárt üvegcsészében alkohol, az alkoholban szétszedett pravaz és a tűk.

- Jó ez a fölszerelés?! - kérdezte a Vezér.

- Isteni! - lelkenedett Erdős úr, szemét a fiókra függesztve.

A Főnök föl-alá sétált az óriási szoba puha szőnyegén. Kissé zavarban volt, köszörülte a torkát. Aztán beszélni kezdett. Elmondta, hogy nincs megelégedve a doktorával. Pontatlan. Néha elkésik, néha korán jön. Felkölti álmából vagy megvárhatja. Szeretné, ha délelőtt a hivatalában kaphatná az injekciót, de abban a pillanatban, amikor a legjobban ráér, mikor a szeszélye kívánja... Hirtelen megállt, mindkét kezét alázatos tisztviselője vállára tette, még kacsintott is egy kicsit, úgy kérdezte hamiskásan, de mégis követelően:

- Nem adhatná nekem maga ezt a koszos kis injekciót, Erdőském?! Magának semmi, nekem pedig roppant kényelmes lenne. Itt vagyunk egész délelőtt egymás keze ügyében!

A cukorbajos hivatalnoknak a rémülettel vegyes örömtől hideg veríték ütött ki homlokán. Mi lesz itt? Siker vagy bukás? Muszáj megtenni, amit a főnök kér. Ez egyformán lehet a pokol vagy a mennyország kapuja. „Ha fájni fog neki, kidob! De ha nem fog fájni neki?!”...

Az elnöki mosdószobában megmosta a kezét, megtörülközött a bolyhos elnöki törülközőben. Hány egység inzulin kell? Harminc? Mi ez? Zinkprotanin? Meg van már keverve? Meg! Fölszívta a folyadékot a fecskendőbe.

- Én a karba kapom! - rendelkezett a Vezér, és levetette a kabátját.

Erdős úr egyszerre imádkozott, reszketett, a családjára gondolt, és élesen figyelt, amikor főnöke karján két ujjá közé csípte a bőrt, és belényomta a tűt.

A Vezér fölszisszent.

- Fájt?! - kérdezte rémülten Erdős úr.

- Nem! Csak szokásból sziszegtem! - ismerte be a Főnök. - Jól van, Erdőském! Mi is a maga keresztneve? Lajos?! Szóval, holnap újra megcsinálja, Lajoskám?!

- Csak tessék csöngetni értem! - mondta készségesen Erdős úr.

A Vezér fölvette kabátját, hangja egy kissé megkeményedett:

- Fölösleges figyelmeztetnem, hogy ezt a dolgot ne mesélgesse sehol. Még kiröhögnének!

Erdős úr mélyen meghajolt:

- Ne tessék félni, méltóságos úr, én tudom, hogy ez bizalmi szolgálat!

Innen kezdve elszánt küzdelem kezdődött a két ember között. A Vezér lent akarta tartani alkalmazottját a szegénységben, kifizetni apró morzsákkal, hogy alázatos cselédje maradjon, akit becsöngethet magához, mint a szolgát. Erdős úr viszont, akármilyen mulya volt, mégis fölfelé törekedett. És neki sikerült. Egy év múlva személyzeti főnök lett, és címzetes aligazgató. Hiába, önála volt a fegyver.

ARANYFÜST

Az orfeumban vasárnap három műsor volt. A szereplők kora délután kifestették magukat, fölvtették a kosztümjüket, és innen kezdve rabok voltak a forró színpadon vagy cigarettafüsttel teli, zsúfolt öltözőikben. Éjfél körül ki volt dögölve az egész társaság. A műsor csillagai ugyanúgy, mint a szolgálak, a pincérek és a muzsikások, még a dzsessz dobja is hervadtan világított a zenekarban.

A harmadik műsor előtt az artisták arra kérték az igazgatót, hogy megrövidíthessék kissé a számaikat. Ki vannak merülve, nem tudnak jól dolgozni. A direktor áthárította a felelősséget a titkárra. A titkár pedig az üzlet érdekére való tekintettel a szerződés pontjainak szigorú betartását követelte, és nem adott semmiféle könnyítést.

Egy spanyol trapézművész, aki már nagyon szeretne volna levetni a trikóját, hogy civilbe öltözve kimehessen az utcára levegőt szívni, leülni valami kávéházban egy pohár hideg sör mellé, idegességében gorombáskodni kezdett a titkárval. A két férfi összeverekedett. Ököllel estek egymásnak, spriccelt az orrukba a vér. A dulakodás áterjedt az egész társulatra. A fáradtságból összegyűlt ingerültség tört ki az embereken. A verkedők feldöntötték az állatidomító ketreceit. Kiszabadultak a tudós tengeri malacok. Egy rózsaszín kakadu szemtelen szavakat rikácsolva röpködött összevissza, majd rászállt az igazgató fejére, aki felrohant a kulisszák mögé, és ott ugrált a verkedők között, kétségbeesetten iparkodva békét teremteni. Öt kínos percben telt, amíg az általános düh lecsillapodott és az artistáknak eszébe jutott a fegyelem és a kenyérük.

A közönség mindebből nem vett észre semmit, amit maga előtt látott, oly könnyűnek tűnt, mint az aranyfüst. A színpadon, a reflektor fénykörében egy lila frakkba öltözött néger dzsiggelt. A néger cipőjének fatalpa vidáman kopogott, az arca vigyorgott, nem látszott rajta, mily kínzó fáradtság nyilall bele a derekába és a lábikrájába.

Ez alatt az idő alatt a garderobban, a kabátok mögé elbújtatva, egy hatéves, rosszul nyírt, szeplős kis proletárgyerek kuporgott pityeregve egy ládán. Már abban is van valami tragikus vonás, ha egy hatéves fiú az éjszaka közepén fel van öltözve. De ezzel a gyerekek igazán szomorú dolog történt. Aznap este halt meg az anyja. Az asszony takarítónő volt a mulatóhelyen. A legalsóbbrendű munkát végezte, a lépcsőt súrolta, a padlót kefélt. Lent lakott a kisfiúval együtt a pincében, egy ablaktalan, sötét kamrában. Özvegyasszony volt, vagy egyszerűen csak elhagyott asszony? Nem tudta senki. Azt sem tudták róla, hogy beteg volt. Nem panaszkodott soha. Veszélyes dolog betegségről panaszkodni az ilyen rabszolgának, könnyen elvesztheti a kenyérét. Délelőtt még dolgozott, és este meghalt. Egyszerre csak abbahagyta az életet. Hanyatt feküdt kamrájában az ágyon, munkától elkínzott, száraz keze összekulcsolva a gyomrán. Cseléd társai, akik az esetet fölfedezték, két kis rézpénzt tettek a halott pilláira, hogy ki ne nyíljék a szeme.

A pince szegény embereinek sok gondot okozott, hogy mi legyen az árvával. A kamrában nem volt csak egyetlen ágy. Az asszony, amíg élt, együtt aludt a kisfiával. De most nem hagyhatták ott a gyereket, nem feketett a halott anyja mellett. Magukhoz nem vehették, nekik sem volt helyük. Tanácskoztak egymás közt, hogy mi történjék. A szomorú hír a részvét finom kapillárisain keresztül egyre följebb szívárgott a pincéből. Végül is a főruhátrósnő jóvoltából a garderobba került az árva. Ott mégis világosság van és meleg. Legyen ott reggelig, amikor fölébrednek az árvaházak és más, jótékonyssággal foglalkozó közhatóságok, amelyeknek át lehet adni a gyereket, mint egy kényelmetlen csomagot.

Az árva nem értette egész világosan, hogy mi történt vele. De félt, álmos volt, tehát keservesen sírt, kis arca csupa víz volt a könnyektől. Az egyik kezében egy tányér sós mandula volt, a másikban egy piros léggömb, amilyent a vendégek közt ingyen osztogattak a lokálban. Mindkét tárgyat egy jószívű színésztől kapta a gyerek vigasztalásul. Ugyanaz a színész jelentette az esetet a direktornak, aki éppen akkor jött le a színpadról, és még szuszogott az izgalomtól.

Az igazgató nem volt különösen nagy lélek. Olyan tüzes szíve nem volt, hogy hazavitesse az árvát a saját családjához, a saját gyerekei közé. De nem volt olyan piszok fráter sem, hogy ott hagyja kuporogni a ládán.

Kézen fogta a kisfiút, és bevitte az irodájába. Csakhogy ebben az irodában nem volt semmi olyan bútordarab, amelyre le lehetett volna fektetni. Törni kezdte a fejét, hova tegye az árvát? Valamelyik szeparéba? A szeparékban persze volt dívány, de mindegyik tele volt pezsgőző vendégekkel. Hiába, az orfeum nem olyan hely, ahol egyszerű dolog éjjeli szállást adni egy hatéves gyereknek.

Egyszerre csak a direktornak eszébe jutott miss Titánia. A miss akrobatatáncosnő volt, a műsor büszkesége, neki volt a legnagyobb fizetése, a legkényelmesebb öltözője. Talán ő hajlandó lenne néhány órára vendégül látni az árvát.

A kis táncosnő alig volt még húszéves, meddő életének előérzetében forró szeretettel fogadta a gyereket. Malagával, csokoládéval és sherryvel kínálta. Hízelt neki, dédelgette. Leszórta az öltöződíványról csillogó holmijait, odafektette a kisfiút, és betakarta selyemkeppjével.

A társulat ezalatt a kulisszák mögött gyűjtött az árvának. A titkár járt körbe a kalapjával, abba dobálták bele az artisták adományait. Ebben a körsétában egyszerre csak a spanyolhoz ért a titkár. Haragos arcot vágott, és éppen tovább akart lépni előle, amikor észrevette, hogy a lég-tornász egy egész marék összegyűrt bankót nyújt feléje. Erre áttette a kalapot a bal kezébe. Az ellenfelek némán kezet szorítottak. Az orra még mindkettőnek fájt. De boldogok voltak. Abból is látszik, mily téves minden verekedés, hogy az emberek mennyire szeretnek utána békét kötni.

Mindenféle részvétben van egy jókora adag kíváncsiság is. Természetes, hogy a társulat valamennyi tagja látni szeretne volna az árvát. Miss Titánia meleg, vazelinzagú öltözője a szorongásig megtelt kollégáival. Az artisták mind segíteni szerettek volna a gyereken, vigasztalták, simogatták. De hiába csináltak akármit, a kisfiú egyre hisztérikusabban zokogott. Pedig már eszébe sem jutott az anyja. De az ébrenlét és a hely oly szokatlan volt számára, annyit maceráltak csupa jóindulatból, hogy ijedt kis lelkének egyensúlya teljesen fölborult.

Az artisták sok mindent tudtak a világon. Tüzet nyelni, hármas szaltót csinálni, hátrafelé fél óráig táncolni lábujjhegyen. De abban nem volt semmi gyakorlatuk, hogyan lehet megnyugtatni egy idegesen bömbölő kisfiút. Tehetetlenül álltak a dívány előtt, kínlódtak, mint ahogyan az ember akkor szenved, amikor nagyon szeretne valakin segíteni, de nem tudja, hogyan csinálja.

A néger agyán, mintha a szentlélek szállotta volna meg hirtelen, fantasztikus ötlet vagy inkább érzés villant keresztül. Anélkül hogy tudná, miért csinálja - pusztán ösztönének sugallatára -, dzsiggelni kezdett fatalpú cipőjében az öltöző közepén. Az árva úgy meglepődött, hogy bámulatában abbahagyta a sírást, szeme kerekre nyílt a csodálkozástól.

Ahogy egy cipzár könnyen nyílik, ha már megtaláltuk a fogóját, hogy simán és gyorsan futott végig az ötlet az artisták eszméletén. „Hát persze hogy ez kell neki, az ilyesmi mulattatja!” - gondolták egyszerre valamennyien.

A spanyol ledobja a kabátját, kezére állt, bukfencet vetett, majd szembeállított két széket, és ezen az alkalmi tornaszeren hajmeresztő produkciókat csinált. Az állatidomító kirohant a kulisszák mögé. Fölébresztette tudós malacait, amelyek a fűrészporos ládában aludtak, és vállán a rózsaszín kakaduval, karján a malacokkal visszaroht az öltözőbe. Megmutatta, milyen művészek az ő állatai. A bűvész varázscilinderéből élő nyulakat húzott elő. A zenei excentrikus még ki is festette magát, föltette a parókáját, hasból beszélt, és mindenféle csicsergő madárhangot utánózott.

Alapjában véve nem történt kevesebb, mint hogy az artisták, a halott napszámosasszony árvájának a kedvéért, negyedszer is végigcsinálták a műsorukat.

A gyerek tapsolt, nevetett, visított a boldogságtól. Míg végül a sok szenzáció annyira kifárasztotta, hogy hüvelykujját a szájába dugva csöndesen elaludt miss Titánia ölében.

A kollégák, amikor az árva elaludt, lábujjhegyen kisompolyogtak az öltözőből. Az angol lány egyedül maradt a gyerekekkel. Nem volt semmi gyakorlata, hogy kell az ilyesmit csinálni, nagyon kényelmetlen pózban ült. De edzett kis nő volt, csupa izom a tánctól, bírta a fáradtságot, és jól is esett hallgatni az alvó gyerek szuszogását, érezni karján vézna kis testének a súlyát, tehát nem mozdult, valami furcsa, jó érzés hatalmasodott el benne, mintha kis csengettyűk szólnának a lelkében.

Közel járt már a hajnal. Negyed háromkor egy elegáns, fekete fiú nyitott be az öltözőbe. Miss Titániának minden városban, ahol dolgozott, volt egy ilyen alkalmi szép fiúja, akit addig szeretett, amíg a szerződése tartott, aztán amikor továbbutazott, eltett emlékei közé.

- Mi van magával, drágám?! - mondta türelmetlenül a szép fiú. - Mért nem jön már enni? Lent ülök a kávéházban, egy órája várom. Remek salátát csináltam, és unalmamban már a kaviárt is megcsináltam citrommal, apró mogyoróval.

- Pszt! Csöndesen! - figyelmeztette miss Titánia. - Nem látja, hogy nem mehetek?! Elaludt az ölemben.

- De az istenért, aranyosom! Csak nem akar addig így ülni, amíg ez a kölyök fel nem ébredt?! - kérdezte a fiú egy kicsit sértődő idegességgel.

- De igen! Ameddig alszik, nem mozdulok meg! - mondta a lány, és a szemében oly ingerült fény villant, hogy a fiú okosabbnak tartotta, ha nem vitatkozik vele, hanem meghátrálva a sűrűbb erő elől, lemegy a kávéházába, és megeszi egyedül a salátát, amit csinált.

A JÓKEDVŰ ÖRMÉNY TEMETÉSE

Élt Erdélyben egy Asbey Miklós nevű örmény borkereskedő. Hatvanéves volt. Volt tizenkét gyermeke. Hét fia és öt lánya. Kilenc unokája, öt veje, hat menyee, megszámlálhatatlan sógora, öccse, komája és minden másféle atyafisága. Családja bibliai arányokban szaporodott el az országban. Jóformán nem is ismerték egymást a rokonok. Voltak közöttük első unokatestvérek, akik még soha az életben nem találkoztak. A sors szétszórta őket Erdély városaiban, sok száz kilométernyi távolságra egymástól.

Az örmény piros arcú, nagy bajszú, kövér, fekete ember volt. A füléből meg az orrlyukából óriási szörpamatok törtek elő. Szeretett szivarozni, enni, inni, mulatni. Pedig a doktora figyelmeztette, hogy vigyázzon, fáradt motor már a szíve, sok évvel megkurtítja az életét, ha nem változtat a passzióin.

Az örmény kacagva csúfolta ki az orvost.

- Azt mondja, doktorkám, hogy ha eszem, iszom, szivarozok, tíz évvel rövidebb ideig élek? Hát baj ez? Hisz ez csak azt jelenti, hogy ugyanannyi esztendővel tovább leszek halott! - és úgy mulatott a saját tréfáján, rengett belé a potroha.

Nem is mondott le az élet semmiféle örömről. Még a munkát sem hagyta abba, pedig fáradtságos mestersége volt, vonaton ült szakadatlanul, utazni egyik helyről a másikra, alkudozni vendéglősökkel, veszekedni a szőlőbirtokosokkal, örökké idegen ágyakban hálni, rossz, vidéki szállodákban, ahol nedves a fal és klórmészszaga van a párnának.

Vannak emberek, akik mindig elkésnek mindenünnen. Ilyen volt az örmény is. Ha valahol egyszer leült, biztosan odaragadt a székhez, evés, ivás, kártyázás, vidám cimborák kedvéért. Nem is bíztak sehol a pontosságában. Ha sürgönyözött Désre, az Arany bárányba, hogy „hétfőn érkezem, kérek szobát”, csak kedden húzták tisztába az ágycát. Tudta mindenki a fogadóban, hogy az öreg Asbey legalább huszonnégy órát ottmarad még, ahonnan küldte a sürgönyt.

Történt egyszer, hogy az örmény Marosújváron járt, megvásárolni a Teleki gróf borát. Délelőtt volt, de már a kávéházban ült, és bort reggelizett, zene mellett. Az egyik kezében a pohár, a másikban a szivar, a prímás a háta mögött állt, húzta a fülébe.

Pompásan érezte magát. Kurjongatott, ivott, dirigálta a cigányt.

Egyszerre csak úgy érezte, mintha valami forró függöny zuhanna el a szeme előtt. A vidám kiáltás benne rekedt a torkában, bikafeje oldalt billent. Mázsás teste végigzuhan a földön, olyan erővel, hogy az ezüstpénz is kigurult a zsebéből.

A pincérek hozzászaladtak, felemelték, leporolták a ruháját, amely piszkos lett a padlótól. Kár volt a fáradságért. Nem élt már a nagy, piros, szőrös örmény. Végzett vele a guta egy pillanat alatt, úgy, ahogy mindig kívánta magának.

Megérkezett családjához a szomorú értesítés. A felesége, aki a sok gyerekszüléstől öregkorára sovány kis mollyá száradt össze, sírt, sóhajtozott, de nem volt meglepve, tudta, hogy egyszer csak így fog járni az ura.

Készülődött a ház a temetésre. Megrendelték a temetkezési vállalkozónál az elsőosztályú dísztemetést, hatlovas hintóval, zenével. Szombat volt. Kitűzték a szertartást kedd délutánra. Kiszámították, hogy addig feltétlenül meg kell érkezni Marosújvárról a koporsónak az elhunyt testével.

Ahogy gazdag halotthoz illik, be volt fedve az Asbey ház egész homlokzata ezüstszegélyű fekete posztóval. A hálósobában fel volt állítva a katafalk, égtek körülötte a kandeláberek, az egész szoba teli volt szomorú babérillattal a koszorúktól.

A rokonok is megérkeztek mindenünnen az országból, a sok gyerek, unoka, vő, meny, koma és sógor. Megtelt az udvar, az egész lakás gyászoló sokadalommal. A pap is ott volt, fehér karingben, a ministráns gyerekek a füstölővel. A ház előtt, az utcán ott állt a gyászhintó a tollbokrétás, ezüstszerszámos lovakkal.

Minden rendben lett volna, csak a halott nem érkezett meg. De most nem saját maga tehetett róla. Éppen tél volt, és az erdélyi tél olyan, mint az orosz tél. A rettentő hófúvásban elakadt valahol a vicinális, amely a koporsót szállította.

Nem lehetett semmit tenni a sors rendezése ellen. A temetést el kellett halasztani. A pap hazament a ministráns gyerekekkel. A városbeli barátok is hazamehettek. „Na, nem baj, majd eljövünk holnap vagy holnapután! Egyszer mégiscsak megérkezik Miklós!”

De a rokonságot nem lehetett hazaküldeni. Azok nagy utakat tettek meg Erdély különböző városaiból, hogy ott legyenek a temetésen. Fáradtan érkeztek, hóval a bundájukon, megfagyott arccal. Voltak vagy harmincan. Szállást kellett adni nekik a családi házban.

Nagy sürgés-forgás indult meg. Megvetették az összes ágyakat, párna, dunyha volt minden díványon, ropogott a bükkfából rakott tűz a kemencében, pulykát ölt a szakácsnő a konyhában.

Mert nemcsak szállás jár a gyerekeknek és unokáknak, hanem vacsora is. És mivel az özvegy jó háziasszony volt, hát pazar vacsora készült. Az örmény fűszerek illatai járták be az egész házat, amelynek frontján még ott volt a fekete posztó. Minek szedjék le a gyászdrapériát, amikor másnap újra ki kellene szegezni?

A szakácsnő veszekedett a szolgálókkal: „Hol a mozsár?” „Hol a vanília?!” Sistergett a palacsintasütőben a zsír, a tepsiben sült a szalonnával tűzdelt pulyka. A konyhai tűzhelyen óriási fazékban bort forraltak, fahéjjal és cukorral. Erős küküllői bort. Az özvegy úgy gondolta, hogy muszáj egy kis forralt bort adni a vacsorához, hadd melegedjenek fel belülről is a gyerekek a téli utazás után.

De a sült pecsenyék és a forralt bor szagán kívül más jókedvű dolog is volt a házban. A gyászoló rokonok hoztak magukkal pezsgő életet. Hiszen sajnálták a derék Miklós bácsit. De annyira nem sajnálták, hogy egyúttal ne örüljenek egymásnak. Soha nem volt még a családban semmiféle esemény, amely így összehozta volna egyszerre az egész atyafiságot. A fiatalok közt meg éppen elegen akadtak, akik alig ismerték a nagyapát. Akkor látták, amikor megszülettek és a nagyapa a bölcsőjük fölé hajolt, mert az öregúr mindig elment a keresztlőkre. Azután nem találkoztak többet, talán csak minden ötödik esztendőben. Hát ezek bizony nem nagyon tudtak búsulni, hiába volt ott a gyász flórszalag a karjukon. Az ifjúság önzésével csak egymással törődtek. Kíváncsian gusztálták egymást. Az ébredező rokonszenvek szerint kis csoportok, külön párok képződtek közöttük. Egy fekete szemű lány meg egy ugyancsak fekete szemű fiú közt pedig olyan hamar forróvá vált az érzés, hogy a találkozásuk harmadik órájában kézmosás ürügye alatt együtt vonultak ki a fürdőszobába, ahol aztán tüstént csókolózni kezdtek. Miért ne? Hiszen unokatestvérek.

A gyászoló özvegy könnyező, de azért mindenre figyelő kotlósszemével észrevette az unokái közt kibimbózó szerelmet. És nem bánta. A fiú apjának patikája van. A lány is szép hozományt kap hazulról. Igaz, hogy unokatestvérek, de néha jól sült el az ilyen házasság. A kis öreg moly szívének fele csupa bánat volt, a másik fele csupa fényesség. Egyszerre gyászolt és örült, hogy valami boldogságfélét lát derengeni két csibéje felett. És a vacsoránál egymás mellé ültette a fiatalokat.

A vacsora különben sehogyan sem akart véget érni. Tárkányos levessel kezdődött, volt benne nyolcféle hús és ötféle tészta. Olyan hosszú volt, hogy éjfélre járt az idő, amikor asztalra tették a sajtot és az almát, majd utána nyomatéknak a törökösen főzött, méregerős fekete-kávét.

Éjfél után a fiatalok szerteszóródtak a nagy házban, összebújtak páronként vihogni, elfújták a gyertyát, világosság nem kellett nekik a barátkozáshoz. Az asszonyok félreültek trécselni. A férfiak ott maradtak az asztal körül, sűrű dohányfüstben diskuráltak az életükről. Hajnal felé, amikor jobban fejükbe szállt a küküllői aszú, azt találták ki, hogy anekdotákat kezdtek mesélni az elhunyt családfő viselt dolgairól. Jólesett nekik nevetni. Ráfogták a halottra, hogy ő tehet róla, minek csinált olyan remek stikliket?! Az egyik sógornak végül az is eszébe jutott, hogy mi volt Miklós kedvenc nótája. Előbb csak dűnnyögték, azután hangosan énekelni kezdték. Be voltak rúgva már mind, részeg fejjel elég mentségnek találták, hogy az elhunyt nótáját éneklik. Azt csak szabad.

Az özvegy ekkor már nem ült az asztalnál a vendégek közt. Hajnali háromkor megérkezett a halott. Levették a furgonról a koporsót, bevitték titokban a házba, fel a hálósobába. Rátették a ravatalra a sok babérkoszorú és krizantém közé. Az özvegy nem szólt senkinek. Minek rontsa el a család vidámságát? Saját maga gyújtotta meg a kandeláberekben a gyertyákat. Aztán leült az ágyra, nézte az aranybetűs fekete koporsót. Benne volt az egész élete. A sok szenvedés és boldogság emléke. A gyerekek születése, betegségek, szép nyarak, a féltékenységek gyötrelmei. A kis moly mindig szerelmes volt az ő nagy vérű, betyár urába. És most is érezte ezt a szerelmet, amely nem szállt el, csak megritkult, légiessé finomodott, mint a száradó levendula illata.

Az ebédlőből odahallatszott a duhaj éneklés. Az özvegy egy pillanatig arra gondolt, hogy az illem kedvéért mégiscsak véget vet a mulatságnak, és ágyba küldi a famíliát.

Azután mégsem tette. Mindig pontosan tudta, hogy miféle ember az ura, átérezte minden gondolatát. Bánatosan elmosolyodott, és halkán motyogta maga elé, mialatt sovány, öreg kezével gyengéden megsimogatta a koporsót:

- Hadd szórakozzanak! Ugye, neked is így tetszik, drága egyetlenem?...

NŐI USZODA

Ez a történet nagyon régi. Majdnem negyvenéves. Abban az időben elképzelhetetlen volt a mostani strandok napsütött mezítelensége. Magyarországon talán csak a Balatonnál fürödtek együtt nők és férfiak, fülig felöltözködve. Az idősebb korosztályból ki ne emlékezne a nők klott fürdőruhájára, amelynek fodros nadrágja térdén alul ért. A szalagos fürdőcipőkre és a fürdőharisnyákra. Mert ekkor még harisnyát húztak a fürdéshez a hölgyek, sőt akadt köztük, aki könyökig érő kesztyűt is húzott, és napernyővel ment be a vízbe, ha nagyon félt a szeplőtől.

Az uszodák akkoriban úgy oldották meg a fürdés kérdését, hogy kétfelé osztották a napot. Délelőtt a nők fürödtek, délután a férfiak. De akadtak nagyobb üzemek, ahol két medencét építettek egymás mellé. Fal vagy magas kerítés választotta el egymástól a nőket és a férfiakat. Az ilyen kettős uszodák építői meg lehettek győződve róla, hogy az erkölcsök sohasem fognak módosulni, és a nyáron mindig rajtamarad a fürdeni járó fiatalok nemi dolgokról való fülledt képzelődése.

A mi históriánk színhelye is ilyen kettős uszoda volt. A pénztárnál elváltak az együtt érkező társaságok tagjai. Jobbra mentek a nők és balra a férfiak, beletörődve a törvénybe, hogy együtt úszkálni szigorúan tilos.

Járt ebbe az uszodába egy szűkebb körű kölyöktársaság. Nyolc fiú. A legfiatalabb tizenkét éves, a legidősebb tizennégy. Nem voltak már egészen gyerekek, de még nem érettek legénnyé. Kora reggel érkeztek, és késő délben mentek haza ebédelni. Kiadósan élvezték a nyári szünidőt, a vizet. Fejeseiket ugrottak, sprinteltek, versenyeztek, fogócskát játszottak, nagy csatákat rendeztek, spriccelték egymást, sistergett körülöttük a víz. Az „öregek”, akik a parton napoztak vagy a mellüket locsolgatva komótosan sétáltak a medence „nem úszóknak” szolgáló részén, haragudtak ezekre a szeplős, pirosra sült vagy barnára égett kis pirátokra, és mindennap panaszkodtak az úszómesternek vagy a gondnoknak, hogy csináljon rendet, mert nem lehet a gyerekek rosszalkodása miatt békésen fürdeni.

De hát ez persze nem sikerült. A fiúk olyanok voltak, mint a pezsgő habja. Azonkívül világosan érezték, hogy a nyár és az uszoda az övék, füttyültek a felnőttekre, nem is értették, hogy miért jönnek ide, miért nem fürödnek otthon, a kádban?

Történt egy nap, hogy az egyik fiú, a legidősebb, akit Lacinak hívtak, bűvárúszás közben egy nagy kerek nyílást talált a medence falán, másfél méterre a víz színe alatt.

A fiúk sokszor buktak le nyitott szemmel a víz alá, megmutatni, hogy megtalálják a bedobott kavicsot vagy pláne krajcárt. Most is lebuktak, sorba mind. Izgatta őket a nyílás. Hová vezethet? Nem a kanálisba, ez tiszta dolog, hanem valami szabad helyre, a nyílás másik oldalán világos volt a víz, látszott, hogy napsugarak sütnek beléje.

A gyerekek jól gondolkoztak. A víz alatti kerek nyílás annak a három méter hosszú betoncsőnek a bejárata volt, amely a férfi és a női medencét összekötötte egymással. Ugyanis mind a két medencét a férfioldalon töltötték, azon a nagy csövön ment át a másik részre a víz.

Hosszú tanácskozás után akadt a fiúk közt egy hős, aki elszánta magát rá, hogy lebukik a víz alá és keresztülúszik a titokzatos csövön, felfedezi a másik világot. A kalandban félelmetesen sok kockázat volt, végre is nem lehetett bizonyosan tudni, hogy milyen hosszú a cső, és mi van odaát. De a kölyökben, aki vállalkozott rá, a nagy fölfedezők bátorsága lángolt. Sovány, vörös hajú, szeplős, kancsal kisgyerek volt, tizenkét éves. Kíváncsi is volt, a hiúság is izgatta, hogy kitüntesse magát az idősebbek előtt.

Teleszívta levegővel a tüdejét, lebukott a víz alá, és beleúszott a csőbe.

A többi fiú feszülten várakozott. Számolták a másodperceket, az idő végtelen hosszúnak tűnt előttük. A negyedik másodpercnél lelkifurdalás fogta el őket. A legidősebb kijelentette, hogy még tíz másodpercig vár, ha azalatt nem kerül elő a „Kancsi”, ő is beúszik a csöbe, megnézni, hogy mi történt.

De a kis vörös kölyök ekkor nagy buborékok után felbukkant a medence színén. Kipislogta a szeméből a vizet, és vigyorogva közölte a szenzációt, hogy a női medence van odaát. Könnyű a csövön keresztüljutni. „Csak egy stósz.” És ugyanolyan könnyű visszaúszni. Akárki átmehet, megpróbálhatja. „Nincs benne semmi kunszt!”

A felfedezőt ostromolták a kérdések:

- Láttad a nőket?

- Láttam!

- Milyenek?

- Rondák!

- Manyit is láttad?

- Láttam. Felöltözve szebb!

Ez a Manyi tizenhárom éves kacér kislány volt, a társaságtól többen voltak beléje szerelmesek. Egy Béla nevű fiú rögtön le is bukott a víz alá, hogy másodiknak tegye meg az utat a csövön át, egyes-egyedül Manyi miatt, senki más nem érdekelte a nők medencéjében.

Béla már három hosszú percig maradt odaát. Amikor visszakerült, rengeteg mesélnivalója volt. Szabadon úszkált a nők medencéjében, senki sem vette észre. A saját nővére, Mici sem ismerte meg, csak akkor sikított egyet, amikor a víz alatt megfogta a lábát. De megmagyarázta neki, hogy mi van, amire Mici röhögött és megesküdt, hogy nem árulja el őket. Manyit is látta, de nem mehetett hozzá közel, mert a mamájának kibicelt, akit pedikűröztek. Magda, aki „sokak szerint szebb, mint Manyi”, a kisvíz-lépcsőn ült, kibontott haját szárította a napon. Tény, hogy szép nagy, fekete haja van, derékig ér, de egyébként semmi különös nincs rajta, a lábszára pláne szőrös.

Ilyen módon a kölykök birtokukba vették a nők medencéjét is. Eleinte diszkréten viselkedtek, és vigyáztak magukra. Csak néhány percre jelentek meg odaát, teleszívták magukat látnivalóval. De ettől csöppet sem lettek romlottabbak. Titokzatos dolgok közömbös tényekké váltak szemükben. A nők idomai fétisekből becsületes testrészekké alakultak át, sok ideges ingerük elmúlt, a „másik nem” világa emberibbé lett előttük. Béla vidámabban, tisztábban, szinte gyerekesebben tudta imádni Manyit, mióta látta vizes haján a piros vászonsapkával fickándozni a csillogó medencében.

De később túlságosan elszemtelenedtek. Jóformán egészen átköltöztek a nők oldalára. Vihogtak, spricceltek, buktatták a lányokat. Így sem törődtek velük, az arcuk még csupasz volt, őket is lányoknak nézték messziről a felnőttek. Egyszer azonban egy csúnya kislány, akit a kompánia mellőzött, minden különösebb ok nélkül, csak a benne összegyűlt dühös irigység miatt, hangosan visítozni kezdett:

- Fiúk! Fiúk! Fiúk vannak az uszodában!

A parton nagy nyüzsgés támadt. Kövér, öreg nők riadtan mozdultak meg, mint a tehenek. Voltak kisasszonyok, akik ijedten bújtak a kabinjukba, vagy hirtelen törülközőt terítettek a vállukra. Más kisasszonyok viszont éppen erre a kiabálásra izgatottan szaladtak előre a korláthoz.

Ám a fiúk már nem voltak sehol. Az üres medence színén nagy platánlevelek ringtak nyugodtan. A kölykök egy pillanat alatt a víz alá buktak, és a betoncsövön át visszaúsztak a férfoldalra.

Hanem a stikli mégis felfedeződött. A mamák közül néhányan panaszt tettek. A gyerekekkel szemben kialakult az ellenséges front. Az élen a legnagyobb ellenség a gondnok. A gondnok sovány, fakó, szörtemen képű, galád tekintetű ember volt, drapp színű vászonruhát hordott, amely elől teli volt ételpecséttel. Nem kiabált, nem fenyegetőzött. Néma gyűlölettel nézte a mezítelen fiúkat, körülsétálta a medencét, aztán leült az úszómester mellé egy székre, és úgy tett, mintha újságot olvasna, de az újság mögül mindig a vizet figyelte.

A kölykök megijedtek egy kicsit a gondnok nyomasztó jelenlététől. De egy óra múlva megszokták, és nem törődtek többet vele. Mit árthatott nekik a gondnok? Mintha egy görény fenyegetné a parton ülve a pataokban úszó halakat.

Tovább tartottak a női medencében a látogatások, annál élvezetesebbé válva, minél több lett bennük az izgató kockázat. Néhány nap múlva Béla, akit a szerelem motorja hajtott, kora reggel elsőnek akart átúszni a másik oldalra.

Lélegzetet vett, lebukott a víz alá, és nagy lendülettel beúszott a csőbe. De most nem jutott át. A feje akadályba ütközött a csatorna másik végén. Kinyitotta a szemét, és a víz alatt is látta, hogy a cső kijárata sodronnyal van elzárva.

A fölfedezés oly rettenetes és váratlan volt, hogy a kisfiú közel járt az elájuláshoz. Egy pillanatig a halált érezte, olyasmit, hogy lehetetlen ebből a víz alatti koporsóból kiszabadulni. Ijedtében kitérítette a száját, mintha segítségért akarna kiáltani, és nyelt egy csomót az uszoda langyos vizéből. Aztán összeszedte magát. Megfordulni nem lehetett a csőben, úszni is nehéz volt visszafelé. Idő pedig nem volt a gondolkozásra, a levegő nagyon fogyott. Nem is az esze, az ösztöne találta ki, hogy mit csináljon. A hínáros, síkos falú, szűk hengerben, mint egy hátrafelé mozgó rák, a kezével tornászta vissza magát a szabad nyílásig. A melle már nagyon szorult, a füle zúgott, a szíve a torkában dobogott, amikor az utolsó levegőbuborékkal együtt fölmerült a medence színére.

Derék kis kölyök volt, csak egy percre gondolt saját magára, rögtön a pajtásait kezdte féltetni, hogy valaki a kompániából úgy járhat, mint ő. Vagy sokkal rosszabbul. Könnyű ott pusztulni abban a bedrótozott végű csőben. Ott maradt örnek a csatornanyílásnál, várta a többieket. Nemsokára összegyűlt mind a nyolc fiú. Átalakultak izgatottan tárgyaló parlamentté. Megbeszélték, hogy a dolgokat nem lehet ennyiben hagyni. Hátha van más társaságból való, hozzájuk hasonló fiú, aki ismeri és használja ezt az alagutat. Meg ne fulladjon benne valaki talán délután, amikor ők nincsenek az uszodában és nem vigyázhatnak. Volt bennük lelkiismeret és generációs együttérzés. Elhatározták, hogy közlik esetüket a „felnőttekkel”. Ők mégiscsak gyerekek, nincs hatalmuk intézkedni, hogy vagy nyissák ki újra a csövet, vagy tegyenek sodronyt a bejáratra is. Pedig ehhez a tethez kellett egy jó adag önfeláldozó jellemesség. Be kellett vallaniok csínytevéseik hosszú sorát, el kellett készülniök a büntetésre.

A vörös kisfiú, aki elsőnek úszott át a csövön, az apjával járt az uszodába. Az „örege” negyvenéves férfi volt, mérnök, kék pápaszemmel az orrán a medence köpadján napozott hosszú órákon át, amíg a fia a vízben hancúrozott pajtásaival.

Hozzá mentek a gyerekek, köréje guggoltak, és előadták mondanivalójukat.

A mérnök nagyon elkomolyodott. Minden részletet apróra elismételtetett, és egyre ingerültebb lett. Furcsa, amikor egy mezítelen férfi haragszik, az arca és a nyaka vörösre gyúlt a vértódulástól, a karján megfeszültek az izmok, ahogy önkéntelenül ökölbe szorította a kezét. Okos ember volt, és értett a technikához. Előbb csak bürokratikus ostobaságot talált a dologban, aztán meglátta benne az aljas rosszindulatot, mint a jó detektív, aki egyetlen adatból kibogozza a legbonyolultabb bűnügyet is.

Fölállt, odament az úszómesterhez, indulatosan kérdőre vonta:

- Mit csináltak maguk?! Miért nem figyelmeztették a gyerekeket, hogy a cső le van zárva?! Vagy miért nem *ezen* az oldalon drótozták be?! Miért a *másikon*?! Tudja azt, maga bitang, hogy az egyik gyerek majdnem megfulladt benne?!

Az úszómester hatalmas, kövér, de lágy ember volt, nagy mellével mint egy csíkos trikóba öltözött bajszos eunuch. Elsápadt, és szörnyű ijedten védekezett:

- Én nem tehetek semmiről, nagyságos úr! Én figyelmeztettem Szűcs urat, hogy így baj lehet, de Szűcs úr azt mondta, hogy fogjam be a számat, ő rendelkezik az uszodában!

- Ki az a Szűcs?! - kérdezte dühtől rekedten a mérnök.

- Ő a gondnok.

- Hol van most?!

- Kint ebédel a vendéglőkertben!

A mérnök bebújt a kabinjába, rettentő sebesen felöltözött, a fiúk alig tudtak versenyezni vele. Együtt mentek ki valamennyien az uszodából. Elöl a felnőtt vezér, utána a nyolc gyerek, mint a csirkéi.

A kölykök érezték, hogy nagy csata lesz az ő „főnökük” és az ellenség között. Izgatottan mutattak a vendéglőkert egyik asztala felé: „Ott ül, az, aki mákos nudlit eszik!”

A mérnök az asztal elé lépett, oly közel, hogy árnyékot vetett rá széles vállával:

- Ön Szűcs úr?! - kérdezte érdesen.

A gondnok letette tányérjára a villát és felállt:

- Én, kérem, tessék parancsolni! - felelte mézesen, megtisztelve csúszó-mászó alázatával a jól öltözött urat.

- Ön intézkedett így az uszodai cső dolgában?! - emelte föl a hangját a gyerekek vezére.

- Én! - mondta most már kihívóan a gondnok, mintha vissza akarna utasítani minden hivatalába való beavatkozást.

Nem beszélhetett többet. A mérnöknél szeges végű, görcsös turistabot volt. Fölemelte a botját, és végigvágott vele a gondnokon. A gyerekek csodálkozva bámulták, hogy az ellenségük nem üt vissza, még csak nem is kiabál, hanem némán, kissé meggörbülve áll az ütések zuhatagában, csak a bal karját emeli föl, hogy a fejét védje, és a jobb tenyerét teszi az arca elé.

Furcsa módon senki sem sietett a megtámadott ember védelmére. A dolgokból néha minden magyarázkodás nélkül roppant hatalmas erővel szól az igazság. A pincérek messziről, mozdulatlanul nézték, hogy mi történik. Mintha mindenki érezte volna, hogy ez nem verekedés, csak egy gyalázatos féreg szenved el megérdemelt büntetését.

Amikor a gondnok el volt intézve, a gyerekek attól féltek, hogy most az ő büntetésük következik. Nem az történt. A kis vörös fiú papája sorban megsimogatta mind a nyolc fiú fejét: „Derék kölykök vagytok, jól viselkedtetek!” - mondta melegen, mintha az édesapja lenne valamennyinek.

És az uszodát sem zárták be. De másnap már sodrony volt a víz alatti cső bejáratánál is, nem lehetett többé átjárni a nők klott-, fodor- és napkenőcs-szagú világába. Hanem a gondnok eltűnt, mintha egy denevér repült volna el. A gyerekek néha borzongva gondoltak vissza alakjára, pedig nem értették, csak sejtettek valamit sötét ellenségük természetéről.

A NÁBOB KALANDJA

Ehhez a történethez először is meg kell magyarázni, hogy mi az a nábob. Vannak milliomosok, akikről azt sem tudjuk, hogy élnek. A pénzük titokban dolgozik, vagy csak pihen elrejtve a bankok acélgyomrában. A nábob másképpen gazdag. Hozzátartozik a dolgához, hogy a vagyona lármás legyen és látható. Ez adja meg a nábob személyének a hírt, amely szinte glóriát fon a feje köré. A nábob nem kapitalisztikus fantom, méltósága olyan nyilvános és egyszerű, mint a fejedelmeké. Éppen ez okozza, hogy lényükben és rangjukban van valami ódivatú vonás is.

Régen, még békében, több ilyen nábob élt a Bácskában. Ezek közül az egyikről szól a mi históriánk. Az illető úrnak sok ezer holdja volt a megyében. A birtokain vagy három kastély, mindegyikben legalább tizenöt szoba. A házakban összegyűjtve a legvegyesebb naiv vagyont. Varrógépek, ágyak, huszonnégy személyes, arany evőeszköz a kredencben és fényképről nagyított, krajcáros krétarajzok a falakon. A fürdőszobában akószám, szalmafonatú demizsonokban állt a kölnivíz. A kamrákban annyi ennivaló volt és a pincékben annyi bor, hogy egy közepszerű mezővárosnak elég lett volna egy évre. Azután volt a nábobnak még ménese, malma, szeszyára, haltenyészete. Becskereken szállodája és gőzfürdője. Ő maga nem politizált, de három képviselői mandátum függött a kegyeitől, a vagyona úgy működött a megyében, mint az állammal egyenrangú hatalom. Ezer családnak az ő üzemei adtak fizetést, és tízezer ember szeretett volna valahogyan bekerülni hozzája.

És a vagyona tetejébe még érdekes ember is volt a nábob. Szép, magas, erőszakos, vad férfi. Drága, angol ruhában járt, de mégis érzett rajta a romantikus eredet, hogy a dédapja még martalóc volt a bosnyák hegyekben, és hosszú csövé puskával leskelődött a sziklák között. A nép a „mi hercegünk”-nek hívta, még olyan felnőtt férfiak is voltak, akik kezet csókoltak neki. És a nábob hagyta, hogy csókolgassák a kezét, pedig nem volt gőgös ember, a cselédei közt is akadt, akivel tegeződött, mert részegen pertut ivott velük, és józanul is tartotta magát a megállapodáshoz, amelyet berúgva kötött.

Egy éjszaka a kávéházban megyebeli marhakupecekkel akadt össze a nábob. Ezek jobban érdekelték, mint az úri társasága, leült az asztalukhoz, beszélgetett velük az ökor áráról.

Éjfél után kettőkor a nábob felpattintotta aranyórája födelét:

- Tyű, de késő van! Megyek, lefekszem, korán kell holnap kelni, utazom Budapestre!

- Maradjon, nagyságos úr, kezeit csókolom! - kérte az egyik kupec. - Olyan jól ülünk. Kár lefeküdni. Mi is utazunk holnap, ugyanazzal a vonattal. Mehetnénk együtt. Egyenesen a pályaudvarra, innen a kávéházból!

A nábob nevetett. Szerette az ilyen mulatásokat. Vörös bort keverték pezsgővel, azt itták. A kupecek hízelegve mondták minden koccintásnál: - „Kezeit csókolom, nagyságos úr!”

A pesti gyors reggel nyolc óra körül indult az újvidéki állomásról. A kupecek, a nábobbal együtt, az átmulatott éjszaka után holtrészegen jelentek meg a pályaudvaron. Egyenesen az étkezőkocsiba másztak föl, amelyből minden békésen kávézó utas elmenekült, amikor a berúgott, lármás társaság betelepedett.

Most már nem bort ittak, hanem tömény szeszt, konyakot és szilvóriumot. A pincér egyszerre hat üveg négycsillagos Martellt bontott ki és tett eléjük az asztalra. Vizespohárból ittak, mintha csak szelíd spriccer lenne a méregerős pálinka.

Ekkorra már az etikett is megváltozott a kompániában. Az alázatos „kezeit csókolom” elmaradt, a részeg kupecek tegezték és disznózták a nábobot. A nábob pedig mámoros-ködös fejjel érezni kezdte, hogy milyen mélyre süllyedt, mekkora sérelem éri. Ha őtet disznózták, ő

meg bitang zsványoknak címezte a kupeceket. Sőt az egyiket, anélkül hogy felállt volna a székeről, csak úgy ülve, az asztalon át pofon ütötte.

Borzasztó ribillió tört ki. A kupecekben fölborzolódott az osztályönérzet. Irtó dühbe jöttek, hogy valakit meg mer ütni közülük az úr. Kitört a lázadás. Hatan voltak, mindegyik százkilós, zsírtól, izomtól dagadt, vörös kezű góliát, mint a mészárosok a vágóhídon. Nekiestek a nábobnak, aki vitézül védekezett, de mégiscsak egyedül volt, a túlerő leteperete.

- Dobjuk ki innen ezt a disznót! - bömbölte az egyik kupec. Az ötlet tetszett a többieknek. Így történt, hogy valahol Kelebia és Kisszállás között a hat megvadult részeg az étkezőkocsi ajtajához cipelte a nábobot. Kidobták a robogó gyorsvonatból, látszott, hogy bukfencezik le a magas töltésen.

A pincér kétségbeesetten jajgatva szaladt a vészfék felé, de jó tíz percbe telt, amíg meghúzhatta, mert vele is dulakodni kezdtek a részegek.

A mozdony lihegve állt meg a nyílt pályán. De hát gyorsvonat volt, nem ácsoroghatott sokáig, akármekkora úrral történt szerencsétlenség. Két percig álltak, aztán továbbmentek. A legközelebbi állomáson leszállították és őrizetbe vették a berúgott kupeceket. És visszafelé egészen Kelebiáig végigtelefonálták az egész vonalat, hogy vonuljon ki a csendőrség, keressék meg a töltés alján a nábob holttestét.

Tízféle őrsről is megindultak a szép, kakastollas zsandárok, végigsétáltak jó csomó kilométert a sínek mentén, de nem találtak sehol semmiféle holttestet.

Aminek megvolt a maga oka.

A nábob, amikor kidobták a vonatból, és a töltésen legurulva elnyúlt az árokperti fűben, előbb elszédült, aztán szépen elaludt. Nagyon szerencsésen esett, őrizte a részeket külön istene, nem történt semmi baja, csak a nyelvébe harapott belé egy kicsit, ahogy a földre nyekkent.

Aludt vagy egy negyedóraig. A fűből hangyák mentek beléje, csípni kezdték. Az arcán mászkálni kezdett egy katicabogár. Ettől felébredt. Felült a fűben, megdörzsölte a szemét. Nem tudta bizonyosan, hogy mi történt vele, hogy került oda, ahol van. De nem is nagyon sokat törte a fejét a múlton. Dolgozott benne az alkohol utáni szomjúság, amely éppen nagy ivások közben a legerősebb.

Körülnézett, és messzi, a lapos föld peremén meglátott egy templomtornyot. Hisz ott falu van. És ahol falu van, ott kocma is akad. Feltápáskodott, és tántorogva, kalap nélkül nekivágott egy nyári mezsgyének a torony irányába.

Jókora, cikcakkos gyaloglás után elérte a falut. Július volt, az emberek kint dolgoztak a földön, az utca üres volt, csak az udvarokról ugattak rá a kutyák. Megtalálta a községi vendéglőt. Betaszította a csengős ajtót, bebotladozott a savanyúbor-szagú sötét ivóba, ahol a falakra légypiszkos magreklámok és sörplakátok voltak szögezve.

Leült egy lócára, tenyerével ráütött az asztalra:

- Sört! - mondta parancsolóan.

A kövér kocsmáros lustán előcammogott a söntésből, asztalmasan lihegve kérdezte:

- Milyet? Világosat? Koronát?!

- Csapolt sört! Friss hordóból! Üssenek csapra egy hordót! - rendelkezett a nábob.

A kocsmáros pislogva nézte a vendégét. Úrféle, az bizonyos, de hova való?! Nincsen kalapja, a ruhája csupa piszok, a földön hemperegphetett. Részeg. Hátha bolond is?! Gyanakodva kérdezte:

- Píz van?!

A nábob gögös mozdulattal nyúlt a belső zsebébe. Elővette és kétfelé nyitotta a tárcáját. Vastagon volt benne a pénz, mint a nehéz tortában a krém. Vagy húszezer békebeli korona. Bikát is, cséplőgépet is akart venni Pesten.

- Ennyi elég lesz?! - kérdezte kevélyen.

- Elég! - felelte tisztelettel a kocsmáros. - Mindgyárt hozom a sört! - és eldöcögött a pocakjával.

Félóra múlva már nem egyedül ivott a nábob. Odagyúlt köréje a sörhöz a falu alja, olyan emberek, akik nyáron sem dolgoznak, meg három rongyos cigány, madzagos húrú hegedűjével.

A friss levegőn tett séta egy kicsit helyrehozta a nábobot, a sok pezsgő meg pálinka után egészen alkonyatig bírta a sört. De hat óra körül egyszerre csak lefordult a padról. Olyan volt, mintha a guta ütötte volna meg. Hörgött, csorgott a nyála. Más, közönséges részegzet ilyenkor az asztal alá fektetnek, vagy kilöknék az ajtó elé. Hanem ez más eset volt. A kocsmáros látta a vendégnél a tömérdek pénzt. Úgy találta, hogy kijár neki a különleges bánásmód. Állatorvos volt a faluban, elküldött érte, jó ember a doktor, hadd csípjén magának is egy kis hasznót a gazdag részből.

Jött az állatorvos, megnézte a részegzet, és megismerte, hogy kicsoda. Mert a nábob olyan nagy ember volt, hogy a híre-formája a Bácskától egészen idáig elért.

Nem volt túlságosan haszonleső ember a doktor, a jó praxis egy kissé elnehezítette. De a sok felfúvódott tehén és beteg körmű birka után ez igazán fejedelmi páciens volt.

- Ez az úr nem maradhat itt! - rendelkezett. Pattintott ujjával a cigányoknak. - Vegyétek fel a nagyságos urat! Átvisszük hozzám!

A szomszédban lakott az állatorvos szép kis vaskerítéses, violakertes házban. Oda cipelte el vállon a három cigány a nábob testét, akár a zsákot.

Helybe érve, a cselédek levetkeztették a részegzet, a szakácsné bedörzsölte sósborszesszel a hátát. Hálóinget is adtak rá, olyan vászonból, mint a jégbe hűtött pléh. Ágyba fektették a vendégszobában. Nem volt a nábobnak semmi baja. Ahogy párnát érzett a feje alatt, a hörgésből tüstént átváltott csudaszép hortyogásba.

Teltek-múltak az órák, jártak összevissza a sürgönyök, csengett a telefon mindenféle hivatalban, a nábob szerencsétlenségének ügyében. Végül ráakadtak. Megvan, nincs semmi baja, csak alszik.

Negyvennyolc óráig egyfolytában aludt a nábob, ami szabályos dolog a negyvennyolc óras mulatás után. Akkor abbahagyta a horkolást, elébb kaffantott, aztán tüsszentett egyet. Kinyitotta a szemét. Idegen szobában találta magát, a függönyös ablakban muskátli, a falon kalitka, kanárral. Az asztalnál egy mellényre vetkezett ember cigarettát töltött purzicsánból.

A nábob felkönyökölt a párnán:

- Hol vagyok?! - kérdezte a nagyurak közömbös kíváncsiságával.

- Nálam! - felelte a mellényes ember, és tiszteletteljesen felállt, leverte tenyeréről a dohányport a kézfogáshoz.

- Ki maga?

- Én a csucsulyi állatorvos vagyok. Nevem Asbóth!

- Van szerencsém! Milyen nap van ma?!

- Csütörtök.

- Kedd óta alszom?

- Azóta!

A nábob most már józan volt. Esze tisztán kapcsolta az eseményeket. A kupeceket, hogy kidobták a vonatból. Még azt is tudta, hogy végül ivott a kocsmában. Tudott ő mindent, pontosan kiszámította, hogy mi történhetett a világban, mialatt ő aludt. Haragudott:

- Két nap elmúlt, és még mindig nincs itt senki az enyémeik közül!

A doktor megnyugtatta:

- Dehogynincsenek! Hárman is érkeztek reggel! Hej, urak! Be lehet jönni! - ordított az ajtó felé. - Felébredt a nagyságos úr.

Az ajtó kinyílt, bevonult a nábob legszűkebb szolgálattevő személyzete, az ügyvédje, a titkárnő és az inasa. Be voltak ezek a jó emberek dresszírozva alaposan. Nem mutatott egyik sem kíváncsiságot vagy meglepetést. Némán álltak az ágy előtt, parancsra várva.

- Mi van a kupeceimmel?! - kérdezte legelőször a nábob.

- Ülnek! - felelte kéjesen az ügyvéd.

- Hát akkor menjen, Kosa úr, telefonáljon oda, ahol ülnek, hogy bocsássák őket szabadon! Hiszen itt vagyok! Élek! Ne maceráljanak senkit miattam! - rendelkezett a nábob. Aztán az inasa felé fordult. - Add ide, Feri, a holmimat, amit levetettem magamról!

Az inas közel tolta a széket, amelyre ki volt rakva a tegnapi ruha. A nábob nekilátott a vizsgálatnak.

A kabát belső zsebében ott volt a tárcsa, a tárcában a húszezer korona hiánytalanul. A mellényzsebében a drága svájci aranyóra, a kabát külső zsebében a tulaezüst cigarettatárcsa, a nadrágzsebében az aprópénzes bugyelláris.

- Hogy lehet az - kérdezte a nábob -, hogy az aprópénzem is mind megvan. Hát nem költöttem én a kocsmában?!

- De igen, nagyságos uram, hanem azt a cechet én fizettem ki, mert nem engedtem, hogy a pénze közt kotorásszanak. Negyven korona volt a kis hordó sör, három korona a borért a cigányoknak, ugyancsak a cigányoknak adtam fejenként három koronát a zenéért. Az összesen ötvenkét korona!

A nábob megadta a tartozást, és mialatt fizetett, barátságosan mondta:

- Köszönöm a vendéglátást meg a hitelt, doktor úr! Kap érte tőlem kamatba tíz évig minden karácsonykor két hízott mangalicát! - azonnal rendelkezett is a titkárnál. - Írja fel, Sebesi úr, hogy ezentúl minden karácsonyra két hízó megy a doktor úrnak.

Szépen felöltözött a nábob. Az inas hozott friss váltás fehérneműt, másik ruhát, kalapot. Megivott egy ibrik fölös kávét, egy nagy darab mazsolás kuglóffal. Bemutatkozott és kezet csókolt az állatorvosnénak, barackot nyomott a gyerekek fejére, borraivalót adott a cselédeknek. Mindenkinek egy tízest, a szakácsnénak, aki sósborszesszel dörzsölte, kettőt.

Már lehetett is indulni a vonathoz. Közel volt az állomás, nem kellett befogni, csak egy kis réten kellett átvágni a falu alatt. Elöl ment frissen kipihenve a nábob, fényes, nagy kakas. Mögötte a keskeny ösvényen, sorban a három embere, mint a csirkéi. Gyönyörű nyár volt, olyan napfény ömlött a tájon, mint a tiszta méz. A mező közepén megállott a nábob, hátrafordult a kíséretéhez, a karját kitérve mondta:

- De szép ország ez, urak! De jó ország! Micsoda szerencse, hogy éppen ide pottyantunk!

A DERBY-VACSORA

1

A finom kis országban a Derbyt futották. Tíz ló állott a starthoz, amelyek közül kilenc mágnások vagy másképpen előkelő urak színeiben indult. A tizedik ló, Sir Willoughby, egy éjjeli mulatóhely főpincérének a tulajdona volt.

A lóverseny olyan népmulatság, amelyet arisztokraták rendeznek a saját passziójukra, tehát talán a központi magból való sugárzás okozza, hogy publikumában sok a sznob hajlandóság. Furcsa, de igaz, hogy a lóversenyre járó izgatott és lázadó kedvű tömeg egyúttal úrtisztelő is. Szereti az urak lovát játszani. Most sem gondolt rá senki, hogy a pincér Derbyt nyerhessen. És a közbizalom egy Treff nevű, sötétpej kancát tett favoritá, amelynek herceg volt a gazdája.

Treff csakugyan tehetséges állat volt, megérdemelte a bizalmat, de a Derby reggelén rosszul kelt föl, megrándította a derekát, fájt az egyik izma. Nem sántított, nem lehetett észrevenni rajta semmit. Csak maga Treff tudta, hogy délután egy kicsit lazálni fog. A többi nagyúr lova pedig savanyú volt. Mindenikkel bravúrt akart csinálni a trénerje, agyonkínózták őket a munkában. Egyedül Sir Willoughby volt kifogástalan kondícióban, éppen azért, mert nem készült túlságosan a vizsgára. Nem is akartak nyerni vele, csak azért indult, mert nevezve volt, mert ha szerencséje lesz, elcsípheti esetleg a harmadik pénzt.

A ravasz, vén belföldi, aki nemcsak a zsokéja, hanem a kebelbarátja és kártyapartnere volt a pincérnek, maga csodálkozott a legjobban, amikor Sir Willoughby a távoszlopnál az élre került. Ostorhoz sem kellett nyúlnia, a pincér lova sima kenterben verte a nagyúri társaságot.

A tribünökön az elszörnyedés moraja zúgott végig, majd néma csönd lett, mint a váratlan, nagy szerencsétlenségek után. A Jockey Club szőnyegekkel és délinövényekkel díszített külön helyén egymásra sem mertek nézni a cilinderes urak. A baj pillanatában föltámadt bennük a kari szolidaritás. Nem az bosszantotta őket, hogy a Derby díja „idegenbe” kerül. Nem voltak kapzsik. Maga a tény volt kínos. Illetőleg következményei. Az, hogy a hagyományok íratlan törvényei szerint most ezt a pincért be kell engedni zárt testületük kulisszái közé.

Kezdődik a dolog azzal a kellemetlenséggel, hogy két stewardnak fogadni kell a nyergelőben a pincért, kezét kell szorítani vele, amikor visszavezeti kantáron fogva a győztes lovat. Mindez hozzátartozik a Turf liturgiájához.

A két steward - az egyik gróf, a másik báró - fölhúzza kesztyűjét ehhez a kötelező kézfogáshoz. Nem gögből cselekedtek így, hanem fizikai iszonyból, mind a ketten kényesek voltak a bőrükre, féltek, hogy izzadt lesz a pincér tenyere.

De Sir Willoughbyt nem a gazdája vezette vissza, hanem csak egy kis lovászgyerek. A pincérre nem volt sehol. Ez vegyes érzéseket ébresztett a két stewardban. Boldogok voltak, hogy a kézfogás és az ismerkedés elmaradt, másrészt fölháborodtak a szent szabályok megsértése miatt. Neheztelve nézték Sir Willoughbyt, amikor a zablát kivették habos szájából és leemeltek izzadt derekáról a nyerget. Nemes állat, mily pirosan tágul az orrlyuka, hogy remegnek a bőre alatt az ideges erek. „Közülük való”, finom ménben született, mégis áruló lett belőle, nem szép tőle, hogy egy pincér számára is megnyerte a Derbyt.

Az urak idegesen gondoltak rá, hogy a márványtáblára most aranybetűkkel kell bevésni a pincér nevét a Derby-nyertesek közé. Micsoda idők! Hány évtized kell hozzá, amíg ez a folt elmosódik?! Vagy talán már nem is lesznek ezután rendes idők?!

A legnagyobb baj azonban az ünnepi vacsora volt, amelyet a hagyományok értelmében mindig a Derby vasárnapját követő csütörtökön szoktak megtartani a Jockey Club ódon palotájában. A szabály az volt, hogy a lakomán a győztes ló tulajdonosa ül az asztal főhelyén. Ő az ünnep központja. Felköszöntik az évszázados kristályserleggel. A lakoma alapjai most is le voltak rakva, csak az asztalfő volt még üres, de máris odaképzelték a herceg vagy valamelyik más, fajtájukbeli úr személyét.

Most mit csináljanak? Lecsúszott a herceg az összes grófokkal, bárókkal és patinás milliommokkal együtt. A pincért köszöntsék föl a klasszikus serleggel? Azzal üljenek le vacsorázni? Azt engedjék be a gőgösen zárkózott, egyemeletes barokk palotába, amely olyan volt a Belváros modern felhőkarcolói között, mint egy makacs személy, aki történelmi kosztümöt visel az utcán.

A dolog kínos volt, lehetetlen. Az urak egyhangúan úgy döntöttek, hogy ebben a szerencsétlen évben elmarad a lakoma. Csak az volt a fogas kérdés, hogy micsoda indokolással? A Jockey Club gentlemanjeinek vallása volt az illem, és még a pincért sem akarták személyében megsérteni azzal, hogy nyersen kimondják az igazságot vagy elkerülik a magyarázatot.

Három napig tanácskoztak a formán, és nem boldogultak. Végre megszólalt a büszke társaság egyik hangadó öregura, aki eddig néma volt:

- Figyelem, hogy vergődtök, és tudom, hogy miért vergődtök. Azért, mert rossz vágányon vagytok valamennyien. A vacsorát meg fogjuk tartani, és a pincér velünk eszik. Sokkal kisebb baj, ha magunknak szerzünk egy kellemetlen órát, mint ha sebet ejtünk a lényegen. A Derby-lakoma tradíció. És nekünk tűzön-vízen keresztül ragaszkodni kell a hagyományokhoz. Legalábbis én ezt tanultam édesatyámtól!

A társaság megilletődve nézett az öregúrra, aki osztályának gyönyörű példánya volt. A profilja szilárd, a füle nemesen kicsiny, sovány, szikár, a haja hófehér, napszitta arcán a bőr oly száraz és finom, mint a velinpapír. Amit mondott, a szívükhöz ért. Valóban a lényeg a fontos, csak ez a magatartás védelmezheti meg sáncaikat, amelyeket egyre vadabbul ostromol az idő. Hangulatuk és véleményük megváltozott.

És a meghívót elküldték a pincérnek.

Máskor, erre az alkalomra, frakkba öltöztek. Most szürke ruhában gyűltek a vacsorához. Ez jelentette önmaguk számára a gyászt. Az állami ménes kormányzóját jelölték ki, hogy elmondja az ünnepi toasztot. A szónok ki is agyalta már, hogy nem a győztes gazdáját fogja felköszönteni, hanem magát a lovat. Beszélni fog Sir Willoughbyről, sőt a családfájáról is, megemlítve Lakmét, az anyját, és Ernest Axtelt, az apját, akinek dédapja, Cicero, valaha Lord Roosebery színeiben futott Epsomban.

A vacsora időpontja nyolc órára volt jelölve. Az urak már mind együtt voltak a vörös teremben, amelynek falait holland csendéletek ékesítették. Negyed kilenc lett, de a vendég még nem érkezett meg.

A herceg, akinek még mindig fájt, hogy Treff olyan csalódást okozott, idegesen mondta:

- Hallatlan, még késik is az az ember!

Ekkor belépett a komornyik. Ezüsttálcán sürgönyt hozott, amelyet ányújtott a lakoma grófi főrendezőjének.

A gróf fölbontotta a táviratot, és mialatt olvasta, arca ragyogni kezdett. Közölte barátaival, hogy az alvilági vendég lemondott. Este, az utolsó órában, amikor már a vacsorához öltözött, hirtelen fájdalmat érzett a nyakában. Oly rosszul lett, hogy szanatóriumba kellett szállítani. A konzílium rögtönös műtétet határozott. Mélységesen sajnálja, hogy nem mehet el a vacsorára,

amely életének legnagyobb kitüntetése. Külön-külön és mély tisztelettel üdvözli az összes urakat, alázatos elnézésüket kérve távolmaradása miatt.

A hosszú sürgöny, amelynek stílusa csupa hajlongás és bocsánatkérés volt, kézről kézre járt. A gentlemanek tündöklő kedélyhangulatban olvasták, és pompásan mulattak a fogalmazásán.

A herceg a plafonra nézett:

- Isten megsegített bennünket! - sóhajtotta megkönnyebbülten.

Ezek után mind leültek a megterített asztalhoz. A szárnyas ajtó kinyílt. A kék frakkos, fehér harisnyás inasok nagy üvegtálakon behozták a jég közé rakott osztrigát.

2

Holott Isten nem törődött ezzel az ügygel.

Az érem másik oldalán a következő ábra volt.

A pincér a tömeg közt szorongva, a korlát mellől nézte a versenyt. Körülötte volt a társasága: egy facér színész, egy artista, egy vendéglős, egy foglalkozás nélküli, kávéházi kártyás és két kis táncosnő az éjjeli mulatóhelyről. Ennek a bandának bőkezű mecénása volt a hazard főpincér, úgy viselkedett köztük, mint egy basa, kegyesen fogadva udvarlásukat.

Amikor Sir Willoughby diadalmasan átgaloppozott a célvonalon, a kártyás és a színész a pincér nyakába omlott, összecsókkolták. Valamennyien mámorosak voltak a boldogságtól. A pincér behunyta a szemét, és gyorsan kiszámította fejében az összes anyagiakat. Mennyi a díj? Mennyivel emelkedett Sir Willoughby ázsiója a győzelem után? Még azt is kiszámította hozzávetőleg, hogy mennyi nyersarany-értékben az a plakett, amelyet a pénzen kívül fog kapni.

A dicsőség nem érdekelte. A pincér nem volt sznob. Akadnak az éjjeli életben hatalmas egyéniségek, akik messzi kiemelkednek környezetükből. Sir Willoughby gazdája ilyen fejedelme volt az alvilág éjszakájának. Nagy testű, mély hangú, barna férfi, a szeme mint a diókompótban a fényes fekete dió. Vakmerő volt és mégis óvatos, derék és romlott, lusta és szorgalmas, emberséges és kegyetlen. Félték tőle és tisztelték. Szórta a pénzt, mint egy könnyelmű király. Minden hónapban letört, és mindig feltört utána. Mohón élvezte az élet mindenfajta örömét. Ha a barátai figyelmeztették, hogy dugjon el egy kis pénzt öreg napjaira, nagyot kacagott: „Nem vagyok bolond! Vagy megüt a guta, és akkor kár volt spórolni. Vagy élve maradok, letörök, és szivaros-gyerek lesz belőlem hetvenéves koromban. Az sem baj. Érdekes, könnyű élet, nem félek tőle!”

Az izgalom lecsillapulása után a vendéglős, mint a Turf régi szakembere, figyelmeztette a barátját:

- Rohanj, Ottó! Fogd kantáron a lovadat. Úgy illik, hogy te magad vezesd vissza a nyergelőbe!

A Derby-győztes gazdája hevesen tiltakozott:

- Rohan a fene! Még megrúgna az a dög!

A pincért a ló mint élőlény nem érdekelte. Csak az kellett neki, amit csinálni lehet vele kapcsolatban. A játék. A lóverseny elvont matematikája. Soha nem simogatta meg Sir Willoughbyt, sőt a nevét sem tudta kiejteni. Ha beszélt róla, úgy emlegette, hogy „az én sárgám”, vagy: „a csikóm”. Haragudott, hogy a mágnes ménesben, ahol ellett, ilyen nehéz névre keresztelték el.

Ha az urak undorodtak tőle, hogy egy idegen ember törjön be közéjük, a pincér is irtózott attól, hogy vizitet tegyen abban a másik világban. Szerette a maga zsíros, buja, ismerős izgalmakkal teli helyét, ahol szabadon ragyogtathatta tehetségeit. Minek menjen oda, ahol nem tájékozott, ahol talán lenéznék. Nem vágyott a stewardok kézfogására. Mint a szódavíz szénsavja, a rablók büszkesége szűrt az orrában.

Elszámolt a versenypénztárral, fölvette a díj összegét. Ékszert vásárolt a két kis nőnek. Bundát csináltatott. Mint csendestárs, belépett az üzletbe, ahol dolgozott. Ezüstpénzt osztogatott a koldusoknak. Vevőt keresett Sir Willoughbyre, amelyet most lehetne a legjobban eladni. Sok mindent csinált, de arra fűtyült, hogy etikettje is van a Derby-nyerésnek.

A lakomára szóló meghívót undorral tette félre. Esze ágában sem volt elmenni. Unalmas lenne, és utálta az unalmat. A düh is elfogta, ha arra gondolt, hogy néznék, amikor eszik. Napokig bosszantotta ez a meghívás, mintha homok esett volna a szemébe. Törte a fejét, hogy micsoda kifogással bújják ki alóla. Telefonáljon, hogy nem ér rá? Kevés. Félt az urak bosszújától. A lóverseny olyan, mint egy külön birodalom, ezek az urak dirigálnak ott korlátlan hatalommal. Elkezdenének vadászni rá, detektívek figyelnek a ringben, és a legelső görbe plunge-nél kitiltanák.

Okos fejével megfogalmazta, hogy áll a helyzet. Úgy áll, hogy az urak semmi jót nem tehetnek vele, de bajt okozhatnak neki bőven. Ki kell térni előlük, Rózsa Sándor is kitért a pandúrok elől. Forradalmi érzés kezdett gerjedni benne, nyelt egy keserűt.

Mindig baj volt a mandulájával, most is érezte a nyelésnél. Fölvillant benne az ötlet! Az csak elég kifogás lesz, hogy operálják? Nézzenek utána, hogy nem hazudik. És bármennyire irtózott tőle, hogy a torkában kaparjanak, inkább kivétette a manduláját, mint hogy elmenjen vacsorázni az urakhoz!

ARANYPÉNZ

A park és a kastély impozáns volt, de kissé elhanyagolt. A virágágyakban gaz is nőtt, nemcsak virág, a park útjait fű verte fel. A kastély falain hámlott a vakolat. Olyan volt a nemesi rezidencia, mint egy nagyon előkelő úr, akinek nincs pénze új ruhára.

Kajlai báró a nappaliban ült egy nagyon szép, régi, de szörnyű kopott díványon, amelynek romlani kezdett a rugózása és foszladozott a selyemhuzata. A báró újságot olvasott. Majd abbahagyta az olvasást. A monokliját letette maga mellé a díványra, hogy megdörzsölje a szemét. Nem gavalléroskodásból hordott monoklit. A bal szemével semmit nem látott, kár lett volna rá az üveg. De a jobb szeme még dolgozott. Arra kellett a sokdioptriájú monokli.

Amíg zsibbadó szemét dörzsölte, viszketni kezdett az orrában valami, tüsszentett egy rettetéset, akkorát, hogy a dívány is megrezzent alatta, és a monokli belécsúszott abba a szűk hasadékba, amely a háttámla és az ülőpárna közt volt.

„Ha megint Pestre megyek, csináltatok egy másik fogsort is!” - gondolta bosszús és szeszélyes eszmetársítással a báró. A monokliról eszébe jutott a foga. Mind a kettőből csak egy garnitúrája volt. Örökké az a veszedelem fenyegette, hogy ha eltörik a protézise, nem tudja megrágni a csirkecombot, ha elveszti az üvegét, nem tudja végigolvasni az újságot.

Hanem a vakság még rosszabb a fogatlanságnál. Nekifogott tehát azonnal, hogy kikaparja a díványból az üvegét. De csak a tenyere fért belé a hasadékba. A mandzsettája nem engedte tovább a kezét. Erre levetette a kabátját, feltúrta az ingét a karján. Így nagy kinnal egészen könyökig bedugta a kezét a díványba. Keresett, kapargált, végre valami kerek, lapos dolgot érintettek az ujjai:

- Megvagy, kutya! - mormogta boldogan. De amit kihalászott, nem a monokli volt, hanem egy régi francia aranypénz. Egy Napóleon.

Kajlai báró egy pillanatra elfelejtette a szemüvegét. A szíve nagyot dobbant, és újra nekiesett a díványnak. A monokli nem volt sehol. De megint talált a hasadékban egy aranyat. Ezúttal egy kis osztrák tízforintost.

Most már nemcsak a szíve dobogott, a bőre is viszketett az izgalomtól. Behívta a feleségét. Odavezette az asztalhoz. Rámutatott a két penészes, régi pénzre:

- Látja ezeket az aranyakat, szívem?

- Látom! - csodálkozott az asszony. - Hol az ördögbe szedte őket? Hiszen tíz pengő sincs a házban, hogy kifizessem a Hangyánál az adósságunkat!

- A díványban voltak! - suttozta a báró, hogy még a falak se hallják a titkot. De aztán elrontotta ezt az óvatosságot, mert diadalmas harsogással tette hozzá: - Megvan a családi kincs! A sok arany, amit a nagyapám úgy eldugott negyvennyolcban, hogy azóta sem sikerült megtalálni. Ez a két arany csakis abból a kincsből lehet. Amerre felbukkantak, arra kell keresni a többit is. Tudja, drágám, ez úgy van, hogy valahol kiásnak két régi csontvázat, egy kicsit utánaásnak, és erre kikerül a föld gyomrából egy egész római temető!

Kajlai báró izgatott fantáziájú férfi volt, a hosszú beltenyésztéstől valami elromlott benne. Dadogott, szakálla, bajusza nem nőtt, hitt a tündérekben, boszorkányokban és szellemekben. Az ügyvédnek nem hitte el a váltólejáratozatokat, az ispánnak nem hitte el a jégesőt. De szentül hitt abban a családi legendában, hogy kincs van a házban, csak nem tudni, hol, mert a nagyapját oly hirtelen ütötte meg a guta, hogy nem volt ideje elárulni a titkot, hová rejtette a tízezer aranyat.

A báróné nemcsak a felesége, hanem első unokatestvére volt a ház urának. Az egyforma régi származás, a sok rokonságban való házasodás benne is elvégezte bomlasztó munkáját. Csakhogy nála a baj fordított alakban jelentkezett. A báró férfi létere csupasz volt, ő asszony létere szőrös. Vastag sörték nőttek arcának szemölcsseiből. A bárónak vékony, magas hangja volt, mint egy kappannak, szabad óráiban kézimunkázott, és utálta a dohányfüstöt. A báróné mély hangon beszélt, és szenvedélyesen szivarozott. De abban mind a ketten egyformák voltak, hogy a józan, reális dolgok iránt nem volt semmi érzékük. Lelkük érdeklődése inkább a valóságon túli világgal kapcsolódott.

A báróné baltát és másféle szerszámokat hozott föl a fászpincéből. A zárban megfordították a kulcsot. És nekifogtak, hogy saját kezűleg szétszedjék a kanapét.

Miért nem hívtak segítséget? Ennek sok apró oka volt. Félték az éhes rokonoktól, a dühös hitelezőktől, az adótól. De főképpen maga a titok tetszett nekik, gyönyör volt számukra, hogy olyasvalamit csináltak, amit az eszük járása szerint titokban muszáj tartani.

A díványt szétszedték. Megtalálták benne a monoklit, amelyet a báró azonnal a szemébe nyomott. Továbbá találtak egy zöld penészes réz négykrajcárost és még egy Napóleont.

A szoba teli lett porral.

- Hátha a párnákat is megnéznénk! - mondta a báró.

Letépték a selymet a támláról és az ülőkéről. De ott semmi más nem volt, csak kóc.

Belefáradtak, de mohó kíváncsiságuk nem csökkent. Megtárgyalták, hogy az inasban és a komornában megbízhatnak, azok hű cselédek, inkább a nyelvüket elharapnák, mint hogy elárulják a házat. Majd lassanként a kastély egész személyzetét fölvtették a „bizalmat érdemlők” testületébe.

Másnap már nem ők dolgoztak, hanem az inas, a komorna, a kertész, a parádéskocsis, a szakácsnő, a két konyhalány, az inas inasa és a szobalány, mert akármilyen omlatag volt a kastély, a mód még a régi volt benne.

A báró és a báróné csak nézte, hogy kutat és rombol a cselédség. Szétszedték a karosszékeket, az íróasztalt, fölbontották a parkettet. Semmit nem találtak, csak port és pókokat. De oly csökönyösen föltették magukban, hogy a dívány három aranya a nagy kincs előfutárja, hogy nem tudták abbahagyni, amit elkezdtek.

„Na, itt még megnézzük!” - mondták, le nem hervadva a sok csalódástól.

A nappaliból átmentek az ebédlőbe, az ebédlőből a hálószobákba. Mindenütt meggyilkolták a bútorokat, szétszedték a kályhákat, kalapáccsal kopogtatták a falakat, hogy nem ad-e valahol üres hangot. A parkban volt egy vén gesztenyefa, annak mélyen leástak a gyökerei közé, csak azért, mert magasabb és vastagabb volt a többinél, és ha szél fúj, valami furcsát hallottak lombjainak a suhogásából.

Semmiféle józan érv nem vethetett gátat vandál munkájuknak. Mert a mag, amelyből cselekvésük kinőtt, olyan kép volt, amelyet szinte testi szemükkel láttak.

Két hét múlva látogatóba érkezett Kajlára Mosonyi gróf, a báró unokabátyja. A grófnak óriási tekintélye volt a famíliában éles, gúnyos, cinikus esze miatt.

A vendég savanyú fintorral nézte a nagy pusztítást:

- Mit csináltak itt?!

- Kincset keresünk!

- Miért?!

A báró elmondta a talált aranyak történetét.

A gróf csúfondárosan nevetett:

- Nahát, fiaim, nagy csacsik vagytok. Mert én megmondhatom nektek, hogyan kerültek abba a díványba az aranyak!

- Na, mondja el, András! - mondta a báróné.

A gróf vállat vont:

- Egyszerű dolog. Valaha régen a nagyapád egy délután lefeküdt erre a díványra aludni. Aztán amíg aludt és forgolódott, a zsebéből kipotyogtak az aranyak, s belécsúsztak a díványba. De mert a nagyapád nem volt olyan koldus kutya, amilyen te lettél, Ödölkém, fel sem tűnt neki, hogy hiányzik a zsebéből három arany. Nem keresgélt utánuk. Benne maradtak a díványban!

A házaspár meghökkenve bámult. A kép, amelyet a gróf fantáziája rajzolt elébük, oly érzéki volt, szinte tapintható, hogy elfogadták: ez a valóság.

A régi cselédek hiába könyörögtek, hogy egy mese kedvéért ne bántsák a drága kályhákat és a parkettet. Összeszidták őket, hogy minek szólnak bele a komoly emberek dolgába. De az alvásról szóló történet más irányba fordította a képzelődésüket. Ezt az ábrát teljes egészében fölitta lelkük. Egy kicsit szomorúak lettek, de aztán könnyelmű kacagással nyugodtak belé az ügybe.

Egy év múlva Kajlai báró így beszélt az esetről:

- Az én nagyapám rettenetesen gazdag ember volt. A zsebe mindig teli arannyal. Ha ledőlt ebéd után aludni, sokszor megtörtént, hogy a pénz kipotyogott a zsebéből, s belécsúszott a dívány hasadékába. Hagyta, nem bánta, észre sem vette. Innen van, hogy ha megszorulok, csak belényúlok a díványba, olyan az, mint a spórkassza, mindig találok benne egy-két aranyat. Itt van ni, a bizonyíték, ez a Napóleon is onnét való! - és elővett egy sárga pénzt, megcsillogtatta hallgatósága előtt. A másik két aranyat már régen eladta. De ezt az egyet csökönyösen tartogatta, hogy adu legyen a meséjében.

FIATAL HÁZASPÁR

A férj óvatosan kibújt a paplan alól, hogy a felesége álmát ne zavarja. Aztán az ágy szélére ült. Egy pillanatig gyöngéden nézte az asszonyt. „Hogy alszik a drága!” - majd lábát a papucsba dugta, és kiment a fürdőszobába. Gyorsan megmosdott, és utána langyos vizet bocsátott a kádba. Amíg a fürdő készült, visszatért a szobába. A szoba egyik szöglete spanyolfallal volt eltakarva. Ott volt a kitchenett, modern áldása minden New York-i kislakásnak. A férj meggyújtotta a gázlángot a rostély alatt, főltette főni a kávé. A kitchenetthez tartozó apró, fali jégszekrényből elővette a vaját s a lazackonzervet, szendvicseket csinált. Egy tányérkára néhány szelet ananászt és három gondosan kiválasztott őszibarackot tett. Megterítette az asztalt.

Az asszony még mindig aludt, mert a férj oly halkán mozgott körülötte a szobában, mint egy félénk moly. Most az ágyhoz lépett, és gyöngéd csókkal ébresztette föl a feleségét:

- Talpra, Millykém! A fürdő készen van, és a reggeli is mindjárt készen lesz!

Az asszony ásított, nyújtózott, kidörzsölte szeméből az álmot. Első öntudatos mozdulata az volt, hogy a cigarettá után nyúlt és rágyújtott.

- Ne cigarettázz, drágám, éhgyomorra! Egészségtelen! - mondta könnyörgő hangon a férfi.

Az asszony nem is felelt erre a megjegyzésre, unta már, hiszen házasságuk első napja óta minden reggel elhangzott. Kifutott a fürdőszobába, amelynek ajtaján keresztül egy pillanat múlva hallani lehetett, milyen energikusan prüsszöl a vízben.

A férfi mosolygott. Milyen jólesik hallgatni ezeket a kedves fürdési zajokat olyan valakitől, akit szeretünk.

Míg Milly fürdött és öltözött, megterítette az asztalt. Megvetette az ágyat, és visszaküldte a falba. Az ágy eltűnt. Valóságos jótétemény az a friss lakástechnika, hogy egy gombnyomással nappalivá lehet átalakítani a hálószobát. A vacuum cleanerrel összeszedte a szőnyegről az elszórt cigarettahamut. Milyen rendetlen az a Milly, hogy nem törődik vele, hova veri le a hamuját. Kinyitotta a szellőztetőablakot. Kitöltötte a kávé.

Az asszony friss levegőben, rendesen kitakarított szobában ülhetett oda a reggelizőasztalhoz.

Szürcsölték a kávéjukat. A férj slafrokban volt, a felesége utcára öltözködve, már a kalapját is főltette.

- Ma sem jössz haza löncsre? - kérdezte félénken a férfi.

- Tudod, hogy nem lehet! - felelte Milly.

A férj sóhajtott.

- Ne sóhajtozz így mindig! - mondta idegesen az asszony.

- Jól van, nem sóhajtozom! - bólintott a férfi, és szomorúan lehajtotta a fejét.

Az asszony lenyelte az utolsó korty kávé, felállt, homlokon csókolta a férjét, hóna alá fogta a retiküljét, és megindult az ajtó felé.

A férfi utánaszólt:

- De diner-re csak hazajössz?

- Igen!

- Becsületszavadra?!

- Ne kínozz, drágám! - tért ki az egyenes válasz elől Milly, és elrohant, mint akinek sürgős dolga van.

Az asszony harmincéves volt, és hivatalba járt. Bonyolult hivatala volt, a gyorsírástól és gépeléstől kezdve, összekötve a publicisztikával és a politikával. Férfias munka, de elég szépen keresett vele, hetenként hatvan dollárt. A férj csak huszonhat éves volt és zeneszerző. De eddig még nem sikerült neki semmi. Dalait nem vették meg a kiadók. Zongoraleckéket adott kezdőknek, akik ötven centet fizettek egy óráért. A házaspár a Washington square közelében lakott, egy harmincemeletes új házban, amelyben megszámlálhatatlan skatulya-szerű, teljesen egyforma kislakás volt.

Egyedül maradván a férj gumikesztyűt húzott és elmosogatott. Nagyon szorgalmas volt a házmunkában, de azért gondosan ápolta magát, tudta, hogy Milly milyen kényes bizonyos dolgokban.

Amikor mindennel készen volt, egy kicsit olvasott, egy kicsit unatkozott. Tizenegykor érkezett egy tanítvány. Egy tehetségtelen és buta tizenhat éves fiú, miért kell az ilyennek zenét tanulni? Tizenkettőig kínlódott a tanítvánnyal a zongoránál, akkor a fiú elment.

Elérkezett a löncs ideje. A férj határozottan éhes volt, gyöngén reggelizett, mert mindig szégyellt sokat enni Milly jelenlétében. Most behozta a mulasztást. Zöldborsós konzervcsirkét evett, sajtot, gyümölcsöt, szilvatortát. Löncs után újra rendbe rakta az edényt. Rágyújtott. Egyetlen cigarettát szívott egész nap.

Tétlenül ült, merengett, majd valami dal foslányai keltek föl lelkében. „Úgyis hiába” - gondolta búsan, de azért mégis a zongorához ült, eljátszotta, aztán le is kottázta a dalt, testet adva a muzsikának.

Öt óra lett. Új kötelességek ideje. Le kellett vinni Jimet, az édes kis drótszőrűt, Milly kedven-cét a szükséges egészségügyi sétára. Felkötötte a kutya nyakörvét, kezébe fogta a zsinórt, és lement a térre, leült egy padra, ahonnan látni lehetett Washington diadalívét és az autóbussz-megállót.

Elszórakozott azzal, hogy nézte a pad körül játszadozó kutyát és az autóbusszra várakozó embereket. Egy szép, karcsú néger lány ment el előtte, és kihívóan ránézett. A férfi sokszor észrevette már, hogy hatással van a néger nőkre. „Talán a szőke hajam és a kék szemem miatt vagyok az esetük” - gondolta szelíden, minden hiúság és frivolság nélkül.

Mikor úgy találta, hogy Jim már eleget játszott, zsinóron vezetve a foxit, elment nyiratkozni a borbélyhoz. Sokáig elfecsegett a segéddel. Voltaképpen ez volt az egész napi társasélete.

A borbély után három-négy környékbeli boltba nézett be, háztartáshoz való holmikat vásárolni. Nehéz vevő volt, mint a pedáns nők. Alkudozott, válogatott, összefogdosta a holmikat.

Abban a boltban, ahol teát vett, nagyon szép lány ült a kasszában. Az a bizonyos öntudatos, fiatal amerikai nő, aki úgy érzi, hogy joga van szabadon rendelkezni a személyével, mert ő is ember, megkeresi a kenyerét. Régi flörtjük volt. A lány egyszer formálisan felajánlotta magát a fiatal szőke zeneszerzőnek. Töltsenek együtt egy szabad estét. A férj akkor szemérmesen elpirult, és visszautasította a szerencsét. A lány egy kicsit megharagudott a gyáva fiúra, de azért maradt közöttük valami bizsergés, messzi lehetősége egy édes kalandnak. A férj, amikor a kasszához lépett és ránézett a szép, kreolbőrű olasz lányra, gondolt is rá, hogy Milly, amilyen haszontalan, ahogy elhanyagolja, megérdemelné, hogy megcsalja. De aztán elhárította a csúf gondolatot. Túlságosan erős volt hűsége és becsületes szerelme. Kalapot emelt, és teli-rakva tizenöt apró csomaggal, az ugrádozó kutya kíséretében kiment a boltból.

Úgy számította, hogy feleségének hét órára feltétlenül haza kell érkeznie. Ehhez tempózza a vacsorát, amelyet megint ő készített el. Az asztal közepére, egy üvegvázába néhány szál kaliforniai jácintot tett, a virágot is este vette, a boltokban tett körútján.

Elmúlt hét óra, Milly nem jött. Esztendőknek tűnő, feszült és kínzó várakozás után, negyed nyolckor megszólalt a telefon.

Az asszony jelentette, hogy diner-re sem jöhet haza, fontos dolga akadt. Nem lehetett sem veszekedni, sem kérdezősködni, Milly rögtön letette a drót túlsó végén a kagylót, amikor a mondatát befejezte.

Keserves órák következtek. Fájdalmas töprengés azon, hogy miért nem jön haza Milly? Nem kell neki az otthon? Megunta volna már? A féltékenység nyomasztó érzése vett erőt rajta. Majd vad düh fogta el. Eszébe jutott a szép pénztároskisasszony. Keserűen megbánta, hogy nem szúrte össze vele a leveit. De bosszúvágya nem tudott birkózni a Milly iránt érzett szerelemmel. Újra ráborult a szomorúság. De dolgozni nem tudott, kedvét szegte a gyász. Csak ült, a levegőbe bámult, és azon tűnődött, hogy sok bajnak elejét venné, ha gyermekük születne. Ő készen áll a dologra, nem törődik a gyerekekkel együtt járó sok gonddal, de Milly hallani sem akar róla, hogy valami korlátozza a függetlenségét.

Tizenegykor szomorúan megette a kihűlt vacsorát, elmosogatta az edényt, aztán megfürdött. Fésülködés közben bánatosan nézte arcát a tükörben. Úgy találta, hogy méltatlanul hanyagolják el, hiszen csinos. Nemcsak a néger nők pillantása, hanem a tükre is megmondja neki.

Lefeküdt, olvasni próbált.. De figyelmét nem kötötte le a könyv. Eloltotta a lámpát. Álmatlanul feküdt, mozdulatlanul. A szíve nehéz volt. Szorongott. A bánat úgy bujkált benne, mint a reumás ember tagjaiban a fájás.

Éjfél után kettő tájban halk neszt hallott. Kulcs fordult meg a zárban. Milly érkezett haza, végre. Nagyon csöndesen jött be a szobába, és nem gyújtotta meg a villanyt. Sötétben vetkezett le, és a párnán tapogatózva kereste meg a hálópizsamát. Ezzel a gyöngédséggel jó pontot szerzett asszonyosan. Amikor a paplan alá bújt, a férfi félig már megbocsátott. Milly haja cigarettafüstszagú volt, whiskyt lehel. A férfi közel járt hozzá, hogy megkéri a feleségét, mosdjon meg, mielőtt lefekszik. De megszeppent, nem mert szólani, hátha veszekedés lenne belőle.

Szusszant egyet, tette magát, mintha most ébredt volna föl.

- Hány óra? - kérdezte ásítva.

- Tizenkettő! - hazudta Milly.

- Nem igaz! Tizenkettőkor még ébren voltam!! - mondta a férfi. - Mindjárt hajnalodik! Hol voltál? Kikkel? Meg lehetne gyújtani a leheletedet!

- Ne murizz, drágám! Dolgom volt!

- Dolgod volt?! Ittál! Kikkel ittál?! - kérdezte fájdalmas gyanakvással a fiú.

Milly nevetett:

- Csak nem vagy féltékeny, te buta?! Hiszen szeretlek! - ezt úgy mondta, hogy utolsó szavait már meleg hangsúly színezte. A férfi hirtelen elfelejtette a magányos este szenvedéseit. Öröm és bizalom töltötte el. Alázatosan engedte, hogy Milly, aki átnyúlt hozzá, megölelje a nyakát, és gyöngéden magához vonja fejét a másik párnára.